

בטחון סוציאלי

כתב עת בנושאי רוחה ובטחון סוציאלי

תקצירי המאמרים

ומפתחות

לחברות 1 - 43

בטחון סוציאלי

כתב־עת בנושאי רווחה ובטחון סוציאלי

תקצירי המאמרים ומפתחות

לחברות בטחון סוציאלי 1 – 43

המוסד לביטוח לאומי, ירושלים תשנ"ו-1996

תוכן העניינים

5	מבוא
7	הקדמה
9	מפתח התקצירים
187	מפתח שמות המחברים
191	מפתח הנושאים
205	מפתח לנושאי המדור "חקיקה ופסיקה סוציאלית"

מבוא

מערכת "בטחון סוציאלי" מתכבדת להגיש לקוראי כתב העת כרך מפתחות למאמרים שהתפרסמו בארבעים ושלוש חוברותיו, אשר ראו אור מאז שנת 1971 עד שנת 1995. חוברות אלה מחזיקות 370 מאמרים, שעיקר עניינם מערך הביטחון הסוציאלי והרווחה החברתית בישראל על שלל היבטיהם, הן בפרספקטיבה היסטורית והן בהתייחס לשאלות אקטואליות העומדות על סדר היום בתחומי התיאוריה, המחקר וחיי המעשה בישראל ובחוץ-לארץ. כמו-כן מתפרסמות בהן סקירות עדכניות על החקיקה ועל הפסיקה בתחום הסוציאלי.

הודות לרוחב היריעה של הנושאים החברתיים הנרונים ולריבוי מישורי ההתייחסות אליהם יש בכתב העת מאמרים בעלי עניין וחשיבות למופקדים על המדיניות, לאנשי האקדמיה – מורים וסטודנטים כאחד – לבעלי המקצוע העוסקים במלאכת היישום בשטח ולקורא הסקרן המתעניין בנושאים אלה.

מאחר שהמידע הנאגר בחוברותיו של כתב העת מצטבר ותופח והביקוש לו גובר, חשבנו לנכון להכין כרך מפתחות. תכליתו של כרך זה שימושית – לסייע ביד המעוניין בדבר לאתר את קטעי המידע הרלוונטיים לצרכיו ביתר נוחיות ובדרך שיטתית.

את המפתח ערכו גב' רות טייטלבוים וגב' דינה שור ממרכז המידע במדעי החברה במכון הנרייטה סאלד. אנו מודים להן מאוד על העבודה הנאמנה שהשקיעו בהכנת מפתח זה ועל יחסן הנאה. תודה למר שלמה כהן, סמנכ"ל מחקר ותכנון במוסד לביטוח לאומי, על סיועו ותרומתו לביצוע העבודה בכל שלביה.

תודה גם לד"ר סילויה שנקולבסקי-קרול, מנהלת המחלקה לתיעוד של המוסד לביטוח לאומי, על עצותיה והצעותיה המקצועיות לגיבוש המפתח ולעיצובו.

בברכה,

עירא כהנמן

יו"ר מערכת "בטחון סוציאלי"

הקדמה

מוגש בזה מפתח לחוברות 1 עד 43 של כתב העת "בטחון סוציאלי", שיצאו לאור בשנים 1971 – 1995. המפתח כולל את תקצירי המאמרים ואת תקצירי סקירות המדור לחקיקה ופסיקה סוציאלית.

המפתח נחלק לארבעה חלקים:

חלק א' – רשימת הפריטים לפי סדר אלפבית של שמות המחברים. כל פריט מתייחס למאמר אחד וממוספר במספר סידורי.

הפריטים כוללים את המידע שלהלן:

- מספר סידורי
- שם המחבר או המחברים
- שם המאמר
- מקום הופעתו של המאמר ב"בטחון סוציאלי" (מספר החוברת, תאריך הופעת החוברת, מספרי העמודים)
- תקציר המאמר
- מילות מפתח שעל פיהן ניתן לאתר את הפריט במפתח הנושאים.

דוגמת פריט:

מספר סידורי: 3

שם המחבר: אביזוהר, מאיר

שם המאמר: למקורותיה של הגישה השוויונית למדיניות רווחה

פורסם בתוך: בטחון סוציאלי, 2, דצמבר 1971, 5-12.

תקציר המאמר: מן התוכן: המאמר עוסק באסכולת השוויון המודרני במדיניות הרווחה ובהתפתחותה. המאמר עוקב אחר דרך התפתחותה של האסכולה החל משנות ה-30 ומצביע על שלושה דורות בהתפתחותה. את הדור הראשון אפיין המושג "מינימום לאומי". הדור השני כלל את המושגים השונים הקשורים בשירותים הסוציאליים וכרך אותם בטרנספורמציה חברתית. בדור השלישי בא לקצו הדטרמיניזם האופטימי שאפיין את הדור הקודם. כמורכב המאמר דן באופן שבו מתמודדת אסכולת השוויון עם בעיית העוני.

מילות מפתח:

מדיניות רווחה

עוני

מחקר היסטורי

שירותי רווחה

הקדמה

חלק ב' - מפתח שמות המחברים לפי סדר אלפבית.
הפריטים כוללים את המידע שלהלן:

- שם משפחתו של המחבר ושמו הפרטי
- מספרו הסידורי של הפריט בחלק א' של המפתח.

חלק ג' - מפתח נושאי המאמרים לפי סדר אלפבית.
מפתח זה מבוסס על מונחי התזאורוס של מדעי החברה שערך מכון סאלד.
הפריטים כוללים את המידע שלהלן:

- שם הנושא.
- מספרו הסידורי של הפריט שבו הופיע הנושא בחלק א' של המפתח.

חלק ד' - מפתח לנושאים שנרדנו במדור "חקיקה ופסיקה סוציאלית".
הפריטים כוללים את המידע שלהלן:

- נושא החוק/הצעת החוק/תיקון החוק או נושא הפסיקה
- מקום הופעת הסקירה ב"בטחון סוציאלי" (מספר החוברת, תאריך הופעת החוברת, מספרי העמודים).

דוגמת פריט:

הנושא: פיצויי פיטורים

פסיקה: הזכאי בעל לפיצויי פיטורים של אשתו?
פורסם בתוך: בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 120-121

החוק: חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 10), תשל"ז-1977
פורסם בתוך: בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 205.

תיקון לחוק: תיקון לחוק פיצויי פיטורים
פורסם בתוך: בטחון סוציאלי, 37, דצמבר 1991, 139.

תקצירי המארים

1

ללא ציון שם מחבר

התפתחויות ומגמות בביטחון הסוציאלי 1978-1980

בתוך: בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 23-38.

מן התוכן: סקירה של התפתחויות ומגמות בביטחון הסוציאלי בעולם בין השנים 1978-1980. הסקירה מצביעה על הנהגת רפורמות בארצות אמריקה הלטינית בנושא הגנת האוכלוסייה במגזרים שונים של המשק ובמערכות המימון; ביבשת אפריקה הוכנסו שינויים מספר בתחום הפנסיות; במדינות המתפתחות באסיה הושם הדגש בהרחבה הדרגתית של הגמלאות למיניהן בענפים השונים של הביטחון הסוציאלי. נדונות ההשפעות של שיעור האבטלה הגבוה ונדון נושא הפיקוח על ההוצאה לבריאות. כמו־כן מוצגים צעדים הקשורים לפנסיות ולפרישה לגמלאות. מוצגות גם התפתחויות בהגנה על קבוצות אוכלוסייה ייחודיות והתפתחויות בתחום המימון והמבנה המנהלי של הביטחון הסוציאלי.

מילות־מפתח:

הוצאות ממשלתיות	ביטחון סוציאלי
אמריקה לטינית	סקירת מצב (פרסומים)
אסיה	אבטלה
אפריקה	מימון

2

ללא ציון שם מחבר

התפתחויות ומגמות בביטחון הסוציאלי 1981-1983

בתוך: בטחון סוציאלי, 27, יוני 1985, 44-54.

מן התוכן: סקירה של מגמות בביטחון הסוציאלי בעולם בשנים 1981-1983. תקופה זו התאפיינה בניסיונות שעשו מדינות רבות לבחון מחדש את מימון הביטחון הסוציאלי ואת מבנה הקצבאות, במטרה לפקח בצורה הדוקה יותר על ההוצאה הכוללת. תקופה זו התאפיינה גם בהשפעות של המיתון העולמי; בהעדר יחסי של תמורות וחידושים חשובים בתחום הביטחון הסוציאלי, אך גם ביציבות מפתיעה של מוסדות הביטחון הסוציאלי. המאמר סוקר את מחיר האבטלה לביטחון הסוציאלי, דן בירידה בסטנדרטים של ההגנה הסוציאלית ובשיפורים בקצבות הביטחון הסוציאלי, סוקר את מצב הביטחון הסוציאלי במדינות המתפתחות ודן במצבם של השירותים הסוציאליים הכפופים לביטחון הסוציאלי.

מילות־מפתח:

מדיניות רווחה	ביטחון סוציאלי
תנאים כלכליים	גמלאות
אבטלה	ארצות מתפתחות
	סקירת מצב (פרסומים)

3

אביזוהר מאיר

למקורותיה של הגישה השוויונית למדיניות רווחה

בתוך: בטחון סוציאלי, 2, דצמבר 1971, 5-12.

מן התוכן: המאמר עוסק באסכולת השוויון המודרני במדיניות הרווחה ובהתפתחותה. המאמר עוקב אחר דרך התפתחותה של האסכולה החל משנות ה-30 ומצביע על שלושה דורות בהתפתחותה. את הדור הראשון אפיין המושג "מינימום לאומי". הדור השני כלל את המושגים השונים הקשורים בשירותים הסוציאליים וכרך אותם בטרנספורמציה חברתית. בדור השלישי בא לקצו הדטרמיניזם האופטימי שאפיין את הדור הקודם. כמורכב דן המאמר באופן שבו מתמודדת אסכולת השוויון עם בעיית העוני.

מילות-מפתח:

שירותי רווחה

מדיניות רווחה

שוויון חברתי

מחקר היסטורי

עוני

4

אביזוהר מאיר

שמרנות ורווחה

בתוך: בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 162-174.

מן התוכן: המאמר עוסק במערכת הרווחה בבריטניה, הנמצאת בשלבי שינוי ומעבר ובוחר את שתי ההשפעות העיקריות והמנוגדות הקיימות בתחום הסוציאלי בבריטניה: נטיות "ימניות" הכוללות רעיונות שמקורם בארצות-הברית, ונטיות "שמאליות" שמאופיינות בשמרנות בכל הקשור במדיניות הרווחה. המאמר סוקר את שתי האסכולות המחליפות מדי פעם עמדה ליד הגה השלטון, ובוחר את העימות ביניהן.

מילות-מפתח:

שירותי רווחה

בריטניה

אידיאולוגיות פוליטיות

מדיניות רווחה

שמרנות

5

אביזוהר, מאיר

מודעות לזכויות הבטחת הכנסה

בתוך: בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 25-33.

מן התוכן: המאמר דן בנושא המודעות לזכויות של הבטחת הכנסה. תחילה מובאות הערות על המושג "מודעות". נטען, שמודעות כללית לזכויות הבטחת הכנסה היא חיונית להשגת יעד מרכזי של ביטחון סוציאלי, שהוא פסיכולוגי באופיו - חופש מפחד המחסור. מוצגות הבעיות המתודולוגיות הקיימות במדידת מודעות זו, אשר המרכזית שבהן היא העדר מסגרת התייחסות למדידה ולהשוואת הנתונים. בהמשך מוצג סקר חלוץ שבתן את המודעות להבטחת הכנסה ומוצגים ממצאיו, ביניהם: קשר בין רמת השכלה, מודעות כללית, התעניינות והאזנה לכלי התקשורת ובין רמת המודעות. הממצאים מחזקים את ההנחה המרכזית, שרמת המודעות לזכויות אוניברסליות היא פונקציה של "תהליך למידה חברתית".
מילות-מפתח:

רמת השכלה

ידע

גמלאות

ניצול שירותים

הבטחת הכנסה

6

אביזוהר, מאיר, שביט, יעקב

תיקרה לרמת-חיים; על העדרם של סטנדרטים לרמת חיים מקסימלית כחלק ממדיניות שוויונית

בתוך: בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 40-52.

מן התוכן: המאמר בוחן את האידיאולוגיה הסוציאלית של החברה היהודית בארץ-ישראל בתקופת המנדט הבריטי. עיקר הדיון מוקדש למיעוט ההתייחסויות העוסקות בסוגיה של קביעת תקרה רצויה לרמת החיים. בחינת סוגיה זו נערכת באמצעות סקירת ההתפתחויות ההיסטוריות והצגת דבריהם של הפעילים החברתיים באותה תקופה.
מילות-מפתח:

מדיניות חברתית

תקופת "היישוב"

רמת חיים

אידיאולוגיות

שוויון חברתי

7

אבינרי, דבורה

אמנות בינלאומיות בתחום הביטחון הסוציאלי

בתוך: בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט 1980, 155-159.

מן התוכן: במאמר נדונה חשיבותן של אמנות בינלאומיות שהתפתחו בתקופה שבין שתי מלחמות העולם בעקבות גלי הגירה, מאורעות היסטוריים ומחמת משברים כלכליים. אמנות בינלאומיות מאפשרות מניעת הכבדה על המדינה הקולטת הגירה, הנאלצת לשאת בנטל תשלום קצבאות למהגרים ששילמו דמי ביטוח למערכת סוציאלית במדינה אחרת. האמנה מאפשרת מניעת כפל דמי ביטוח לאזרחי מדינה אחת, הנשלחים מטעם מעבידיהם לעבוד במשך זמן מה במדינה אחרת ובגלל הוראות ודינים בשתי המדינות הם עשויים להיות כפופים בו־זמנית לשתי המערכות. האמנות מאפשרות גם מתן עזרה מינהלית הדדית בין הרשויות המוסמכות של שתי המדינות להסדרת כל המתחייב מיישום האמנות וההסכמים הנלווים אליהן.
מילות־מפתח:

אמנות בינלאומיות
הגירה

ביטחון סוציאלי
משבר כלכלי
דמי ביטוח

8

אבירם, אהרון

ילדות בחברה פוסט־מודרנית

בתוך: בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 97-117.

מן התוכן: המאמר דן בהשפעתה של המהפכה הפוסט־מודרנית על היעלמות הילדות. תחילה מובאים דיון כללי במשמעות הפוסט־מודרניות ודיון בשינוי טבעם של התפקידים החברתיים הבסיסיים ושל התא החברתי בחברה הפוסט־מודרנית. נטען, שההיבט המרכזי של השינוי בתפקידים הגיליים הוא היעלמות הילדות, שיש להתייחס אליו כאל חלק מן המהפכה הפוסט־מודרנית. עוד נטען, ששינוי זה במציאות החברתית מחייב שינוי מקביל בחשיבה ובחקיקה החברתיות, ומוצג הכיוון הכללי של השינויים הנדרשים בחקיקה הנוגעת לילדים.
מילות־מפתח:

שינוי חברתי
גיל הילדות
מבנה חברתי
הורים
זכויות הילד

חברה מערבית
תיאוריות בסוציולוגיה
חוקים
טלוויזיה
סמכות
יחסי הורים-ילדים

אבירם, אורי

הפחתת אישפוזים פסיכיאטריים ושינוי דפוסי הטיפול בחולי נפש: ניתוח משווה

בתוך: ביטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 116-126.

מן התוכן: דיון במגמה הקיימת לשחרר חולי נפש ממוסדות אשפוז, תוך השוואה בין הנעשה בארצות-הברית ובין הנעשה בישראל. המגמה לשחרר חולי נפש התאפשרה בארצות-הברית בעקבות פיתוח התרופות הפסיכואקטיביות, העלייה במודעות לזכויות האדם של החולים ופיתוח שירותים קהילתיים שישמשו חלופה לבתי-החולים. בישראל גדול שיעור האשפוזים ל-100,000 נפש פי שניים מן השיעור בארצות-הברית, למרות שישראל אימצה בשנת 1972 מדיניות המצדדת בארגון מחדש של שירותי בריאות הנפש המבוססים על שירותים קהילתיים. המחבר עומד על הקשר החברתי והארגוני המסביר את העובדה שמדינות אחדות נוטות לשחרר חולי נפש ממוסדות, ומדינות אחרות - לא.

מילות-מפתח:

בתי-חולים פסיכיאטריים
הפרעות נפשיות
חומרים פסיכואקטיביים

טיפול בקהילה
אשפוז
ארצות-הברית
זכויות האדם

אבירם, אורי

מדיניות ושירותים בתחום בריאות הנפש בישראל - קיפאון או התקדמות

בתוך: בטחון סוציאלי, 37, דצמבר 1991, 71-99.

מן התוכן: המאמר נחלק לשלושה חלקים: (1) מבוא הכולל סקירה קצרה של תולדות המדיניות של בריאות הנפש והשירותים בתחום זה; (2) תיאור ממוקד של השירותים; (3) דיון בשלושה נושאים המשולבים זה בזה: התפתחותה המוגבלת של מערכת שירותי הבריאות בקהילה; מקומם הדומיננטי של בתי-החולים לחולי נפש בהספקתם ובניהולם של שירותי בריאות הנפש במדינה; מגמה למדיקליזציה של שירותי בריאות הנפש.

מילות-מפתח:

שירותי בריאות
מחקר היסטורי
טיפול בקהילה

בריאות הנפש
מדיניות ממשלתית
בתי-חולים פסיכיאטריים

11

אבל, עוזי

לקראת ביטוח פנסיוני חובה יחסי להכנסה

בתוך: בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 92-96.

מן התוכן: המאמר סוקר את הבעיה של חקיקה פנסיונית מקיפה בישראל ואת הפתרונות שהוצעו, תוך הצגת פתרון אחד, הנראה עדיף בעיני המחבר על-פני ההצעות האחרות. הפתרון האמור הוא הצעת פשרה שעובדה בוועדת בר-ניב ועיקרה - פנסיה בסיסית אחידה ונמוכה בביטוח הלאומי: פנסיה יחסית לשכר האישי, עד למקסימום של 70% מן השכר בקרנות הפנסיה בכפוף להצטרפות חובה לקרנות הפנסיה.

מילות-מפתח:

חוקים

ביטוח פנסיוני

12

אבל, עוזי

שלוש שנים להפעלתו של חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים

בתוך: בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 158-161.

מן התוכן: המאמר עוסק בחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים. תחילה מוצג השוני בחוק הפיצויים בהשוואה למצב הקודם, תוך תיאור החידושים העיקריים מנקודת ראותם של הנפגעים וזכויותיהם. בהמשך מתוארת הפעלתו של החוק הלכה למעשה ונדונה הסוגיה בידי מי יש להפקיד את הטיפול בנפגעי תאונות דרכים.

מילות-מפתח:

פיצויים

חוקים

נפגעי תאונות דרכים

תאונות דרכים

אבנימלך, מוריה

השפעת ההוצאה הציבורית לשירותים סוציאליים על החלוקה מחדש של ההכנסות

בתוך: בטחון סוציאלי, 7-6, יולי 1974, 64-85.

מטרות: (1) לבחון כיצד התחלקה ההכנסה הזקופה משירותים סוציאליים בין משפחות שונות ברמת הכנסתן, בגודלן ובמוצאן וכיצד השפיע כל אחד מן הגורמים - הכנסה, גודל משפחה ומוצא - על שיעור הכנסה זו; (2) לבדוק מהו אי-השוויון בחלוקת ההכנסות למשפחה ולמבוגר סטנדרטי, כאשר נכללים בהן גם "הכנסה זקופה משירותים סוציאליים" // נבדקים: 2,431 משקי בית המייצגים את כלל האוכלוסייה העירונית בישראל. // שיטה: בשלב הראשון נאמדה ההכנסה הזקופה משירותי חינוך, בריאות וסעד בשנת 1968/69 לכל אחד ממשקי הבית. בשלב השני נאמדה הסובסידיה הממוצעת למשפחה, נבדקה השפעתם של הגורמים השונים על שיעור הסובסידיה והשוו מדדי אי-השוויון בהכנסות לפני זקיפת הסובסידיה ואחריה. // מן הממצאים: הסובסידיה פרוגרסיבית לרמת ההכנסה ולגודל המשפחה. המשפחות שראשיהן ילידי אסיה-אפריקה מקבלות סובסידיה ציבורית לחינוך שהיא גבוהה יותר מזו שמקבלות שאר המשפחות. מילות-מפתח:

חלוקת הכנסה מחדש
מוצא עדתי
שירותים חברתיים

הוצאות ממשלתיות
גודל משפחה
הכנסה
סובסידיות

אחדות, לאה, כרמי, מנחם

25 שנים למוסד לביטוח לאומי

בתוך: בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט 1980, 18-56.

מן התוכן: המאמר בא להאיר מכיוונים שונים את הדרך הארוכה שעשה המוסד לביטוח לאומי במשך עשרים וחמש שנות קיומו. ניתן לראות, הן מנקודת מבט היסטורית והן מנקודת מבט השוואתית, כיצד הלכו והתגבשו תפיסותיו השונות של הביטוח הלאומי את הביטחון הסוציאלי בישראל.

מילות-מפתח:

פער חברתי
קצבות שאירים
עוני
קצבות ילדים
מחקר היסטורי

ביטחון סוציאלי
קצבות זיקנה
נשים
התחלקות ההכנסות
מוסד לביטוח לאומי

אחדות, לאה, גבע, יהודה

מגמות ההתפתחות בממדי העוני ובאי-שוויון: התחלקות ההכנסות בקרב האוכלוסייה היהודית בשנים 1975-1979

בתוך: בטחון סוציאלי, 26, יולי 1984, 37-55.

מטרה: תיאור השינויים העיקריים שחלו בשנים 1975-1979 בממדיה של תופעת העוני, בעוצמתה ובאי-שוויון חלוקת ההכנסות בקרב האוכלוסייה היהודית העירונית. הודגשו ההשפעות של ההתפתחויות שהיו במערכת תשלומי ההעברה ובמערכת המיסוי הישיר על העוני ועל פערי חלוקת ההכנסות בקבוצות שונות של האוכלוסייה. // נבדקים: כל משקי הבית העירוניים בישראל. // שיטה: ניתוח השוואתי המבוסס על סקרי הוצאות המשפחה בשנים 1975/6 ו-1979/80. // מן הממצאים: בתקופה זו גדלו פערי ההתחלקות של ההכנסה הכלכלית לפני תשלומי ההעברה והמסים וחלה נסיגה גדולה למדי ביכולת התמודדותם של תשלומי ההעברה והמסים הישירים עם בעיית העוני. שחיקת רמתם של תשלומי ההעברה הקטינה את תרומתם לצמצום העוני. עקב כך עלתה תחולת העוני. במיוחד נפגעו מכך הקשישים ומשפחות מרוכות ילדים. מילות-מפתח:

עוני	מדיניות רווחה	אוכלוסייה עירונית
התחלקות ההכנסות	משפחות מרוכות ילדים	מוצא עדתי
משפחות במצוקה	פערי חברתי	הוצאות משפחה
מסים	קשישים	תשלומי העברה

אחדות, לאה, תמיר, יוסי

מצבה הכלכלי של אוכלוסיית הקשישים: מחקר השוואתי של שבע מדינות

בתוך: בטחון סוציאלי, 28, אפריל 1986, 90-114.

מן התוכן: החיבור עוסק במחקר השוואתי אמפירי של מצבם הכלכלי של הקשישים במדינות המשתתפות במחקר בינלאומי של הכנסות (LIS, מחקר הכנסה של לוקסמבורג). המחקר כולל את הארצות האלה: נורווגיה, מערב גרמניה, בריטניה, שוודיה, ישראל, ארצות-הברית וקנדה. מובאות טבלאות סטטיסטיות על מבנה הגילים (התפלגות המשפחות לפי גיל ראש המשפחה). במחקר נבדקו משפחות "פורשות" (פנסיה) והכנסותיהן, חשיבותם היחסית של מקורות ההכנסה השונים, מאפייני התחלקות ההכנסה בקרב המשפחות הקשישות. נבדק גם מצב העוני באוכלוסיית הקשישים בכל מדינה והרכב האוכלוסייה הענייה (לפי גיל ולפי טיפוס משפחה - מספר נתמכים, מצב משפחתי וכו'). נמצא, שבישראל אחוז המשפחות ללא הכנסה מעבודה בקבוצת הגיל 55-64 דומה לזה שבארצות-הברית ובקנדה, אך אחוז המשפחות בעלות הכנסה מפרישה גבוה יותר. ההבדלים בין המדינות נובעים מהתפלגות שונה של האוכלוסייה ומהסדרים סוציאליים שונים. מילות-מפתח:

קשישים	שוודיה	נורווגיה
מחקר השוואתי	ישראל	בריטניה
ביטוח פנסיוני	תנאים כלכליים	קנדה
ארצות-הברית	נתונים סטטיסטיים	עוני
גרמניה המערבית	התחלקות ההכנסות	

אייזאקס, ברנרד

הטיפול הקהילתי בקשישים בבריטניה

בתוך: בטחון סוציאלי, 25, נובמבר 1983, 34-37.

מן התוכן: המאמר מציג את השיטה הנהוגה בבריטניה לטיפול בקשיש, שיטה שבה מושם דגש במתן עזרה לקשישים כביתם באמצעות טיפול קהילתי. תחילה מובאת סקירה על הרפואה הגריאטרית בבריטניה. בהמשך מובא מקרה המדגים כיצד השיטה פועלת ומוצגים השירותים הזמינים. כמרכזן גדונים חידושים שונים, כמו מימון משותף, שירות מתנדבים לטיפול בחולי שבץ וניהול מקרים. מילות-מפתח:

קשישים	בריטניה
טיפול בית סיעודי	גריאטריה
שירותים סיעודיים	טיפול בקהילה

אליצור, רב

חוגי-איכות ואיכות חיי העבודה; באיזו מידה השתתפות בחוגי-איכות אכן מקדמת את איכות חיי העבודה של עובדים ומעלה את שביעות רצונם

בתוך: בטחון סוציאלי, 38, יוני 1992, 98-106.

מטרה: בדיקת השלכותיה של ההשתתפות בחוגי איכות על איכות חיי העבודה ועל שביעות-רצונם של עובדים. // נבדקים: 160 עובדים במחלקות ייצור של חברה תעשייתית גדולה בישראל, מחציתם חברים פעילים בחוגי איכות ומחציתם עובדים במשרות דומות במחלקות שטרם הונהגו בהן חוגי איכות. // שיטה: שאלון מובנה. // מן הממצאים: המשתתפים בחוגי האיכות עלו על הלא-משתתפים בהם בכל הפריטים של איכות חיי העבודה. מילות-מפתח:

חוגי איכות	שביעות-רצון בעבודה
איכות חיים בעבודה	מחקר הערכה
עובדי תעשייה	

אלנצוויג, אבייקר

דפוסי שימוש בשירותים רפואיים בישראל בהשוואה למקובל בארצות אחרות: מגעי חולה-רופא

כתוך: בטחון סוציאלי, 23, יוני 1982, 99-90.

מן התוכן: מובאת סקירה, שמטרתה הערכת דפוסי שימוש בשירותי בריאות על-פי מספר המגעים שבין חולה לרופא, מתוך סקר לאומי על שימוש בשירותי הבריאות שנערך מאוקטובר עד דצמבר 1977. הוכת, שבהשוואה לאוכלוסייה לא-יהודית בישראל ובארצות מפותחות אחרות נמצאו הבדלים ביחס של 1:2 ויותר במגעי חולה-רופא. בניסיון להסביר את התופעה המחבר מביא שתי קבוצות גורמים: הקבוצה הראשונה: אפיונים מחקריים-סטטיסטיים של הסקר; הקבוצה השנייה, החשובה יותר: אפיונים כלכליים-חברתיים והתייחסות ערכית לשירותי הרפואה בישראל. הגורמים החברתיים יכולים להסביר מגעים שהחולה יזום. במגעים שיוזם הרופא או גורם אחר מעורבים שיקולים כלכליים ושיקולים של מבנה ארגוני, בנוסף לשיקול הרפואי. מילות-מפתח:

יחסי רופא-חולה
סקר

ניצול שירותים
שירותי בריאות
מחקר השוואתי

אלנצוויג, אבייקר, דה-פריז, אנדרי, הלוי, ח"ש, צ'רניחובסקי, דב

ניתוח השוואתי של תכניות משרד הבריאות וקופת חולים הכללית להנהגת ביטוח בריאות ממלכתי בישראל

כתוך: בטחון סוציאלי, 28, אפריל 1986, 30-5.

מן התוכן: ניתוח השוואתי של שתי התכניות המרכזיות - של משרד הבריאות ושל קופת חולים הכללית - להנהגת ביטוח בריאות ממלכתי בישראל. תחילה מוצגים ההגדרות, המטרות והתפקידים של ביטוח הבריאות הממלכתי. בהמשך מוצג ניתוח של המצב הנוכחי של שירותי הבריאות בישראל ומוצגות הבעיות המאפיינות את ארגון שירותי הבריאות, כגון: פיצול רוחבי, המתבטא בכפל שירותים, ופיצול אנכי, המתבטא בסרבול שירותים ובניתוק בין המערכת הראשונית למערכת האשפוז. בהמשך מוצגת ההשוואה בין שתי ההצעות לביטוח בריאות ממלכתי. ההשוואה מקיפה היבטים מספר: היבט השוויוניות; היבטים הנוגעים לארגון השירות הרפואי ברמה הארצית וברמה האזורית, כגון מבנה, נושאי תפקידים ופיקוח על שירותים; היבטים כלכליים של תקציב, מימון וגבייה; השפעה על חקיקה אחרת. מילות-מפתח:

שירותי בריאות
מבנה ארגוני
קביעת מדיניות

ביטוח בריאות ממלכתי
קופות חולים
משרדי ממשלה

אלרז, יהודית

שימוש בידע מחקרי בעיצוב מדיניות

בתוך: בטחון סוציאלי, 36, אפריל 1991, 68-77.

מטרה: לבדוק את השימוש בידע מחקרי בתחום ספציפי - הזיקנה; להשוות בין חוקרים ובין מעצבי מדיניות באשר לתפיסתם את מרכיבי התהליך; עיצוב המדיניות המורכב מיצירה, העברה ושימוש בידע מחקרי. // נבדקים: 90 מעצבי מדיניות - מחוקקים, מנכ"לים, מנהלי בתי-חולים, מרכזי שירותים ומטפלים; 45 חוקרים שחקרו את תחום הזיקנה. // שיטה: ראיון מובנה. חוברו שני שאלונים: האחד למעצבי המדיניות והשני לחוקרים. // מן הממצאים: זוהו ארבע צורות של שימוש בידע מחקרי: שימוש אינסטרומנטלי, שימוש לצורך תקצוב, שימוש סמלי ושימוש מושגי-השכלתי. נמצא, שהחוקרים מייחסים למעצבי המדיניות שימוש סמלי גבוה בהרבה מן השימוש הסמלי שעליו דיווחו מעצבי המדיניות. החוקרים מייחסים חשיבות רבה יותר לתכונות המתודולוגיות של המחקר, והמעצבים - לתכונות היישומיות שלו. החוקרים מדווחים על ניסיון הארגון ועל נכונות גבוהה מצדם, יותר מאשר אצל המעצבים, להיות שותפים בתכנון ובפיתוח שירותים.

מילות-מפתח:

מחקר ופיתוח תכנון שירותים	יישום מחקרים קביעת מדיניות	ידע מקצועי גרונטולוגיה חוקרים
------------------------------	-------------------------------	-------------------------------------

**אפוטה, מקסים, אשרף, אליהו, מבורך ברוך
אי-שוויון בהכנסות - גורמים כלכליים ופוליטיים**

בתוך: בטחון סוציאלי, 33, מאי 1989, 64-70.

מן התוכן: המאמר בוחן את נושא חלוקת ההכנסות משני היבטים, האחד כלכלי והשני פוליטי. מובאת סקירה של מחקרים כלכליים המסבירים את אי-השוויון ושל מחקרים העוסקים בהשפעתם של גורמים פוליטיים על אי-השוויון, כגון אופי המפלגה השלטת. מסקירה זו עולה, שעלייה בשיעור האבטלה מגדילה את אי-השוויון בהכנסות; שככל שלמפלגת השלטון יש מחויבות חזקה יותר לאידיאולוגיה סוציאליסטית, כך יקטן אי-השוויון בהכנסות ושבשנה שבה מתקיימות בחירות אי-השוויון בהכנסות קטן. בחלקו השני של המאמר מובא מחקר שערכו המחברים, המבוסס על 28 תצפיות שנתיות החל משנת 1957 ועד 1984. נבדקה ההכנסה הכספית הכוללת ברוטו של כלל משקי הבית של השכירים בערים בישראל. תוצאות המחקר מראות, שאין מחזוריות של בחירות בקשר לאי-שוויון בהכנסה.

מילות-מפתח:

פוליטיקה עובדים שכירים	הכנסה שוויון חברתי	התחלקות ההכנסות תנאים כלכליים
---------------------------	-----------------------	----------------------------------

23

אפרת, אהרן

מדיניות שכר ותופעות עוני

בתוך: בטחון סוציאלי, 1, סברואר 1971, 68-74.

מן התוכן: המאמר עוסק במלחמה בעוני ודן בתפקידו של האיגוד המקצועי למול תפקידו של השלטון בנושא זה. נסקר תפקידו ההיסטורי של האיגוד המקצועי במלחמה בעוני. נדונות המגבלות של מדיניות השכר, תוך ניתוח של השכר הריאלי והנומינלי בשנים 1968-1969. כמו-כן נדונים ירידת חלקו של השכר בהכנסה הלאומית והפער בהכנסות. המחבר מתאר את הקשר בין רמת החיים למסים, תוך ניתוח ההשלכות שיש לכך על דמותה של החברה הישראלית.

מילות-מפתח

עוני	איגודים מקצועיים
שכר	פער חברתי
רמת חיים	מסים
התחלקות ההכנסות	מדיניות כלכלית

24

אפשטיין, ליאון ואחרים

רתיקות בקרב קשישים

בתוך: בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 106-116.

מטרה: לנסות לאמוד את גודל אוכלוסיית הקשישים שאינם מסוגלים להגיע לשירותי הבריאות והרווחה, וגם לבחון את הגורמים (הלא רפואיים) הקשורים למצב זה. // נבדקים: מדגם מייצג של אנשים מעל גיל 65, בשלושה אזורים עירוניים ובשלושה אזורים כפריים, שכללו קיבוצים, מושבים וכפרי מיעוטים (2,064 איש בסך הכל). // שיטה: שאלון שחובר לצורך המחקר והועבר באמצעות מראיינים. לצורך הסקר הוגדרו חמש דרגות רתיקות. // מן הממצאים: 2.1% מכלל האוכלוסייה היו רתוקים למיטה. שיעור הרתיקות לבית בקיבוצים ובמושבים נמוך באופן מובהק מאשר באזורים עירוניים. ארבעה מאפיינים צוינו כקשורים בצורה הדוקה לדרגת רתיקות: גיל, מין, השכלה ואזור מגורים (כפרי לעומת עירוני). לאור הממצאים הללו נשאלת השאלה: האם עדיף להביא את השירות לאזרח או אולי אפשר, בעלות נמוכה, להביא את הנזק לשירות.

מילות-מפתח

קשישים מוגבלים	שירותי רווחה
רתיקות	מוגבלויות
תכנון שירותים	שירותי בריאות

אריאל, חנוך

ליקויים ופגמים בשיטה הקיימת לפיצוי נפגעי תאונות דרכים (דברים בעקבות הצעת התזכיר להצעת חוק הגימלאות לנפגעי תאונות דרכים)

כתוך: בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 109-116.

מן התוכן: המאמר בוחן ליקויים ופגמים הקיימים בשיטה הקיימת של פיצוי נפגעי תאונות דרכים, ומציע לתקנם באמצעות העמדת עקרונות חדשים. גרונות הסוגיות האלה: שאלת האחריות והרשלנות ה"תורמת"; הערכת הנזק לעתיד; הסחבת; הימנעות משיקום. לסיכום מוצגים עקרונות חדשים לפיצוי נפגעי תאונות דרכים, שעיקרם: הנפגע יהיה זכאי לפיצוי בלא בדיקת אחריותו של המזיק ובלי שיהיה מושפע מרשלנותו ה"תורמת" (שלו עצמו); שיטת הפיצוי צריכה להיות קצרה, לא מסורבלת, יעילה, והליכיה פשוטים ומהירים; הפיצוי יהיה בצורת תשלום עתי ולא חד-פעמי; קביעת מדדים ברורים להערכת נכותו וכושר השתכרותו בגין החמרת מצב או בגין גילוי פגימה חדשה; הנפגע יהיה זכאי לתשלום העתי לכל ימי חייו, וכן האלמנה שבעלה נהרג בתאונה; הסדר מיוחד לילדים שנפגעו, אשר יכלול הערכה מחודשת בעת המעבר מקבוצת גיל אחת לשנייה לפי אפשרויות ההשתכרות במשק; קביעת הליכי שיקום מידיים לאחר הפגיעה.

מילות-מפתח

שיקום	תאונות דרכים
נפגעי תאונות דרכים	פיצויים
אחריות	יעילות
ילדים	קצבות נכות

אריאל, חנוך

הערות לחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 וחוק הביטוח הלאומי נוסח משולב, תשכ"ח-1968

כתוך: בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 145-157.

מן התוכן: מטרתה של סקירה זו היא לברר עד כמה יש בהחלת חוק הפיצויים בסעיף 150(א') לחוק הביטוח הלאומי להלכה ולמעשה השפעה על המצב הקיים בנושאים האלה: (1) תביעות המוסד נגד צד שלישי; (2) השאלה האם יש למוסד תביעה במקרה שהנהג עצמו נפגע; (3) מניעת תביעה מטעם המוסד נגד מעביד; (4) השלכות של קביעת תקרה לפיצויים בחוק הפיצויים; (5) הסכמים ופשרות בין המוסד ובין המבטחים; (6) אפשרות להימנע מהגשת תביעות למוסד מצד הנפגעים; (7) שאלת הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים. לבסוף מובאת הצעה לחיסכון בהליכים המשפטיים ובקידום אפשרויות של פשרה.

מילות-מפתח

חוקים	פיצויים
נפגעי תאונות דרכים	תאונות דרכים
מוסד לביטוח לאומי	

27

אתר, דוד

שירותי רווחה למבוגר ולקשיש בחברה הקיבוצית

בתוך: בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 64-71.

מן התוכן: המאמר סוקר את שירותי הרווחה למבוגרים ולקשישים בחברה הקיבוצית, תוך הדגשת ההיבט הנפשי הנוגע לשירותים אלה. תחילה מוצגים השינויים הפנימיים בחברה הקיבוצית שהובילו לפיתוח שירותי הרווחה. מוצג הוויכוח שהתנהל בחברה הקיבוצית על שירותי הרווחה החדשים ועל תפקידם של העובדים הסוציאליים. כמו-כן מוצג הוויכוח בנושא הפנסיה. מתואר גם אופן טיפולו של הקיבוץ בנפגעי מלחמה, בנכי מלחמה ובשכול. מילות-מפתח

קשישים	קיבוצים
שירותי רווחה	מבוגרים
נכי צה"ל	עובדים סוציאליים
שכול	ביטוח פנסיוני
	נפגעי פעולות איבה

28

אתר, דוד

הדאגה לקשיש בחברה הקיבוצית

בתוך: בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 130-137.

מן התוכן: המאמר עוסק בדרך טיפולה של החברה הקיבוצית בקשישים. תחילה מוצגת הזיקנה כמרכיב אינטגרלי בתפיסת המבנה החברתי של הקיבוץ אצל מייסדיו ומתוארים השינויים הדמוגרפיים שעברו על הקיבוץ. מוצגים הקווים המנחים לפעולת המדור לחברת מבוגרים וקשישים בחברה הקיבוצית. מתואר המאפיין העיקרי של הגישה הקיבוצית: העדר גבול גילי במילוי עבודה או תפקיד פלשהו והמשך עבודת החבר בגיל גבוה. מוצגים שירותי הבריאות והדאגה הטיפולית לקשישים בקיבוצים ומתוארים יחסי הדורות והקשר המשפחתי בחברה הקיבוצית. כמו-כן נדונה סוגיית הפנסיה לחברי הקיבוץ ומוצג תפקידם של פעילי גרונטולוגיה בקיבוץ. מילות-מפתח

קשישים	קיבוצים
שינוי חברתי	הזדקנות
יחסים בינדוריים	ביטוח פנסיוני
טיפול רפואי	

באום, נעמי, קרביץ, שלמה, כץ, שלמה
 הקשר בין גיל, פעילות חברתית, פעילות משמעותית ושביעות רצון מהחיים
 בתוך: בטחון סוציאלי, 22, נובמבר 1981, 71-76.

מטרה: לעמת בין שתי תיאוריות הפעילות החברתית, הטוענת שבזיקנה קיימת ירידה בפעילות החברתית ובעקבות כך ירידה בהרגשת הסיפוק מן החיים; (2) תיאורית ההינתקות, הטוענת שהירידה בפעילות החברתית משפיעה רק מעט על הרגשת הסיפוק מן החיים, משום שהפרישה היא חלק מתהליך טבעי של הינתקות. // נבדקים: שתי קבוצות במועדון קשישים (בני 65 ומעלה): 19 איש מתוכן השתתפו בחוג לביקור חולים בבתי חולים ו-19 בחוג למלאכת יד. בנוסף לכך נבדקה קבוצה של 19 איש בגיל ממוצע של 41.2 // שיטה: אינדקס סיפוק מן החיים (נויגרטן, הויגהרסט וטובין, 1961) ומודד לפעילות חברתית שנלקח מסולם הסטטוס והצרכים השיקומיים (קרביץ, 1973). // מן הממצאים: חלק מן הממצאים תומכים בתיאורית הפעילות החברתית וחלקם בתיאורית ההינתקות.

מילות מפתח:

קשישים	שביעות רצון
פרישה	משמעות החיים
רווחה רגשית	התנהגות חברתית
תיאוריות בסוציולוגיה	

בהר, צבי

ארגוני נכים בישראל; מבנה, מניעים ודרכי התנהגות

בתוך: בטחון סוציאלי, 6-7, יולי 1974, 32-41.

מן התוכן: המאמר בא להאיר מעט מן הבעיות המיוחדות של ארגוני הנכים בישראל, להציג את דרכי עבודתם ולתאר את המנגנון של פעולותיהם, וגם להצביע על הגורמים הסביבתיים המשפיעים על אופיים ועל עיצובם של ארגונים אלה. המאמר סוקר את האפיונים ואת ההבדלים בין הארגונים השונים. הוא מבחין בין ארגונים למען נכים ובין ארגונים של נכים, כמו-כן הוא מבחין בין ארגונים בעלי זיקת גומלין לגופי שירות ממלכתיים ובין ארגונים שאין להם זיקה כזאת. מוצגים גם המערכת התחקית והמבנה הארגוני של הארגונים השונים.

מילות מפתח:

נכות	מבנה ארגוני
ארגוני נכים	

31

בורג, אריק אודון

ביטוח סוציאלי של התלויים בסמים ובאלכוהול

בתוך: בטחון סוציאלי, 27, יוני 1985, 122-127.

מן התוכן: המאמר מציג סקירה השוואתית של ביטוח סוציאלי לתלויים בסמים ובאלכוהול במדינות שונות. תחילה מוצגות ארבע גישות לטיפול בבעיית ההתמכרות לסמים ולאלכוהול: טיפול בבעיה כבעיה מוסרית, טיפול בבעיה מן ההיבט החוקי, ראיית הבעיה כבעיה רפואית וגישה חברתית לטיפול בבעיית ההתמכרות. בהמשך מוצגים ממצאיו של סקר השוואתי על הטיפול בהתמכרות לסמים ולאלכוהול, שנערך בבריטניה, בהולנד, בגרמניה ובנורווגיה. ההשוואה נערכת על-פי הקריטריונים האלה: הגדרת המתמכרים, הגדרת הזכאות לגמלה, הנכות הדרושה לזכאות לגמלה, הצורך להוכיח פגיעה בכושר ההשתכרות, דרגת הנכות, מחויבות לטיפול ומשך הטיפול. מילות-מפתח:

אלכוהוליזם	התמכרות לסמים
גמילה מסמים	גמלאות
בריטניה	זכאות
הולנד	גרמניה
	נורווגיה

32

בזק, יעקב

אשפוז כפוי של קטינים

בתוך: בטחון סוציאלי, 43, ינואר 1995, 108-111.

מן התוכן: המאמר עוסק בנושא האשפוז הכפוי של קטינים ודן בהצעת חוק הנוער בנושא זה. החידוש העיקרי בהצעת החוק הוא כפול: הרחבת המטרות שלשמן מותר לאשפוז קטין לפי החוק הקיים ומסירת סמכויות לאשפוז לבית משפט לנוער, בנוסף לסמכויות המסורות בעניין זה לפי החוק הקיים לפסיכיאטר המחוזי ולמנהל בית-חולים. המאמר דן בחידושים אלה ומציע לבטל את המודל המשפטי שהצעת החוק מציעה ולהמירה במודל הרפואי על-פי החוק הקיים. מילות-מפתח:

אשפוז כפוי	קטינים
חוקים	

- בייץ, מוראי, שרית, זיפקין, אלן, מורגנשטיין, ברנדה
בחינת מבחן-הערכת-תלות בחוק ביטוח סיעוד

בתוך: בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 100-117.

מן התוכן: המאמר בוחן את יעילות השימוש במבחן הערכת תלות במסגרת ביצוע חוק סיעוד. נבחנות התוצאות של מבחני התלות ונעשה ניסיון לענות על שאלות, כגון: איזו היא האוכלוסייה הזכאית, מה הם דפוסי המוגבלות שלה, מה הם הקשרים בין רמות זכאות לדפוסי מוגבלות ומה הם הקשרים בין התחומים לבין עצמם. מוצג תיאור של מבחן הערכת תלות שבשימוש המוסד לביטוח לאומי, ומתוארים עקרונותיו ואופן ביצועו. כמו-כן נדונה המהימנות של מבחן הערכת תלות. הממצאים המוצגים במאמר תומכים ביעילותו של מבחן התלות לאתר את קבוצות היעד של החוק וברמת מהימנות גבוהה למדי בביצוע המבחן בלשכות השונות.
מילות-מפתח:

מהימנות מבחנים
מוגבלויות

ביטוח סיעוד
יעילות
מבחן תלות

- בן אור, יוסף
ביטוח לאומי - אשליה של עצמאות

בתוך: בטחון סוציאלי, 3, יוני 1972, 82-85.

מן התוכן: המחבר יוצא נגד ראייתה של מערכת הביטוח הלאומי כמערכת נפרדת הפועלת בשיטת המימון הצובר וקורא להכיר בכך שמערכת הביטוח הסוציאלי אינה מערכת ביטוח סתם, אלא חלק ממערכת של חלוקת-ההכנסה-מחדש במשק והיא פועלת בהכרח בשיטת המימון השוטף. לטענת המחבר, מדיניות השכר, המחירים, המיסוי ותשלומי ההעברה שלובים זה בזה וחייבים להיות נדונים תוך בחינה כוללת, כדי שההחלטות המתקבלות בנוגע לכל תחום ותחום יהלמו את המדיניות הכלכלית והחברתית של הממשלה.
מילות-מפתח:

חלוקת הכנסה מחדש
מדיניות חברתית
תשלומי העברה

ביטחון סוציאלי
מדיניות כלכלית
מימון

35

בן-דוד, יוסף, חסון, שלמה
מינהלת ערבית בעיר העתיקה ברמלה

בתוך: בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 70-87.

מן התוכן: המאמר מתחקה אחר תהליך ההתפתחות של המינהלת הערבית בעיר העתיקה ברמלה, תוך תיאור מערכות הכוח, התפיסות, הערכים והעמדות של התושבים והממסד כלפי עבודה משותפת בתחומי הספקת השירותים. תחילה מוצגות מהות המינהלת ומטרותיה וגם הדרך שבה נחקרה התפתחותה. בהמשך נסקרים הרקע ההיסטורי של רמלה, המאפיינים הדמוגרפיים-חברתיים של תושביה ומערכת המוסדות והמנהיגות המקומית. מתוארת התייחסות התושבים למינהלת ונסקרים יחסי העדות בעיר העתיקה ויחסי הגומלין בין השלטון המקומי לציבור הערבי. המאמר עומד על תהליך ההתארגנות החברתית ועל תרומתו לשיפור איכות החיים והרווחה במקום.
מילות-מפתח:

מינהלות שכונתיות	רמלה
שיתוף תושבים	ערביי ישראל
יחסי ערבים-יהודים	תכונות דמוגרפיות
שלטון מקומי	מיצב חברתי-כלכלי
	תכנון שירותים

36

בן-ישראל, רות
גיל הפרישה של נשים במבחן עקרון השוויון

בתוך: בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 89-100.

מן התוכן: המאמר דן בגיל הפרישה של נשים על היבטיו הייחודיים: יישום עקרון השוויון בין המינים, המחייב גיל פרישה אחיד; השוני הקיים בין עובד לעובדת מעצם היות האחרונה גם רעיה ואם, דבר המטה את הכף לעבר חקיקה מגינה המצריכה גיל פרישה נפרד. במאמר מוצגת בעיית גיל הפרישה, נסקר המצב הקיים בארץ, נדונים עקרון השוויון, המאפיינים של עבודת האישה וההשלכות של מאפיינים אלה. לבסוף מוצע הפתרון של גיל פרישה גמיש בתור הפשרה האופטימלית הניתנת להשגה.
מילות-מפתח:

שוויון בין המינים	פרישה
	נשים עובדות

37

בן-ישראל, רות

ביטוח נכות לעקרת הבית ומה הלאה?

בתוך: בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 87-101.

מן התוכן: המאמר דן בחקיקה חדשה שהושלמה לא מכבר, אשר לפיה גם עקרת הבית זכאית לממש את זכויותיה במסגרת הכללית של ביטוח הנכות. במאמר מוצגת בעיית האפליה של עקרת הבית בהקשר של מערכת הביטחון הסוציאלי. המחברת קוראת לנתק את עיגונה של מערכת הביטחון הסוציאלי סביב עבודה רווחית, להעריך את תרומתה הכלכלית של עקרת הבית לחברה ולסווג אותה כעובדת עצמאית הזכאית לביטוח חובה ככל ציבור העובדים. מילות-מפתח:

קצבות נכות	עקרות בית
עובדים עצמאיים	ביטחון סוציאלי
ביטוח חובה	ביטוח נכות

38

בן צבי, ברכה

למהות השיקום המקצועי

בתוך: בטחון סוציאלי, 23, יוני 1982, 52-61.

מן התוכן: המאמר דן בשיקום המקצועי ובמטרתו העיקרית - השתלכות בעבודה - ומנסה לענות על השאלה מדוע חלק מן המשתקמים מצליחים להשתלב בעבודה וחלקם אינם מצליחים. תחילה מוגדרת אוכלוסיית המשתקמים ומובחנות בה שלוש קבוצות: בעלי ליקוי, בעלי נכות ומוגבלים. נדונים המשאבים האישיים הזמינים של המשתקמים ותפקיד איש המקצוע בכל הקשור לגיוס משאביו האישיים של המשתקם. כמו-כן מוצגים שלושה מקרים להדגמת השיקום המקצועי. מילות-מפתח:

שיקום מקצועי	שיכון בעבודה
עובדים מוגבלים	

39

בן-צבי, ברכה

תרומת חוק הביטוח הלאומי, ביטוח סיעוד, לרווחתם של זקנים סיעודיים

בתוך: בטחון סוציאלי, 34, דצמבר 1989, 49-60.

מן התוכן: תיאור הרקע שקדם להפעלת חוק ביטוח סיעוד, שנכנס לתוקפו באפריל 1988, והצגת עקרונותיו. באוכלוסייה המקבלת שירותים מכוח החוק נכללים בערך 22,000 קשישים סיעודיים. מילות-מפתח:

ביטוח סיעוד	קשישים מוגבלים
חוקים	

40

בן צבי, ברכה

חוק הסיעוד - הישגים והשלכות בלתי צפויות ביישומו

בתוך: בטחון סוציאלי, 39, ינואר 1993, 110-121.

מז התוכן: דיון בחוק ביטוח הסיעוד לקשישים במלאת ארבע שנים להפעלתו. המחברת סוקרת את המטרות שעוצבו בחוק, את הנתונים העובדתיים הנוגעים ליישומו, ודנה במגוון סוגיות המתעוררות בעת יישומו של החוק. בין הסוגיות הנדונות: שירותים בעין (קרי טיפול ועזרה ישירים לזקן) מול שירותים בכסף, התפתחותו של שוק השירותים מחוץ למסד, כוח-האדם המופנה לטובת זקנים סיעודיים ועוד.

מילות-מפתח:

קשישים מוגבלים
חוקים

ביטוח סיעוד
שירותי רווחה

41

בן-צבי, ברכה

הגנת יתר אל מול קיפוח בחקיקה למען נכים (נפגעי עבודה, נכים כלליים)

בתוך: בטחון סוציאלי, 43, ינואר 1995, 45-53.

מז התוכן: בישראל קיימים חוקי נכים שונים לקבוצות נכים שונות והם יוצרים מערכת חקיקה הכוללת אי-שוויון ופערים בזכויות הנכים. המאמר מציג את העיוותים שנוצרו במערכת החקיקה לנכים על-מנת להשפיע על קובעי המדיניות לתקן את החקיקה. תחילה נדונות שתי קבוצות הנכים הגדולות - נפגעי עבודה ונכים כלליים - ומוצג פער החקיקה הקיים בין שתי קבוצות אלה. בהמשך מובאת הצעה למדיניות מתקנת, המתייחסת לשלושה תחומים: הגדרה אחידה לנכות, שיקום מקצועי וזכאות לקצבאות מחיה. לסיום נדונים היתרונות והחסרונות של הצעה זו.

מילות-מפתח:

נכות
קצבות נכות
זכאות
נפגעי תאונות עבודה

גמלת נפגעי עבודה
חוקים
שיקום מקצועי
קיפוח
מדיניות רווחה

בר־גל, דוד

ישיבות צוות בארגוני שירות

בתוך: בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 71-83.

מן התוכן: הצגת טיפולוגיה של סוגי ישיבות בארגוני שירות, במטרה לסייע בידי אנשי מקצוע ומינהל בתכנון ובהוצאה לפועל של מפגשים מכריעים בחיי הארגון המקצועי. הטיפולוגיה משלבת יסודות של תיאוריה ארגונית, שמקורה בגישת מערכות, יחד עם תיאוריה ותוצאות של מחקרים מתחום הדינמיקה הקבוצתית. טיפוסים הישיבות השונים מאופיינים באמצעות הרכבים של ארבעה גורמים עיקריים: מבנה ואופי המשימה המוטלת על הצוות; תהליכים קבוצתיים הננקטים בדרך להגשמת המטרה; נורמות קבוצתיות וסגנון מנהיגות, הנע מצנטרליזם קיצוני עד גישה ליברלית. על-פי מרכיבים אלה מתוארים ומאופיינים ארבעה טיפוסים ישיבות עיקריים: ישיבות המיועדות לקבלת החלטות ופתרון בעיות, ישיבה לימודית, ישיבה להעלאת רעיונות וישיבה הממוקדת ביחסים הבין-אישיים של חברי הצוות. מילות-מפתח:

אפקטיביות ארגונית
יחסים בינאישיים

התנהגות ארגונית
ישיבות צוות
ארגוני שירות

בר־גל, דוד, שמיר, בועז

רווחה במקומות עבודה - תחום התערבות בעבודה סוציאלית

בתוך: בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט 1980, 160-170.

מן התוכן: מתוארת התפתחותה של העבודה הסוציאלית בתעשייה: הסיבות להיווצרות תפקיד העובד הסוציאלי, תפיסות הקשורות בתוכן התפקיד והאידיאולוגיה המקצועית המנחה את העוסקים בו. מילות-מפתח:

עובדים סוציאליים
מפעלי תעשייה
עבודה סוציאלית

שירותי רווחה
תנאי עבודה
רווחה תעסוקתית

44

בר-חיים, אביעד

איכות חיי העבודה - לא רק בחסות סוציוטכנית

בתוך: בטחון סוציאלי, 38, יוני 1992, 107-118.

מטרה: איתור תכניות איכות חיי עבודה ודימויי איכות חיי עבודה בארגוני עבודה שאינם חשופים לרעיונות וליישומים המקובלים של איכות חיי עבודה ואומדן השפעתן של התכניות על איכות חיי העבודה. // נבדקים: 54 אנשי מפתח ב-13 ארגוני עבודה. // שיטה: ראיונות. // מן הממצאים: איכות חיי העבודה נתפסת, בשלב זה של התפתחותם החברתית והתרבותית של הארגונים שנחקרו, כמכלול של פעילויות שנועדו להפחית מוקדי חיכוך, לחץ וסכסוך במקום העבודה, יותר ממוקד לפיתוח ארגוני ואישי, כפי שמנסות לעשות תכניות איכות חיי העבודה המקובלות. מילות-מפתח:

איכות חיים בעבודה	ארגונים
פיתוח ארגוני	תכניות התערבות

45

ברגמן, רבקה, רוז, רות

כוח-אדם סיעודי בישראל - היבטים וסוגיות

בתוך: בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 61-69.

מן התוכן: המאמר עוסק בנושא כוח-אדם סיעודי ודן בהיבטים האלה: מחסור בכוח-אדם סיעודי; הצורך למפות את ההיצע והביקוש לכוח-אדם סיעודי, כדי שאפשר יהיה להשיג איזון בין הצרכים להספקתם; מצאי כוח-אדם סיעודי; תשומה; נשירה מן המקצוע; ניצול יעיל של כוח-אדם; דרישה לשירותי סיעוד בקהילה; צרכים מוכרים בעיני אנשי מקצוע וסקר קדימויות להספקת שירותים. מילות-מפתח:

אחים (סיעוד)	עובדים סמך-מקצועיים
גיוס כוח-אדם	סיעוד (מקצוע)
ביקוש לשירותים	תכנון שירותים

ברגמן, רבקה, גרשטנסקי, יעל
קידום איכות הטיפול במטופלים ביחידות פסיכוגריאטריות

בתוך: בטחון סוציאלי, 34, דצמבר 1989, 106-99.

מן התוכן: תיאור הפיתוח של כלי להערכת איכות הטיפול בקשישים פגועים בנפשם המאושפזים במוסדות. מתוארות דרכי איסוף המידע הרלוונטי, הגישות הבסיסיות שעמדו מאחרי פיתוח הכלי, הממדים הנבדקים בעזרת הכלי, בדיקת הכלי החדש במספר מסגרות שונות והשימושים שניתן לעשות בהערכות שבוצעו בעזרת הכלי.

מילות-מפתח:

קשישים מוגבלים	תשישות נפש
מוסדות לקשישים	איכות הטיפול
טיפול ממושך	כלי-מדידה ואבחון
גריאטריה	

ברודסקי, ג'ני, חביב, ג'ק, כהן, מרק, הרון, תמר
ניהול הטיפול בשירותים לקשישים: הליכים ארגוניים

בתוך: בטחון סוציאלי, 30, יוני 1987, 152-128.

מטרה: לבחון את הדרכים שבהן מנהלים עובדי השדה את הטיפול בקשישים מוגבלים בירושלים, בתל-אביב, בחיפה ובבאר-שבע, בארבעת הארגונים העיקריים העוסקים בטיפול ממושך בקשישים: לשכות הרווחה, לשכות הבריאות, היחידות להמשך טיפול של קופת חולים, וכתי-חולים כלליים. // נבדקים: ארבעת הארגונים שהוזכרו לעיל בערים השונות. // שיטה: (1) שאלון לעובדים; (2) עיון בתיקים של קשישים המקבלים טיפול ממושך או ממתנינים לסידור מוסדי באמצעות הארגונים האלה; (3) ראיון עם עובדים המטפלים בקשישים. // מן הממצאים: (1) נתגלתה מידה רבה של חוסר שביעות רצון מצד העובדים באשר לאיכות השירותים המסופקים לקשישים. הובעו תלונות על מחסור בתקציבים ובכוח-אדם והובעה ביקורת על התפקוד הארגוני המתבטא בעיכוב הספקת השירותים; (2) העברת קשישים מארגון אחד למשנהו כדי לפתור בעיות שונות, כאשר חל שינוי במצבם והעדר תיאום מלא, פוגעים ברצף הטיפול. לעתים גם לא ברור איזה מוסד אחראי לטיפול בבעיה ספציפית של הקשיש; (3) קיימים הבדלים באופן הטיפול בקשיש לא רק בין ארגונים שונים, אלא גם בין עובדים שונים בתוך כל ארגון.

מילות-מפתח:

קשישים מוגבלים	באר-שבע	ירושלים
מוסדות לקשישים	שירותים סיעודיים	חיפה
איכות הטיפול	מבנה ארגוני	טיפול רפואי
תל-אביב	טיפול ממושך	

ברודסקי, ג'ני, סובול, אסתר
טיפול כוללני בזקנים - תכנית לקידום בריאות הזקן

בתוך: בטחון סוציאלי, 35, יוני 1990, 56-63.

מן התוכן: המאמר דן בקידום הבריאות ובמניעת מוגבלות בקרב אוכלוסיית הקשישים. מטרת קידום הבריאות היא לאפשר לקשישים להישאר עצמאיים ולהימנע מתלות, תוך שמירה על איכות חיים ועל רמת פעילות סבירה, ולהקטין ככל האפשר את השפעתם של מצבי חולי על תפקודם בכל תחומי החיים. מטרות אלה, טוענים המחברים, יכולות להיות מושגות רק באמצעות גישה כוללנית ובאמצעות מגוון של דרכי טיפול הכוללות, נוסף על טיפול רפואי נאות, תמיכה חברתית ושיפור תנאי הסביבה של הקשישים. המאמר דן בחשיבות קידום הבריאות והרפואה המונעת ומציג תכנית לקידום הבריאות של הקשישים. לבסוף סוקר המאמר מחקר הערכה לבדיקת ביצוע התכנית ומידת השפעתה. התכנית, הכוללת ביצוע בדיקות תקופתיות לקשישים והפעלת תכניות חינוך לבריאות, זכתה להיענות גבוהה של הקשישים ואף לשביעות רצונם.
מילות-מפתח:

קשישים	בריאות הציבור
רפואה מונעת	טיפול רפואי
תכניות התערבות	הערכת תכניות
חינוך לבריאות	בריאות גופנית
בדיקות רפואיות	איכות חיים

ברזילי, יורם, ברצורי, רוני
עמדות כלפי הקיים והחסר בתחום הבריאות מבחינתם של צרכני השירותים

בתוך: בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 93-98.

מטרה: לתאר את המצב הקיים בתחום הבריאות, כפי שהוא נתפס בעיני המרוואיינים, ולתאר את עמדות האוכלוסייה כלפי הקיים והחסר בתחום שירותי הבריאות. // נבדקים: 1,529 ראשי משפחות יהודיות שהתגוררו ב-10 ערים ויישובים עירוניים. // שיטה: הסקר בוצע באמצעות ראיונות. // מן הממצאים: מרבית המרוואיינים מבוטחים בקופות חולים וחלקם מבוטחים בקופת התולים של ההסתדרות. האוכלוסייה שאינה מבוטחת זוהתה כאוכלוסיית מצוקה. בדרך כלל תשלום דמי הביטוח לקופה נעשה בידי המבוטח עצמו. שיעור המאושפזים בבתי-חולים גבוה יותר בעיירות הפיתוח. נתגלתה שביעות רצון גבוהה למדי משירותי הבריאות במרפאה כללית, במרפאת שיניים ובתחנת טיפת חלב עירונית.
מילות-מפתח:

שירותי בריאות	קופות חולים
שביעות-רצון מטיפול	סקר צרכנים
אשפוז	תחנה לבריאות המשפחה

ברנע, תמרה

סל שירותי הבריאות בקופות-החולים בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 36, אפריל 1991, 105-92.

מז התוכן: סקירת סל השירותים שמספקות קופות החולים כמערכת הביטוח הרפואי הבסיסית הקיימת כיום בישראל (ארבע הקופות הן: כללית, מכבי, מאוחדת ולאומית), וסקירת השירותים הנוספים הניתנים על-ידי הממשלה. לפי המאמר כמעט לכל תושבי המדינה יש נגישות למכלול רחב של שירותי בריאות באמצעות הביטוח הבסיסי בקופות החולים ובאמצעות חוק המדינה ומוסדותיה. אין חוק או תקנות בנוגע להרכבו של הסל שעל הקופות לספק למבוטחים באשר לאיזון בין ההכנסות של הקופות ובין ההוצאות הנובעות מכל השירותים שלהן. הנוסח של תקנוני קופות החולים כללי והוא מקור לאי-בהירות על מהות 50 השירותים הבסיסיים. התקנונים אינם משקפים את מלוא הזכויות של המבוטחים ולקופות יש שיקול דעת רחב באשר לאופן מימוש הזכויות. הביטוחים המשלימים והמסחריים מגדילים את תופש הבחירה של המבוטחים ויכולים ליצור עיוותים שיגרילו את הפער בשירותים חיוניים ואת העלויות של כלל מערכת הבריאות. מילות-מפתח:

קופות חולים	שירותי בריאות
נהלים בארגונים	ביטוח בריאות

ברקאי, זאב

על מדיניות השיכון ובעיות יישומה

בתוך: בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 169-162.

מז התוכן: המאמר סוקר את מדיניות השיכון בישראל מאז קום המדינה. תחילה מוצג השיכון בשנים הראשונות לקיום המדינה, ומוצגות ההנחות שעיצבו את מדיניות השיכון אז. בהמשך מתוארת ה"מהפכה" של שנת 1974, שעיקרה מדיניות של סובסידיה לנצרך ולא למצרך. מוצגות קבוצות הזכאות שנקבעו במסגרת מדיניות זו ומתוארים המסלולים השונים שנקבעו לפתרון בעיית הדיור. כמרכז מפורטות ההנחות שמאחורי המדיניות ונדונות המגבלות הקיימות בביצועה. מילות-מפתח:

זכאות	מדיניות שיכון
יישום מדיניות	תקופת ראשית המדינה
סובסידיות	(עד 1956)

52

גבאי, יורם

מדיניות כלכלית ומדיניות סוציאלית - שילוב והשלמה

בתוך: בטחון סוציאלי, 36, אפריל 1991, 8-14.

מן התוכן: ניתוח תיאורטי ואמפירי של המדיניות הכלכלית בישראל והשלכותיה החברתיות. לדעת המחבר, יש לבחון כל צעד של מדיניות ממשלתית, המכוון לעודד את הצמיחה, לא רק מבחינת השלכותיו הכלכליות, אלא גם מבחינת השלכותיו הסוציאליות. תפקיד המדיניות הכלכלית יהיה למצוא אופטימיזציה ערכית וכלכלית בין הממד של קצב צמיחה רצוי ובין ההתפלגויות הצפויות של ההון ושל ההכנסות בישראל, שיבטאו את המבנה הסוציו-אקונומי של החברה הישראלית בשנים הקרובות. הפרדה בין אלה והמשך המגמות הנוכחיות יביאו להרעה בהתחלקות ההכנסות במשק בתקופה הקרובה.

מילות-מפתח:

מדיניות חברתית

מבנה חברתי

מדיניות כלכלית

התחלקות ההכנסות

מדיניות ממשלתית

53

גבאי, יורם

התזרת האוניברסליות לקצבאות ילדים: עקרונות מימון ותהליך מימוש

בתוך: בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 111-118.

מן התוכן: סקירת הדיון הנוקב בשאלת האוניברסליות מול הסלקטיביות של קצבות הילדים. ויכוח זה היה בשנים האחרונות סלע מחלוקת אידיאולוגי, פוליטי וסוציאלי בין גורמים מקצועיים לבין עצמם ובין גורמים פוליטיים לבין עצמם. הוויכוח התקיים בשני מישורים שונים לחלוטין: מישור המיסוי והמישור הסוציאלי. בישיבת התקציב לשנת 1993 החליטה ממשלת ישראל שהוקמה לאחר הבחירות להחזיר עקרונית את קצבות הילדים באופן אוניברסלי. לטענת המחבר, ההחזרה האוניברסלית של קצבות הילדים היתה הצלחה והישג של מינהל הכנסות המדינה ושל המוסד לביטוח לאומי, שראו בהשגת יעד זה מימוש רב-חשיבות של מדיניות חברתית, מדיניות מיסוי ומדיניות כלכלית. שוב מממשות הקצבאות הן את היעד של הבטחת הכנסה למשפחות שהכנסתן נמוכה מאוד (מתחת לסף המס) והן את הגדלת השוויון האופקי למשפחות בעלות הכנסות בינוניות וגבוהות.

מילות-מפתח:

מדיניות חברתית

מיסוי

מוסד לביטוח לאומי

קצבות ילדים

מדיניות ממשלתית

מימון

הבטחת הכנסה

54

גבע, יהודה, מואב, יצחק

הסדרי עדכון והערך הריאלי של קצבאות בתקופת אינפלציה

כתוך: בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981 43-63.

מטרה: דיון בערכן הריאלי של הקצבאות לאורך זמן, מתוך זיקה למושג ההפסד המצטבר בהכנסות הגמלאים. העניין המרכזי איננו בהצגת השחיקה בקצבאות שהמוסד לביטוח לאומי משלם, אלא בהצגה שיטתית של קשרי הגומלין בין שיעור האינפלציה, הסדרי עדכון שונים והערך הריאלי הממוצע של הקצבאות לאורך זמן. מוצע מודל המתאר את התפתחות השכר הממוצע, המשמש בסיס לחישוב הגמלאות, לצורך בחינת יעילותן היחסית של שיטות עדכון שונות. מילות-מפתח:

קצבות ילדים

אינפלציה

קצבות זיקנה

מודלים

מוסד לביטוח לאומי

55

גבעולי, צבי, ברקמן, בתיה, אוברלנדר, ברוך

עזרת קשיש לקשיש במסגרת שירות ייעוץ לקשיש במוסד לביטוח לאומי

כתוך: בטחון סוציאלי, 33, מאי 1989, 22-31.

מן התוכן: המאמר מצביע על העדר הממד האנושי ביחסים שבין שבין האזרח לנותן שירות, העדר המאפיין את רוב המערכות הבירוקרטיות. מתואר תפקיד התיווך שממלאים עשרות יועצים קשישים המתנדבים במסגרת שירות ייעוץ לקשיש של המוסד לביטוח לאומי. 2,500 המתנדבים נותנים ייעוץ בתחנות שירות בתוך סניפי המוסד ובמסגרת ביקורי בית. מוצגים מקרים שבהם פעל היועץ המתנדב בתור מתווך ועזר לקשיש ולמערכת נותנת השירותים ונדונה מהות התיווך בהיקפו, כפי שהוא נעשה בידי המתנדבים. מילות-מפתח:

שירותי ייעוץ

קשישים

יחסי עובד-לקוח

מתנדבים (קשישים)

מוסד לביטוח לאומי

מתן עזרה

56

גדרון, בנימין

עבודת התנדבות והתגמולים ממנה

בתוך: בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר, 1977, 51-63.

מטרה: בדיקת הציפיות לתגמולים בקרב עובדים מתנדבים על בסיס קבוע בשירותי הרווחה. // נבדקים: 317 עובדים מתנדבים בארבעה מוסדות סגורים, המספקים שירותי בריאות ובריאות הנפש במדינת מרילנד, ארצות-הברית. // שיטה: הנתונים נאספו באמצעות שאלון שכלל שני חלקים: בחלקו הראשון נתבקש הנשאל לענות על שאלות הנוגעות לעצמו ולתפקידו כמתנדב במוסד. החלק השני בדק את ציפיות הנבדק לקבל סדרה של 16 תגמולים אקסטרניזיים ו-20 תגמולים אינטרניזיים. // מן הממצאים: המתנדבים מצפים מעבודתם לתגמולים האקסטרניזיים האלה: לימוד ופיתוח עצמי, קשר חברתי עם מתנדבים אחרים, סמלים של הכרה חברתית, דברי שבח והערכה, סמכויות; התגמולים האינטרניזיים שהם מצפים לקבל הם אלה: הדגשת האני החברתי, לימוד וגיוון בחיים, מילוי חובה וקשר לעבודה בשכר. מילות-מפתח:

תגמולים	מתנדבים
ארצות-הברית	שירותי רווחה
	שירותי בריאות

57

גוטמן, מיכל

שליטת הרפואה בחוק הישראלי בנושא האשפוז הלא רצוני

בתוך: בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 133-146.

מן התוכן: המאמר מציג את השפעתה של הרפואה השלטת בחוק הישראלי בעניין אשפוז לא רצוני. נטען, שההשקפות הרווחות על אודות מחלת הנפש והאשפוז הלא רצוני, כפי שהן באות לידי ביטוי בחוק, הן מיושנות. המאמר מצביע על הסכנות הטמונות בגישה בעלת אוריינטציה רפואית מעין זו וסוקר את ההיבטים השונים של החוק ואת השלכותיהם בתחומים האלה: ההגדרה של מחלת הנפש, נוהלי אשפוז, זכויות האדם והליכים נאותים, ערעור על אשפוז, מסוכנות, מידידות, שיטות הטיפול, שיטות טיפול בכפייה בתוך בתי-החולים, זכויותיהם של תולים מאושפוזים, כשירותו של החולה ושחרור מבית-החולים. לסיום מוצעים קווים מנחים לשינוי מדיניות האשפוז הלא רצוני ומובאות הצעות לשינויים בתחיקה. מילות-מפתח:

אשפוז כפוי	חוקים
בתי-חולים פסיכיאטריים	הפרעות נפשיות
זכויות החולה	

גוטמן, מיכל

שלושה אופני התערבות במשפחות שכולות

בתוך: בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 138-146.

מן התוכן: הצגת תכנית התערבות בקרב הורים שכולים, שהופעלה על-ידי משרד הביטחון בעת מלחמת יום הכיפורים, במטרה למנוע תופעות פתולוגיות מחמת אבדן בנים. מאחר שהשכול עלול לגרום ליקויים בתפקוד בתחום האישי והחברתי, טיפלה התכנית בשלושה מישורים: האישי, הקבוצתי והקהילתי, באמצעות שלוש טכניקות התערבות שונות של עבודה סוציאלית. המאמר עומד בפירוט על מאפייניו של כל אחד מאופני ההתערבות ומציין, שכל אחת משלוש רמות ההתערבות נועדה לענות על צרכים אחרים בתהליך ההתאבלות, ויחד הן סייעו לגבש תפקוד אישי וחברתי כללי מאוזן.

מילות-מפתח:

משפחות שכולות	מלחמת יום כיפור
התערבות במשפחה	שכול
	תכניות התערבות

גולדברג, מנחם

הרופא והמשפטן בקביעת אירוע לב כתאונה בעבודה

בתוך: בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 101-110.

מן התוכן: בדיקת מערכת יחסי הגומלין בין הרופא למשפטן, כאשר מוגשת בקשה להכיר באירוע לב ככתאונה עבודה. התייחסו בין תפקידו של כל אחד מן הגורמים ברור - בית-הדין הוא החייב להכריע בשאלה העובדתית אם היה אירוע "חריג" כלשהו בעבודה מבחינת מאמץ פיסי או התרגזות. בעניין זה אין לרופא אלא לקבל, ככתבה וכלשוונה, את קביעת בית-הדין. משהוכח קיומו של האירוע החריג - על בית-הדין להכריע בשאלת הקשר הסיבתי בינו ובין אירוע הלב ומה השפיע יותר - העבודה או גורמים אישיים של המבוטח. בעניין זה בית-הדין מכריע על-פי כללי הסיבתיות המשפטית, תוך היעזרות בחוות דעת רפואית. כאשר נטענת טענה של נכות מחמת תאונה שהוכרה כתאונת עבודה, העניין עובר לידי הרופא. בידי נתונה הסמכות הבלעדית לקבוע אם הנכות נובעת מן התאונה ולקבוע את שיעורה. אם הנפגע נפטר, מתעוררת השאלה אם "תאונת עבודה" גרמה את מותו - והעניין חוזר להכרעת הרשות השופטת, תוך היעזרות בחוות דעת רפואית.

מילות-מפתח:

רופאים	תאונות עבודה
בתי-דין לעבודה	חוקים
קבלת החלטות	מוות
מחלות לב	קצבות נכות
נכות	גמלת נפגעי עבודה

60

גונן, עמירם

ניהול רשת קהילתית תומכת

בתוך: בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 116-120.

מן התוכן: המאמר מתאר את האגודה לקידום של בעלי פגם שכלי כרשת קהילתית תומכת, שעיקרה שיפור הנגישות בין הזקוק לשירות ולתמיכה ובין אלה המסוגלים להעניקם. אגודה זו בונה עבור כל אחד מחבריה רשת תמיכה אישית בתוך הקהילה. אבן-הפינה של רשת התמיכה של האגודה היא הסוכן-התומך, האחראי לכל הצרכים העיקריים של מספר חברים: תעסוקה, בידור, קשרים חברתיים, טיפול רפואי, שיכון, תחבורה, ענייני הכספים של החבר, בעיות נפשיות רגילות וגם ניהול משברים ובדיקה שגרתית של מצב החבר. נטען, שמתכונת זו עשויה לשמש גם קבוצות אחרות הנזקקות לתמיכה, בעיקר בתחום הנגישות אל משאבים בקהילה, כמו למשל אוכלוסיית הקשישים המתקשים בנגישות.

מילות-מפתח:

פיגור שכלי	ארגונים וולונטריים
ארצות-הברית	תמיכה חברתית
	שירותים קהילתיים

61

גונן, עמירם

הגיאוגרפיה של השיכון הציבורי בערי ישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 18-19, דצמבר 1979, 22-36.

מן התוכן: המאמר דן בשאלה מדוע הוקמו שיכונים ציבוריים בעיקר בשולי הערים הוותיקות וכיצד עיצבה פעילות זו את הדפוסים הגיאוגרפיים-חברתיים הראשיים של ערים אלה. מוצגים השיקולים להקמת שיכונים ציבוריים בשולי הערים ונדונות ההשלכות הגיאוגרפיות-חברתיות של הקמת שיכונים ציבוריים בשולי הערים. הדיון מלווה בדוגמאות מן הערים הבינוניות: טבריה, נהריה, חדרה, נתניה, כפר-סבא, הרצליה, פתח-תקווה וראשון-לציון, שבהן המפה הגיאוגרפית החברתית אינה כה סבוכה, ובאמצעותן ניתן להמחיש את השפעת השיכון הציבורי בישראל על הגיאוגרפיה העירונית.

מילות-מפתח:

טבריה	נתניה	תקופת ראשית המדינה
חדרה	הרצליה	(עד 1956)
כפר-סבא	ראשון-לציון	תכנון עירוני
פתח-תקווה	ערים	סוציולוגיה עירונית
	דיור בעלות נמוכה	נהריה

62

גונן, עמירם, סוניס, מיכאל
הגיאוגרפיה של הקשישים בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 22, נובמבר 1981, 52-70.

מן התוכן: המאמר מציג תיאור וניתוח של תפוצת הקשישים בישראל בשנות ה-60 וה-70. מוצגים הדפוסים הגיאוגרפיים של אוכלוסיית הקשישים לפי ותק ומוצא ולפי ריכוזה בנפות השונות ובסוגי היישוב השונים. נמצא, שביישובים הלא-יהודיים יש אחוז נמוך יותר של קשישים מאשר ביישובים היהודיים. בקרב יוצאי אסיה-אפריקה יש אחוז נמוך יותר של קשישים. לתפוצת הקשישים יש דפוס מעגלי: במרכז הארץ, בין תל-אביב לחיפה, מצוי רצף של אחוזים גבוהים של קשישים, שהולך ויורד כלפי שולי המדינה.
מילות-מפתח:

קשישים	פיזור אוכלוסין
מקום מגורים	מוצא עדתי
נתונים סטטיסטיים	יישובים עירוניים

63

גוף, איאן

גימלאות מותנות במבחן-אמצעים בפרספקטיבה משווה

בתוך: בטחון סוציאלי, 43, ינואר 1995, 24-44.

מן התוכן: המאמר עוסק בשימוש במבחן האמצעים, דן בו לאור הניסיון המודרני ובוחר אותו בהקשר בינלאומי. במאמר יש שלושה חלקים: החלק הראשון עוסק בהערכה ראשונית של השימוש במבחני אמצעים ובוחר את הצידוק להם. בחלק השני מוצגת טיפולוגיה קונצפטואלית של כל טווח הגמלאות המותנות במבחני אמצעים. בחלקו השלישי של המאמר מובא ניתוח משווה של מבחני האמצעים בעולם המערבי.
מילות-מפתח:

גמלאות	זכאות
הקצאת משאבים	טיטמוס, ריצ'רד
מדינת רווחה	מבחן אמצעים

64

גורדון, דליה

תכניות לטיפול באבטלה ממושכת באירופה; בעקבות סיור לימודים

בתוך: בטחון סוציאלי, 36, אפריל 1991, 27-48.

מן התוכן: תיאור מגוון התכניות שבוצעו במסגרת מדיניות שוק העבודה והמיועדות לטיפול במובטלים זמן ממושך במדינות מספר באירופה וב-OECD, הארגון לפיתוח ולשיתוף פעולה כלכלי. מדיניות כוח-האדם בכל מדינות אירופה התפתחה מהדגשה של התאמת היצע העבודה, היינו, העלאת רמת כוח-האדם בהתאם לדרישות ההתפתחות הטכנולוגית להדגשת קידום התעסוקה. ועתה הדגש הוא על פיזור הזדמנויות בתעסוקה ועל צדק חברתי. האיזון בין צדק חברתי ליעילות ולרווחיות כלכלית בטווח הקצר והארוך וההשקפות המעדיפות מדיניות כזו או אחרת הם הקובעים את הקריטריונים שעל-פיהם יש לבחון את התכניות השונות.

מילות-מפתח:

תכניות התערבות	ארגונים בינלאומיים	הזדמנויות תעסוקה
אירופה	אבטלה	

65

גורדון, דליה

עידוד עסקים קטנים במסגרת קידום תעסוקה ופיתוח כלכלי בישראל ובעולם

בתוך: בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 74-100.

מן התוכן: תיאור וניתוח של תכניות הקיימות בארצות שונות בעולם ובישראל לקידום יזמות אישית ותעסוקה עצמאית, במסגרת המאמצים לקידום תעסוקה, לפיתוח כלכלי ולצמצום בעיות האבטלה. התכנית המקובלת ביותר להטבה במסגרת עידוד יזמות של מובטלים היא התכנית הבריטית למתן גמלת מחיה לתקופת ההרצה הראשונית של העסק. המודל השני של מבנה הטבות הוא זה הצרפתי. כאן הדגש הוא בהפיכת דמי האבטלה למנוף להקמת עסק למעוניינים בכך. רבות מן המדינות מספקות שירותי ייעוץ והכשרה מקצועית ומשחררות את משתתפי התכנית מתשלום דמי ביטוח סוציאלי בתקופת ההרצה הראשונית של העסק. בישראל היתה בשנים האחרונות עלייה במודעות חשיבותם של עסקים קטנים לפיתוח הכלכלי בכלל ולקידום התעסוקה בפרט. הדבר מתבטא בפיתוח תכניות אחדות לעידוד עסקים קטנים הן מטעם משרדי הממשלה והן מטעם גופים ציבוריים. יחד עם זאת, נראה שנתון מהפך בחשיבה בכל הקשור לתרבות הכלכלית בארץ, על מנת להדביק את הנעשה בתחום זה במדינות המערב.

מילות-מפתח:

תעסוקה	התפתחות כלכלית	צרפת
אבטלה	עסקים קטנים	הזדמנויות תעסוקה
בריטניה	יזמות	שירותי ייעוץ
ביטוח אבטלה	חברות עסקיות	מדיניות ממשלתית
אירופה		

66

גינסברג, גרי

איזון בטיפול בשירותים לקשיש בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 28, אפריל 1986, 115-126.

מן התוכן: המאמר בוחן שתי שיטות לקביעת הרמה האופטימלית והאיזון בטיפול בין השירותים המוסדיים והקהילתיים הניתנים לקשישים בישראל. השיטה הראשונה מבוססת על השוואות בינלאומיות והשנייה על שיפוטיהם הנורמטיביים של מומחים או של אנשי מקצוע בתחום הטיפול בקשישים. המאמר כולל טבלאות סטטיסטיות העוסקות בהוצאות על שירותים לקשישים (בבתי חולים, טיפול קהילתי), ההוצאה השנתית לנפש בגיל 65 ומעלה ועוד. המחבר מעדיף את השיטה הנורמטיבית ומונה את תכונותיה של שיטת ההשוואה הבינלאומית: (1) נותנת אומדנים מדויקים יותר מאשר לרמות ולסיווג של השירותים הדרושים במקרים של קו מנחה כללי; (2) נותנת יסוד של יעילות רבה וזולה ביותר בתהליך של קבלת ההחלטות והתכנון.

מילות-מפתח:

קשישים	שירותי רווחה
נתונים סטטיסטיים	תכנון שירותים
טיפול מוסדי	שירותים קהילתיים

67

גל, ג'וני

תולדות ביטוח האבטלה בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 38, יוני 1992, 119-134.

מן התוכן: בחלקו הראשון של המאמר נסקרות תולדות העיסוק ברעיון ביטוח האבטלה מימיה הראשונים של המדינה עד קבלת החוק בכנסת בשנת 1972. בחלקו השני המחבר עוקב אחר יישום החוק והיחס כלפיו בשנות השבעים והשמונים. מובאים הסברים אפשריים שונים לשאלות מדוע התעכב חוק זה זמן רב כל כך עד שהתקבל ומדוע הוא עורר התנגדות רבה כל כך בעת הפעלתו בתקופת האבטלה של שנות השמונים.

מילות-מפתח:

ביטוח אבטלה	חוקים
תקופת ראשית המדינה	מדיניות רווחה
(עד 1956)	

68

גלנרסטר, הווארד

איזו מחויבות לרווחה?

בתוך: בטחון סוציאלי, 33, מאי 1989, 5-13.

מן התוכן: המאמר עוסק בנושאים של מוסר ושל כבוד עצמי אנושי כיעדים של מדיניות, כפי שהוגדרו בידי ריצ'רד טיטמוס בספרו "מחויבות לרווחה". תחילה נבחנת התשובה שנתנו מדינות הרווחה במערב לאי-השוויון הגובר בעקבות השינויים החברתיים והכלכליים שהתרחשו בשנות ה-70 וה-80. נטען, שמערכות הביטחון הסוציאלי פיצו במידת מה על אי-הרווחה הכרוכה בשינויים כלכליים ומנעו בכך את מה שהיה יכול להיות אסון לחברה המערבית. בהמשך נבחנות בקצרה העמדות הציבוריות המשתנות כלפי רווחה. לסיום נבדקת מלחמת הרעיונות על רווחה. נטען, שיש להטיף שוב לעקרונות של האינטרס העצמי ההדדי וטיפוח הכבוד העצמי ולחפש אמצעים למימושם של עקרונות אלה. מילות-מפתח:

טיטמוס, ריצ'רד
פער חברתי
שינוי חברתי

מדינת רווחה
ביטחון סוציאלי
חברה מערבית

69

גפני, אלהנן

תקשורת עם אוכלוסיית המצוקה

בתוך: בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 99-105.

מן התוכן: המאמר בוחן את תהליך התקשורת עם אוכלוסיית העניים לפי חלוקה למרכיבי היסוד האלה: (1) מקור המידע (מי אמר?); (2) המסר (מה אמר?); (3) הציבור (למי אמר?); (4) באילו כלי תקשורת (כיצד אמר?); (5) התנאים הפסיכולוגיים והפיזיים של הקולט (באילו תנאים?); (6) היעילות (מה הן התוצאות?) - וזאת על-פי המידע המועט שהצטבר על אפיוני התייחסות לכלי תקשורת של אוכלוסיות בעלות הכנסה נמוכה. מילות-מפתח:

ניצול שירותים
עוני
משפחות במצוקה

תקשורת מילולית
תקשורת המונים
העברת מידע

70

גפני, אלחנן

על הלוגיקה של שירותי הרווחה

בתוך: בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 32-51.

מן התוכן: מאמר זה הוא בבחינת תרגיל, המנסה ליישם מודל מושגי של השקעה וחליפין בתופעות של חברת הרווחה ולמצוא "קשר לוגי" ביניהם. המאמר נועד להציג בשיטה דדוקטיבית, בעיקר את הזיקות בין קיומו או אי-קיומו של המודל ובין תופעות שונות בחברה. מילות-מפתח:

מודלים

שירותי רווחה

פער חברתי

71

גפני, אלחנן

בניית תדמית ציבורית למוסד לביטוח לאומי

בתוך: בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט 1980, 146-154.

מן התוכן: המאמר סוקר את התפתחות התדמית הציבורית של המוסד לביטוח לאומי ואת פעולותיה של המחלקה ליחסי ציבור במוסד זה. תחילה מוצגים שישה מדדים שבעזרתם ניתן לבחון יחסי ציבור במערכת ביורוקרטית: רצף בין הצגת מידע אמיתי ובין הצגת מידע שקרי, רצף בין פרסומת אישית להסברה אינסטרומנטלית, רצף בין פעולות לטווח ארוך ובין חיפוש אפקטים פרסומיים לטווח קצר, כמות הפעולות שהן פרי של יזמה עצמית לעומת פעולות שהן תגובות על אירועים ועל גירויים מבחוץ, היקף יחסי הציבור ותוכנם ומידת האוטונומיה של יחסי הציבור בתוך המבנה ההיררכי של המערכת. פעילותה של מחלקת ההסברה ויחסי הציבור של המוסד לביטוח לאומי נבחנת על-פי מדדים אלה. לסיכום נטען, שבמשך השנים רכש לו המוסד לביטוח לאומי מעמד של מוסד בעל תדמית חיובית בעיני הציבור.

מילות-מפתח:

דעת קהל

מוסד לביטוח לאומי

שיווק

מדדים

יחסי ציבור

72

גרוס, רויטל, רוזן, ברוך, ברנע, תמרה
ביזור ואוטונומיה בשירותי בריאות

בתוך: בטחון סוציאלי, 36, אפריל 1991, 78-91.

מן התוכן: תהליך ביזור סמכויות כרוך גם בסיכונים, כגון איבוד יתרון לגודל, בעיות תיאום בין היחידות וחשש לגידול בהוצאה הכוללת של הארגון. נמצאו תנאים המשפיעים על מידת הצלחתו של ביזור: הכוונה ותכנון מן המרכז, תמריצים, בקרה ופיקוח, פיתוח מנהלים, הספקת אמצעים מסייעים ותחרות בונה בין היחידות. הביזור הוא תהליך מורכב. האפשרות לבצע את השינוי, כך שיהיה בו יתרון, תלויה במידה רבה במודעות ההנהלה לבעיות, בכשרונה לפתור אותן ובאמצעים המסייעים העומדים לרשותה.

מילות-מפתח:

שירותי בריאות	ביזור
שינוי ארגוני	אוטונומיה מקצועית
חלוקת סמכויות	

73

גרוס, רויטל, רוזן, ברוך

דו"ח ועדת נתניהו: ניתוח ההמלצות לגבי חלוקת הסמכויות במערכת הבריאות

בתוך: בטחון סוציאלי, 38, יוני 1992, 27-44.

מן התוכן: בקיץ 1990 הוגשו לממשלת ישראל מסקנות ועדת החקירה הממלכתית לבדיקת תפקודה ויעילותה של מערכת הבריאות בישראל (ועדת נתניהו). המאמר מתמקד בניתוח המבנה הארגוני המחודש של מערכת הבריאות שהמליצו עליו רוב חברי ועדת החקירה, ואשר פורט בדוח הרוב של הוועדה. לשם כך נעשה מיפוי של חלוקת הסמכויות בין הגופים המרכזיים במערכת הבריאות, ונבחנה מידת הביזוריות של המערכת המוצעת. בחינת שאלה זו נבחרה מפני שהוועדה זיהתה את הריכוזיות כאחת הבעיות במערכת הבריאות כיום, ולפיכך ניסתה להפחיתה.

מילות-מפתח:

שירותי בריאות	דוחות ועדה
מבנה ארגוני	חלוקת סמכויות
ביזור	שינוי ארגוני
ועדות חקירה	

74

גרפינקל, אירוויין, הולדן, קארן ק'
משברים בביטוח זיקנה ומדינת הרווחה

בתוך: בטחון סוציאלי, 25, נובמבר 1983, 5-18.

מן התוכן: מטרתו של המאמר לשפוך אור על משבר מדינת הרווחה המערבית, תוך התמקדות במשבר הפיננסי הפוקד את התכנית לביטוח זיקנה בארצות-הברית. בחלקו הראשון של המאמר נדונים ההתפתחות ההיסטורית של מדינת הרווחה בארצות-הברית ומקומה של התכנית לביטוח זיקנה במדינה זו. בהמשך נדונות הבעיות קצרות-הטווח וארוכות-הטווח בתכנית לביטוח זיקנה בארצות-הברית ומוצעים פתרונות אפשריים לבעיות אלה. לאחר מכן נבחנות השלכותיה של התכנית לביטוח זיקנה על אי-הביטחון הכלכלי, העוני והעדר השוויון ועל התמריצים הכלכליים. לסיום מובא סיכום של הממצאים שהועלו בפרקים הקודמים, הנוגעים למהותו ולדרגת חריפותו של המשבר בתכנית לביטוח זיקנה בארצות-הברית, ומוצגות מסקנות באשר למשבר הרחב יותר הפוקד את מדינת הרווחה המערבית.

מילות-מפתח:

ביטוח פנסיוני
ארצות-הברית

מדינת רווחה
משבר כלכלי

75

דוניסון, דייוויד

מדיניות חברתית ועקרונות מוסריים

בתוך: בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 5-19.

מן התוכן: המאמר מציג את השקפתו של ריצ'רד טיטמוס בנושאי מדיניות חברתית ועקרונות מוסריים. במאמר נסקרות הסוגיות האלה: הסמכות שממנה שאובים העקרונות המוסריים והפוליטיים, תוזים חברתיים, ערכים ראשוניים, צרכים אנושיים, פילוסופיה יחסית בתחום המוסר, מדיניות חברתית בחברה משתנה ומתפתחת, תפקיד הדת בהתפתחות המדיניות החברתית והשלכות אקדמיות ופוליטיות על הנושא.

מילות-מפתח:

ערכים מוסריים
צרכים
טיטמוס, ריצ'רד

מדיניות חברתית
תיאוריות בסוציולוגיה
דת

76

דורון, אברהם

מענקי התייקרות 1962 - ניסיון של שירות סלקטיבי להבטחת הכנסה

בתוך: בטחון סוציאלי, 1, פברואר 1971, 29-42.

מן התוכן: המאמר עוסק בשני מענקי התייקרות ששולמו ב-1962 באופן סלקטיבי לשתי קבוצות בעלות הכנסה נמוכה בישראל: המענק הראשון בא לפצות את קבוצות העובדים בעלי ההכנסה הנמוכה על ביטולו של תשלום תוספת היוקר לכלל העובדים, והמענק השני נועד לפצות את בעלי ההכנסה הנמוכה על ביטול הסובסידיה ללחם. נבדקת מידת היעילות החברתית של שירות סלקטיבי, כפי שמצא את ביטויו בשני מענקי התייקרות, לעומת שירות אוניברסלי, אשר גם הוא נועד להבטיח הכנסה לאוכלוסייה בעלת רמות הכנסה נמוכות. לשם כך נבחנו ארבעה היבטים עיקריים של מענקי התייקרות: מה היו היעדים החברתיים המוצהרים של שני מענקי התייקרות; באיזו מידה הושגו יעדים אלה; מה היתה תרומת המענקים לרווחתם של בעלי ההכנסה הנמוכה; באיזו מידה אימת הניסיון שנרכש בעקבות תשלום מענקי התייקרות את ההנחות המקובלות במתן שירותים סלקטיביים, לעומת אוניברסליים.

מילות-מפתח:

מימון	הכנסה
עוני	מיצב חברתי-כלכלי
מענקי התייקרות	מדיניות רווחה
סובסידיות	

77

דורון, אברהם

גימלאות על-פי מבחני נזקקות בביטוח הלאומי

בתוך: בטחון סוציאלי, 3, יוני 1972, 54-68.

מן התוכן: המאמר בוחן את מבחני הנזקקות השונים הנהוגים בביטוח הלאומי לקבלת גמלאות עקב פגיעה בעבודה. מדובר בשתי קבוצות זכאיות לגמלאות כספיות לפי מבחני נזקקות: אלה התלויים במי שנפגע בעבודה וקבוצת הנכים. נדונים התכנים הקונקרטיים הניתנים לכל אחד מסוגי המבחנים בשתי הקבוצות. לאחר בדיקת תוכנם של מבחני הנזקקות נטען, שיש מקום לבחון מחדש את מדיניות המוסד כלפי קבוצת התלויים במי שנפגע בעבודתו. כמו-כן נדונים הקשיים הכרוכים בביצוע בדיקת הנזקקות ובמתן ההחלטה.

מילות-מפתח:

תאונות עבודה	קצבות נכות
זכאות	גמלת נפגעי עבודה
תלויים (ביטחון סוציאלי)	

דורון, אברהם

מיגבלות השירותים לפי עקרון נזקקות; מקרה המענקים לתלמידים בבתי-הספר העל-יסודיים

בתוך: בטחון סוציאלי, 6-7, יולי 1974, 11-17.

מטרה: במאמר נחקרים דפוסי חלוקת הגמלאות לפי עקרון הנזקקות, שביצע משרד הסעד בשנת הלימודים 1972/71, כגון: מענקים לתלמידי כיתות ט'-י"ב ממשפחות מעוטות הכנסה. // נבדקים: 26,575 תלמידים מ-71 בתי-ספר על-יסודיים ב-27 יישובים. חלוקת המענקים נעשתה באמצעות בתי-הספר, על-פי רשימות תלמידים שהעבירו המנהלים. ברשימות נכללו תלמידים שהצהירו שמשפחותיהם הן בעלות הכנסה נמוכה ולפיכך הם מבקשים לקבל את המענק. // מן הממצאים: (1) 28% מן התלמידים שבאוכלוסיית הסקר הצהירו על עצמם שהם נזקקים וביקשו לקבל את המענק, מהם אמנם קיבלו 21.5% את המענק (לאחר בדיקה וסינון שעשה משרד הסעד); (2) קיים הבדל גדול בהיקף הנזקקים בין תלמידי בתי-הספר העל-יסודיים הדתיים, בתי-הספר העל-יסודיים הלא-דתיים ובתי-הספר העל-יסודיים הלא-דתיים והגדירו את עצמם נזקקים וביקשו את המענק. אחוז המקבלים את המענק מבין אלה שביקשו עומד על 83% בערך בבתי-הספר הדתיים, 73.5% בבתי-הספר הלא-דתיים ו-66.9% בבתי-הספר הלא-יהודיים; (3) קיימת ירידה עקבית של מספר המבקשים והמקבלים את המענק מכיתה ט' עד י"ב בכל סוגי בתי-הספר: ככל שהכיתה גבוהה יותר מספר התלמידים הנזקקים יורד. מילות-מפתח:

משפחות במצוקה	זכאות	מענקים
מיצב חברתי-כלכלי	בתי-ספר תיכוניים	סקר
תלמידים		

דורון, אברהם, קרמר, ראלף

אידיאולוגיה, תכניות וגורמים ארגוניים במערכת הסעד: המקרה של ישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 20-33.

מן התוכן: המאמר עוסק בחקר תפקידה של האידיאולוגיה במדיניות הרווחה החברתית של ישראל, וכולל את החלקים האלה: התפתחות שירותי הסעד בישראל, עקרונות הפעולה של שירותי הסעד וגורמים ארגוניים במערכת הסעד. כיוון שישראל נחשבה חברה "אידיאולוגית", היתה לתנועת העבודה הציונית השפעה רבה בעיצוב אופיה של מדיניות הסעד. האידיאולוגיה של תנועת העבודה ושל מקצוע העבודה הסוציאלית היא שעיצבה את פני שירותי הסעד בעת הקמתם ומראשיתה נקבע למערכת הסעד תפקיד שיורי (רידואלי).

מילות-מפתח:

מדיניות רווחה	שירותי רווחה
אידיאולוגיות	תכנון שירותים
תקופת "היישוב"	תקופת ראשית המדינה
ביטחון סוציאלי	(עד 1956)

80

דורון, אברהם

הארגון החברתי של השירותים לטיפול סוציאלי-אישי

בתוך: בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 5-9.

מן התוכן: המחבר דן בארבע סוגיות הנוגעות לצורת הארגון של השירותים לטיפול סוציאלי אישי (שטס"א): (1) הטיעונים בעד הקמת מערכת שטס"א עצמאית; (2) תפקידו של מקצוע העבודה הסוציאלית בשטס"א; (3) מגמות בארגון שטס"א; (4) הערות על שטס"א בישראל. מילות-מפתח:

מבנה ארגוני
עבודה פרטנית

שירותים חברתיים
עבודה סוציאלית

81

דורון, אברהם, פרנקל, אליעזר

שירותי אינפורמציה וייעוץ בירושלים

בתוך: בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 103-115.

מטרה: לתאר את שירותי המידע והייעוץ לאזרח לפי ארבעה משתנים: סוג השירות, זמינותו, רמתו ומומחיות הצוות. // נבדקים ושיטה: סקר שנערך ב-1974 ואותרו בו השירותים, וראיונות שנערכו עם העובדים האחראים. // מן הממצאים: בירושלים קיימת רשת מידע המבוססת בעיקר על לשכות מודיעין עירוניות ואזוריות ותחנות טיפול באם ובילד, ששירתו קבוצות אוכלוסייה שונות על בסיס גיאוגרפי ופעלו כמתווכים בין האזרח ובין השירותים הציבוריים. שירותים נוספים נועדו לקבוצות אוכלוסייה מוגדרות - שירות ייעוץ לפנסיונר ולקשיש שליך המוסד לביטוח לאומי ושירותי ייעוץ והדרכה של הלשכה לעלייה ולקליטה בעיריית ירושלים. כמו-כן פעלו שירותים נוספים שנתנו מידע כללי (משטרה, ער"ן, מד"א ועוד). מילות-מפתח:

ירושלים
שירותי מידע

שירותי ייעוץ
סקר
ייעוץ באמצעות הטלפון

82

דורון, אברהם

אבני נגף בדרך לקביעת מדיניות חברתית בתחום הבטחון הסוציאלי בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 12-19.

מן התוכן: המאמר דן בכמה גורמים המערימים קשיים על דרכה של מדינת ישראל לקביעת מדיניות רווחה נאותה בתחום הביטחון הסוציאלי. נבחנים ארבעה גורמים: התפיסה המפוצלת של מערכת הביטחון הסוציאלי; המחויבות האידיאולוגית או חסרונה; הפרובינציאליות; האמריקניזציה של הגישה לביטחון הסוציאלי בישראל. מילות-מפתח:

מדיניות חברתית

קביעת מדיניות
ביטחון סוציאלי

83

דורון, אברהם

שירותי רפואה בישראל - מבט מזווית אחרת

בתוך: בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 51-62.

מן התוכן: שירותי הרפואה בישראל עוברים בשנים האחרונות תהליך של שינוי מהיר, הנובע מנקיטת מדיניות חברתית ברורה כלפי שירותים אלה. המאמר מתייחס לתהליך השינוי בשירותי הרפואה, כפי שהוא משתקף בשני תחומים עיקריים: הארגון החברתי של השירותים הללו ועמדת המקצוע הרפואי כלפיו: בעיית הנגישות לשירותי הרפואה. שני תחומים אלה נדונים, תוך התייחסות למצב הקיים ולרפורמות המוצעות בו. לדעת המחבר, כל שינוי המוצע בארגון שירותי הרפואה בישראל חייב להתחשב בצורכי צרכני השירות ולא רק בצורכי השירות. יש לשמור על קופות החולים כארגוני צרכנים שהתארגנו לשם הספקת שירותי רפואה לחבריהם, ולערוך רפורמה שתסייע להחזיר לקופות החולים את תפקידן הראשוני. מילות-מפתח:

שינוי ארגוני
קופות חולים

שירותי בריאות
מדיניות חברתית

84

דורון, אברהם

שירותים מוסדיים לקשישים ב-8 ארצות; סקירה משווה

בתוך: בטחון סוציאלי, 18-19, דצמבר 1979, 45-57.

מטרה: להכיר את מכלול שירותי הרווחה המוגשים לקשישים בקנדה, בגרמניה המערבית, בצרפת, בפולין, ביוגוסלביה, בבריטניה, בארצות-הברית ובישראל, כדי ללמוד מן הניסיון הבינלאומי באשר לפיתוחם של שירותי רווחה לאוכלוסיית הקשישים בישראל. במאמר מתוארים הרקע החברתי של הארצות הנסקרות לפי מדדים כלכליים וחברתיים שונים, שיעור אוכלוסיית הקשישים בהן והשתתפותם בכוח העבודה, מערכות הבטחת ההכנסה בכלל, ולקשישים בפרט, שירותי הבריאות בארצות הנסקרות, שירותים קהילתיים לטיפול סוציאלי וטיפול מוסדי בקשישים. הסקר מבוסס בעיקר על חקירה בין-ארצית של קהן וקמרמן שנערכה בשנים 1973-1975, והדוחות המופיעים בכל ארץ. // מן הממצאים: למרות הגידול המהיר של האוכלוסייה הקשישה בכל הארצות והתרחבות היקף הצרכים החברתיים, שאין הקשישים כפרטים יכולים לספק בכוחות עצמם, מערכת שירותי הרווחה קיבלה על עצמה אחריות חלקית בלבד לסיפוק צרכים אלה, דהיינו, הבטחת גמלאות ברמה נמוכה. מערכות שירותי הרווחה לא קיבלו על עצמן אחריות מיוחדת לגבי האוכלוסייה הקשישה בתחומי שירותי הבריאות, הטיפול הסוציאלי בקהילה והשירותים המוסדיים. מילות-מפתח:

ארצות-הברית
טיפול מוסדי
קנדה
צרפת
בריטניה

גרמניה המערבית
פולין
הבטחת הכנסה
שירותי רווחה
סקר

קשישים
מחקר השוואתי
מדיניות רווחה
גמלאות
מוסדות לקשישים

85

דורון, אברהם

מחצית היוכל לביטוח הלאומי בישראל; הישגים ובעיות

בתוך: בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט 1980, 5-17.

מן התוכן: נסקרים היסודות השונים שעליהם נבנתה מערכת הביטוח הלאומי והישגיה. המחבר דן בחשיבות המשך חיזוקו של הקונצנזוס החברתי הלאומי באשר למערכת הביטוח הלאומי בשנים הבאות.

מילות-מפתח:

שירותי רווחה

ביטחון סוציאלי

מוסד לביטוח לאומי

86

דורון, אברהם, לבנשטיין, אריאלה, קופ, יעקב

ההיערכות החברתית בישראל לגידול האוכלוסייה הקשישה ולשינויים במאפייניה

בתוך: בטחון סוציאלי, 22, נובמבר 1981, 46-51.

מן התוכן: המאמר מצביע על החשיבות שבניתוח ובהבנה של מאפייני הסביבות החברתיות שבהן חיות קבוצות של אוכלוסיית הקשישים, במטרה לשפר את שירותי הרווחה המיועדים לאוכלוסייה זו. במאמר מובאים הנתונים האלה: גידול אוכלוסיית הקשישים, הרכב המינים בה, האזורים בארץ שבהם שיעור הקשישים גדול יותר והרכבה של אוכלוסיית הקשישים לפי ארצות המוצא ולפי רמת ההשכלה. לגבי היערכות שירותי הרווחה נבחנים ההיבטים של הבטחת הכנסה, הספקת שירותי בריאות, סיעוד ושירותי רווחה לטיפול סוציאלי אישי, המיועדים לספק את צורכי הקשישים. נסקרים גם היבטים בתחום היערכות המסגרות הבלתי פורמליות: עזרה הודית והשתתפות חברתית של הקשישים.

מילות-מפתח:

שירותי רווחה

קשישים

תכונות דמוגרפיות

תכנון שירותים

שירותי בריאות

גמלה להבטחת הכנסה

עזרה הודית

שינוי

87

דורון, אברהם

מדיניות חברתית כלפי משפחות הורים עובדים עם ילדים בגיל רך - מבט על שוודיה

בתוך: בטחון סוציאלי, 23, יוני 1982, 21-35.

מן התוכן: המאמר מתאר ומנתח את המדיניות החברתית הנהוגה בשוודיה כלפי משפחות של הורים עובדים שיש להם ילדים בגיל הרך. לאחר הצגת רקע כללי על אוכלוסיית שוודיה ועל השתתפות נשים בכוח העבודה במדינה זו, מוצגת ההתפתחות של המדיניות החברתית כלפי משפחות עם ילדים. מדיניות זו התפתחה בשלושה שלבים: בשלב הראשון יועדה המדיניות להגן על קבוצות מקופחות; בשלב השני היא שימשה מכשיר לביצוע מדיניות דמוגרפית; בשלב השלישי כוונה המדיניות להשגת שוויון בין המינים. בהמשך המאמר מתוארת המדיניות החברתית המופעלת הלכה למעשה כלפי משפחות עם ילדים בגיל הרך, תוך פירוט הגמלאות הכספיות המוענקות למשפחות אלה, הזכויות החוקיות הקשורות בעבודה והשירותים החוץ-ביתיים הניתנים לילדים בגיל הרך.

מילות-מפתח:

מדיניות חברתית
גמלאות

שוודיה
נשים עובדות
ילדים בגיל הרך

88

דורון, אברהם

מדינת הרווחה: סוגיות של קיצוב והקצאת משאבים

בתוך: בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 5-14.

מן התוכן: המאמר דן בסוגיות של הקצאת משאבים ברמה המקרו-חברתית, המתייחסת להקצאת המשאבים לפעולות הרווחה לסוגיהן, וברמה המיקרו-חברתית, העוסקת בתהליכי החלוקה של משאבים אלה למשפחות ולאזרחים הנזקקים לשירותי הרווחה. בעוד שסדר הקדימויות האסטרטגי להקצאת משאבים במישור המקרו-חברתי נקבע על-פי רוב כתהליך מדיני כללי של תכנון כלכלי, חברתי ותקציבי, סדר הקדימויות להקצאת משאבים במישור המיקרו-חברתי הוא בדרך כלל סמוי. המאמר בוחן מודלים ותיאוריות של תהליכי חלוקה מיקרו-חברתיים, ביניהם "אסטרטגיות מעכבות ביקוש", "אסטרטגיות מעכבות היצע" וקטגוריות של סדרי קדימויות.

מילות-מפתח:

שירותי רווחה
מודלים

הקצאת משאבים
מדינת רווחה

דורון, אברהם, שמאי, נירה, תמיר יוסי
מדיניות הבטחת הכנסה מנקודת ראות המשפחה - מחקר משווה של שמונה ארצות
 בתוך: בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 56-76.
 מטרה: לבחון את מדיניות הבטחת ההכנסה במובנה הרחב, כפי שהיא פועלת ב-8 ארצות. //
 נבדקים: בכל מדינה נבחרו חמישה סוגי משפחות שייצגו את העניין המרכזי של הארצות האלה.
 המחקר כלל 15 טיפוסים משפחות. // שיטה: נחקרה מידת הרווחה היחסית של סוגי המשפחה
 ונדיבות התכניות של הארצות הללו בהבטחת הכנסה, בקביעה ובשמירה על רווחת המשפחות
 בתנאי תעסוקה שונים, אבטלה, היריון ולידה והתווספות ילדים למשפחה. // מן הממצאים: יש
 מגבלות בתכניות להבטחת הכנסה הפועלות על-פי עקרון הסלקטיביות. ככל שהארצות מסתמכות
 יותר על תכניות מסוג זה, הן מצליחות פחות בהבטחת מידת הרווחה היחסית של סוגי המשפחות
 שאליהן תכניות אלה מכוונות. אף אחת מן הארצות שנחקרו אינה מצליחה למנוע את ההרעה
 במידת הרווחה היחסית של משפחה שמפרנסה הראשי מובטל. מידת נדיבותה של ישראל כלפי
 משפחות אלה קטנה מאוד, אך התכניות לקצבות הילדים הנהוגות בישראל אפקטיביות. יחד עם זה,
 למערכת הבטחת הכנסה בישראל יש אפקטיביות נמוכה יחסית באשר ליכולת למנוע עוני ומצוקה.
מילות-מפתח:

ביטחון סוציאלי	גרמניה המערבית	משפחות מרובות ילדים
מדיניות רווחה	קנדה	ארצות-הברית
מחקר השוואתי	קצבות ילדים	בריטניה
גמלה להבטחת הכנסה	שירותי רווחה	צרפת
אוסטרליה	משפחות חד-הוריות	שוודיה

דורון, אברהם

גביית תשלומים בעד שירותים רפואיים - הניסיון של קנדה

בתוך: בטחון סוציאלי, 28, אפריל 1986, 31-43.

מן התוכן: המאמר עוסק בתכנית ביטוח הבריאות הלאומית Medicare הנהוגה בקנדה מאז שנות
 ה-60 והממומנת בכספי ביטוח של המבוטחים, בדמי ביטוח של מעסיקים ובהשתתפות הממשלה
 הפדרלית. נבחנים הנוהג של גביית תשלומים נוספים, ההיקף של גבייה זו והשפעותיה על התכנית
 כולה. ההשלכות המעשיות הן פגיעה באוכלוסייה מעוטת אמצעים, הקטנת יכולת הנגישות
 לשירותים רפואיים כתנאים האתידיים של השירות שהתכנית אמורה לספק לכל תושבי קנדה.
 מובאים גם טיעונים בעד גביית תשלום נוסף: הפחתת שימוש יתר בשירותים ומניעת בזבז,
 משכורות גבוהות יותר לרופאים וכו'. נעשה ניסיון להסיק מכך על המערכת בישראל ומובאת
 השוואה של המערכת הקנדית עם מערכת הבריאות האמריקנית, המבוססת על שוק חופשי.
מילות-מפתח:

טיפול רפואי	שירותי בריאות
ביטוח בריאות	קנדה
תשלום עבור שירות	דמי ביטוח

דורון, אברהם

מערכת הבטחת הכנסה לאוכלוסייה הקשישה בקנדה בהשוואה לישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 44-24.

מן התוכן: המחבר סוקר את מערכת הבטחת ההכנסה לאוכלוסייה קשישה בקנדה ובוחר כיצד היא מנסה להשיג את מטרותיה החברתיות המוצהרות, קרי: למנוע עוני ומצוקה כלכלית בקרב אוכלוסיית הקשישים ולשמור על רמת החיים הקודמת של אוכלוסייה זו, כדי שלא תחול ירידה תלולה ברמת חייהם לאחר הפרישה. המחבר משווה את הצלחותיה של המערכת בקנדה עם הישגי המערכת הקיימת בישראל ומתאר בפירוט את מבנה המערכת בקנדה, הכוללת תכניות שונות במגזר הממשלתי (קצבות זיקנה), קצבות השלמת הכנסה, ביטוח פנסיה ועוד בליווי טבלאות של נתונים מספריים על קשישים ועל הכנסותיהם ממקורות שונים, לרבות הכנסות מחכונות במגזר החוץ-ממשלתי. המחבר משווה בין מרכיבים שונים בשתי המערכות ומסיק שניתן להעתיק את הדגם הקנדי במלואו בארץ.

מילות-מפתח:

קשישים	גמלאות	קנדה
קצבות זיקנה	פרישה	ישראל
מחקר השוואתי	גמלה להבטחת הכנסה	רמת חיים

דורון, אברהם

מגמות בהתפתחות הביטוח הסוציאלי בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 31, פברואר 1988, 18-3.

מן התוכן: במאמר נדונים שלושה נושאים עיקריים: (1) הישגי הביטוח הלאומי של ישראל במשך תקופה של 30 שנה בערך כתהליך שנועד להבטיח את כלל האוכלוסייה במדינה מפני סיכונים של אבדן הכנסה והוצאת קבוצות אוכלוסייה שונות (קשישים, משפחות ברוכות ילדים, מובטלים ונכים) מן הצורך להזדקק לסעד; (2) הבעיות של הביטוח הלאומי, כפי שהן משתקפות בהווה, ומבחינת טיב השירות שהמוסד מגיש ללקוחותיו; (3) הסכנות האורבות למוסד בעתיד בשני תחומים: מתן הגמלאות כזכות חברתית של האזרחים והבטחת המשאבים שיעמדו לרשותו של הביטוח הלאומי לשם מילוי המשימות המוטלות עליו.

מילות-מפתח:

ביטחון סוציאלי	מחקר היסטורי
מוסד לביטוח לאומי	גמלאות

דורון, אברהם ינאי, אורי

הבטחת הכנסה - שינוי המדיניות ודרכי הביצוע

בתוך: בטחון סוציאלי, 31, פברואר 1988, 74-87.

מטרה: לבחון כמה מן ההשלכות שהיו הלכה למעשה להפרדה הפונקציונלית ולהעברה הארגונית של הטיפול הסוציאלי ושל הענקת תמיכה כלכלית על הרווחה של אוכלוסייה כמצוקה ועל שתי מערכות השירות - הלשכות לשירותים חברתיים והמוסד לביטוח לאומי. // נבדקים: 467 תיקי פונים שנבדקו בשלושה יישובים בארץ (עיר גדולה, עיר בינונית ועיר פיתוח) בשנים 1983/84. // שיטה: איסוף חומר מתיקי הפונים וראיונות עם מדגם מייצג שלהם. // מן הממצאים: מבחינת ההבדלים בדפוסי הפעולה של שתי מערכות השירות נמצא, שבעקבות צמצום שיקול הדעת של פקיד התביעות בנוגע למתן גמלאות להבטחת הכנסה מובטחים כיום יותר אחדות ושוויוניות בקרב האוכלוסייה הנוקקת לסיוע. מבחינת תהליך ההעברה - הוא התבצע בדרך משביעה רצון ובמהלכו הובטחה לאוכלוסייה רציפות בקבלת הגמלאות. תוצאות ההעברה: בתחום הכלכלי והפסיכולוגי נמצא שיפור רב, אך בתחום הטיפולי נמצא הטיפול לוקה בחסר, בעיקר בשל בעיית הנגישות. קיימת ירידה במספר הפונים בקרב האוכלוסייה, בעיקר אצל משפחות מרובות ילדים, והיתה עלייה במספרם של בודדים התובעים הבטחת הכנסה ובמספר המשפחות שבדאשן עומרות נשים (לא נשואות, גרושות, אלמנות ופרודות מבעליהן).

מילות-מפתח:

מדיניות רווחה	מוסד לביטוח לאומי	שינוי ארגוני
לשכות לשירותים חברתיים	גמלה להבטחת הכנסה	תשלומי העברה

דורון, אברהם

הגדרת העוני ומדידתו - הסוגיה הלא פתורה

בתוך: בטחון סוציאלי, 32, אוקטובר 1988, 15-32.

מן התוכן: במאמר נסקרות שיטות שונות להגדרת עוני, לקביעת קווי עוני או לקביעתן של רמות המינימום הדרושות לאדם למחיה. הסקירה מראה בבירור, שהעוני הוא מושג יחסי, המשתנה לפי נסיבות הזמן והמקום. ההגדרות החדישות יותר של תופעת העוני זנחו מזמן את הגישה של ראונטרי, שראה בעוני בעיה של קיום פיסי בלבד. על אף אי-ההסכמה, אסור לדחות את הפתרונות המוצעים, המסייעים להבנת התופעה והמספקים כלים למדידתה.

תגובות למאמר: 1) טאונסנדר, פיטר, בתוך: בטחון סוציאלי, 39, ינואר 1993, 136-137. 2) תשובתו של אברהם דורון, שם, 137.

מילות-מפתח:

עוני	מדדים
------	-------

95

דורון, אברהם

הפרטה של שירותי הרווחה: זירת מאבק חדשה על דמותה של החברה הישראלית

בתוך: בטחון סוציאלי, 34, דצמבר 1989, 18-34.

מן התוכן: הבהרת הסוגיות השונות הכרוכות בהפרטה של שירותי רווחה. בארץ עיקר השימוש במושג ההפרטה נעשה בזירה הפוליטית-כלכלית ובתקופה האחרונה אמצעי התקשורת מביאים אותו לתודעת הציבור הרחב.

מילות-מפתח:

שירותי רווחה

הפרטה

96

דורון, אברהם

המפנה במדיניות הביטחון הסוציאלי בישראל: השפעות השינוי האידיאולוגי

בתוך: בטחון סוציאלי, 36, אפריל 1991, 15-26.

מן התוכן: נסקרות שלוש התכניות המרכזיות של הביטוח הלאומי: ביטוח זיקנה, ביטוח אבטלה וקצבות ילדים. כמו-כן נסקרים השינויים בשיטת המימון שעברו על מערכת הביטוח הלאומי; המפנה במדיניות וההשלכות של המגמות החדשות; השימוש בפרסומים ובמתקרים קודמים. על אף פריצת הדרך הראשונית, להלכה נשאר הקונצנזוס הפוליטי על מדיניות הביטחון הסוציאלי בישראל, אם גם היה, למעשה, שביר למדי. מאז אמצע שנות ה-70 נחלש בהדרגה אפילו הקונצנזוס השברירי שהושג קודם לכן ובשנות ה-80 הפכה מערכת הביטחון הסוציאלי להיות נושא מרכזי בוויכוח ובקונפליקט הפוליטיים. מה שמדאיג ביותר הוא, שיוזמי המדיניות החדשה אינם רואים עוד צורך להתנצל על שאיפותיהם או על הצורך לקצץ בגמלאות הביטחון הסוציאלי. הם מצדיקים את המדיניות שהם מציעים בקביעה דוגמטית בדבר עליונותה. לצעדים כאלה, אם ייושמו בעתיד הקרוב, עשויה להיות השפעה מרחיקת לכת על החברה הישראלית, שקשה לחזות את תוצאותיה.

מילות-מפתח:

קצבות ילדים
ביטוח אבטלה

מימון
ביטחון סוציאלי

מדיניות רווחה
אידיאולוגיות
קצבות זיקנה

97

דורון, אברהם

שירותי הרפואה בישראל, מבט על שנות ה-90

בתוך: בטחון סוציאלי, 38, יוני 1992, 5-26.

מן התוכן: השינוי בשירותי הרפואה בארץ הוא בעיקרו תוצר של מדיניות חברתית מכוונת, המבקשת לצמצם ולהחליש את שירותי הרפואה הציבוריים ולהעדיף על פניהם את השוק הפרטי בהספקת שירותים אלה. שינוי זה טומן בחובו השפעות מרחיקות לכת על תנאי החיים של כלל האוכלוסייה. המאמר מנתח שלושה תסריטים אפשריים להתפתחותם של שירותי הרפואה בארץ, על השלכותיהם החברתיות. הפתרון הנדרש, לדעת המחבר, הוא פתרון שיבטיח שירותי רפואה לכלל האוכלוסייה, ולא רק לקבוצות מיוחסות.

מילות-מפתח:

שירותי בריאות	מדיניות חברתית
תחזית	בריאות הציבור
הפרטה	שירותי בריאות פרטיים

98

דורון, אברהם

יובל שנים לתכנית בוורידג'

בתוך: בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 5-20.

מן התוכן: המאמר סוקר את תכנית בוורידג' (Beveridge Report), שנקבעה באנגליה בנובמבר 1942, במלאת יובל שנים לפרסומה. תכנית חברתית-כלכלית זו, שפורסמה בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, הציבה לראשונה באופן ברור את היעדים של שיפור תנאי החיים של כלל האוכלוסייה בבריטניה כחלק בלתי נפרד ממדיניות הבנייה מחדש שלאחר המלחמה. היעד החברתי שלה היה להביא לחיסול המחסור שהיה בתקופה זו ולהנהיג שינויים חברתיים וכלכליים שימנעו חזרה לתקופת השפל של שנות השלושים. השפעתה של התכנית, שעדיין ניכרת בימינו, הייתה לא רק בהעמדת החזון, אלא גם בעיצוב מדיניות ששימשה בסיס לחקיקה הסוציאלית הנרחבת שהנהיגה ממשלת הלייבור בבריטניה בשנים 1945-1950. המאמר מציג את עיקרי תכנית בוורידג', מתאר את תהליכי היווצרותה, פרסומה וקבלתה ומונה את מגבלותיה. לבסוף מוצגת השפעתה של תכנית בוורידג' על המדיניות הכלכלית-חברתית בישראל.

מילות-מפתח:

בריטניה	מלחמות (השפעות)
מחקר היסטורי	מדיניות רווחה
שינוי חברתי	תכניות פיתוח
מדיניות חברתית	קביעת מדיניות
התפתחות כלכלית	תכנית בוורידג'

דניאל, אברהם

גישות חדשות לתכנון מדיניות סוציאלית

כתוך: כטחון סוציאלי, 2, דצמבר 1971, 74-82.

מן התוכן: המאמר סוקר את הדיון שנערך בסימפוזיון בז'נבה ב-1969, שמטרתו היתה לנסות ולהגדיר את צורכי הביטחון הסוציאלי הקיימים, תוך בדיקת השפעתם של לחצי הסביבה החברתית וגילוי המדיניות והתנאים הנדרשים לשם התגברות על הבעיות הקיימות. הדיון נסב על הנקודות האלה: ניתוח המידע והכלים הסטטיסטיים הקיימים, תוך הדגשת הליקויים שבהם; מחסור בנתונים חיוניים; בעיות היסוד בתכנון סוציאלי; ניסיונות לפיתוח סטטיסטיקה ומאפיינים להשלמת הנתונים הקיימים, כדי לאפשר קבלת החלטות מנומקות וקביעת קדימויות והערכות של פרוגרמות ציבוריות; ניתוח שיטות קיימות ופיתוחן; ניתוח מודל ופונקציות רווחה; מחקרים אפשריים על תגובות ועל העדפות הציבור; ביטוחים שונים ומדיניות מיסוי לכיסויים; גישות חדשות לשילובם היעיל של הביטוח הסוציאלי עם גורמים אחרים של פיתוח.

מילות-מפתח:

מדיניות חברתית	תכנון שירותים
קבלת החלטות	קביעת מדיניות
נתונים סטטיסטיים	צרכים

דניאל, אברהם

מערכת הזכויות הסוציאליות במערב אירופה

כתוך: כטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 111-121.

מן התוכן: המאמר עוסק בתהליך ההתפתחות של הטבות שיוזמים המעסיקים לשם סיפוק צורכי עובדיהם בתחומים שבהם הגורם הממשלתי אינו פעיל (כגון הפעלת מעונות יום לילדי העובדים שלהם). נסקרים הגורמים שהביאו להתפתחות המגמה של מתן הטבות, ומוצג ניתוח אופייני וטיבן של ההטבות הסוציאליות המוענקות לעובדים בארצות השוק האירופי המשותף. המחבר עושה הבחנה בין שני סוגי הטבות: הטבות ממלכתיות והטבות בתעסוקה. כמו-כן נדונות סוגיות הקשורות למימון ההטבות ומוצגות הדילמות שנושא ההטבות מעורר. לסיום מוצגים הסוגים השונים של הטבות שהמעסיקים מעניקים, כגון: תכניות לביטוח מחלה, תשלומי פנסיה, טיפול רפואי, חופשות, דיור, תכניות חיסכון, ביטחון בתעסוקה, הטבות ואבטלה, תכניות "סטטוס חברתי", כונוסים שאינם קשורים למאמץ ביצוע העבודה והטבות נוספות.

מילות-מפתח:

אירופה	רווחה תעסוקתית
מעסיקים	מימון
השוק המשותף	הטבות סוציאליות

101

דרור, דוד, כרמון, מנשה
הלימות כיסויי הסיכונים בפנסיה המקיפה

בתוך: בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט 1980, 69-88.

מן התוכן: המאמר דן בהלימות ביטוח הסיכונים של תכנית הפנסיה המקיפה משלושה היבטים: (1) מצבים שיש בהם כיסוי חסר, הגורם לתת-ביטוח או להעדר ביטוח מפני סיכונים אחדים; (2) מצבים שיש בהם כיסוי שונה של סיכונים זהים במערכות שונות; (3) מצבים שיש בהם כיסוי כפול של אותו סיכון בכמה מערכות, הגורר עמו ביטוח יתר.

מילות-מפתח:

ביטוח פנסיוני

102

הולצמן, מיה, בלום, ארט
הערכת הפונים ועובדי השיקום שלהם את סוגי השירותים וההתערבויות
המקצועיות בתהליך השיקום במחלקת השיקום של המוסד לביטוח לאומי

בתוך: בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 142-146.

מטרה: המאמר בוחן את רמת ההסכמה שבין תפיסת הפונה ובין תפיסת עובד השיקום שלו באשר להתערבות המקצועית. // נבדקים: 35 נכים אשר הטיפול בהם הסתיים לפחות שלושה חודשים עד שנה לפני כן, ו-23 עובדי שיקום שעסקו בעבודה ישירה עם אותם נכים (1979/80). // שיטה: הנכים נבחרו באופן מקרי מדוחות סיום הטיפול בארבעה סניפים של מחלקת השיקום במוסד לביטוח לאומי. עם הפונים נערכו ראיונות אישיים בבתיהם. // שיטה: שאלון מובנה וראיון פתוח. // מן הממצאים: שירותי השיקום במוסד לביטוח לאומי נקטו שיטת התערבות על-פי "גישת ההתייחסות המוכללת". מאמצייהם של עובדי השיקום התרכזו בתחום העבודה ובצד הריגושי האישי של ההסתגלות לנכות. נמצא, שהעובד דיווח שעזר לפונים בתחומים אחדים, אך הפונים לא הבינו את כוונת העובדים להתערב ולעזור להם לשנות את התייחסותם בתחומים אלה. העובדים העריכו שינוי או יעילות כאשר אלה באו לידי ביטוי ביחסי עובד-פונה. לעומתם העדיפו הפונים שירותים שהשפיעו על תפקודם בחיי היומיום.

מילות-מפתח:

עובדים סוציאליים
תכניות התערבות
יחסי עובד-לקוח

נכות
שירותי רווחה
שיקום
מוסד לביטוח לאומי

103

הוניג, מרג'ורי

התמריצים לעבודה במערכת התמיכות בישראל

כתוך: בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 115-129.

מן התוכן: המאמר מסביר את מערכת התמיכות הקיימת בארץ ובודק באיזו מידה הצליחו קובעי המדיניות לבנות מערכת "אופטימלית" מבחינת סיפוק הצרכים הבסיסיים שהיא מבטיחה ומבחינת המסים השוליים שהיא מטילה, ובאיזו מידה הם הצליחו לבנות מערכת פשוטה, שהיא נקייה מן המגרעות הנובעות מריבוי מקורות תמיכה.

מילות-מפתח:

מדיניות רווחה
משפחות במצוקה

גמלאות
קביעת מדיניות
גמלה להבטחת הכנסה

104

הוק, אשר

היערכות השירות הסוציאלי בבית-חולים כללי לטיפול בנפגעי פעולות איבה

כתוך: בטחון סוציאלי, 23, יוני 1982, 83-89.

מן התוכן: מאמר זה מסכם את הניסיון שנרכש בנושא טיפול סוציאלי בבית-החולים לנפגעי פעולות איבה. תחילה מתוארים עיקרי התפיסה המנחה בהושטת עזרה לנפגע ולבני משפחתו. תכליתה של ההתערבות היא לחזק את כושר העמידה של הנפגעים ושל קרוביהם לנוכח החוויה הטראומטית העוברת עליהם. בהמשך נדונים שלושה היבטים הקשורים בהיערכות הארגונית לקראת קליטת נפגעים: הקצאת כוח-אדם, ריכוז שמות הנפגעים ותיאום עם גורמי הקהילה.

מילות-מפתח:

עובדים סוציאליים
שירותים בשעת חירום
פעולות טרור

בתי-חולים
התערבות במשבר
נפגעי פעולות איבה

105

הורוביץ, דוד

המבחן הסוציאלי של המדיניות הכלכלית

בתוך: בטחון סוציאלי, 3, יוני 1972, 5-11.

מן התוכן: המאמר בוחן את המדיניות הכלכלית על-פי המבחן הסוציאלי. תחילה נדונות בעיות מספר הקשורות בשיפוט ערכי ומוסרי של יעדי המדיניות, כגון: בעיית החירות והשוויון, צמיחה כלכלית, עליית רמת החיים ושוויון. בהמשך מנסה המחבר לנתח את המבחן הסוציאלי של המדיניות הכלכלית על-פי שלושה קריטריונים: (1) רמת החיים בשנת 1970 בהשוואה לזו של השנים 1963-1964; (2) רמת החיים בישראל בהשוואה לארצות אחרות; (3) רמת החיים בישראל ביחס ליכולתה של המדינה מבחינה כלכלית, על יסוד תפוקה ותקבולים חד-צדדיים (אם הם ניתנים) או על רקע של תחזית צמצום התקבולים בעתיד. מילות-מפתח:

רמת חיים
מדיניות רווחה

מדיניות כלכלית
שוויון חברתי

106

הימל, אהרון

קיצבת זיקנה ושאיירים בשנים 1954-1970; כוח קנייתה היחסי ושיעורה במונחי שכר ממוצע

בתוך: בטחון סוציאלי, 2, דצמבר 1971, 67-73.

מן התוכן: המאמר סוקר את השינויים שחלו בשיעור קצבת השאיירים והזיקנה, במדרג המחירים ובשיעור השכר הממוצע במשך השנים 1954-1970. מן הסקירה עולה, שהפער היחסי בין רמת החיים ובין הקצבאות הלך וגדל; שכן, במשך שנים מספר הקצבאות לא הצליחו לשמור על ערכן הריאלי מבחינת כוח הקנייה ולהדביק את עליית יוקר המחיה. מילות-מפתח:

קצבות שאירים
יוקר המחיה

קצבות זיקנה
רמת חיים

107

הלוי, ח"ש

טיפול-יום בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 6-7, יולי 1974, 107-86.

מן התוכן: המאמר סוקר את הנושא של טיפול-יום והוא בבחינת סיכום ניסיוני של תחום טיפול-יום בישראל לשנת 1971. תחילתה של שיטת טיפול זו בישראל, כמו גם בארצות אחרות, היתה בפסיכיאטריה, אך היא הולכת וחודרת גם לתחומי רפואה אחרים. מתוארת ההתפתחות של טיפול היום בחוץ-לארץ ומוצגת ההגדרה של חולי-יום בישראל. כמו-כן מובא תיעוד של המוסדות והמתקנים של טיפול-יום הקיימים בישראל בארבעה תחומים עיקריים: הפסיכיאטרי, האונקולוגי, דיאליזה ורפואת הילדים.

מילות-מפתח:

טיפול אמבולטורי	חולים
טיפול רפואי	בתי-חולים
הפרעות נפשיות	סרטן
דיאליזה	רפואת ילדים

108

הלוי, ח"ש

תורנויות של בתי מרקחת; תולדות החקיקה בנדון

בתוך: בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 147-174.

האירועים שהביאו במרוצת השנים לחקיקת החוק המסדיר את התהליכים ואת הדרכים לקביעת תורנויות של בתי מרקחת בימים ובשעות שבהם הם סגורים. כמו-כן מוצגים לקחים מן החקיקה הסוציאלית וגלגוליה, ביניהם: הטיפול המאומץ בנושא ויזמת החקיקה בשטח זה נבעו מלחץ דעת הקהל; הגיסינויות המוקדמים להסדיר את הבעיה נכשלו במשך זמן רב בגלל עמדתן העיקשת והבלתי מתפשרת של קופות החולים; בולט חוסר היכולת של הגורם הממלכתי - משרד הבריאות - לקבל החלטה ולכפותה.

מילות-מפתח:

חוקים	שירותי בריאות
רוקחות	מחקר היסטורי

109

הלוי, ח"ש

הארגון הפלורליסטי של שירותי הבריאות בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 5-50.

מן התוכן: זהו מחקר היסטורי על אופן ארגונם של שירותי הבריאות בישראל מימיהם הראשונים עד ימינו. המחקר מנסה לפתח דרך שתתאר ותסביר את הגורמים שהביאו ליצירת קופות החולים וסוכנויות הבריאות השונות, ועושה שימוש נרחב בחומר ארכיוני. המחבר מנסה לזהות את הגורמים שהביאו להנצחת הרב-גוניות הארגונית הקיימת בשירותים השונים וחוסר התיאום ביניהם. התזה המרכזית של המחבר היא, שאופיים הפלורליסטי של שירותי הבריאות בישראל וחוסר יכולתם להתגבש מבחינה מינהלית הם המכשול העיקרי להנהגת ביטוח בריאות ממלכתי חובה.

מילות-מפתח:

שירותי בריאות	מחקר היסטורי
קופות חולים	מבנה ארגוני
אפקטיביות ארגונית	ביטוח בריאות ממלכתי

110

הלוי, ח"ש

ביטוח אימהות במסגרת בריאות הציבור; ציוני דרך בעבר ותוואי לעתיד

בתוך: בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט 1980, 134-145.

מן התוכן: במאמר נסקרים היבטים שונים של ביטוח אימהות. נדונים הנושאים האלה: העדיפות שניתנה לביטוח אימהות, התניית הזכאות לביטוח באשפוז היולדות ובהשלכותיו, מתנות ליילודים, דמי אשפוז, שהייה בבית-החולים ועוד. מוצע ליזום ארגון עזרה לאימהות החוזרות מבית-החולים ולתכנן מעורבות בנושא גודל המשפחה ובמדיניות גידול האוכלוסייה.

מילות-מפתח:

מענקי לידה	ביטוח אימהות
לידה	מדיניות רווחה
אשפוז	

111

הלוי, ח"ש

שירותים פסיכיאטריים במסגרת התקציב הממשלתי לבריאות

בתוך: בטחון סוציאלי, 26, יולי 1984, 5-16.

מן התוכן: המאמר סוקר את מערכת האשפוז הפסיכיאטרי בארץ למן ראשית שנות ה-70 עד 1982. מובאים נתוני תקציב גם עבור שנת 1983/4. נבחנים סוגי המוסדות, מספר ימי האשפוז, תקציב משרד הבריאות, עלות יום אשפוז וכו'. מחבר המאמר מציין את הירידה בשיעור תקציב בריאות הנפש בתוך תקציבו הכולל של משרד הבריאות מצד אחד, ואת העלייה בהוצאות בריאות הנפש מצד שני. המצב בארץ מושווה לזה שבארצות-הברית ובבריטניה. המחבר מגיע למסקנה, שבארץ אנו נמצאים רק בתחילתו של תהליך לצמצום מספר המיטות בבתי-החולים לתולי נפש. על מנת לחזק תהליך זה יש ליצור תשתית של שירותים קהילתיים בתחום.
מילות-מפתח:

אשפוז	בתי-חולים פסיכיאטריים
תקציבים	תכנון שירותים
ארצות-הברית	בריטניה
הפרעות נפשיות	שירותים קהילתיים

112

הלוי, ח"ש

מחלקות פסיכיאטריות בבתי-חולים כלליים בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 28, אפריל 1986, 61-78.

מן התוכן: המאמר דן במחלקות פסיכיאטריות בבתי-חולים כלליים בישראל החל מ-1954 (השנה שבה הוקמה המחלקה הפסיכיאטרית הראשונה בבית-החולים הממשלתי רמב"ם בחיפה) עד 1982. פתיחת מחלקות בבתי-חולים כלליים הסירה את הסטיגמה הכרוכה באשפוז ב"בתי משוגעים", על הבידוד והגיתוק הכרוכים בשהייה במסגרת זו, ופתחה דרך לשיטות טיפול חדשות. המחבר סוקר את המחלקות הפסיכיאטריות בבתי-החולים בארץ, את חלקן של המחלקות הפסיכיאטריות בבתי-חולים כלליים (מספר מיטות, ימי אשפוז וכו'), מינם וגילם של המאושפזים, בעיות כוח-אדם ותקציביות של מחלקות אלה וכו'. המאמר כולל טבלאות סטטיסטיות. לסיכום המחבר מציין, שקיים הרושם שהמחלקות הפסיכיאטריות בבתי-החולים עדיין לא יצאו מגדר ניסיון ושעדיין לא נקבעו יעדיהן וקווי הפעולה שלהן.
מילות-מפתח:

בתי-חולים	מחלקות פסיכיאטריות
נתונים סטטיסטיים	אשפוז

113

הלמן, אמיר, סונים, מיכאל

הזדקנות האוכלוסייה, תעסוקת קשישים ומדיניות הפרישה

בתוך: בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 119-129.

מן התוכן: המאמר עוסק בהיבט הכלכלי הכרוך בהזדקנות האוכלוסייה. תחילה מוצגים נתונים על היקף תופעת ההזדקנות בעולם ובישראל. נדון המדד מפרנס-נתמכים ונדונה מהותה הכלכלית של אבטלת הקשישים. כמו-כן נעשה ניסיון לעמוד על הסיבות לאי-פרישה מעבודה בחברה הקיבוצית. מילות-מפתח:

הזדקנות	נתונים סטטיסטיים
קשישים	אבטלה
קיבוצים	תעסוקה
פרישה	מדדים

114

הרפז, חיים

מגמות בחלוקת ההכנסה הלאומית בארץ מתפתחת; הדוגמה של ג'מייקה

בתוך: בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 108-116.

מן התוכן: בשנות השישים ובמחצית הראשונה של שנות השבעים היתה האצה רבה בפעילות הכלכלית ברוב הארצות המתפתחות ונרשמו עליות בהכנסה הלאומית. הדבר עורר ציפיות בקרב התושבים לחלוקה שווה יותר של ההכנסה הלאומית, בעיקר בארצות מתפתחות שזכו בעצמאותן לפני זמן לא רב. במאמר מובאים היבטים שונים של הפער בחלוקת ההכנסות בארצות מתפתחות. הדיון מתמקד במצב הקיים בג'מייקה ובמדיניות הפיסקלית של הממשלה המשמשת מכשיר להרחבת הפער בחלוקת ההכנסות. מילות-מפתח:

התחלקות ההכנסות	ארצות מתפתחות
הכנסה לאומית	פער חברתי
ג'מייקה	מדיניות פיסקלית

115

הר-פז, חיים

ההכנסה של הקשישים ומקורותיה

בתוך: בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 101-94.

מן התוכן: המאמר דן בבעייתם הכלכלית של קשישים. מוצגים נתונים שהתפרסמו בעולם על ירידה ברמת ההכנסה של קשישים לעומת זו של אנשים צעירים יותר ועל מספרם של הקשישים הנמצאים מתחת ל"קו העוני". מוצגות דעות שונות באשר לצרכים הכלכליים של הקשישים ונשאלת השאלה אם די בהכנסתם כדי למלא צרכים אלה. מוצגים נתונים על גובה ההכנסה של קשישים בתל-אביב-יפו ועל מקורות ההכנסה שלהם. לסיום מוצעים צעדים שיש לנקוט כדי למנוע את הרחבת הפער בהכנסות בין הקשישים ובין יתר שכבות האוכלוסייה: הגמשת גיל חובת הפרישה מן העבודה, כאשר הגורם הקובע העיקרי צריך להיות העובד עצמו, וחקיקת חוק פנסיה חובה. מילות-מפתח:

קשישים	הכנסה
צרכים	תל-אביב
יפו	פער חברתי
התחלקות ההכנסות	מיצב חברתי-כלכלי
ביטוח פנסיוני	עוני

116

הר-פז, חיים

מגורים בתל-אביב-יפו - תהליכים ומגמות

בתוך: בטחון סוציאלי, 18-19, דצמבר 1979, 44-37.

מן התוכן: המאמר מתאר תהליכים ומגמות שהתרחשו בענף הדיור בתל-אביב-יפו בשנות השבעים. מוצגים כמה תהליכים: גידול במספר יחידות הדיור ובשטחן, הצטמצמות מספר התחלות הבנייה לפי אזורי העיר, הגדלת הפער שבין השטח לדירה בבנייה פרטית ובין זה שבבנייה ציבורית, צמצום האוכלוסייה בעיר ושינוי הייעוד של דירות המגורים. מילות-מפתח:

תל-אביב	יפו
דיור	בנייה (ענף)
שכונות מגורים	פיתוח עירוני

117

הראל, אסא

רפואה ממלכתית ומחירה

כתוך: בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 87-92.

מן התוכן: המאמר עוסק בסוגיית מימון הרפואה הממלכתית. תחילה מובאת סקירה קצרה על גישתה של החברה האנושית בעבר לצרכים הכלכליים הנדרשים לשם מתן שירותי בריאות. בהמשך נסקרות ארבע צורות שבהן סופקו שירותי בריאות במדינות שונות: האחת, בדומה לזו הנהוגה בבריטניה, היא הנהגת שירות בריאות ממלכתי כולל. צורה שנייה של מתן שירותי בריאות כוללניים לאוכלוסייה היא באמצעות ביטוח חובה ממלכתי; צורה זו קיימת בחלק מארצות מערב אירופה ובארצות סקנדינביה. צורה שלישית היא זו הנהוגה בישראל: העזרה הרפואית ניתנת בצורת ביטוח וולונטרי. המתכנת הרביעית היא זו הנהוגה בארצות-הברית. מילות-מפתח:

שירותי בריאות	מימון
בריטניה	ארצות-הברית
ביטוח בריאות ממלכתי	הוצאות ממשלתיות
ביטוח רשות	

118

הרמן, זינה

שנת האשה הבינלאומית (הרהורים מסוימים)

כתוך: בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 130-136.

מן התוכן: האו"ם החליט להכריז על 1975 כעל שנת האישה הבינלאומית. זהו שלב נוסף בתהליך מתן ההכרה בזכותן של הנשים לשוויון בהשוואה לגברים, זכות הכלולה במגילת האו"ם ובהצהרה האוניברסלית על זכויות האדם. בעקבות החלטת האו"ם דנה המחברת במעמד האישה ומתייחסת לנקודות אלה: היסטוריה ומסורת, זכויות האדם היסודיות, ההשקפה החדשה, תכנון ומדיניות המשפחה, נשים ועבודה, המשפחה וצורכי החברה, נשים ופוליטיקה, ארגוני נשים. מילות-מפתח:

נשים	זכויות האישה
אומות מאוחדות	

119

הרמן, זינה

השירותים הסוציאליים האישיים במבט בין-ארצי

כתוך: בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 10-13.

מן התוכן: המאמר עומד על משמעותה של יחידת המשפחה בחברה מתועשת, טכנולוגית, דינמית ומשתנה, במטרה להבהיר אילו הן הנקודות שבהן תהיה ההתערבות מועילה למשפחה. במאמר נדונים השירותים האישיים למשפחה הקיימים בארץ מבחינת יתרונותיהם ומבחינת המסגרת שהם שייכים אליה.

מילות-מפתח:

שירותים חברתיים	עבודה סוציאלית
התערבות במשפחה	משפחות במצוקה
שירותי רווחה	טיטמוס, ריצ'רד

120

הרן, גור, אופיר, שרה, נפתלי, רחל

פיתוח עצמאות, אחריות ושותפות אצל הפונה בתהליך הטיפול

כתוך: בטחון סוציאלי, 31, פברואר 1988, 41-50.

מן התוכן: במאמר מתוארות מגמות חדשות של טיפול בנכים, אשר מבוצעות במסגרת המוסד לביטוח לאומי. מגמות אלה מיועדות לחזק את הכיוון של יתר עצמאות ולקחת אחריות בידי המטופל, כמו גם בחירה וקבלת אחריות לבחירה בנקודות-מפתח של תהליך השיקום המקצועי. כמורכב הן מנסות להתמודד עם הנשירה במהלך הטיפול השיקומי ולפתח אצל הפונה מודעות לצרכיו. עיקרה של התכנית הוא עבודה בקבוצות, בנוסף על הטיפול הפרטני המסורתי. התכנית כוללת שלבים אחדים: (1) סדנות אוריינטציה לפונים, הנמשכות עד חמישה שבועות, שבהן נעשית ההיכרות, מועבר מידע ומובהרים מושגים; (2) עבודה בקבוצות לעיבוד הנכות במעגל המשפחתי, במעגל החברתי ובמעגל התעסוקה; (3) קבוצות לעזרה עצמית שמטרתן לטפח קבוצת פעילים מקרב המשתקמים שבטיפול; (4) תהליך ההשמה - זהו השלב שבו מצפים מן המשתקם ליישם ולהוציא אל הפועל את מה שלמד, כדי להשתלב בעבודה מתאימה. בשלב זה מסתייע המשתקם בסדנות לחיפוש עבודה.

מילות-מפתח:

עצמאות (אישיות)	קבוצות עזרה עצמית
שיקום מקצועי	נכות
עבודה קבוצתית	שיבוץ בעבודה
חיפוש עבודה	אחריות
מוסד לביטוח לאומי	

121

וולף, אריה

ביטוח בריאות - הארות למבקרים את הצעת החוק

בתוך: בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 157-162.

מן התוכן: המאמר סוקר את הצעת חוק ביטוח בריאות, שעוד לפני שהיתה לחוק מחייב נמתחה עליה ביקורת רבה. הצעת החוק התבססה על מציאות קיימת של קופות חולים אוטונומיות והיא נועדה לתת שירותי בריאות מקיפים וטובים יותר, בתנאים הנוחים ביותר, למספר מרבי של תושבים. המחבר מנסה לבדוק אם הצעת החוק אכן משיגה את מטרותיה ומגיע למסקנה, שלמרות פגמיה, היא צעד גדול קדימה בפיתוח שירותי הבריאות בישראל.
מילות-מפתח:

שירותי בריאות
חוקים

ביטוח בריאות ממלכתי
קופות חולים

122

וולף, אריה

שיטת התשלום לרופא בביטוח הבריאות

בתוך: בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 97-104.

מן התוכן: המאמר עוסק בשיטות שונות של תשלום לרופא במסגרת ביטוח בריאות ממלכתי. שיטת התשלום לרופא במסגרת ביטוח זה היא אינדיקציה לדרך פעולתו וניהולו של ביטוח הבריאות ולמסד הסוציאלי שעליו הושתת. מוצגות שלוש שיטות עיקריות לתשלום: תשלום עבור כל שירות, תשלום לפי גולגולת ותשלום משכורת קבועה. נדונים יתרונותיהן וחסרונותיהן של השיטות. לאחר מכן מוצגות שיטות התשלום הנהוגות בארצות שונות בעולם.
מילות-מפתח:

ביטוח בריאות ממלכתי
שכר
קפיטציה

רופאים
תשלום עבור שירות
שירותי בריאות

123

וולף, עדנה, שנין, יואל

הנטייה להתמודדות פעילה כגורם בהיקלטות בעבודה

בתוך: בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 67-78.

מטרה: לבחון אם קיים קשר בין ההסתגלות לעבודה ובין כושר ההסתגלות כללי. // נבדקים: 40 נשים ו-40 גברים שפנו לתחנה ליעוץ של "זרוע הכוון למקצוע" במסגרת משרד העבודה. גילם הממוצע היה 20 שנה והשכלתם הממוצעת 10 שנות לימוד. // שיטה: מבחן להשלמת משפטים של שנין. // מן הממצאים: מידת ההסתגלות הכללית של גבר משפיעה על יכולתו להסתגל לעבודה. ממצא זה לא התקבל בקבוצת הנשים. מילות-מפתח:

הסתגלות לעבודה	הברלי מין
יעוץ בבחירת מקצוע	התנהגות מתמודדת
ביטחון תעסוקתי	הברלי גיל
מוצא עדתי	

124

וולפנון, אברהם

בטחון סוציאלי כמוקד הוויכוח בליברליזם המודרני

בתוך: בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 42-49.

מן החוכן: המאמר עוסק בהגדרת המושג "ליברליזם" ובסקירת השקפות שונות על מהותו. לאחר דיון במהותו של הליברליזם האמיתי והבחנתו מן המושג קפיטליזם, נסקרת התפתחותו של הליברליזם המודרני: נדונה משמעות החופש במשנתו של הגל; מתואר הליברליזם הסוציאלי במשנתו של גריין; מוצג הליברליזם השמרני של ספנסר; נסקר הליברליזם האנטי-ממלכתי של קרוצ'ה; נדון הליברליזם הסוציאלי אך האנטי-ממלכתי של ראסל; מוצג הליברליזם המודרני של קיינס ומתואר הליברליזם הסוציאלי על-פי בוורידג', ג'ון דיואי ופרופסור שקי. לסיכום גטען, שליברליזם אמיתי יתבע חיזוק של הסמכות הממלכתית והגברת החקיקה הסוציאלית. מילות-מפתח:

תיאוריות בסוציולוגיה	מדינת רווחה
אידיאולוגיות	ביטחון סוציאלי

125

וולפנון, אברהם

מקורות תרבותיים-יהודיים לאידאולוגיית הרווחה הישראלית

בתוך: בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1971, 198-204.

מן התוכן: המאמר סוקר את המקורות השונים שהשפיעו על אידאולוגיית הרווחה הישראלית, תוך הדגשת המקורות היהודיים. תחילה נסקרות התחזיות ששללו את התהוותה של אידאולוגיית רווחה בהגשמה הציונית ומוצגות השפעות שליליות שונות, ביניהן: האידאולוגיה של פקידי הברון רוטשילד והמטען האידאולוגי של המפלגות הגדולות באותה תקופה "פועלי ציון" ו"הפועל המזרחי". בהמשך מוצגות ההשפעות הפנימיות היונקות ממקורות תרבותיים-יהודיים, אשר השפיעו השפעה חיובית על אידאולוגיית הרווחה, כמו: חזונו של הרצל, הציונות הסוציאליסטית, התורה והתורה שבעל-פה.

מילות-מפתח:

אידיאולוגיות	ציונות
מדיניות רווחה	מפלגות פוליטיות
ערכים	יהדות
מחקר היסטורי	

126

וייל, חנה

אוכלוסית המעונות לקשישים עצמאיים בישראל; השלכות על פיתוח השירות בעתיד

בתוך: בטחון סוציאלי, 6-7, יולי 1974, 108-117.

מטרה: הצגת המבנה הדמוגרפי של המעונות לקשישים עצמאיים. נתונים: המחקר מבוסס על נתונים שהתקבלו על 95% מכלל דיירים במעונות ב-1971. שיטה: נאספו נתונים דמוגרפיים בסיסיים על דיירי כל המעונות לקשישים עצמאיים. לרוב המעונות נשלחו טפסים עם בקשה למלא את הנתונים מרשימותיהם. מן הממצאים: שיעור חסרי הילדים באוכלוסייה זו גבוה והם נוטים כנראה לפנות למעונות בגיל צעיר יותר. הגברים קשישים מן הנשים, וכנראה פונים למעונות בגיל גבוה יותר. ייצוג יוצאי ארצות האסלאם נמוך מאוד.

מילות-מפתח:

מוסדות לקשישים	קשישים עצמאיים
מוצא עדתי	מצב משפחתי

127

וייל, חנה

סיבות לפנייה למעונות לקשישים עצמאיים; השלכות לתכנון שירותים לקשישים

בתוך: בטחון סוציאלי, 18-19, דצמבר 1979, 58-69.

מטרה: לעמוד על תופעת הפנייה למעונות משתי בחינות: (1) מיהי אוכלוסיית הפונים, ומה הן הסיבות לפנייתה; (2) מה הם הצרכים המביאים אנשים לפנות למעון לקשישים, האם המעון עונה על צורכיהם והאם ניתן לענות עליהם מחוץ למעון. // נבדקים: 424 פונים למעונות ב-1976. // שיטה: שאלון, ראיון. // מן הממצאים: 53% מן הקשישים פונים למעונות בגלל סיבות הנובעות ממצב תפקודי-פיסי, 34% בגלל מצב חברתי, 22% בגלל מצב דיור ו-10% בגלל סיבות הנובעות מן הסביבה המשפחתית.

מילות-מפתח:

קשישים עצמאיים	מוסדות לקשישים
צרכים	שירותי רווחה
מעבר לבית-אבות	תכנון שירותים

128

וייל, חנה

על נסיבות הפטירה של קשישים

בתוך: בטחון סוציאלי, 23, יוני 1982, 75-82.

מטרה: לאסוף מידע על נסיבות הפטירה של קשישים. // נבדקים: 653 נפטרים, אשר לגבי שלישי מהם לא נמצא מידע על נסיבות הפטירה שלהם. // שיטה: ידיעות על הנפטרים התקבלו משני מקורות: משפחות הנפטרים והשכנים. // מן הממצאים: הממצאים מצביעים על ריבוי פטירות במוסדות לקשישים עם העלייה בגיל. נמצא קשר ברור בין מספר האשפוזים ובין הגיל בזמן הפטירה: הגילאים הגבוהים יותר היו מאושפוזים פעם אחת בלבד; הצעירים יותר היו מאושפוזים פעמים אחדות. נמצא קשר בין המוצא ובין היקף האשפוז: קבוצת יוצאי ארצות האסלאם נוטה שלא להגיע כלל לבית-החולים. יוצאי ארצות האסלאם נוטים למות בבתיהם. לעומתם יוצאי ארצות אירופה מעדיפים למות בבית-חולים. בערך 30% מן הקשישים נפטרים בלי להזדקק למעשה לשירותי סיעוד. שיעור גבוה של נפטרים היה לפני פטירתם בבחינת "חולים כרוניים" הזקוקים לסיעוד ממושך ומקיף בבית או בבית-חולים.

מילות-מפתח:

קשישים	מוות
אשפוז	תמותה
מחקר אורך	מוצא עדתי

129

זיסקין, אלן, מורגנשטיין, ברנדה
 רמות הכנסה וכיסוי פנסיוני של הקשישים בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 35, יוני 1990, 45-55.

מטרה: להאיר כמה היבטים של הכנסות הקשישים והמאפיינים שלהם, לרבות מקורות הכנסה ורמות הכנסה של סוגים שונים של משפחות קשישים. // נבדקים: למעלה מ-4,500 קשישים, המייצגים אוכלוסייה של 43 אלף בערך, מתוך 531 אלף תושבי ישראל שהיו בשנת 1985 בגיל 60 ומעלה. // שיטה: ראיון. // מן הממצאים: אובחנו ארבעה סוגי הכנסה: תשלומי הביטוח הלאומי, קצבות נכות והשלמת הכנסה, פנסיה, הכנסה מעבודה ומהון. נמצא, שבקרב הקשישים הבודדים שיעור מקבלי התשלומים מן הביטוח הלאומי היה גבוה יותר (96%) מאשר בקרב זוגות קשישים (86%). הכנסות מעבודה היו עדיין חלק עיקרי מהכנסת הקשישים, לפחות אצל אלה שהגיעו לגיל פרישה רק לאחרונה. לנשים, במיוחד לאלה החיות עם ילדים, יש בדרך כלל רמות הכנסה ומקורות הכנסה גמוכים ביותר. לגבי רובן, תשלומי הביטוח הלאומי היו מקור הכנסה היחיד. בדרך כלל לנשים יש הרבה פחות מקורות הכנסה מאשר לגברים.

מילות-מפתח:

קשישים	הכנסה
קצבות זיקנה	ביטחון סוציאלי
ביטוח פנסיוני	הבדלי מין

130

ולצברגר, לוטה, רוזנפלד, יונה מ'
 דפוסי הפעולה של שירותי הרווחה בירושלים

בתוך: בטחון סוציאלי, 3, יוני 1972, 96-114.

מן התוכן: מאמר זה סוקר את דפוסי הפעולה של סוכנויות שירותי הרווחה בירושלים בתחום הסוציאלי-כלכלי, בתחום הבריאות ובתחום החברתי-חינוכי. סוכנויות הרווחה נבחנות על-פי ההיבטים האלה: המרכיבים המבניים הפנימיים והחיצוניים; התנאים הקובעים קבלת שירותים; משימות השירות של הסוכנויות; צורת הספקת השירותים; היקף אוכלוסיית הלקוחות ועלות שנתית. מן הסקירה עולה, שרק הסוכנויות המצויות בתחום הבריאות נושאות אופי של מערכת שירות בעלת היקף פעולה כוללני. התחום הסוציאלי-כלכלי מורכב מערב-רב של סוכנויות וולונטריות, ששירותיהן ניתנים על בסיס של שיקולים אישיים. בתחום החברתי-חינוכי נמצאה קשת רחבה של תפקידים, אולם הסוכנויות מוגבלות מבחינת גודל התקציב, מספר העובדים המתנדבים והיקף הנהנים.

מילות-מפתח:

ירושלים	שירותי רווחה
ארגונים וולונטריים	שירותי בריאות
	מבנה ארגוני

131

זמיר, יצחק

שלטון החוק במדינת ישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 5-16.

מז התוכן: המאמר דן בשלטון החוק במדינת ישראל, מתוך השקפה ששלטון החוק הוא תנאי לקיומו של הביטחון הסוציאלי. תחילה נדונה מהותו של שלטון החוק ומוצגים שלושה מובנים שלו: הפורמלי, המוסדי והמהותי. בהמשך נבחן שלטון החוק במדינת ישראל לאור שלושת המובנים האלה. כמו-כן נבחנים ההיקף והאופי של שתי קבוצות של עברות: פלילות ומינהליות. מילות-מפתח:

ביטחון סוציאלי
מדיניות ממשלתית

חוקים
פשעים

132

חביב, ג'ק

העוני בישראל 1964-1974, לאור התפתחות המערכת להבטחת ההכנסה

בתוך: בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 5-24.

מטרות: להעריך את יעילותה של מערכת התמיכות הישירות בצמצום העוני, לתאר את אפיוניה של האוכלוסייה בעלת ההכנסה הנמוכה, לדווח על מספר המשפחות שנהנו מתמיכה בהכנסתן ממקורות ציבוריים ולאמוד את מספר המשפחות הלא-עניות שלא נכנסו למעגל העוני הודות לתמיכת הביטוח הלאומי או משרדי ממשלה אחרים. // שיטה: ניתוח נתונים מתוך סקר הוצאות המשפחה 1969 וסקר חיסכון 1963/64. // מן הממצאים: לגבי השנים 1969-1975 - תחולת העוני בקרב הילדים ירדה מ-16.2% ל-9.2% לאחר הנהגת הרפורמה בקצבות ילדים ב-1972. 90,000 ילדים נותרו במשפחות שהכנסתן מתחת לקו העוני. במשפחות גדולות ירדה תחולת העוני מ-26.2% ל-11.3%.

מילות-מפתח:

גמלה להבטחת הכנסה
קצבות ילדים

עוני
נתמכי סעד
הוצאות משפחה

133

חביב, ג'ק

חלוקת ההכנסות מחדש באמצעות הביטוח הלאומי (לפי קבוצות דמוגרפיות וקבוצות הכנסה)

בתוך: בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 89-114.

מן התוכן: המאמר עוסק בהשפעתו של הביטוח הלאומי בישראל על חלוקת ההכנסה מחדש והוא כולל שלושה פרקים: הפרק הראשון מסביר כיצד עשוי הביטוח הלאומי לחלק את ההכנסות מחדש ומתאר שתי שיטות מדידה עיקריות למדידת היקף החלוקה. הפרק השני מתאר את חלוקת תשלומי הביטוח והקצבאות לפי קבוצות ההכנסה. הפרק השלישי מתאר את השפעת הביטוח הלאומי על חלוקת ההכנסות, השפעה הנבדקת לפי קבוצות גיל ולפי גודל משפחה. מילות-מפתח:

ביטחון סוציאלי	חלוקת הכנסה מחדש
שוויון חברתי	תכונות דמוגרפיות
גודל משפחה	הבדלי גיל
	מדדים חברתיים-כלכליים

134

חביב, ג'ק, כהן, מאיר, לרמן, רוברט
סוגיות במדידת העוני בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 20-39.

מן התוכן: על סמך סקר החיסכון בשנים 1963/64 ו-1964/65, הכולל נתונים על רכוש והכנסה, נבדקה השפעת אי-היציבות בהכנסה וברכוש על העוני ועל אי-השוויון בשנים אלה. ייחודו של המאמר הוא בכך שהוא בוחן את תפקיד הרכוש בקביעת מידת העוני, בעוד שרוב אומדני העוני מושתתים על ההכנסה השוטפת ואינם מתחשבים בתרומתם של הנכסים למצבה הכלכלי של המשפחה. השימוש במדד המשלב הכנסה ורכוש מראה, שאי-השוויון ברכוש גבוה מזה שבהכנסה. הקבוצות שבהן היה העוני יציב ומרוכז ביותר הן אלה של הקשישים ושל יוצאי אסיה-אפריקה. מילות-מפתח:

התחלקות ההכנסות	עוני
פער חברתי	מדדים חברתיים-כלכליים
קשישים	הכנסה
	מוצא עדתי

135

חביב, ג'ק, פקטור, חיים

סוגיות בהערכת הצעות לפנסיה ממלכתית

בתוך: בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 89-99.

מן התוכן: במאמר זה מועלות סוגיות אחדות בנושאים הבסיסיים העומדים מאחורי מערכת הפנסיה: מה צריך להיות שיעור הגימלה הרצוי? מי מממן בפועל את מערכת הפנסיה? מהו הבסיס המתאים להצמדת מערכת הפנסיה? וכו'. המחברים סוקרים את ההתפתחויות שהיו בשנים האחרונות במערכת הפנסיה בישראל ואת הקריטריונים להערכת מערכת הפנסיה המוצעת והקיימת. מילות-מפתח:

קצבות זיקנה
מדיניות רווחה

פנסיה ממלכתית
קשישים

136

חביב, ג'ק, קופ, יעקב

ההיבטים הכלכליים של העבודה ההתנדבותית

בתוך: בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 122-130.

מן התוכן: המאמר דן בדרכים למדידת תרומתם של המתנדבים לתפוקה הלאומית. מוצגים הנתונים הקיימים על פעילות התנדבותית, נבחן הקשר בין הפעילות ההתנדבותית ובין ההשתתפות בכוח העבודה, ומנותחת השפעת הפעילות ההתנדבותית על הנפח הכולל של השירותים. הכותבים מציינים, שהדילמה שהמדיניות ניצבת מולה נעוצה בכך שעידוד ההתנדבות עלול להביא לקיצוץ בתקציבים סוציאליים ובמקרה זה להוות תחליף לעבודת אנשי המקצוע. הדילמה מחמירה, אם רואים את עבודת המתנדבים כנופלת כאיכותה מן העבודה בשכר. יחד עם זאת, הם סבורים שבמידה שהשפעת הפעילות ההתנדבותית על תקציב הרווחה מצומצמת, התרומה הכוללת של עבודת המתנדבים עשויה להיות בעלת חשיבות רבה.

מילות-מפתח:

שוק העבודה
ניתוח עלות-תועלת
שירותים חברתיים

התנדבות
הוצאה לאומית
תקציבים

137

חביב, ג'ק, פקטור, חיים, באר, שמואל
צרכים ארציים לקשישים מוגבלים: היום ובשנים הבאות

בתוך: בטחון סוציאלי, 30, יוני 1987, 103-119.

מן התוכן: המאמר עוסק בסיכום התשתית העובדתית שנוצרה עבור הצרכים המידיים ועבור הצרכים שיתפתחו בעתיד של הקשישים המוגבלים בישראל. נקודת המוצא להשוואה היא שנת 1983. חלקו הראשון של המאמר עוסק בהיקף המוגבלות, החלקים השני והשלישי מתארים את השירותים הקהילתיים והמוסדיים במבט ל-1990 ול-1995. סיכום המאמר מוקדש להערות על הקשר בין חוק הסיעוד לצרכים שתוארו לעיל.
מילות-מפתח:

קשישים מוגבלים	תכנון שירותים
נתונים סטטיסטיים	שירותים קהילתיים
תחזית	צרכים
ביטוח סיעוד	

138

חביב, ג'ק, פקטור, חיים
הגישות הקשורות לפיתוח חוק ביטוח סיעוד והשלכותיהן הכספיות

בתוך: בטחון סוציאלי, 30, יוני 1987, 54-64.

מן התוכן: סקירת הגישות העיקריות שהשפיעו על עיצובו של חוק ביטוח סיעוד ומשמעותן הכספית. כמרכזן נדונה הפשרה בין גישות אלה, כפי שהיא באה לידי ביטוי בחוק שהתקבל ובגורמים שישפיעו בפועל על עלות החוק.
מילות-מפתח:

ביטוח סיעוד	עלויות
חוקים	

חביב, ג'ק, פקטור, חיים, בניטה, אסתר
זכויות העולים לשירותי רווחה והשוואתן עם זכויות הוותיקים

בתוך: בטחון סוציאלי, 37, דצמבר 1991, 100-128.

מטרות: (1) לבחון בפירוט את זכויות העולים לשירותי הרווחה השונים ולהשוות אותן עם זכויות הוותיקים; (2) לבדוק שירותים נבחרים אחרים, כולל שירותי בריאות, קצבות הבטחת הכנסה, שירותים סוציאליים, שירותים לקשישים ושירותים לנכים ולמפגרים, אך לא שירותים הניתנים באמצעות ארגונים וולונטריים, כגון הפורום הציוני. // שיטה: ניתוח זכויות העולים, תוך התייחסות הן למצב שהיה קיים עד לאחרונה והן לשינויים שחלו בהיערכות לקראת העלייה הצפויה. // מן הממצאים: ההבדל העיקרי בין העולים לוותיקים אינו בהיקף הזכויות, אלא במקור המימון של רבים מן השירותים. לרוב ההבדלים הקיימים אפשר למצוא הסבר הגיוני והם תוצאה של הצרכים המיוחדים של העולים ושל תהליכי הקליטה. כיוון שמחקר זה מבוסס על מערכת הזכויות שהיתה בתוקף בדצמבר 1990, יש לראות בתיאור ובניתוח המוצגים כאן תצפית ביניים על מערכת הנמצאת בתהליכי שינוי.

מילות-מפתח:

שירותים חברתיים	עולים
זכויות האזרח	מחקר השוואתי
צרכים	שירותי רווחה
ותק בארץ	

חזן, חיים

האחר הלא משמעותי: על כינונה הסמלי של שוליות חברתית

בתוך: בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 5-16.

מן התוכן: המאמר עוסק בתופעות של טרנספורמציה, של היפוך העולם החברתי וקריסת הסדר התרבותי שבו. מוצגים שני מסמכים תרבותיים, המבהירים תהליך זה של המרת אי-סדר בסדר אחר, שבו לא שולטים קני המידה היומיומיים המוכרים של זמן, מרחב ומשמעות. התופעה הראשונה שנדונה היא כינונה של הזיקנה כסוג של זרות תרבותית. הדוגמה השנייה עוסקת בניסיון להעביר את "ישראל השנייה" ממעמד של שוליות למקום מרכזי במערכת התרבותית ובתודעה הציבורית. נטען, שבשני המקרים הוצבו ועוצבו הדמויות התרבותיות כמהריות לומינליות סופיות, ששוליותם המובנית חרותם המכוונת משרתות מטרות חברתיות-תרבותיות ברורות: במקרה הראשון - התמודדות עם העמידה בפני המוות והתידלון בחברה שאינה מציידת את חבריה בכלים סמליים הולמים; במקרה השני - הימלטות ממלכודת של סטיגמה תרבותית כאשר המחיר הוא מחיקתו של מושאה.

מילות-מפתח:

סטריאוטיפים	שינוי חברתי
שינוי תרבותי	קשישים
סמלים	תיוג
מוצא עדתי	

141

חלד, יוסף

בדרך לחוק ביטוח בריאות

כתוך: בטחון סוציאלי, 2, דצמבר 1971, 47-66.

מז התוכן: המאמר דן בהצעת החוק לביטוח בריאות ומבהיר טעויות מספר שנקשרו אליה. תחילה נעשית הבחנה בין "שירות רפואי ממלכתי" ובין "ביטוח בריאות ממלכתי". כמו-כן נעשית הבחנה בין השיטות הארגוניות-טכניות להגשת הטיפול הרפואי למבוטחים ובין המסגרת המשפטית שעל-פיה מתנהל הביטוח. המאמר דן בביטוח הבריאות הוולונטרי בישראל ועומד על הגורמים המביאים למעבר מביטוח בריאות וולונטרי לביטוח חובה ממלכתי. בהמשך דן המחבר באופן ביצועו של ביטוח הבריאות ובסוגיות הקשורות לכך: ביטוח בריאות באמצעות קופות חולים, הסמכה של קופות חולים, מעמדן של קופות החולים המוסמכות, פיקוח ותיאום בניהול ביטוח הבריאות ובירור תביעות ותלונות.

מילות-מפתח:

קופות חולים	ביטוח בריאות ממלכתי
שירותי בריאות	מבנה ארגוני
ביטוח רשות	ביטוח חובה

142

חרמש, רן, בר-צורי, רוני, ברזילי, יורם

מענק אבטלה או עבודה יזומה

כתוך: בטחון סוציאלי, 3, יוני 1972, 76-81.

מטרה: בחינת העדפותיהם של מובטלים באשר למענק אבטלה או לעבודה יזומה. // נבדקים: 13,820 גברים נשואים, שהיו רשומים בשנת 1967 בלשכת העבודה כמובטלים במשך 26 יום לפחות. // שיטה: הנתונים נאספו באמצעות שאלון שהופנה בעיקרו לראש המשפחה, אך כלל גם שאלות לאשת המובטל. // מן הממצאים: מרבית המרוויינים מעדיפים, כפתרון לאבטלתם, לעבוד בעבודה יזומה. רק 22% מבכרים עליה את מענק האבטלה. החששות לריבוי פניות ובקשות לשם קבלת מענק האבטלה מצד מובטלים המאופיינים ברמת חיים נמוכה לא התאמתו. אותרו שתי קבוצות עיקריות של מובטלים המעדיפים מענקים: (1) צעירים בעלי מקצוע המתבלטים ברמה מקצועית גבוהה, אשר כגלל הכשרתם המקצועית התאחרה יציאתם לעבודה ובשל כך היתה שהותם במפעל קצרה; (2) אנשים הנוטים ל"גלישה מטה" בסולם רמת החיים. הגורמים שנמצאו מעוררים את המובטל לבקש מענק אבטלה הם הכרת הצורך הכלכלי וחובת המדינה. נמצאה מידה רבה של הלימה בין תפיסת המרווייין את המענק ובין דעת משפחתו ועמדותיה.

מילות-מפתח:

ביטוח אבטלה	אבטלה
עבודה יזומה	עמדות
	בני-זוג

חרס"ק, גתית

עבודה סוציאלית במערכות הבריאות - מגמות לגיבוש הגדרת תפקיד ותחומי עיסוק

בתוך: בטחון סוציאלי, 35, יוני 1990, 76-90.

מטרה: איסוף מידע לצורך ניסוח הגדרות תפקיד ותחומי פעילות של העובד הסוציאלי בתחום הבריאות. // נבדקים: 134 עובדים סוציאליים העובדים בבתי-חולים כלליים, בבתי-חולים לחולי-נפש, בבתי-חולים שיקומיים ועוד. // שיטה: שאלון. // מן הממצאים: נמצא, שהרוב המוחלט של העובדים הסוציאליים מבצע פעילויות מספר, שהמשותף להן הוא התייחסות לחולה ולמשפחתו כאל צרכן השירות. הנושאים המקובלים כתחומי עיסוק במקצוע העבודה הסוציאלית בתחום הבריאות הם: הספקת מידע לחולה ולמשפחתו, הערכה פסיכוסוציאלית, טיפול, ייעוץ, הפניה לגורמים בקהילה. הרוב הגדול של העובדים הסוציאליים אינו עוסק במחקר, אינו שותף לעיצוב מדיניות המוסד ואינו נוטל חלק בפעולות תכנון בנושאי בריאות בקהילה שמחוץ למוסד. רוב הנבדקים מציעים שלימודי ההשתלמות והשלמת הידע ייעשו במסגרות אקדמיות. רובם עשו הבחנה בין עבודה סוציאלית בתחום הבריאות ובין עבודה סוציאלית בשירותי הרווחה בקהילה. מאפייני העבודה הסוציאלית בתחום הבריאות הם: עבודה בטווח קצר, תחלופת פונים, עבודת תיווך, עדיפות לעבודה הרפואית וההכרח להרחיב באופן מתמיד את ההתמחות והידע. מילות-מפתח:

עבודה סוציאלית	בתי-חולים
שירותי בריאות	ידע מקצועי
תיאור תפקיד	ניתוח עיסוקים

טיטמוס, ריצ'רד מ'

"זכויות" בחברת רווחה; החוק ושיקול הדעת

בתוך: בטחון סוציאלי, 2, דצמבר 1971, 100-110.

מן התוכן: מתואר השילוב האדמיניסטרטיבי שנוצר בבריטניה בשנת 1966 בין התכניות להבטחת קיום שאינן מותנות בבדיקת אמצעים ובין אלו המותנות בכך. שילוב זה הביא להבהרת יתר של כמה מבעיות היסוד של הביטחון הסוציאלי: שמירה על התקדים או העדפת החידוש, דייקנות או גמישות, הכלל הנוקשה או השימוש בשיקול הדעת, היסוד האקוויטבילי או ההלימות. המאמר דן בטיבן של הכרעות אלה, ובמיוחד בבחירה בין הכלל המעוגן בחוק ובין שיקול הדעת האדמיניסטרטיבי. מילות-מפתח:

בריטניה	מדיניות רווחה
חוקים	ביטחון סוציאלי
מבחן אמצעים	

145

טירם, אלי

האם יש לעניים הזדמנות שווה לקניית "ההזדמנות השווה"

בתוך: בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 72-79.

מן התוכן: המאמר עוסק בחוסר השוויון בהזדמנויות ודן בשלוש שאלות עיקריות: (1) מדוע כוח הקנייה של הכסף אינו שווה אצל אנשים הנבדלים זה מזה במעמד החברתי, באזור המגורים שלהם, בהשכלתם וברקע התרבותי שלהם? (2) כיצד קורה שהעניים משלמים יותר מאלה שיש להם וכיצד מאפשר המבנה החברתי והכלכלי דווקא לאחרונים "להסתדר" כך שישלמו פחות על אותם דברים? (3) האם יש סיכוי לשינוי המצב וליצירת שוויון במחירי הקנייה של ההזדמנות השווה? במאמר מתוארת התנהגות הצריכה של צרכנים עניים ומוצעות שלוש הצעות לשינוי המצב בתחום זה.

מילות-מפתח:

מרכזי קניות	עוני
צריכה	הוצאות משפחה
מקום מגורים	מיצב חברתי-כלכלי
שוויון חברתי	

146

ינאי, אורי

הסיוע לאזרחים נפגעי פעולות איבה

בתוך: בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 35-53.

מן התוכן: בדיקה מקיפה של מדיניות הסיוע לאזרחים נפגעי פעולות איבה בשלוש תקופות מאבק מרכזיות בשנות קיומה של מדינת ישראל: מלחמת השחרור; תקופת המסתננים והפדאיון ותקופת התגבשות הטרור הערבי. בכל אחת מתקופות אלה קיבלה המדינה על עצמה לטפל במי שנפגעו באירועים ביטחוניים, אולם דרך ההתייחסות ועקרונות הסיוע היו שונים. המאמר מציג ומנתח את הגישה ואת העקרונות השונים שהנחו את מדיניות הממשלה בשלוש תקופות אלה לגבי לנפגעים אזרחיים, ומונה חלק מן התכניות והשירותים שנועדו להם. מן הניתוח עולה מגמה שונה מזו המאפיינת תכניות רווחה אחרות בישראל. בעוד שרוב תכניות הביטחון הסוציאלי עוברות בשנים האחרונות תהליך של צמצום וקיצוץ, את ההתפתחות המתוארת במאמר מאפיינת דווקא הרחבת זכויות, הרחבת אוכלוסיית הזכאים ועוד. ניתן לשער, שככל שגדלה הרגישות הציבורית לאזרחים שנפגעו באירועי ביטחון וטרור, כך התרחבה ההתייחסות לצורכיהם.

מילות-מפתח:

מדיניות רווחה	נפגעי פעולות איבה
ביטחון לאומי	פעולות טרור
אוכלוסייה בסיכון	מחקר היסטורי

147

ינאי, אורי

הזכות לביטחון אישי

בתוך: בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 34-51.

מן התוכן: המאמר דן בשאלת זכותו של כל תושב ואזרח לביטחון אישי פיסי. מוצגות סוגיות הנוגעות לקיומה של זכות זו, משמעותה ודרכי הבטחתה בידי המדינה, בעיקר לאור התגברות הפשיעה והאלימות. הגדרת הסוגיה נעשית תוך התייחסות למרכיבי המציאות בתחום הרגיש של הגנת הפרט מפני עבריינות ותוצאותיה והעלאת רמת הביטחון האישי בקהילה. כמו-כן מתוארות התפתחויות בתחום הגשת שירותי משטרה, ומוצגות החולשות המאפיינות הגשת שירותים בתחומי רווחה אחרים.

מילות-מפתח:

מניעה	זכויות האזרח
קרבנות (פשע)	משטרה
	אכיפת חוק

148

ינוב (צ'טקוב), בנימין

התערבות קצרת-זמן: דגם שירותי חירום לעת משבר קהילתי

בתוך: בטחון סוציאלי, 10-9, דצמבר 1975, 5-19.

מן התוכן: המאמר עוסק בהתערבות בעת משבר קהילתי. לאחר הגדרת המונח "משבר" ודיון בתנאים קדם-משבריים, בין שמי שנתון במשבר הוא אדם יחיד, קבוצה או קהילה, מובאות הנחות מספר הטומנות בחובן תיאוריה של משבר, ותוך מיון אירועים גורמי משבר. כמו-כן נדונים דפוסי התנהגות אופייניים למשבר. מוצגת גם טיפולוגיה תיאורטית של שירותי חירום: שירותי חירום החזרתיים, שירותי חירום ריפויים ושירותי חירום מונעים.

מילות-מפתח:

שירותים כשעת חירום	התערבות במשבר
	שירותים קהילתיים

149

ינוב (צ'טקוב), בנימין

תאטרון קהילתי ועבודה סוציאלית קהילתית

בתוך: בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 79-88.

מן התוכן: הצגת שימושים בדרמה, דוגמת תיאטרון קהילתי בפעילות קבוצתית, כתורמים להתגלות עצמית בזמן בחירת הדמויות והסיטואציות ולהבנה עצמית, וכמסייעים בפתרון בעיות אישיות ולהתקדמות בחיים. נעשה שימוש במחקרים קודמים, מובא דיון עיוני, ומוצג תהליך להפעלה שכונתית. התיאטרון הקהילתי עדיין אינו מקובל במידה מספקת בישראל, ומספר פעיליו מצומצם. אולם הוא הולך ותופס במהירות את מקומו ככלי עזר רב-כוח להפעלת שכונות עוני, שנשארו עוינות להתערבותם של שירותים סוציאליים מסורתיים. אם מוטל על העובדים הקהילתיים להיות שותפים אפקטיביים עם אנשי הדרמה, שניהם חייבים לקבל הכשרה רבה יותר בנושאים השונים הקשורים לערכי העבודה הסוציאלית. צוות מקצועי מאומן ומנוסה יכול להפוך את מה שהוא עכשיו כלי ניסוי מעניין במסגרת אגודה שכונתית עצמאית לכלי עזר רב-כוח להשגת שינוי בשכונות.

מילות-מפתח:

תיאטרון קהילתי
אזורי מצוקה

שירותים קהילתיים
עבודה קהילתית
שינוי חברתי

150

ינוב (צ'טקוב), בנימין

השתתפות אזרחים בתכנון עירוני

בתוך: בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 80-90.

מן התוכן: המאמר דן בשיתוף הפעולה בין מתכננים פיסיים למתכננים חברתיים בתכנון עירוני ובהשתתפותם של האזרחים בתכנון עירם. נדונים כמה היבטים תיאורטיים של השתתפות תושבים, ומוצגים מודלים לעבודה קהילתית שהאזרחים יכולים להשתתף בהם. כמו-כן מתואר מקרה המדגים אחדים מן הקשיים הכרוכים בשיתוף אזרחים בתכנון פיסי ומוצגות הנחיות מספר למתכנני תחבורה הנובעות מניסיון זה.

מילות-מפתח:

תכנון עירוני
תכנון חברתי

שיתוף תושבים
עבודה קהילתית

ינוב (צ'טקוב), בנימין, נדלר, שמואל
עבודה סוציאלית קהילתית ומנהיגים פוליטיים ברשויות מקומיות

בתוך: בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 147-159.

מטרות: (1) לתאר את היקפם ואת מהותם של המגעים הרגילים בין העובד הסוציאלי ובין העסקנים הפוליטיים ברמה המקומית. (2) לגלות אם לתכונות מיוחדות של העובדים ושל הקהילה או לתקופה שלפני בחירות או אחריהן נודעת השפעה על היקפה ועל טיבה של העבודה הקהילתית בשדה. // נבדקים ושיטה: נאספו נתונים על אירועים בעבודה ב-32 קהילות, והועבר ראיון-שאלון בין 47 עובדים סוציאליים. נאסף חומר רקע ביוגרפי על העובדים ועל הקהילות. // מן הממצאים: בקרוב לשלושה רבעים מכלל האירועים הופעלו הן לחצים חד-סטרניים והן לחצים דו-סטריים, בעיקר מצד עסקני הממסד המקומי. העסקנים הפוליטיים מפעילים לחצים על העובד הסוציאלי הקהילתי לשם השגת הנאות אישיות או הישגים למפלגותיהם. הלחצים המופעלים מצד העובדים הסוציאליים הקהילתיים מכוונים בעיקר לטובת הקהילה, אך גם לקידום המקצועי. העובדים הסוציאליים, שהם עצמם אינם חברים במפלגות פוליטיות, משתדלים ליצור קשר עם עסקנים פוליטיים מיד עם כניסתם לתפקיד. הם יוזמים את מרבית המגעים עם העסקנים ומקיימים עמם קשרים תכופים. העבודה הקהילתית במהלך ששת החודשים שלפני הבחירות אינה שונה מבחינה מהותית מזו שהתנהלה במהלך ששת החודשים שאחריהן.

מילות-מפתח:

שירותים קהילתיים	שלטון מקומי
עובדים סוציאליים	עבודה קהילתית
התנהגות פוליטית	פוליטיקאים

ינוב (צ'טקוב), בנימין, גוטמן, מיכל, רייזנר, נורית, רובין, אדל
מוקדי חירום בישראל: קהילה קטנה מתארגנת להתמודדות עם משברי מלחמה

בתוך: בטחון סוציאלי, 26, יולי 1984, 28-36.

מטרה: המאמר מתאר את התפתחותו ואת אופן תפקודו של מוקד חירום מתוך 18 המוקדים שהקים משרד העבודה והרווחה. המוקדים נועדו לטפל בצרכים של משפחות החיילים המגויסים במלחמת שלום הגליל. // מן הממצאים: הניסיון שנרכש מראה, שבזמן מלחמה, כמו בכל מצב אחר בקהילה, עדיף להתערב בענייניהן של משפחות הנתקלות בקשיים מאשר לא להתערב. עדיף לפעול, אפילו קיימת סכנה שתיעשה עבודה שהיא פחות מקצועית מן הרצוי. קיומו של מוקד החירום חשוב לקהילה גם מבחינה גיאוגרפית וגם מבחינה תפקודית, וכאשר הצוות גמיש, פעילות ממוקדת זו משרתת את צורכיהם של העובדים המקצועיים, של המטופלים ושל המתנדבים כאחד בזמן של מתח וחרדה.

מילות-מפתח:

מצבי לחץ	שירותים בשעת חירום
מלחמת שלום-הגליל	שירותים קהילתיים
	התערבות במשבר

153

ינון, יואל, כרמלי, אברהם
התייחסות הסביבה להורים שכולים

כתוך: בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 51-60.

מטרה: לבדוק מה הרגשתם של אנשים כלפי הורים שכולים, לאיזו התנהגות מצפים מהם ומה חושבים אנשים על אחריות החברה כלפי הורים שכולים. // נבדקים: 143 נחקרים שנבחרו באופן מקרי. // שיטה: ראיון מובנה. // מן הממצאים: רק 3 מתוך 12 המאפיינים הדמוגרפיים והחברתיים שנבדקו נמצאו קשורים בצורה כלשהי לתגובות הנבדקים. מאפיינים אלה הם מין, מוצא עדתי ומידת הדתיות של הנחקר. ההבדלים בהתייחסות אל ההורים השכולים בין יוצאי העדות השונות בולט כאשר מדובר בהתנהגויות אבל הקשורות במנהגים המעוגנים בתרבות. בני עדות המערב מצפים להתאוששות מהירה יותר של ההורה השכול בהשוואה לציפייה של בני עדות המזרח. רוב הנחקרים הצהירו על נכונות לגלות סובלנות רבה מן הרגיל כלפי הורים שכולים, אך מצד שני, רק אחוז קטן מן המרואיינים הצהירו שאחרי הטרגדיה הם שמרו על קשר הדוק עם הורים שכולים שהכירו.

מילות-מפתח:

עמדות	מוצא עדתי	עדות המערב
הבדלי מין	משפחות שכולות	שכול
עדות המזרח	דתיות	הבדלי תרבות
הורים		

154

ינון, יואל, שרון, אירית, עזגד, זויה, בר-שיר, עילית
מי עוזר יותר ולמי? השוואה בין חניכי עיר, מושב וקיבוץ

כתוך: בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 38-42.

מטרה: בדיקת ההבדלים בהתנהגותם האלטרואיסטית של חניכי עיר, מושב וקיבוץ. // נבדקים: 550 ילידי עיר, מושב וקיבוץ, שהתחנכו במקום הולדתם וגילם מעל 18 שנה. // שיטה: כל נבדק קיבל בדואר מכתב משוכפל שנכתב במקור בכתב יד, כדי ליצור הרגשה של פנייה אישית, ובו התבקש לקבוע מועד ומקום לפגישה עם שולחת המכתב, במסגרת מחקר. // מן הממצאים: רק 48% מאלה שפנו אליהם השיבו. אצל אלה היתה השפעה הן לצורת היישוב של הנבדק והן לצורת היישוב של הפונה אליו בבקשת העזרה. השכיחות הגבוהה ביותר של מתן עזרה נמצאה בין חניכי הקיבוץ והנמוכה ביותר בין חניכי העיר. כלל הנבדקים עזרו לפונה מקיבוץ בשכיחות גבוהה יותר מאשר לפונה מעיר או ממושב.

מילות-מפתח:

בני קיבוצים	מושבים
אוכלוסייה עירונית	מתן עזרה
מחקר השוואתי	אוכלוסייה כפרית

155

ינון, יואל, רוזן, יהודה

מי עוזר יותר ולמי? התייחסות בין-עדתית

בתוך: בטחון סוציאלי, 23, יוני 1982, 36-41.

מטרה: לבדוק את השפעת המוצא העדתי של עוזר פוטנציאלי, את מוצאו העדתי של הנזקק ואת השפעת המצב הכלכלי של העוזר הפוטנציאלי על מתן עזרה שהתבקשה. // נבדקים: 120 גברים ונשים: 60 ממוצא מזרחי ו-60 ממוצא מערבי. 30 מבני כל מוצא הוערכו כבעלי סטטוס כלכלי גבוה ו-30 כבעלי סטטוס נמוך (על-פי אזור המגורים ואיכות הדיור). // שיטה: על סמך מודעה ובה בקשה לתרום כספים למשפחה הנמצאת במצוקה פנה נסיין למשפחות משתי העדות. נבדקו שכיחות התרומה וסכומה. // מן הממצאים: הממצא העיקרי: אינטראקציה מובהקת בין מוצאו העדתי של העוזר הפוטנציאלי למוצא העדתי של הנזקק. שכיחות התרומות של יוצאי עדות המערב היתה דומה אצל נזקקים ממוצא מערבי ומזרחי, ואילו שכיחות התרומות שנתקבלו מנבדקים ממוצא מזרחי היתה גדולה יותר כאשר המשפחה הנזקקת היתה ממוצא מזרחי מאשר במקרה שהמשפחה הנזקקת היתה ממוצא מערבי. ההעדפה של בני אותה עדה קיימת רק אצל בני עדות המזרח ואיננה קיימת אצל בני עדות המערב.

מילות-מפתח:

מוצא עדתי	מתן עזרה
יחסים בינעדתיים	מיצב חברתי-כלכלי
	תרומות

156

ינון, יואל, ויילר, בינה, כצנלסון, ענת, סגל, טל

ייחוס סיבות למצב נזקקות של משפחה כפונקציה של מוצאה העדתי ושל מוצאו העדתי ומצבו הכלכלי של המייחס

בתוך: בטחון סוציאלי, 26, יולי 1984, 74-83.

מטרה: הצגת שני ניסויים לבחינת הסיבות שמייחסים למצבן של משפחות נזקקות אנשים מעדות שונות במצבים כלכליים שונים. // השערות: (1) נבדקים ממוצא מזרחי ייטו להסביר נזקקות של משפחה מזרחית במתן סיכוי גבוה יותר לסיבות חיצוניות מאשר לסיבות פנימיות, וההיפך מזה לגבי נזקקות של משפחה מערבית; (2) הפערים בייחוסים המתוארים בהשערה הראשונה יהיו בולטים אצל נבדקים במצב כלכלי טוב יותר מאשר אצל נבדקים במצב כלכלי גרוע. ניסוי 1: נבדקים: 40 גברים ונשים בני עדות המזרח. // שיטה: שאלון. // מן הממצאים: ההשערה הראשונה לא אושרה. הנבדקים משתמשים בסיבות חיצוניות יותר מאשר בסיבות פנימיות כדי לייחס את הסיבות למשפחה מכל מוצא. יש השפעה של המצב הכלכלי: נבדקים במצב כלכלי גרוע נוטים לייחס חסיבות גדולה יותר לסיבות חיצוניות מאשר נבדקים במצב כלכלי טוב. // ניסוי 2: נבדקים: 80 גברים ונשים - חציים ממוצא מזרחי חציים ממוצא מערבי. התוצאות דומות לניסוי 1, אך נמצא קשר בין המוצא העדתי של המשפחה הנזקקת ובין הסיבות המיוחסות למצבה, אבל בכיוון הפוך.

מילות-מפתח:

תהליכי ייחוס (פסיכולוגיה)	תפיסה חברתית
מיצב חברתי-כלכלי	מוצא עדתי

157

ינון, יואל, מלמד, טוביה

הקשר בין טיב ההתייחסות אל הרשת החברתית ובין חיפוש עזרה מסוכני עזרה שונים

בתוך: בטחון סוציאלי, 28, אפריל 1986, 127-140

מטרה: בדיקת הקשר בין טיב ההתייחסות אל הרשת החברתית ובין חיפוש עזרה מסוכני עזרה שונים. // נבדקים: 53 גברים ו-100 נשים בטווח הגילים 19-52, רווקים ונשואים, ילידי ישראל, יוצאי אירופה ואסיה. // שיטה: שאלון שנבנה על יסוד מחקרים של Rundall & Evashwick (1982) ו-Brown (1978). השאלונים בדקו את הנקודות האלה: שכיחות הקשר עם מקור העזרה, שביעות הרצון מן הקשר, המקצועיות של סוכן העזרה ומיקומו, תדירות ביקוריהם של נותני העזרה והסיבות לפנייה למקום עזרה (מותו של אדם קרוב, כישלון בלימודים, קשיים בעבודה, בחיי הנישואין וכו'). // מן הממצאים: (1) האפקט הראשי של "שכיחות הקשר" נמצא מובהק לגבי רשת המשפחה הגרעינית, רשת קרובי המשפחה והחברים. בכל הרשתות הללו היתה השכיחות הממוצעת של הפנייה לעזרה גבוהה יותר ככל שהקשר היה חזק יותר; (2) השכיחות הממוצעת של פנייה לעזרה היתה גבוהה יותר כאשר סוכן העזרה היה לא-מקצועי.

מילות-מפתח:

בקשת עזרה	רשתות חברתיות
פנייה לטיפול מקצועי	יחסי משפחה
	מוצא עדתי

158

ינון, יואל, איכילוביץ, רחל, מיגלין, גבריאלה

היענות לבקשת עזרה כפונקציה של הוותק בארץ של העוזר והנעזר

בתוך: בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 85-90.

מטרה: לבחון את השפעת הדמיון בין העוזר הפוטנציאלי לנעזר במונחים של קבוצת החברות הנחשבת בישראל בעלת חשיבות ביחסים בין אנשים, שנות הוותק בארץ. // נבדקים: 120 גברים ונשים. 60 מהם ותיקים בארץ, שנבחרו באקראי מתוך ספר טלפונים בשרון; 60 הנותרים הוגדרו כעולים חדשים הנמצאים בארץ פחות מחמש שנים, גם הם מאזור השרון. // שיטה: "שיטת הטעות במספר" - נסיינית התקשרה בטלפון לנבדקים ודיברה בעברית עילגת (כדי להישמע כעולה חדשה) וביקשה שהשומעים יתקשרו לביתה כדי להודיע שתאחר ושהיא עצמה מדברת מתא טלפון ציבורי באסימון האחרון שנותר לה אבל היא "טעתה במספר". // מן הממצאים: (1) שכיחות הוותיקים שהגישו עזרה והתקשרו לביתה של "העולה" (הנסיינית) היתה גבוהה כמעט באופן מובהק מאשר שיעורם בקרב עולים חדשים (ותיקים 50%, חדשים 35%); (2) זיקת הגומלין בין הוותק בארץ של העוזר הפוטנציאלי ובין שילוב ביקורת בבקשת העזרה נמצאה קרובה מאוד למובהקות סטטיסטית.

מילות-מפתח:

עולים	מתן עזרה
דמיון בינאישי	ותק בארץ
	בקשת עזרה

159

יניב, גדעון

ביטוח אבטלה ושיעור האבטלה: תיאוריה, ממצאים אמפיריים ולקחים

בתוך: בטחון סוציאלי, 26, יולי 1984, 56-63.

מטרות: להציג את הבסיס התיאורטי שממנו נגזרות ההשפעות הצפויות של תכנית ביטוח האבטלה על שיעור האבטלה במשק, לתאר בקצרה את ממצאיהם העיקריים של מחקרים אמפיריים שניסו לבדוק את קיומן, להעריך את עצמתן של השפעות אלה, ולבדוק באיזו מידה התאימו תכניות ביטוח האבטלה את עצמן למסקנות המשתמעות מן הניתוח התיאורטי והאמפירי. // מן הממצאים: הממצאים האמפיריים תומכים במסקנות הניתוח התיאורטי, ולפיהן גורמת מערכת ביטוח האבטלה לעלייה בשיעור האבטלה במשק בגלל הארכת משך האבטלה והגדלת היצע העבודה לענפים החשופים במיוחד לסיכוני אבטלה. השאלה הרלוונטית לקובעי המדיניות היא אם הפסד התוצר הלאומי הנגרם למשק בעקבות תוספת האבטלה, הנגרמת בגלל מערכת ביטוח האבטלה הוא בבחינת מחיר "נסבל" בהתחשב בתרומתה החברתית הישירה והעקיפה. בחינה מחודשת של תכניות ביטוח האבטלה, במטרה לצמצם את התמריצים השליליים לעבודה, נערכת כיום בקנדה ובצרפת.

מילות-מפתח:

תנאים כלכליים

אבטלה

ביטוח אבטלה

160

יניב, גדעון, שרון, אסתר

הסכם "הכנסת המינימום": אוכלוסיית המטרה, דרגת הציות ועלויות השכר

בתוך: בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 45-56.

מטרות: להציג ממצאי בדיקה שנועדו לזהות את התכונות הכלכליות והדמוגרפיות של עובדים המשתכרים "הכנסת מינימום" או פחות ממנה (אוכלוסיית המטרה של ההסכם לשכר מינימום בין ארגוני המעסיקים ובין הסתדרות העובדים שנחתם לראשונה ב-1972); להעריך את מידת הדיווח של המועסקים בעקבות ההסכם הקיים ולאמוד את השפעתה של העלאה בהכנסת המינימום על עלויות השכר כולו ובענפי כלכלה בודדים. // נבדקים ושיטה: הבדיקה נערכה בעזרת נתונים מדגמיים של מפקד האוכלוסין והדיוור 1983, שהקיף 20% מכלל האוכלוסייה במשק. הבדיקה התייחסה לשכירים במשרה מלאה שהכנסתם התודשית נופלת מהכנסת המינימום. // מן הממצאים: 10.8% מכלל אוכלוסיית השכירים במשק עובדים בשכר נמוך, בעיקר בענפי השירותים האישיים, החקלאות והמסחר; (2) רמת הזכאים בקרב כלל האוכלוסייה השכירה היא 30.1% (כלומר, פחות משליש מן הזכאים לשכר מינימום אכן מקבלים אותו); (3) השפעת הכנסת המינימום על עלויות השכר נתגלתה כמתונה ביותר (אחוזים בודדים).

מילות-מפתח:

עובדים שכירים

שכר מינימום

תכונות דמוגרפיות

הסכמי עבודה

הכנסת מינימום

161

יניב, גדעון

אבטלה בישראל - מושגי יסוד

בתוך: בטחון סוציאלי, 35, יוני 1990, 5-14.

מן התוכן: המאמר דן בנושא האבטלה בישראל בעקבות העלייה שהיתה בממדיה מאז 1989. המחבר מבקש להבהיר כמה מושגים בסיסיים בתחום האבטלה, שהכרתם עשויה לסייע למקבלי ההחלטות לגבש מדיניות הולמת. המאמר פותח בדיון במחיר האבטלה, לאחר מכן נדונים סיבותיה או סוגיה של האבטלה ופתרונות אפשריים לה. בחלק השלישי נדונה שיטה למדידת אבטלה. בחלק האחרון מתוארות תכנית ביטוח אבטלה והשפעתה על היקף האבטלה. מילות-מפתח:

ביטוח אבטלה
מדדים

אבטלה
הגדרת מושגים

162

יעקבי, גד

מדיניות סוציאלית ופער חברתי

בתוך: בטחון סוציאלי, 3, יוני 1972, 124-134.

מן התוכן: המאמר דן בקשר שבין בעיות חברתיות למדיניות סוציאלית וכלכלית בישראל. נדונה השפעתה של חלוקת ההכנסה הלאומית על הצדק הסוציאלי ועל התהליכים הכלכליים - בעיקר מבחינת הכוחות המניעים במשק, הצבר ההון ורמת החיסכון - וגם על התגבשותן של נורמות חברתיות. מוצג תיאור של המדיניות הקיימת לשיפור ההכנסה ולביטול הקיטוב החברתי ומוצגים המחסומים העומדים בפני צמצום הפער החברתי. לסיום מציג המחבר את הנחות היסוד שעליהן יש להשתית את המדיניות הסוציאלית בעתיד ומתווה את הקווים המרכזיים למדיניות החברתית הדרושה לישראל. מילות-מפתח:

מדיניות כלכלית
שוויון חברתי

מדיניות חברתית
התחלקות ההכנסות
פער חברתי

163

יפה, אליעזר

ניסיון להפריד בין תפקידים הקשורים במתן תמיכה כספית ובין שירותים סוציאליים אחרים בעיריית ירושלים

בתוך: בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 137-145.

מן התוכן: המאמר מתאר פרויקט ניסיוני שנערך במחלקת השירותים הסוציאליים בעיריית ירושלים, שעיקרו ביצוע הפרדה בין הבטחת ההכנסה ובין השירותים הסוציאליים. התפיסה הראשונית של המערכת המופרדת הקיפה ארבעה מרכיבים פונקציונליים או תת-מערכות: קבלת פונים - קלט, קביעת זכאות וביקורת על הקביעה, תיווך בין שירותים וטיפול בבעיות אישיות. נערכת השוואה בין קביעת זכאות על-ידי צוות עובדים סוציאליים לעומת צוות מנהלי, שהוכשר במיוחד לקבוע את רמת הזכאות של הפונה ונדונות ההשלכות של הפרדה בין הבטחת ההכנסה ובין השירותים הסוציאליים האחרים.

מילות-מפתח:

גמלאות	שירותי רווחה
מבנה ארגוני	שינוי ארגוני
זכאות	ירושלים
	הבטחת הכנסה

164

יפה, אליעזר

הדילמות המקצועיות ב"שיקול הדעת" בעבודה סוציאלית; הצגת ניסיון אמפירי ליישוב הבעיה

בתוך: בטחון סוציאלי, 6-7, יולי 1974, 42-49.

מן התוכן: המאמר מתאר את הבעיה הניצבת בפני עובדים סוציאליים כבואם להחליט לגבי זכאות למימון "צרכים מיוחדים". מתואר התהליך לקבלת החלטות כספיות שחובר במחלקה לשירותי משפחה וקהילה בעיריית ירושלים, שבו ניתנת לכל מצב הדורש החלטה הנחיה מפורטת באשר לקביעת הנזקקות והזכאות. בנוסף לכך קובע התהליך מי יחליט לגבי 242 מצבי החלטה שאותרו. מובא דיון בהשלכות של השימוש בתהליך זה. ביניהן: חוסר אפשרות לקבוע קריטריון שישמש לקבלת החלטות והאחידות בשימוש בכללים ובמסמכים הנדרשים לשם מתן סיוע מכל סוג שהוא.

מילות-מפתח:

עובדים סוציאליים	קבלת החלטות
צרכים	נהלים בארגונים
	זכאות

165

יפה, אליעזר

אלטרנטיבה למערכת הרווחה במציאות הפוליטית בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 159-162.

מן התוכן: מערכת שירותי הסעד במתכונתה הנוכחית מבוססת על הגישה השולית, כלומר, שירותי הסעד נקראים לפעול רק לאחר שהתעוררו הבעיות ולאחר שקצרה ידם של המוסדות הראשיים לטפל באנשים או בקבוצות הזקוקים לסיוע. לדעת המחבר, יש להתקדם לקראת תפיסה אוניברסלית בהספקת השירותים הסוציאליים ואין להפקיד בידי לשכות הסעד תפקידים המצויים בתחומי פעולתם של המשרדים והגופים השונים הנוגעים בדבר. לפיכך יש לערוך שינויים במתכונת העבודה של משרד הסעד ולקבוע שלממשלה יש אחריות מנהלית מלאה על הפיקוח והניהול של תכניות הסעד.

מילות-מפתח:

חלוקת סמכויות
שינוי ארגוני
מדכוז

שירותי רווחה
משרדי ממשלה
ביזור
פיקוח

166

יפה, אליעזר

על בעיות של נאמנות בעבודה סוציאלית: מי הם בעליהם של שירותי הסעד?

בתוך: בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 174-179.

מן התוכן: המאמר עוסק בסוגיית הנאמנות במקצוע העבודה הסוציאלית, כלומר: למי חייבים העובדים הסוציאליים לשמור אמונים - למוסד, לפונים, למקצוע ולאתיקה שלו, או לעצמם? במאמר מוצגות השקפות שונות על נאמנות, המבטאות למעשה את הדילמה בין אתוס העבודה הסוציאלית ובין העבודה הלכה למעשה.

מילות-מפתח:

אתיקה מקצועית
שירותי רווחה

עובדים סוציאליים
מחויבות

167

יפה, אליעזר

גורמים להשמה דיפרנציאלית של ילדים טעוני חסות בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 18-19, דצמבר 1979, 147-156.

מטרה: להשוות בין המלצות השמה שהתקבלו מן המחשב על ילדים טעוני חסות ובין המלצות של עובדים סוציאליים שהתקבלו על סמך התייעצויות מקובלות ולבדוק סידורי השמה בפועל של ילדי המחקר. // נבדקים ושיטה: למחשב הוזנו נתונים של 187 פעוטות עד גיל 6, שהיו במוסדות שנתיים לפני המתקן ושל 497 ילדי מוסד בני 6 עד 15, שהושמו במוסדות גדולים בידי רשויות הרווחה. // מן הממצאים: המלצות המחשב לגבי פעוטות היו דומות לאלה של העובדים הסוציאליים. לגבי ילדים גדולים יותר היו הבדלים בהמלצות. גם העובדים הסוציאליים וגם המחשב העדיפו בית הורים או קרובים על טיפול במוסד, למרות שלמעשה היתה תדירות ההשמה במוסדות על-ידי עובדים סוציאליים גבוהה מן המתוכנן.

מילות-מפתח:

ילדים	פנימיות
נוער במצוקה	מחשבים
יישומי מחשב	עובדים סוציאליים
	שיבוץ ילדים מחוץ לבית

168

יצחקי, חיה, הישראלי, עמרם

מין, השתתפות בעבודה ובפעילויות חברה ופנאי ושביעות רצון של קשישים בקיבוץ

בתוך: בטחון סוציאלי, 43, ינואר 1995, 54-67.

מטרה: לבדוק את הקשר שבין מידת ההשתתפות בפעילות חברתית בקהילה ובעבודה ועיסוק בתחביבים ובין שביעות הרצון של קשישים בריאים בקיבוץ, תוך התייחסות להבדלים שבין גברים לנשים. // נבדקים: 305 קשישים, חברי קיבוצים בעמק הירדן, מהם 175 נשים ו-130 גברים. // שיטה: נערך שימוש בשני שאלונים: שאלון אחד בדק ארבעה תחומי פעילות שהשתתף בהם הקשיש: פעילויות בקיבוץ, לימודים, עבודה ופעילות נופש ופנאי. השאלון הנוסף בדק שביעות רצון. שאלון זה הורכב מ-12 פריטים שנלקחו משאלון שביעות הרצון של עם-עד (1987). // מן הממצאים: קשישים בקיבוץ מדווחים על רמת שביעות רצון גבוהה הן מחייהם והן מממדים ספציפיים: מילדיהם ומעבודתם. שביעות הרצון גבוהה במיוחד מן הילדים, אחריה - מן העבודה ולבסוף - מן הקיבוץ. נמצא קשר בין השתתפות בפעילות קהילתית בקיבוץ ובין שביעות רצון מן הקיבוץ ומן הילדים הן אצל גברים והן אצל נשים. גם קשרים תכופים יותר עם חברים מעלים את רמת שביעות הרצון.

מילות-מפתח:

קשישים	קיבוצים
שביעות-רצון	פעילויות פנאי
הבדלי מין	מעורבות
יחסים חברתיים	רווחה רגשית

169

ירון, ראובן

להצעת "חוק ביטוח בריאות תשל"א-1971"

בתוך: בטחון סוציאלי, 2, דצמבר 1971, 35-46.

מן התוכן: המאמר בוחן מבחינה משפטית את הצעת "חוק ביטוח בריאות תשל"א-1971", תוך שהוא נוגע גם בהיבטים הרפואיים, הפוליטיים והחברתיים של הצעת חוק זו. באופן כללי נמתחת ביקורת על חוסר הרצינות של ההצעה.

מילות-מפתח:

קופות חולים

ביטוח בריאות ממלכתי

חוקים

170

ישי, יעל

מדיניות רווחה: מצעי המפלגות בבחירות לכנסת התשיעית

בתוך: בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 17-31.

מטרה: לבדוק את המדורים החברתיים במצעים של המערך, הליכוד, ד"ש והמפד"ל. // שיטה: סקירה ודיון במצעיהן החברתיים של המפלגות בישראל. // מן הממצאים: בעיות חברתיות אינן תופסות מקום בולט באף אחד מן המצעים. הנטיות ל"שמאל" או ל"ימין" מטושטשות באשר למדיניות רווחה. מצעי המפלגות הגדולות קונקרטיים יותר מאלה של המפלגות הקטנות.

מילות-מפתח:

בחירות 1977

מפלגות פוליטיות

שירותים חברתיים

מדיניות רווחה

171

ישי, יעל

השפעת ארגונים ציבוריים על מדיניות רווחה: היבטים משווים

בתוך: בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 19-37.

מן התוכן: השוואת ההשפעה של ארגונים כלכליים לזו של ארגונים אקדמיים-פרופסיונליים על מדיניות הרווחה. המחקר מצביע על כך שהארגונים הכלכליים מגלים מעורבות רבה יותר בתהליכי קבלת החלטות, ואילו הארגונים הפרופסיונליים פועלים בעיקר על מנת לקדם מטרות הקשורות לאינטרסים הקבוצתיים. הפער בין מידת המעורבות וההשפעה מיוחס לשלושה גורמים: ארגוני, פוליטי וסמלי-אידיאולוגי. את הארגונים הכלכליים מאפיינים מספר רב של חברים וקשת תפקידים רחבה. מן ההיבט הפוליטי, הארגונים הכלכליים נהנים מגישה ישירה למפלגות ומייצוג נרחב והם גם שולטים על מאגרי כוח אלקטורלי. מנקודת ראות סמלית-אידיאולוגית, יש להם יתרון על עמיתיהם הפרופסיונליים משום שיש להם מידה רבה יותר של לגיטימציה. הארגונים הכלכליים היו למוקדים עצמאיים של כוח במערכת הפוליטית ולגופים המשתתפים בעיצוב המדיניות הלאומית.

מילות-מפתח:

קביעת מדיניות

מדיניות רווחה

ארגונים

קבלת החלטות

172

ישי, יעל

עוצמת הרופאים במדינת הרווחה - מסגרת ניתוחית וחקר-מקרה ישראלי

כתוך: בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 20-47.

מן התוכן: המאמר דן בשתי שאלות מרכזיות: כמה עוצמה יש בידי הרופאים במדינת הרווחה בכלל ובמדינת ישראל בפרט ומה הם מקורותיה ומגבלותיה? לאחר הצגתן של מספר הגדרות הנוגעות לעוצמת הרופאים נסקרים מקורות העצמה שלהם. ביניהם: זירת מגזר הבריאות, הזירה הפוליטית, זירת הפקידות הבכירה, הזירה הציבורית וזירת המומחיות הפרופסיונלית. עוצמת הרופאים מוצגת כתוצאה של מבנה המערכת הפוליטית והיחסים בין מרכיביה, של שוק מגזר הבריאות ושל משאבי הרופאים עצמם. נדונות המגבלות על עוצמת הרופאים, ביניהן: צרכנות רפואית, עלות שירותי הבריאות, התמורה השולית הפוחתת, עודף בכוח-אדם רפואי, פרולטרזיציה ובירוקרטיזציה של המקצוע, תלות גוברת במערכות מידע וסטנדרטיזציה של הטיפולים הרפואיים. כמו-כן נבחנת עוצמתם של הרופאים בתחום הפרופסיונלי, הכלכלי והפוליטי בישראל. מניתוח זה עולה, שכוחם הגדול ביותר הוא בזירה הפרופסיונלית, ושתרגום עוצמה זו למונחים כלכליים ופוליטיים הוא חלקי בלבד.

מילות-מפתח:

רופאים	מדינת רווחה
עוצמה	חקר מקרה
מערכות פוליטיות	מקצועיות
מערכת הבריאות	

173

ישי, רם

ביטוח בריאות - השגות והצעות

כתוך: בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 80-86.

מן התוכן: המאמר עוסק בסיבות לכינון ביטוח בריאות חובה, בתכנונו של ביטוח זה ובמימונו. תחילה מוצגת עמדתה העקרונית של ההסתדרות הרפואית, הגורסת ביטוח בריאות חובה ומכוח התוק. היא רואה במדינה, באמצעות משרד הבריאות, את האחראית לביטוח הבריאות. מוצגות הסיבות המצביעות על הצורך לחוקק חוק ביטוח בריאות, ומוצגות המטרות של תכנון שירותי הבריאות. נדונה בעיית העלות של שירותי הבריאות, ומוצג הצורך באינטגרציה של שירותי הבריאות. כמו-כן נדונה סוגיית הבחירה במגישי העזרה הרפואית ונטען, שיש להבטיח פלורליזם בשיטות השונות להגשת העזרה הרפואית.

מילות-מפתח:

ביטוח בריאות ממלכתי	תכנון שירותים
שירותי בריאות	ביטוח חובה

174

ישראל, הזקיה

האבטלה בישראל - גורמיה ופתרונות מומלצים לצמצומה

בתוך: בטחון סוציאלי, 35, יוני 1990, 31-34.

מן התוכן: המאמר עוסק בגורמים לאבטלה הקיימת בישראל ומציע פתרונות לצמצומה. תחילה נדונים הגורמים לתהליך העלייה באבטלה בשנים 1988-1989, ביניהם: תוצאות המדיניות המקרו-כלכלית של השנים 1987-1988, צמצום קווי ייצור עקב החרם המוטל בעקבות האינתיפדה על רכישת תוצרת הארץ בשטחי יהודה שומרון ועזה, גורם דמוגרפי שבא לידי ביטוי בגידול שיעור ההשתתפות של נשים בכוח העבודה ובגידול שחל בגילי העבודה וניצול לרעה של פרצות בחוק ביטוח אבטלה. לאחר מכן מוצגת המדיניות המומלצת לצורך בלימת המגמה של גידול באבטלה. המדיניות המוצעת מקיפה את התחומים האלה: ההשקעות והמיסוי, מדיניות שער החליפין, שוק ההון, מדיניות השכר, פירון העבודה, שוק העבודה והכשרה מקצועית. מילות-מפתח:

אבטלה
שוק העבודה

מדיניות כלכלית
ביטוח אבטלה

175

כ"ץ, אברהם

התלמיד טעון-הטיפוח, מורו והכשרתו

בתוך: בטחון סוציאלי, 3, יוני 1972, 44-53.

מן התוכן: המאמר עוסק בנושאים הקשורים לחינוכו של התלמיד טעון הטיפוח. תחילה נדונות מטרות החינוך וההוראה בבית-הספר, ומוצג הרקע לקביעת מטרות אלה. לאחר מכן מוצגים המאפיינים של התלמיד טעון הטיפוח ושל סביבתו. לבסוף נדונה סוגיית הכשרתם של מורים לתלמידים טעוני-טיפוח.

מילות-מפתח:

הכשרת מורים
מטרות החינוך

טעוני-טיפוח
תכניות התערבות

176

כ"ץ, ישראל

נגלה ונסתר במדיניות סוציאלית

בתוך: בטחון סוציאלי, 1, פברואר 1971, 5-16.

מן התוכן: המאמר בוחן את מטרת המדיניות הסוציאלית הישראלית ואת האמצעים להגשמתה. מוצגים שישה ממדים הנוגעים לבעייתיות החברתית ולמדיניות הסוציאלית: ההכנסה בכסף, הרכוש, השירותים הבסיסיים הקהילתיים, כגון בריאות ושיכון, החינוך והסיכויים לניעות חברתית, ההשתתפות הפוליטית בקביעת החלטות (במדיניות ובדרכי ביצוע) והמעמד החברתי והכבוד העצמי. לסיום נבחנות שאלות על מה שמסתמן ב"מפת" הפעילות של השירותים הסוציאליים בישראל.

מילות-מפתח:

תכנון חברתי

פעור חברתי

מדיניות חברתית

קביעת מדיניות

שירותי רווחה

177

כ"ץ, ישראל

צמצומה של מצוקה; סוגיות ישנות בזמן הזה

בתוך: בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 5-18.

מן התוכן: המאמר עוסק בשלושה מחסומים הקיימים בדרך להקטנת אי-השוויון בתנאי החיים. המחסום הראשון נוגע להגדרת היעד החברתי: "מלחמה במצוקה", לעומת "צמצום הפער החברתי". נטען, שהגדרת היעד משקפת מעבר מגישה קטעית ומגזרית לגישה כוללנית וכלל-חברתית, ומוצגות המחשות מן הניסיון האמריקני להגדרת היעד כ"מלחמה במצוקה" ולהתעלמות מהגדרת היעד כ"צמצום הפער החברתי". המחסום השני עוסק בטיפול המובחן במעוטי הכנסה ודן בהסדרים החברתיים המפלים לרעה את מעוטי ההכנסה. המחסום השלישי מתרכז ב"חניקת הגיבוי הפוליטי" להקטנת אי-השוויון בתנאי החיים.

מילות-מפתח:

פעור חברתי

מדיניות חברתית

שוויון חברתי

עוני

תנאי מחיה

178

כ"ץ, ישראל

ריצ'רד מ' טיטמוס: אידיאליסט, מדען ומגשים

בתוך: בטחון סוציאלי, 6-7, יולי 1974, 136-145.

מן התוכן: המאמר סוקר את פועלו של פרופסור ריצ'רד מ' טיטמוס, החוקר, המורה והמדינאי של "מדינת הרווחה" מראשיתה בשנות הארבעים. נסקרים עבודתו המדעית ודפוסי ביקורתו החברתית על הסדרים ומוסדות קיימים בתחום השירותים החברתיים. מילות-מפתח:

חוקרים	מדינת רווחה
טיטמוס, ריצ'רד	מדיניות רווחה

179

כהן, אורנה, לבנברג, מאיר

גירושין בחברה - מי זקוק לעזרה? מערכות התמיכה באב ובאם גרושים המגדלים את ילדיהם בעצמם

בתוך: בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 57-72.

מטרה: לעמוד על אפיון של מערכות תמיכה, מקומן ותרומתן להרגשת הרווחה ולטיב יחסי המשפחה של ראש משפחה חד-הורית מנקודת מבט השוואתית בין משפחה "אבהית" (שבראשה עומד אב) ובין משפחה "אימהית" (שבראשה עומדת אם). // נבדקים: 180 איש ואישה. קבוצת המחקר כללה 62 אבות גרושים המגדלים את ילדיהם ו-41 אימהות גרושות המגדלות את ילדיהן. 77 נבדקים נוספים היו ראשי משפחות דו-הוריות. // שיטה: שאלונים לבדיקת תמיכה חברתית, הרגשת הרווחה ותיאור יחסי המשפחה. // מן הממצאים: לגבי כל מקורות התמיכה הביעו הנשים רצון רב לפנות ולבקש עזרה מקצועית יותר מאשר הגברים. הן זוכות לה והיא תורמת להרגשת הרווחה שלהן. ראשי משפחות חד-הוריות "אבהיות" העדיפו להתמודד בכוחות עצמם ולהשתמש במשאביהם האישיים. דמיון בין אבות לאימהות בבקשת עזרה הופיע רק בתת-קבוצה אחת שהשתתפה במחקר - זו שהתגסתה בקשר עם בן-זוג או עם בת-זוג. קבלת תמיכה תורמת להרגשת רווחה חיובית אצל נשים, אך תרומתה שלילית לגבי גברים בהקשר של גורמים המנבאים את טיב יחסי המשפחה.

מילות-מפתח:

גירושין	תמיכה חברתית
משפחות חד-הוריות	אבות
אימהות	בקשת עזרה
רווחה רגשית	תמיכה משפחתית
יחסי משפחה	פנייה לטיפול מקצועי

180

כהן, וילבור ג'

ביטוח סוציאלי - אוניברסלי או סלקטיבי

בתוך: בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 154-161.

מן התוכן: המאמר דן בדגמים שונים של מערכות ביטוח סוציאלי בכל הקשור לתכניות זיקנה ולביטוח קשישים. המחבר סוקר התפתחויות שונות בתחום זה במדינות מספר, ומציג גישות שונות לטיפול בבעיית ההכנסה של קשישים. ביניהן: גישת המשפחה, גישת הקהילה, האחריות האישית, אחריותו של המעביד, העזרה העצמית, היסכון החובה האישי וגישת הסעד. מוצגת טבלה המשווה בין סוגי הגמלה לקשישים ומקורות המימון שלה בעשר מדינות יציגות ונדונות הצעות שונות למימון הביטוח הסוציאלי לקשישים.

מילות-מפתח:

קצבות זיקנה
מחקר השוואתי

ביטחון סוציאלי
קשישים

181

כהן, וילבור ג'

כיצד לשמור ולהגן על תכנית הביטחון הסוציאלי ולשפרה

בתוך: בטחון סוציאלי, 23, יוני 1982, 14-20.

מן התוכן: המאמר דן בסוגיות שונות הקשורות לביטחון הסוציאלי בארצות-הברית, כגון מימון הביטחון הסוציאלי, קביעת גיל הפרישה וקיצוץ בגמלאות השונות. המחבר מביע את דעתו על סוגיות אלה וטוען, שמימון חלק מן הגמלאות של הביטחון הסוציאלי צריך לבוא מן ההכנסות הפדראליות ממסים כלליים. הוא מתנגד לתשלום מלוא סכום הגמלאות מתוך ההכנסה הכללית של המדינה ומתנגד לקיצוץ בגמלאות הביטחון הסוציאלי.

מילות-מפתח:

ביטחון סוציאלי
מימון

ארצות-הברית
גמלאות

182

כהן, שלמה, אנטלר, יעקב
מערכת הפנסיה בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 27, יוני 1985, 5-34.

מן התוכן: המאמר עוסק במערכת הפנסיה במדינת ישראל, הבנויה משני רבדים עיקריים: הרובד הראשון הוא הממלכתי, שתפקידו לתת הגנה כלכלית ורמת קיום מינימלית לאזרחים. הרובד השני נועד להשלים את רמת ההכנסה של העובד ומשפחתו בזמן אבטלה. רובד זה מופעל כאמצעות הסדרי ביטוח וולונטריים כאמצעות תאגידיים מקצועיים. המחבר משווה בין מאפייניהם של שני רבדים אלה, דן בשיטת עדכון הקצבאות לגמלאים בעתות אינפלציה, במבנה הארגוני של המוסד לביטוח הלאומי ובמערכת הפנסיה המשלימה של ההסתדרות. המחבר עוסק גם באמצעים שנוקטות שתי המערכות לשיפור איכות השירות לציבור. המאמר כולל כמה נספחים: נספח 1 - מערך קצבות הזיקנה, השאירים והנכות מן הביטוח הלאומי; נספח 2 - עיקרי תכנית הפנסיה ההסתדרותית; נספח 3 - שיטות עדכון קצבאות של הביטוח הלאומי ועוד.
מילות-מפתח:

קצבות זיקנה
מוסד לביטוח לאומי

ביטוח פנסיוני
גמלאות

183

כהן, שלמה

חוק ביטוח סיעוד - רקע, עקרונות והתארגנות לקראת הפעלה

בתוך: בטחון סוציאלי, 30, יוני 1987, 7-19.

מן התוכן: המאמר עוסק בחוק ביטוח סיעוד שנכנס לתוקף באפריל 1986, לאחר תהליך חקיקה ארוך. המאמר סוקר את עיקרי החוק, תוך הדגשת ההיבטים המנהליים והארגוניים הכרוכים בהם, ואת דפוסי ההתארגנות של המערכת להפעלת החוק.
מילות-מפתח:

חוקים

ביטוח סיעוד
מבנה ארגוני

184

כהן, שלמה, תמיר, יוסי

תפקיד המחקר בקביעת המדיניות בתחום הביטחון הסוציאלי: תיאוריה ויישום
בניסיון הישראלי

בתוך: בטחון סוציאלי, 32, אוקטובר 1988, 5-14.

מן התוכן: דיון בתפקידו של מחקר בנושא מדיניות חברתית. בחלק הראשון מוזכרים כמה יתרונות
וחסרונות הנובעים מהכללת גוף מחקר במערכת האחראית לכיצוע מדיניות חברתית: בעיית
האובייקטיביות, הקשר בין מחקר לכיצוע, קביעת עדיפויות ויישום ממצאים מחקרניים. בחלקו השני
של המאמר מוצגות כמה דוגמאות ספציפיות של השפעת המחקר על המדיניות החברתית בישראל:
מציאת פתרונות לטווח ארוך לבעיית הטיפול בקשישים, העברת חוק הבטחת הכנסה ופיתוח
מערכת של קצבות ילדים. המחברים מדגישים את הצורך בקשר ישיר בין החוקר ובין מעצבי
המדיניות.

מילות-מפתח:

יישום מחקרים

מדיניות רווחה

קביעת מדיניות

גמלאות

מחקר

185

כורזים, יוסף

העובד הסוציאלי הישראלי כמתריע חברתי

בתוך: בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 124-131.

מן התוכן: המאמר בוחן את תפקידו של העובד הסוציאלי ומדגיש את חשיבותו בתור "מתריע
חברתי". מוצגת מסגרת מושגית לתפקיד "מתריע חברתי", תוך דיון בחמש שאלות יסוד: על מה
להתריע, מי צריך להתריע, מתי להתריע, כיצד להתריע ובפני מי להתריע. לאחר מכן מוצגות שלוש
דוגמאות הממחישות את תפקיד המתריע החברתי.

מילות-מפתח:

תפיסת תפקיד

עובדים סוציאליים

מעורבות

מדיניות חברתית

186

כורזים, יוסף

היערכות עובדים סוציאליים כמסנגרים וכמתריעים חברתיים בתקופה של צמצום משאבים

בתוך: בטחון סוציאלי, 27, יוני 1985, 128-136.

מן התוכן: מטרת המאמר לעורר את מודעותם של עובדים סוציאליים לתפקידם כשומרים על רמת החיים ועל איכויות החיים של החלשים והפגיעים בתקופה של קיצוצים בשירותים החברתיים. המאמר מתמקד בהשלכות לטווח קצר וארוך של צמצום ההוצאות הציבוריות ועל כמה מן הגורמים שהולכו לקיצוצים בשירותים. במאמר נקראים העובדים הסוציאליים לקבוע "מחירים חברתיים", להעמיד קדימויות לשטחי פעולה ולפתח שיטות התערבות בתחום סמכותם המקצועית. מומלץ על "החייאת" ארבע שיטות התערבות מסורתיות של העובדים הסוציאליים: ייזום שותפויות, התרעה חברתית, סינגור והפעלה חברתית. מילות-מפתח:

מדיניות רווחה
עמדות מקצועיות

עובדים סוציאליים
הקצאת משאבים
תפיסת תפקיד

187

כורזים, יוסף

כלכלה מעורבת של רווחה חברתית - יישום המושג בפרויקט התחדשות השכונות

בתוך: בטחון סוציאלי, 32, אוקטובר 1988, 33-40.

מן התוכן: הצגתו של מפעל התחדשות השכונות בישראל בהקשר המושגי של "כלכלה מעורבת של רווחה חברתית", תוך קריאה לשימוש בחידוש מושגי זה בעת תכנון אסטרטגיית ההתערבות. בהקשר זה מוצגות ארבע הצעות עיקריות: (1) קביעת נהלים ציבוריים לסקירה סדירה שלהצרכים החברתיים ברמת המאקרו והמיקרו כאחד; (2) שילוב עקרונות התכנון של "הכלכלה המעורבת" מחד גיסא עם מניעת התנערותו של המגזר הציבורי מאחריותו להגשתם של שירותי רווחה בסיסיים מאידך גיסא, באמצעות שיטות של סינגור והתרעה חברתית; (3) המשך העדפתם ותגבורם של אזורי המצוקה בישראל, תוך בחינה מחודשת של המדיניות הציבורית כלפי אזורים אלה; (4) שילוב אינטנסיבי של ממדים כלכליים בתכנון החברתי והפיסי באמצעות מערכות תכנון מרכזיות המעודדות יצירת ביזור מקומי ואזורי.

מילות-מפתח:

שיקום שכונות
תכנון שירותים

שירותי רווחה
אזורי מצוקה

188

כורזים, יוסף, קלזנר, דויד

שילוב בין-מקצועי של עבודה קהילתית ופיתוח כלכלי מקומי

בתוך: בטחון סוציאלי, 33, מאי 1989, 44-52.

מן התוכן: המאמר מציג רעיון לטיפול בנושאי האבטלה ופיתוח הכלכלה המקומית, תוך שילוב שני תחומים מקצועיים שונים זה מזה - עבודה קהילתית ופיתוח כלכלי. במוקד המאמר ניצב האתגר של התוויית מדיניות ותכניות לפיתוח הכלכלה המקומית באופן שתהיינה רגישות לפוטנציאל האישי והבין-אישי של המובטל וגם לצרכים הקהילתיים במקום מגוריו. השילוב בין השירות הסוציאלי ובין שירות התעסוקה מבוסס על יזמות ועל פעילויות של קבוצות יעד ושל קבוצות עניין מוגדרות, תוך התבססות על שילוב ממדים בין-אישיים בקבוצות משימה מחד גיסא וייזום כלכלי מאידך גיסא.

מילות-מפתח:

התפתחות כלכלית
שירותי רווחה
מדיניות כלכלית

עבודה קהילתית
אבטלה
שירותי תעסוקה
מדיניות רווחה

189

כנען, רם

מימון בחשבון צובר ובחשבון שוטף - הערות על משמעותם ועל השימוש בהם

בתוך: בטחון סוציאלי, 25, נובמבר 1983, 88-99.

מן התוכן: המאמר דן בשני מונחים - "מימון בחשבון צובר" ו"מימון בחשבון שוטף". מוצגות התפיסות השונות הקיימות לגבי כל אחד מן המונחים הללו. נטען, דהשימוש השונה והמבלבל במונחים מימון בחשבון שוטף ומימון בחשבון צובר מקורו בחלקו בהצגת נושא זה כדיכוטומי. במאמר מוצג מדד היוצר רצף של אופי המימון, הבנוי משלושה רכיבים עיקריים: אחוז התשלומים מסך-כל התקבולים בחמש השנים הראשונות, אחוז מימון החוץ בתקבולים ואחוז מקבלי הגמלאות שלא תרמו לתכנית בשנה ספציפית כלשהי. היעילות ואופן ישימותו של מדד זה נבדקים בעזרת ארבע דוגמאות של תכניות ביטוח סוציאלי על-פי מקומן ברצף.

מילות-מפתח:

ביטחון סוציאלי

מימון
מדדים

190

כספי, אמנון

פיתוח ארגוני בשירותי הסעד: סיכום עבודת שנה עם צוות בלשכת סעד עירונית

בתוך: בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 91-102.

מן התוכן: במאמר מסוכם ניסיון בפיתוח ארגוני, המתייחס לפרויקט של Reaching Out, שבוצע בלשכת סעד עירונית. מתוארים מאפייני הלשכה, הצוות וראש הצוות, שלבי תכנון הפרויקט ועבודת היועץ הארגוני. במאמר מובאות מסקנות והמלצות, ונסקרים הבעיות והקשיים שהתעוררו במהלך העבודה.

מילות-מפתח:

לשכות לשירותים חברתיים

פיתוח ארגוני

שינוי ארגוני

191

כץ, רחל, טלר, יחזקאל

תפיסת המושג "רווחת העובד" - מחקר גישוש בתעשייה באזור חיפה

בתוך: בטחון סוציאלי, 26, יולי 1984, 64-73.

מטרה: לנתח את המשמעויות הניתנות למושג "רווחה" במסגרת מקום העבודה. הנתונים נאספו במסגרת מחקר גישוש, שנערך במחוז חיפה ואשר ביקש לעמוד על הצורך בפיתוח שירותי רווחה בתעשייה.//נבדקים: בקיץ 1980 נדגמו בשיטה אקראית 41 מפעלים, המעסיקים לפחות 25 עובדים כל אחד, ומתוכם רואיינו בעלי תפקידים שונים: מנהלי כוח-אדם, ממונים ישירים, חברי ועד עובדים ועובדי רווחה.//שיטה: תשובות הנבדקים על השאלות סווגו לקטגוריות, ונערכה חלוקה לתת-נושאים על-פי השיטה שהציע Walton (1975). התגובות לשאלה בדבר "רווחת העובד" הושוו לתפיסות של הבעיות העיקריות והשירותים הנחוצים לעובד ונבדקו כפונקציה של תפקיד הנבדק במפעל.// מן הממצאים: התפיסה של "רווחת העובד" מתמקדת בנושאי עבודה, וכמיוחד ברמת השכר ובתנאי העבודה. רק נבדקים ספורים תמכו בשירותי רווחה במוכן הרחב. קיים הבדל בתפיסותיהם של בעלי התפקידים השונים את המושג "רווחת העובד", הבדל המוכתב, כנראה, על-פי דפוס קבוע שלפיו כל קבוצה תופסת את סיטואציית העבודה.

מילות-מפתח:

חיפה

מחקר גישוש

רווחה תעסוקתית

תנאי עבודה

מפעלי תעשייה

עמדות

192

נץ, שלמה, פלוריאן, ויקטור
ארגון מוסדות השיקום בישראל

כתוך: בטחון סוציאלי, 10-9, דצמבר 1975, 88-79.

מן התוכן: המורכבות הארגונית של סוכנויות השיקום בישראל התפתחה עקב גידולן המהיר של סוכנויות אלה. בגלל סיבה זו קיימת תופעה של פיצול רשויות במקום ארגון מערכות שיקום מתואמות, דבר הפוגע ביעילותו של תהליך השיקום. מטרת המאמר להעלות שאלות מספר באשר ליעילות המבנה הארגוני של מוסדות השיקום בארץ. שאלות אלה נעשות מרכזיות יותר עם הנהגת חוק הנכות, התגברות הצורך בהרחבת השירותים והפחתת האמצעים למתן שירותים. מילות-מפתח:

שיקום	ארגונים וולונטריים
מבנה ארגוני	אפקטיביות ארגונית
משרדי ממשלה	חוקים

193

כרמי, מנחם

שכר מינימום: גישות בספרות והשלכותיו האפשריות בישראל

כתוך: בטחון סוציאלי, 19-18, דצמבר 1979, 128-101.

מן התוכן: בחלק הראשון של המאמר מוצגים מודלים, גישות וממצאים מן הספרות בנושא שכר המינימום, שנערכו לגבי אוכלוסיית העובדים בארצות-הברית. בחלק השני מובאים, על סמך סקר הוצאות משפחה וסקר כוח-אדם ל-1975, ממצאים על גודלה ועל הרכבה של אוכלוסיית העובדים בשכר נמוך בישראל ועל כמה השפעות אפשריות של שכר המינימום על אוכלוסייה זו. מילות-מפתח:

סקירת ספרות	שכר מינימום
עובדים שכירים	סקר
ארצות-הברית	מודלים

194

לאור, אורי

פיתוח שירותים בעקבות חוק ביטוח הסיעוד

כתוך: בטחון סוציאלי, 30, יוני 1987, 102-98.

מן התוכן: המאמר עוסק בפיתוח שירותים לקראת הפעלתו של חוק ביטוח סיעוד. תחילה מוסבר למה יהיו המבוטחים זכאים לפי חוק ביטוח סיעוד ומוצג מספרם של המבוטחים שיהיו זכאים לקבל את גמלת הסיעוד. נדונות השלכות הסיוע המובטח לזכאים על צורכי כוח-האדם הטיפולי. לסיום נדונים השירותים שאותם החוק אינו מבטיח. מילות-מפתח:

תכנון שירותים	ביטוח סיעוד
חוקים	זכאות
טיפול בית סיעודי	

195

לה גרנד, ג'וליאן

שווקים-למחצה ומדיניות חברתית בבריטניה

בתוך: בטחון סוציאלי, 37, דצמבר 1991, 32-45.

מן התוכן: המאמר עוסק ברפורמות שחלו לאחרונה במדיניות הסוציאלית בבריטניה, שהמשותף לכולן הוא כניסתם של "שווקים למחצה" לשירותי הרווחה. תחילה נדונה התופעה של "שוק למחצה" והקשר של שווקים למחצה לרווחה. לאחר מכן מועלות כמה השערות תיאורטיות על תוצאותיהן האפשריות של הרפורמות.

מילות-מפתח:

מדיניות חברתית

בריטניה

מדינת רווחה

שירותי רווחה

שינוי ארגוני

196

לובוצקי, יצחק

"סיכוני הדרך" כמבחן לקיומה של "תאונת עבודה" - האומנם סוף הדרך?

בתוך: בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 118-122.

מן התוכן: המאמר עוסק במבחן "סיכוני הדרך", המשמש אמת-מידה דומיננטית לצורך הקביעה מתי פגיעה שנגרמה לעובד בדרכו לעבודה או ממנה תיחשב "תאונת עבודה", על כל המשתמע מכך לעניין זכויות הנפגע. לאחר הצגת המבחן ופירושו מציג המאמר שלושה פסקי דין שניתנו בשנתיים האחרונות ומהם ניתן אולי ללמוד על כך שמסתמנת מגמה חדשה, שעיקרה הרחבת מהות המושג "סיכוני דרך" לעניין ההכרה בתאונת עבודה. כמורכב ניכרים סימנים לדחיקת המבחן הזה ממקומו הדומיננטי והתלייתו בהצטברות גורמים נוספים. המאמר דן בשאלה האם מדובר בהחלשה מכוונת של אותו מבחן או שמא מדובר בפסיקות מקריות. נטען, שיש לבחון מחדש את הצדקתו החוקית והמוסרית של יישום מבחן "סיכוני הדרך" לאור תנאי החיים והזמן המשתנים ולדאוג לשילוב יתר עם מכחנים אחרים שיביאו לתוצאות צודקות יותר.

מילות-מפתח:

חוקים

תאונות עבודה

תאונות דרכים

197

לוטן, גיורא

התחשבות בצרכים אינדיבידואליים במסגרת הביטוח הסוציאלי

בתוך: בטחון סוציאלי, 1, פברואר 1971, 50-54.

מן התוכן: המאמר עוסק באפשרות לשלב בין שירותים סוציאליים המיועדים לכלל המבוטחים ובין אלה הדרושים רק לחלק מהם. נדונה הבעיה של העובד העני ונבדקה גם האפשרות להטבה סוציאלית לקצבת ילדים.

מילות-מפתח:

קצבות ילדים	צרכים
עוני	שירותי רווחה
הטבות סוציאליות	

198

לוטן, גיורא

לקראת כיסוי מלא של תאונות ונכות במסגרת הביטוח הסוציאלי

בתוך: בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 117-124.

מן התוכן: עם הנהגת ביטוח הנכות ועם ההתקדמות שהושגה לקראת ביטוח תאונות דרכים דן המחבר בשאלה של איחוד ופישוט הביטוח הלאומי בתחומים אלה. נדונה השאלה, האם לא הגיעה השעה לאחד את שלושת ענפי הביטוח הקשורים בתאונה ונכות והאם איחוד זה אפשרי מבחינת תוצאותיהן של התאונות. נבחנת האפשרות לאיחוד ענפי הביטוח - פגיעה בעבודה, פגיעה של כלי-רכב ותאונה כללית - מבחינת הסיכון הנובע מתאונות. לסיכום נטען, שלגבי סיכון הנכות ניתן לאחד את תנאי הזכאות בביטוח נפגעי עבודה ובביטוח נכות כללית. אשר להגנת הפרט מפני סיכון תאונות (בניגוד לנכות) - ניתן לאחד את תנאי הזכאות בביטוח נפגעי עבודה ובביטוח דרכים גם כאשר למתן עזרה רפואית ולמתן פיצוי כספי על העדר כושר העבודה הזמני.

מילות-מפתח:

תאונות דרכים	תאונות עבודה
קצבות נכות	גמלת נפגעי עבודה
שינוי ארגוני	מוסד לביטוח לאומי
זכאות	ביטוח נכות

199

לוטן, גיורא

ייחודו של הביטוח הלאומי בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 6-7, יולי 1974, 5-10.

מן התוכן: המאמר דן במאפייניו הייחודיים של הביטוח הלאומי בישראל בהשוואה למדינות אחרות. נדונים הטכניקה של חקיקת הביטוח הסוציאלי בארץ ואופן טיפולו של הביטוח הלאומי בצרכים המיוחדים של מדינת ישראל, שכולטים ביניהם צורכי העולים החדשים. מילות-מפתח:

מוסד לביטוח לאומי	חוקים
עולים	ביטחון סוציאלי

200

לוי, משה

"נכה" ו"נכות" - כמושגי יסוד בכמה מן החוקים הסוציאליים בישראל (ניתוח השוואתי)

בחוק: בטחון סוציאלי, 3, יוני 1972, 69-75.

מן התוכן: המאמר דן באופן שבו משתקפים המושגים "נכה" ו"נכות" במספר חוקים סוציאליים. תחילה נדון השוני המהותי בהגדרת הנכות בחוק הנכים, בחוק נכי רדיפות הנאצים ובחוק הביטוח הלאומי, תוך הצגת הבעייתיות הקיימת סביב המושג "נכות". כמו-כן נסקרות הדרכים לקביעת הפיצוי בעד הנכות בחוקים השונים. מילות-מפתח:

נכות	חוקים
קצבות נכות	תאונות
הגדרת מושגים	פיצויים

201

לויטן, אורי

עבודה וזיקנה בקיבוץ

בתוך: בטחון סוציאלי, 25, נובמבר 1983, 79-87.

מן התוכן: המאמר עוסק בהיבטים אחדים של תחום העבודה אצל קשישים בקיבוץ. תחילה נסקרת תמונת המצב הדמוגרפית של זיקנה בקיבוץ. אחר כך מוצגים מאפייניו של תחום העבודה בקרב הקשישים ונדונה מרכזיותו של תחום זה בחייהם. בהמשך מוצגות ההשפעות החיוביות של העבודה בגיל מתקדם, כגון: הארכת תוחלת החיים והבטחת הבריאות הנפשית. לאחר מכן נדונות שאלות שלגביהן קיימת התלבטות בקיבוצים, כגון: האם העבודה צריכה להיות רשות החל מגיל מסוים; מה עושה את העבודה כה מרכזית בעיני חבר הקיבוץ הקשיש; מהו המבנה המתאים לעיסוקים של הקשישים בקיבוץ ועוד. לסיום מוצגת הרלוונטיות של הנושאים שהוצגו עבור החברה הרחבה יותר.

מילות-מפתח:

קיבוצים	קשישים
הזדקנות	עמדות לעבודה
תעסוקה	רווחה רגשית

202

ליבנה, נעמי

השפעות כלכליות של הנהגת ביטוח אבטלה בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 29-40.

מטרה: בדיקת ההשפעה של הנהגת ביטוח אבטלה בישראל בתחומים האלה: השינוי ברמת ההכנסה של משפחות השכירים בגין אבטלה, התפלגות ההכנסות והמחזוריות ברמת הפעילות הכלכלית. // שיטה: הבדיקות נערכו בדרך של הפעלת המודל של הסדר הביטוח על הנתונים הרלוונטיים של המשק הישראלי בעבר. // מן הממצאים: נמצא, שביטוח האבטלה יאפשר למשפחות, שבהן המפרנס העיקרי או היחיד מובטל באופן זמני, רמת הכנסה ממוצעת של למעלה מ-80% מהכנסתן הרגילה בקבוצות ההכנסה הנמוכות ביותר, ושל 60%-70% בממוצע ברמת ההכנסה הגבוהה ביותר. עוד נמצא, שמענקי ביטוח האבטלה מקטינים את אי-השוויון בהתפלגות ההכנסות של משפחות שכירים יהודיות, בעיקר בתקופות של אבטלת המונים. לביטוח האבטלה עשויה להיות השפעה מייצבת והוא עשוי למנוע אתו נכבד של התנודות ברמת הפעילות הכלכלית.

מילות-מפתח:

ביטוח אבטלה	הכנסה
עובדים שכירים	יציבות כלכלית

203

ליטווין, הווארד

האומבודסמן למעונות סיעודיים - על המתרחש בארצות-הברית

בתוך: בטחון סוציאלי, 25, נובמבר 1983, 58-67.

מטרה: בחינת התכנית של נציב תלונות הציבור במעונות סיעודיים בארצות-הברית. // נבדקים: 265 נבדקים שכללו נציבי תלונות בתחום הסיעוד לטווח ארוך בדרג של מדינה, ראשי מחלקות שירות לזקן, ראשי תכניות לסיוע משפטי לאזרח, ראשי ארגונים של ספקי שירותים סיעודיים וקבוצות קהילתיות למען הזקן. // שיטה: המחקר התנהל לפי שיטת Ex post facto. איסוף הנתונים נעשה בעזרת שאלון מובנה שנשלח בדואר. // מן הממצאים: נמצא, שנציב תלונות הציבור (האומבודסמן) הפך להיות כלי מרכזי בידי אלה הרוצים להתגבר על הבעיות בתחום הסיעוד. אולם אין הסכמה על עצם תפקידו או על דרך פעולתו של האומבודסמן לגבי מעונות סיעודיים. מילות-מפתח:

מוסדות לקשישים	נציבי תלונות
שירותים סיעודיים	ארצות-הברית

204

לשם, אלעזר

שיקולים ומגבלות בבחינת השפעת העלייה מברית-המועצות לשעבר על הביקוש לעובדים סוציאליים במערכת שירותי הרווחה

בתוך: בטחון סוציאלי, 38, יוני 1992, 74-97.

מן התוכן: המאמר מבקש להעריך את השפעת העלייה מברית-המועצות (לשעבר) על הביקוש לעובדים סוציאליים לקראת שנת 2000. המחבר מונה ארבעה גורמים: (1) מגמות העלייה; (2) נזקקותם של העולים ואוכלוסיות הסיכון בתוכם; (3) ההשלכות של מאפייני החברה והתרבות של העולים על הקשר עם השירותים; (4) מדיניות הקליטה ופיתוח השירותים לעולה. המחבר מסיק, שיחלוף כנראה זמן רב למדי עד שיתגלה מלוא היקף הנזקקות לשירותי רווחה בקרב אוכלוסיית העולים מברית-המועצות. יחד עם זאת, יש לצפות לגידול בביקוש לשירותים סוציאליים. אולם עלייה זו בביקוש אין משמעותה בהכרח עיבוי שירותי הרווחה לסוגיהם בכוח-אדם מקצועי נוסף מתחום העבודה הסוציאלית.

מילות-מפתח:

עובדים סוציאליים	ברית-המועצות (ארץ מוצא)
עלייה	שירותי רווחה
מאה 21	אוכלוסייה בסיכון
ביקוש לשירותים	תכנון שירותים

205

לשם, אלעזר

האוכלוסייה הישראלית ויחסה לעולי שנות ה-90

בתוך: בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 54-73.

מטרה: מעקב אחר עמדות האוכלוסייה הוותיקה בארץ כלפי עולי שנות ה-90 // נבדקים: בכל אחד מחמישה סקרים השתתפו בערך 1,400 איש, שהם מדגם מייצג של האוכלוסייה היהודית הבוגרת בישראל. // שיטה: נעשה ניתוח השוואתי של חמישה סקרים בלתי תלויים, שנערכו בחמש נקודות זמן בין ספטמבר 1986 למרס 1992. הסוגיות שנבדקו הן: תפיסות הציבור את השפעת העלייה על המשק הישראלי, המחויבות האישית הסובייקטיבית כלפי העלייה, גורמים סוציודמוגרפיים ואחרים המשפיעים על עמדות חיוביות ושליליות ביחס לעולים ועוד. // מן הממצאים: בציבור הישראלי קיימת עוינות בסיסית כלפי העלייה והעולים, בלי קשר למספר העולים או להרכבם. הקונצנזוס המתגלה בציבור הישראלי לאורך השנים באשר לחיוניות העלייה לקיום הלאומי הוא בחלקים לא מעטים של הציבור הצהרתי בלבד. מאחורי הצהרה זו מצוי, במקרים לא מעטים, חוסר נכונות לגלות מחויבות אישית למען קליטת העלייה. היחס השלילי כלפי העלייה, תפיסת השפעתה השלילית על המשק והימנעות מהתנדבות מתגברים ומחריפים ככל שנמשך גל עליית ההמונים בשנות ה-90 וככל שגדל והולך מספרם הכולל של העולים. מילות-מפתח:

עמדות כלפי עולים	עולים
קליטת עלייה	מדיניות חברתית
רעת קהל	

206

מאיר, אבינעם, בן-דוד, יוסף

העודף הסמוי: השתנות ערכם של צאצאים במשפחות של בדרווים מתקבעים ומעוררים-למחצה בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 83-96.

מן התוכן: המאמר דן בתפיסתם של הדרווים את ערך הצאצאים לכל אורך הרצף של תהליכי השינוי החברתיים-כלכליים שעברו על אוכלוסייה זו. המאמר סוקר את התהליכים הדמוגרפיים-כלכליים ואת הליכי העיור שהתרחשו בקרב הדרווים בנגב מאז קום המדינה. כמו-כן מוצגת הרב-ממדיות בערכם של צאצאים בדרווים, המורכב מעלות ומתועלת חומריות ולא-חומריות כאחד, ומוסבר אופיה של התמורה שהיתה בערכם. מילות-מפתח:

בדואים	שינוי חברתי
עיור	מחקר היסטורי
ערכים חברתיים	ילדים

207

מאיר, אבינועם, בן-דוד, יוסף

תמיכת סעד בקשישים בדווים בנגב - הסתגלות במהלך השתנות מרחבית אקולוגית

בתוך: בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 88-99.

מטרה: לבדוק שינויים במעמדם הכלכלי של גברים קשישים בחברה הבדואית של ימינו, כולל שינויים בדגמים מסורתיים של תמיכה חברתית וכניסת דגמים חדשים של תמיכה כלכלית ציבורית. // נבדקים: 120 ראשי משפחות בדואיות, המצויות בדרגות שונות של התיישבות - מנוודים למחצה עד עירוניים למחצה. // שיטה: שאלונים וראיונות פתוחים. // מן הממצאים: היתה ירידה חדה ביכולתה של המשפחה הבדואית לתמוך בחבריה הקשישים. ירידה זו חמורה במיוחד בקרב הבדואים הנוודים למחצה. אמנם, לבדואים הקשישים ניתנת כיום קצבה ממשלתית למחייתם, אך במשפחות רבות נוטלים אותה הצעירים במשפחה לעצמם. הירידה במעמדם הכלכלי של הקשישים גוררת עמה ירידה גם במעמדם החברתי.

מילות-מפתח:

קשישים	גברים
בדואים	תמיכה חברתית
מיצב חברתי-כלכלי	נגב
נתמכי סעד	חברה מסורתית
שינוי חברתי	מעמד

208

מאירי, רוני, מבורך, ברוך

שביתות ושכר בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 35, יוני 1990, 35-44.

מטרה: לבדוק האם שביתות הן אמנם משתנה מהותי בהסבר של העלייה בשכר. // שיטה: המחקר דן בתקופה 1974-1983 ומחולק לשתי רמות ניתוח נפרדות: רמת המיקרו - הענפית, ורמת המאקרו - המשקית הכוללת. // מן הממצאים: קיים חוסר קשר בין מדדי השכיתה השונים ובין היחס שבין השכר הענפי לשכר הממוצע במשק. כמו-כן נמצא, שקיים חוסר קשר מוחלט בין מדדי השכיתה השונים לשכר הענפי, כך שלא נמצא קשר בין השכיתה לרמת השכר. עוד נמצא, שלמדדי השכיתה יש השפעה בטווח הארוך יותר על דירוג השכר היחסי, ושינוי במגמת השכיתה על מדדיה וממדיה השונים משפיע רק כאשר הוא מוביל לשיפור במיקומו היחסי של הענף בהשוואה לענפי המשק האחרים.

מילות-מפתח:

שביתות	שכר
מדדים	

209

מורגנשטיין, ברנדה, שמאי, נירה, כהן, שלמה
מגמות בתכנון ובהפעלת חוק ביטוח סיעוד

בתוך: בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 77-99.

מן התוכן: המאמר עוסק בחוק ביטוח הסיעוד ומציג את הרקע לחקיקתו, את יעדיו ואת המגמות שהוא מתווה. תחילה מוצג הרקע לחקיקת חוק ביטוח הסיעוד ולהקמת הוועדה הציבורית, שתפקידה להמליץ על כללי זכאות לגמלאות ועל סוגי הגמלאות והשירותים שיוענקו לזכאים בחוק. מובאת הגדרה של המונח סיעוד ומתוארת אוכלוסיית היעד של החוק: הקשישים והמוגבלים. כמו-כן מוצגים מאפיינים דמוגרפיים של אוכלוסיית הקשישים, מובא תיאור של השירותים הקיימים לטיפול ממושך ומוצגים היקף ההזדקקות לטיפול אישי ולעזרה ביתית והיקף הכיסוי של הצרכים בידי המשפחה והקהילה. לאחר מכן מוצגים כמה עקרונות יסוד של חוק ביטוח הסיעוד, כגון: הרחבת המערכת הקיימת, עידוד המשפחה וחיווקה והרחבת השירותים בקהילה. כמו-כן נדונים קשרי הגומלין בין חוק ביטוח הסיעוד ובין המערכות הקיימות.
מילות-מפתח:

חוקים	ביטוח סיעוד
שירותים סיעודיים	זכאות
טיפול ממושך	קשישים מוגבלים
טיפול ביתי (בידי המשפחה)	גמלאות
	שירותים קהילתיים

210

מורגנשטיין, ברנדה

היענות מערכות הסיוע הפורמלי לשינויים החברתיים ולרפואי הטיפול
הממושך בקשישים

בתוך: בטחון סוציאלי, 30, יוני 1987, 78-97.

מן התוכן: בדיקת התגובה של השירותים הפורמליים לקשישים על שינויים חברתיים ועל יכולת הטיפול בקשישים לטווח ארוך. נמצא, שיש צורך לתמוך במשפחות המטפלות בקשישים ולהגיש להן שירותים, ולקשישים עצמם ולאפשר להם להישאר בקהילה ולהיות עצמאיים ככל האפשר.
מילות-מפתח:

טיפול מוסדי	טיפול בקהילה
תכנון שירותים	קשישים
טיפול ממושך	שירותי רווחה

211

מורגנשטיין, ברנדה, שמאי, נירה

סוגיות בתכנון חוק ביטוח סיעוד במערכת הביטחון הסוציאלי בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 30, יוני 25-39, 1987.

מן התוכן: עבודת הוועדה לקביעת עקרונות לחוק ביטוח סיעוד הסתיימה בחילוקי דעות בין הגישה, שגרסה מתן זכאות אישית לכל פרט העומד במבחנים אובייקטיביים לזכאות, לגישה תקציבית צרה יותר, ולפיה יינתנו השירותים רק למי שאינו מצליח לקבלם במסגרת המשפחה. החוק שהתקבל בסופו של דבר בכנסת באפריל 1986 היה פשרה בין שתי הגישות. המאמר מתמקד בראייה החברתית הכוללת ובסוגיות שלובנו במהלך דיוני ועדת מן. מוצגת מסגרת מחשבתית, שעומדת מאחורי תכנון החוק ועוסקת בשלושה ממדים: היקף הצרכים או פירוט הדרישות מן התכנית, ההשלכות הרצויות של התכנית ואפיוני המערכת או מגבלותיה. מוצגות נקודות שיש להתייחס אליהן במהלך הערכת יישומו של החוק החדש.

מילות-מפתח:

ביטוח סיעוד	ביטחון סוציאלי
זכאות	חוקים
	מדיניות חברתית

212

מורגנשטיין, ברנדה, בייץ-מוראי, שרית, רוזין, ארנולד

מועדונים פסיכוגריאטריים בירושלים

בתוך: בטחון סוציאלי, 31, פברואר 1988, 51-64.

מטרה: בדיקת פרויקט המועדונים הפסיכוגריאטריים בירושלים לאחר ארבע שנות הפעלה. // נבדקים: 46 מבקרים בטווח הגילים 55-95. // שיטה: (1) ראיון עם המטפל העיקרי; (2) שאלון לגילוי עצמי לרכזות; (3) שאלון לרכזות ולאנשי הצוות הקבוע. // מן הממצאים: נראה, שלאחר ארבע שנות הפעלה המועדונים הפכו להיות חלק בלתי נפרד ממערך השירותים בקהילה וחלק נכבד מן ההפניות למועדונים נעשה באמצעות שירותים אלה. המכנה המשותף בהערכת תרומת המועדון למבקרים, הן אצל המטפלים העיקריים והן אצל רכזות המועדונים, הוא שיפור גדול באיכות החיים של המבקרים. רוב המטפלים העיקריים (84%) מעריכים, שהמועדונים תורמים גם להם, בזמן פנוי (50%) ובעזרה נפשית.

מילות-מפתח:

מועדונים	טיפול בקהילה
קשישים	ירושלים
מחקר הערכה	תשישות נפש
טיפול ביתי (בידי המשפחה)	גריאטריה

213

מורגנשטיין, ברנדה

השפעתם של גורמים דמוגרפיים וסוציו-כלכליים על הצרכים המשתנים של הזקנים מאוד

בתוך: בטחון סוציאלי, 34, דצמבר 1989, 79-98.

מן התוכן: המחברת מצביעה על מגמות בגידול אוכלוסיית הקשישים במדינות העולם ומציגה נתונים על ההוצאה הציבורית על קשישים והוצאות בריאות הציבור על קשישים במדינות נבחרות. במאמר מועלות שאלות בנוגע להשפעה של הזדקנות האוכלוסייה על הוצאות אלה. כמו-כן מתוארים האפיונים המרכזיים של אוכלוסיית הזקנים מאוד, הנבדלת מן הזקנים הצעירים יותר, ונדונים הצרכים של אוכלוסיית הזקנים מאוד והשפעתם של גורמים דמוגרפיים וסוציו-כלכליים על צרכים אלה. לאחר מכן נדון תפקידה של משפחת הזקן ומוצגות אופציות שונות בנושא של ההוצאה הציבורית הגדלה והולכת בכל הקשור בטיפול בקשישים. מתוארים גם עקרונות אחדים של חוק ביטוח סיעוד בישראל והשפעת החוק על הרחבת האופציות הקיימות. מילות-מפתח:

קשישים	צרכים
הזדקנות	הוצאות ממשלתיות
תכונות דמוגרפיות	בריאות הציבור
ביטוח סיעוד	

214

מורגנשטיין, ברנדה

אסטרטגיית הרפורמה בטיפול בזקנים באוסטרליה

בתוך: בטחון סוציאלי, 39, ינואר 1993, 51-66.

מן התוכן: תיאור הרפורמה בטיפול בקשישים באוסטרליה והשלכותיה על הנעשה בישראל. הרפורמה באוסטרליה הגדירה לעצמה בתור מטרת את שיפור המאזן בהוצאות לטיפול ממושך במגזר הקהילתי לעומת המגזר המוסדי ושינוי בהקצאת המשאבים בין מיטות סיעודיות למיטות לעצמאים ולתשושים. בין האמצעים שנקטו להגשמת מטרת אלה היו שינויים פרוצדורליים כשיטות מימון, הרחבת השירותים הניתנים לקשישים מוגבלים בקהילה והתאמת השירותים לצרכים. לצורך ההתאמה הוקמו ועדות הערכה למגזר המוסדי והקהילתי. המחברת ממליצה להקים גם בישראל ועדות בין-תחומיות להערכת צרכים בתחום הבריאות והחברה. מילות-מפתח:

אוסטרליה	שירותים סיעודיים	טיפול מוסדי
הקצאת משאבים	תכנון שירותים	תשיות נפש
שירותי רווחה	קשישים	קשישים עצמאיים
מדיניות רווחה	שינוי ארגוני	צרכים
טיפול ממושך		

215

מיינרד, אלן

טיפול רפואי למי - הפעלת העדפות ציבוריות

בתוך: בטחון סוציאלי, 39, ינואר 1993, 39-50.

מן התוכן: מטרתו של המאמר לעמוד על המאפיינים של אידיאולוגיות מתחרות בבריטניה - הליברליות (כוחות השוק) ושל הלייבור או תנועת "העבודה" (קולקטיביסטיות) - לבדוק את הנתק בין המאפיינים האידיאליים של מערכת שירותי הבריאות על-פי כל אחת מן האידיאולוגיות ובין האופן שבו כל מערכת כזאת פועלת למעשה ולהסיק כמה מסקנות לגבי תכנון מדיניות בריאות. תחילה נדונות מטרותיה של מערכת שירותי הבריאות. בהמשך מוצג הקיטוב שבין האידיאל ובין המעשה במערכות בריאות מתחרות, זו של השוק וזו של שירות הבריאות הלאומי בבריטניה, תוך בחינת ההיצע, הביקוש, מנגנוני ההתאמה וקריטריונים של הצלחה. לאחר מכן מתואר בשל השוק הקיים בשוק שירותי הרפואה ונדונה השאלה האם התחרות היא פתרון לכשל שוק. מילות-מפתח:

אידיאולוגיות פוליטיות
שירותי בריאות

בריטניה
טיפול רפואי
מדיניות בריאות

216

מילגרום, דוד, נבו, יעקב

מערכת הבריאות בחמש מדינות נבחרות

בתוך: בטחון סוציאלי, 37, דצמבר 1991, 5-31.

מן התוכן: תיאור של מבני מערכות הבריאות בחמש מדינות: קנדה, בריטניה, שוודיה, גרמניה וארצות-הברית, שבהן ערכו המחקרים סיור לימודים בשנת 1989. נוסף על סקירה כללית, המחקרים מציגים שורה של נושאים שעניינם רמת השירותים המסופקים לאזרח: מקורות המימון של השירותים, הגורמים המספקים, שיטות ההתחשבות בין הצרכנים לספקי השירותים ותכניות לעתיד. התיאור והניתוח מתמקדים בשלושה נושאים עיקריים: (1) בקרה על ההוצאות וריסון העלויות; (2) יעול שירותי הבריאות; (3) הקשר בין השירותים המסופקים לרמת הבריאות. מילות-מפתח:

קנדה
מחקר השוואתי
עלויות
הוצאות ממשלתיות

מימון
תהספקת שירותים
ביטוח בריאות
בריטניה

שירותי בריאות
גרמניה
שוודיה
ארצות-הברית
יעילות

217

מילר, אריה ל'

זכויות הנכים ברפובליקה הפדראלית של גרמניה; סקירה השוואתית וביקורתית

בתוך: בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 62-86.

מן התוכן: במאמר מובאת סקירה על המעמד המשפטי שניתן בגרמניה לשתי קטיגוריות חשובות של נכים - נכי עבודה ונכים כלליים, הנכללים בביטוח הסוציאלי הממלכתי הכללי והמשתייכים במסגרתו לשני ענפי ביטוח עיקריים.

מילות-מפתח:

נכות	גרמניה המערבית
גמלת נפגעי עבודה	קצבות נכות
נפגעי תאונות עבודה	זכאות
	ביטחון סוציאלי

218

מילר, אריה ל'

ביטוח בריאות - לקראת העתיד; בעיות נבחרות

בתוך: בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 63-79.

מן התוכן: המאמר עוסק בביטוח הבריאות כביטוח סוציאלי. מוצגת התפיסה הליברלית המהווה תשתית לשיטה, ומוצג ההבדל שבין ביטוח בריאות ממלכתי ובין ביטוח סוציאלי לא-ממלכתי. נדונות הדרכים למימון ביטוח הבריאות וסוגיות נוספות הקשורות לביטוח הבריאות, כגון: המעמד העצמאי של הרופא, שיתוף המבוטחים בניהול הביטוח וביטוח סיכונים רפואיים.

מילות-מפתח:

שירותי בריאות	ביטוח בריאות ממלכתי
מימון	ביטחון סוציאלי
	רופאים

219

מילר, אריה ל'

הביטוח הסוציאלי ושאלת הפיצויים על כאב וסבל

בתוך: בטחון סוציאלי, 18-19, דצמבר 1979, 129-146.

מן התוכן: המאמר עוסק בשאלה אם ובאיזו מידה הביטוח הלאומי מסוגל לקלוט הסדרים הנוגעים לפיצויים על נזקי גוף אשר מקורם בדיני נזיקין והאם יש טעם לפעול ליישום מגמה זו, משום שהסדרים אלה כוללים בתוכם הענקת פיצויים על כאב וסבל. תחילה מוצגים כמה מן המאפיינים העיקריים של הביטוח הסוציאלי. בהמשך נדונה שאלת הפיצויים בשל כאב וסבל ונשאלת השאלה האומנם מתן פיצויים על כאב וסבל אינו מתיישב עם הביטוח הסוציאלי. נדונים גם הפיצויים על כאב וסבל לנפגעים בעבודה, לנכי צה"ל, לנפגעי תאונות דרכים, לנפגעים ממוצרים פגומים ולנפגעים מפגיעה רפואית. לסיום מוצגת הצעה טנטטיבית לכלול את הנפגעים הפוטנציאליים מכל הקבוצות הללו במסגרת הביטוח הסוציאלי ולראות בכך תנאי מוקדם ליצירת המסגרת הדרושה לפתרון נכון של סוגיית הפיצויים על כאב וסבל. כמו-כן מוצע לבטל את המצב הקיים, שבו נפגעים מקבוצות שונות זכאים לפיצויים על כאב וסבל שונים בתכלית או שאינם מקבלים כלל פיצויים כאלה ולהחיל דין אחיד ושווה בנדון על כל הנפגעים.

מילות-מפתח:

פיצויים	ביטחון סוציאלי
פצוים	כאב
מדיניות רווחה	נכי צה"ל
נפגעי תאונות דרכים	נפגעי תאונות עבודה
זכאות	חוקים

220

מילר, אריה ל'

ביטוח נפגעי עבודה: ניתוח מבחינת המשפט הרצוי

בתוך: בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט 1980, 108-133.

מן התוכן: המחבר עומד על היתרונות של הנהגת ביטוח נפגעי עבודה כביטוח סוציאלי ומציע שורה של תיקונים ושיפורים נוספים, כגון: הבטחת פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, לנפגעים ממוצרים פגומים או מזיהום הסביבה, לקרבנותיהם של פגיעות רפואיות, לנפגעים ממעשה פשע אלים ועוד.

מילות-מפתח:

גמלת נפגעי עבודה	תאונות עבודה
נפגעי תאונות דרכים	נפגעי תאונות עבודה
	ביטוח נפגעי עבודה

221

מילר, אריה ל'

מבט חדש בביטוח נכות

בתוך: בטחון סוציאלי, 22, נובמבר 1981, 5-32.

מן התוכן: המאמר עוסק בחוק ביטוח הנכות הישראלי. תחילה נסקרות תכונותיה החיוביות של שיטת ביטוח הנכות הישראלית. כגון: השיטה עונה בעיקרון על דרישותיהן של האמנות של הארגון הבינלאומי לעבודה; השיטה מפעילה ביטוח כמעט אוניברסלי הכולל אף את האוכלוסייה הלא-פעילה; השיטה מעניקה לנכים מלידה או מילדות גמלאות דומות לאלה המוקנות ליתר הנכים ועוד. בהמשך נדונות המגבלות של דיני הנכות הישראליים. ביניהם: תוסר אחדות תחיקתית וארגונית, תנאים מחמירים העומדים בפני תובעי הגמלאות ואפליית הנכים הכלליים לעומת קבוצות אחרות של נכים. בהמשך נדונים נושאים הכלולים בחוק, כגון: מיהו מבוטח, מיהו נכה, קביעת דרגת נכות, חוסר כושר השתכרות, אחוז חסימה לנכות ביולוגית, תקופת המחנה, ילד נכה, מספיקות הקצבה, שירותים מיוחדים, מבחן אמצעים, בדיקה מחדש של דרגת נכות, שיקום מקצועי ועוד.

מילות-מפתח:

חוקים	קצבות נכות
זכאות	נכות

222

מילר, אריה ל'

דיני הביטחון הסוציאלי מבחינת המשפט הרצוי - סוגיות נבחרות

בתוך: בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 100-110.

מן התוכן: המאמר עוסק בדיני הביטחון הסוציאלי במובן הרחב של המונח, הכולל בתוכו הן את הביטחון הסוציאלי הגבייתי, הלא הוא הביטוח הסוציאלי הממומן מדמי הביטוח שמשלמים המבוטחים והמעבידים, והן את הביטחון הסוציאלי הלא-גבייתי, המתייחס בעיקר לשירותי הרווחה, אשר מימונו בא בדרך כלל מקופת המדינה. המאמר מצביע על כמה מהישגיו החשובים של הדין המצוי בתחום הביטחון הסוציאלי, ולאחר מכן נדונות כמה סוגיות הקשורות לחסרונותיו של הדין המצוי והדין הרצוי בתחום ביטוח זיקנה ושאימים ובתחום ביטוח נפגעי תאונות. כמרכן מועלות כמה הצעות לשיפור ההסדרים הנורמטיביים הקיימים בטווח הקצר והבינוני.

מילות-מפתח:

ביטחון סוציאלי	חוקים
שירותי רווחה	מימון
	דמי ביטוח

223

מילר, אריה ל'

מהותם וסוגיהם של שירותי הרווחה

בתוך: בטחון סוציאלי, 25, נובמבר 1983, 19-33.

מן התוכן: המאמר דן בשירותי הרווחה כאמצעים שנועדו להגשים את מדינת הרווחה. לאחר הצגה של נתונים על ממדי העוני בישראל נדונה מהותם של שירותי הרווחה ומובאת הגרסה של נוקי הסעד. לאחר מכן נדונה הזכות לקבלת שירותי רווחה ומוצגת הזכות על-פי חיקוק והזכות על-פי פסיקת בג"ץ. לסיום מוצגים סוגים שונים של שירותי רווחה.

מילות-מפתח:

שירותי רווחה	עוני
נתמכי סעד	זכאות

224

מילר, עמוס

מימון בחשבון צובר (Funding) ובחשבון שוטף - אספקטים כלכליים, חשבונאיים וחברתיים

בתוך: בטחון סוציאלי, 1, פברואר 1971, 63-67.

מן התוכן: המאמר בוחן את שתי שיטות המימון שהוצעו במסגרת הדיונים על מימון הביטוח הסוציאלי - שיטת המימון הצובר (Funding) ושיטת המימון השוטף. שתי השיטות נבחנות, זו מול זו, מן ההיבטים הכלכליים, החשבונאיים והחברתיים.

מילות-מפתח:

מימון	תכנון שירותים
ביטחון סוציאלי	

מינהרד, אגי, פינטון, נעמי

מפעל ניסיוני לשיפור שירות ההזנה בבתי-הספר

בתוך: בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 131-141.

מטרה: לבחון את השפעת השיפורים שהופעלו בבתי-הספר בעקבות סקר שערך אברהם דורון ביולי 1972 על "הזנת ילדים בבתי-הספר", שבדק את שיעור ההשתתפות של ילדים בשירות ההזנה. ההשערה היתה, שחידוש הציוד, שיפור הריהוט ושיטת הגשתן של הארוחות יעודדו את השתתפותן של שכבות רחבות יותר במפעל ההזנה. // נבדקים: שני בתי-ספר שבהם נערך הניסוי ושני בתי-ספר ששימשו קבוצת ביקורת. // שיטה: שאלון להורים שמולא פעם בהתחלת הניסוי ופעם בסופו. כמו-כן רואיינו בסוף שנת הלימודים ילדי המשפחות שנכללו במדגם. // מן הממצאים: קיימת נכונות גבוהה לשלוח את הילדים לאכול במסעדה בלי קשר לעמדות, למודעות ההורים לשיפורים שנעשו במסעדה ולסוג בית-הספר. המשתנה היחיד הקשור לנכונות להשתתף בשירות הוא שביעות רצונו של הילד מן השירות. גם הסכום לתשלום למשתתפים בפועל לא היה קשור לגילוי הנכונות להשתתף בעתיד. שאלת התשלום היתה חשובה רק עבור אלה שאינם משתתפים. נראה, שאת השיקולים העיקריים באשר להשתתפות בשירות ההזנה יש לחפש מחוץ למסגרת השירות.

מילות-מפתח:

מפעלי הזנה
ניצול שירותים

עמדות הורים
שירותי רווחה בביה"ס

מכנס-כספי, יפה

האם ביטוח מלא להוצאות רפואיות מבטיח את בריאותנו?

בתוך: בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 93-96.

מן התוכן: המאמר עומד על הקשר שבין התשלום עבור שירותי הבריאות ובין צריכת שירותים אלה. מובאת סקירת מחקרים, המעידים על קשר שלילי בין מחיר השירותים הרפואיים ובין הכמות הנצרכת. מוצגים נתונים ממדינות שונות בנוגע למחיר השירותים ומימונם ולכמות השימוש בשירותים אלה.

מילות-מפתח:

שירותי בריאות
מימון

ביטוח בריאות
ניצול שירותים
תשלום עבור שירות

227

מכנס-כספי, יפה

הבטים כלכליים לתיקון בתקנות קרנות הפנסיה

בתוך: בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט 1980, 98-89.

מן התוכן: התקנות החדשות של קרנות הפנסיה טובות יותר מנקודת ראות של אופטימיזציה כלכלית בשוק העבודה. העובד יכול לראות בקצבתו חלק משכרו, ולא הכנסה הניתנת לו באופן שרירותי. אמנם עדיין יש להרחיב את בסיס הגמלה ולכלול בה לפחות חלק מהחזרי הוצאות רכב וטלפון, אולם השינויים שהתקבלו עד כה הם בכיוון הרצוי - דהיינו, ההתחשבות בשכר שהתקבל במשך 35 שנות עבודה, ולא בדרגה האחרונה ערב פרישה, קושרת את הקצבה לשכר העבודה ומוכיחה למעביד ולעובד שהקצבה היא חלק מן השכר אשר ישולם בעתיד. מילות-מפתח:

רמת חיים	ביטוח פנסיוני
קרנות פנסיה	שכר

228

מן, קלמן

האחידות בשירותי הבריאות

בתוך: בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 92-86.

מן התוכן: המאמר עוסק באחידות בשירותי הבריאות. חלקו הראשון של המאמר מגדיר את מהותם של שירותי הבריאות כחלק משירותי החברה. שירותים אלה מוגדרים כשרשרת המורכבת מחוליות שונות, המשמשות מסגרות פעולה לאלמנטים שונים, המספקים בריאות לאדם ולסביבה, תוך שמירה על ערכי בריאות חדישים. בחלקו השני של המאמר המחבר מצביע על ההכרח באחידות בשירותי הבריאות. בחלקו האחרון נבחן "חוק ביטוח בריאות" - כפי שהובא בפני מליאת הכנסת לקריאה ראשונה ב-12 ביולי 1973 - לאור ניתוח מהותם של שירותי הבריאות ואחידותם. מילות-מפתח:

שירותי בריאות	ביטוח בריאות ממלכתי
שירותים חברתיים	חוקים

229

מזן, קלמן

הרופא הישראלי נוכח צורכיהם של שירותי הבריאות בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 63-70.

מזן התוכן: המאמר דן בארבעה מרכיבים, שבהם תלויה הקמתם והפעלתם של שירותי הבריאות: הפרט, הכלל - דהיינו אוכלוסיית ישראל - לקוחות הבריאות וספקי הבריאות. במאמר מוצג חלקן של כל מרכיב, תוך פירוט זכויותיו וחובותיו. מילות-מפתח:

רופאים	צרכים
שירותי בריאות	איכות הסביבה
בריאות הציבור	צרכנים

230

מזן, קלמן

חזון ומציאות בחוק ביטוח סיעוד

בתוך: בטחון סוציאלי, 30, יוני 1987, 20-24.

מזן התוכן: סקירת העקרונות שהנחו את הוועדה לקביעת עקרונות לחוק ביטוח סיעוד, עקרונות שהנחו בעיקר על-פי שיקולים מקצועיים, והשוואתם לעקרונות שהנחו את משרדי הממשלה השונים בניסוחו של החוק שהוגש לכנסת בינואר 1986, שהושפעו כמובן מאילוצים שונים. בסוף נדון ההבדל בין החוק כפי שאושר בכנסת ובין העקרונות שהנחו את הוועדה שעסקה בגיבושו. מילות-מפתח:

ביטוח סיעוד	חוקים
-------------	-------

231

מרגולץ, יצחק

הרהורים על גרונטולוגיה מונעת בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 84-93.

מזן התוכן: המאמר מציג את תחום הגרונטולוגיה המונעת ודן באפשרויות התפתחותו בישראל. מוצגים נתונים דמוגרפיים על אוכלוסיית המבוגרים בישראל, הכוללים נתונים על כוח עבודה, השכלה, מחלות, תמותה ושימוש בשירותים סוציאליים. מובא פירוט של שירותי הבריאות והרווחה הקיימים במדינה, תוך התמקדות בשירותים המונעים, כמו התחנות לאם ולילד. לסיום מוצגות שאלות שיש לתת עליהן את הדעת כדי לפתח שירותי מניעה. ביניהן: כיצד לשלב את הגרונטולוגיה המונעת בתחנות לבריאות המשפחה בלי לפגוע בדאגה לבריאות האם והילד: אילו שיטות של חינוך לבריאות יש לנקוט כדי ליצור מוטיבציה לשימוש בשירותי מנע ועוד. מילות-מפתח:

גרונטולוגיה	תחנה לבריאות המשפחה	תכונות דמוגרפיות
קשישים	שירותי בריאות	שירותי רווחה
ניצול שירותים	רפואה מונעת	מניעה

232

מרגולץ, יצחק, נשיף, סמיח, פרידן, הלן
 הקשישים הערביים המוסלמים באיזור הכפרי (גישות וצרכים)

בתוך: בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 131-141.

מטרה: סקירת הדעות והגישות שהתגלו בקרב אוכלוסיית הקשישים הערבית המוסלמית באיזור הכפרי. // נבדקים: 255 קשישים מתוך כלל 367 הכפריים, בגיל 65 ומעלה, שאותרו בשני כפרים גדולים במשולש. // שיטה: סוציולוג ערבי ביקר אצל הקשישים וקיים עמם ראיון, על יסוד שאלון שהוכן במיוחד לצורך הסקר. // מן הממצאים: הקשישים הערבים המוסלמים ערים לשינויים המתרחשים בחברה שלהם, לאבדן התפקיד שמילאו בחברה ולהתערערות סמכותם. יחד עם זאת, הם ערים גם לצורכיהם האישיים, שאינם שונים מאלה של אוכלוסיות קשישות במקומות אחרים בעולם והקשורים באבדן הכנסה ומעמד, בצמצום העבודה, בהרעת מצב הבריאות ובהתרופפות הקשרים המשפחתיים. // מן ההמלצות: בתוך הקשת הרחבה של השירותים החברתיים יהיה צורך לבדוק את האפשרות של הקמת שירותים המותאמים במיוחד לאוכלוסייה הערבית המוסלמית. תכנית ההתערבות צריכה להיות מבוססת על מאמץ לשחרר את האוכלוסייה מן הדעה השלילית הרווחת כלפי הזיקנה, על חיזוק יכולת הקשיש להסתגל באמצעות צמצום תנאי הסביבה המכשילים ועל חיזוק כוחותיו האישיים.

מילות-מפתח:

קשישים	כפרים ערביים
חברה מסורתית	ערביי ישראל
מדיניות רווחה	שירותים חברתיים
עמדות כלפי קשישים	

233

מרים, אידה ס'

עוני, ערכי-שוויון (Equity) ומבנה הביטחון הסוציאלי

בתוך: בטחון סוציאלי, 2, דצמבר 1971, 83-89.

מן התוכן: המאמר דן בביטחון הסוציאלי ובהכנסה כאמצעי קיום, ובוחר את השאלות האלה: מה הם המכניזם החוקתי וההסדרים המקדמים את הסדר החברתי המקובל? באיזו מידה ניתן להחיות ולהגשים, בתחום המדיניות הכללית, את היעד של ערכי השוויון?

מילות-מפתח:

עוני	התחלקות ההכנסות
שוויון חברתי	ביטחון סוציאלי
מדיניות חברתית	

234

מרשוד, נביל

סוגיות בשיקום נכים במזרח ירושלים

בתוך: בטחון סוציאלי, 22, נובמבר 1981, 92-97.

מן התוכן: המאמר דן בשיקום נכים במזרח ירושלים. מידת ההצלחה של שיקום נכים תלויה בשלושה גורמים: העובד הסוציאלי המטפל, הנכה עצמו וההזדמנויות והמשאבים העומדים לרשותם לצורך אבחון, הכשרה והשמה בעבודה. מאמר זה מבהיר את היחס בין שלושת הגורמים הללו ואת הדילמות שיחס זה מעורר במציאות חברתית, פוליטית ומקצועית מיוחדת במינה, המאפיינת את מזרח ירושלים. תחילה נסקר הרקע החברתי והפוליטי של מזרח ירושלים ומתוארת הבעייתיות הקיימת כיום באפשרויות השיקום של נכים במזרח ירושלים. מוצגים הקשיים האופייניים לקליטת נכים במזרח ירושלים ובמערבה. לסיום מוצגות המלצות לשיפור המצב. ביניהן: פיתוח והרחבה של הכלים להכשרה מקצועית, ההולמת את דרישות השוק המקומי; פיתוח מערכת אבחון מיוחדת, המושתתת על דרישות שוק העבודה ועל רמת התפתחותו הטכנולוגית; פיתוח תעסוקת בית ותעסוקה מוגנת לנכים.

מילות-מפתח:

שיקום מקצועי	נכות
ערביי ישראל	ירושלים
מפעלים מוגנים	הכשרה מקצועית
עובדים סוציאליים	שירותים חברתיים
שיבוץ בעבודה	אבחון

235

נאשף, השאם

השתלבות האוכלוסייה במזרח-ירושלים במסגרת הביטוח הלאומי

בתוך: בטחון סוציאלי, 2, דצמבר 1971, 95-99.

מן התוכן: המאמר מתאר בקצרה את תנאי חייה של אוכלוסיית מזרח ירושלים מבחינה כלכלית, חברתית, תרבותית ופוליטית ומצביע על בעיות שהתעוררו על רקע אותם תנאים מיוחדים, תוך פעולותיו השוטפות של המוסד לביטוח לאומי והמגע הבלתי אמצעי של עובדיו עם האוכלוסייה הנדונה. נסקרות בעיות מספר שנתקל בהן המוסד לביטוח לאומי בפעולתו במזרח ירושלים. ביניהן: גביית דמי ביטוח מלא-שכירים, גבייה ממעבידים, ביטוח אימהות ומשפחות מרובות ילדים, ביטוח נפגעי עבודה וביטוח זיקנה ושאיירים.

מילות-מפתח:

תנאי מחיה	מוסד לביטוח לאומי
ערביי ישראל	ירושלים
דמי ביטוח	ביטחון סוציאלי

236

ניצן, אריה

ההתפתחויות האחרונות בכטחון הסוציאלי בעולם (סקירה)

בתוך: בטחון סוציאלי, 1, פברואר 1971, 90-92.

מן התוכן: בסקירה מתוארות ההתפתחויות שחלו במדינות שונות בחחום הביטחון הסוציאלי, בין השנים 1967-1969.

מילות-מפתח:

סקירת מצב (פרסומים)

גמלאות

מחקר השוואתי

237

ניצן, אריה

שכבות מעוטות הכנסה בישראל: זקנים ושאיירים מקבלי הטבות סוציאליות

בתוך: בטחון סוציאלי, 1, פברואר 1971, 43-49.

מטרות: להשיג מידע על התנאים הכלכליים והסוציאליים של מקבלי הקצבאות, ובמיוחד של אלה המקבלים הטבה סוציאלית, ולבחון אם השיגה שיטת ההטבות הסוציאליות, שהנהיג המוסד לביטוח לאומי, את המטרות שיועדו לה. // נבדקים: 46,000 יחידות משפחה שזכו להטבות סוציאליות. // שיטה: נבדק אחוז מסוים מביין מקבלי ההטבות הסוציאליות בשכבות דמוגרפיות וכלכליות שונות, תוך התבססות על נתונים מתיקיהם של מקבלי הקצבאות ועל סקר מקיף שנערך באמצעות ביקורי בית. // מן הממצאים: בחינת מצבם של מקבלי ההטבות הסוציאליות חשפה את אחת הקבוצות העניות בישראל. זוהי קבוצה של 80,000 יחידות משפחה מעוטות הכנסה, הכוללת אחוז גבוה של קשישים, שהתקיימו מתמיכות שונות עוד לפני גיל הפנסיה. רבים מהם חסרי השכלה, יוצאי אסיה ואפריקה, שעלו ארצה לאחר קום המדינה. שיעור גדול מהם, בעיקר הנשים, לא עבד כלל בארץ ולא רכש זכויות לפנסיה מקצועית. בולט במיוחד מצבן הקשה של הנשים, ובעיקר של האלמנות שביניהן, שלא זכו לעבוד ואין להן כל הכנסה פרט לתשלומי הביטוח הלאומי.

מילות-מפתח:

קשישים
קצבות שאירים
עוני
תנאי מחיה

נתמכי סעד
קצבות זיקנה
הטבות סוציאליות
מיצב חברתי-כלכלי
מוסד לביטוח לאומי

238

ניצן, אריה

סימפוזיון בינלאומי בנושא: "מדיניות סוציאלית באירופה"

בתוך: בטחון סוציאלי, 2, דצמבר 1971, 90-94.

מן התוכן: המאמר מציג את תמצית הדברים שנישאו בסימפוזיון שנערך באדינבורג ביולי 1971 בנושא "מדיניות סוציאלית באירופה". לאחר תיאור של ארגון הסימפוזיון מוצגים הנושאים שנדונו בו. ביניהם: תוכן וכיוון המדיניות הסוציאלית, היחס בין הכלכלה למדיניות הסוציאלית, המדיניות הסוציאלית בהקשר של הבטחת הכנסה, תרומת המחקר הסוציאלי למדיניות הסוציאלית ועוד. כמר- כן מובאים סיכומי הוועדות השונות. ביניהם: קושי הכרוך בהגדרה יסודית של המושג "מדיניות סוציאלית": החיפוש אחר תיאום במדיניות הסוציאלית מחייב תכנון, ציון החשיבות הנודעת לאיסוף הנתונים לקראת תכנון סוציאלי, הדגשת החשיבות שבהספקת מידע מלא לאוכלוסיית המדינה ועוד.

מילות-מפתח:

מדיניות רווחה	אירופה
קביעת מדיניות	יישום מחקרים
דברי כנסים	מדיניות חברתית
גמלאות	הבטחת הכנסה

239

ניצן, אריה

תנאי חייהן של משפחות מרובות ילדים

בתוך: בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 55-69.

מן התוכן: המאמר סוקר נתונים דמוגרפיים, סוציאליים וכלכליים על תנאי חייהן של משפחות מרובות ילדים בישראל. הנתונים מבוססים על ממצאיהם של כמה מחקרים וסקרים שנערכו ביזמת המוסד לביטוח לאומי, ובמיוחד על סקר מקיף בשדה שחקר את התנאים הדמוגרפיים, הסוציאליים, הכלכליים ואת תנאי הבריאות של משפחות אלה. בין היתר מוצגים הנתונים האלה: שיעור המשפחות מרובות הילדים מגיע ל-10%-12% מכלל המשפחות ביישוב היהודי. רובם המכריע של ראשי המשפחות מרובות הילדים עובדים כשכירים בעבודות כפיים. מרבית הנשים אינן עובדות מחוץ לבית. רמת ההכנסה של משפחות אלה נמוכה. נמצאה ירידה הדרגתית בצריכה לנפש של כל מצרכי המזון היקרים יותר עם המעבר ממשפחות קטנות למשפחות גדולות. בתחום הדיוור הממצאים מצביעים על צפיפות דיור חמורה, על רמת שירותים נמוכה ועל העדר ציוד חיוני בתוך דירותיהן של המשפחות מרובות הילדים.

מילות-מפתח:

משפחות מרובות ילדים	עובדים שכירים
הכנסה	צפיפות חברתית
רמת השכלה	דיור
בריאות גופנית	תנאי מחיה

240

ניצן, אריה

עבר, הווה ועתיד במערכת הביטוח הלאומי בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 34-41.

מן התוכן: המאמר סוקר את התפתחותה של מערכת הביטוח הלאומי בישראל ומתווה את המשך דרכה. תחילה מובאת סקירה היסטורית על התפתחותו של המוסד לביטוח הלאומי בארץ. נדונות ארבע מגמות עיקריות המאפיינות את דרך התפתחותו: (1) הנהגת ענפי ביטוח חדשים והבטחה מפני סיכונים נוספים; (2) הגדלת רמת הגמלאות והנהגת ליברליזציה בתנאי זכאותם של המבוטחים מפני הסיכונים שבהפסקת ההכנסה או צמצומה; (3) הפיכת המוסד לגורם מרכזי במערכת ההשלמה להבטחת הכנסה, כשהוא מונחה על-פי עקרונות סוציאליים של צמצום פערים; (4) הרחבת היקף השירותים למבוטחים. בהמשך מוצגות המגמות והתכניות לעתיד של הביטוח הלאומי, שהעיקרית שבהן היא תכנית אב לפיתוח השירותים להבטחת הכנסה.
מילות-מפתח:

מוסד לביטוח לאומי	גמלאות
שירותי רווחה	ביטחון סוציאלי
גמלה להבטחת הכנסה	

241

ניצן, אריה

נפגעי תאונות דרכים - בעיות ופתרונות

בתוך: בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 70-78.

מן התוכן: המאמר עוסק בבעיית הנפגעים בתאונות הדרכים ההולכת ומחמירה בישראל. קיימת בעייתיות הן באשר לגורם החייב לשלם את הפיצויים לנפגע והן באשר לדרך קבלת הפיצויים. במאמר נדונים הנושאים האלה: פיצויים ותהליכי קבלתם, אמצעי הקיום לאחר התאונה, הסכומים שהתקבלו, השימוש בכספי הפיצויים, שיקום הנפגעים, הסדרי פיצויים לנפגעי תאונות דרכים בארצות שונות וחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים תשל"ה-1975.
מילות-מפתח:

תאונות דרכים	נפגעי תאונות דרכים
פיצויים	שיקום
חוקים	נתונים סטטיסטיים

242

ניצן, אריה

הפרישה מן העבודה לאור מצבם הדמוגרפי של הקשישים

בתוך: בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 32-50.

מן התוכן: סקירה זו דנה בנושא הפרישה מן העבודה, תוך שימת דגש בתיאור המצב הדמוגרפי של הקשישים בארץ ובעולם. מוצגות הבעיות הנוצרות בעקבות הפרישה ונסקרים מחקרים שנערכו בנושא זה וגם נוהגי הפרישה וסיבותיה. כמו-כן מובאות הצעות והמלצות בנושא הפרישה מן העבודה.

מילות-מפתח:

קשישים	פרישה
קביעת מדיניות	תוחלת חיים
הכנה לפרישה	תכונות דמוגרפיות

243

ניצן, אריה

מקבלות דמי מזונות בישראל; ממצאים ומסקנות

בתוך: בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 53-62.

מטרה: לסקור תכונות ואפיונים של אוכלוסיות נשים הפונות למוסד לביטוח לאומי כדי לבקש דמי מזונות. // נבדקים ושיטה: ב-1975 הועבר שאלון ראיון ל-330 נשים מבין אלה המקבלות דמי מזונות בירושלים, ביפו, בחיפה, בבאר-שבע וברחובות. כמו-כן נחקרו 54 בעלים שהיו חייבים דמי מזונות ורוכזו פרטים מ-425 תיקים של נשים שנפסקו להן דמי מזונות ואשר לא פנו למוסד לביטוח לאומי. // מן הממצאים: 2,000 נשים קיבלו דמי מזונות מן הביטוח הלאומי ב-1975, 3,239 ב-1977. 90% מנשים אלה מרוכזות בקבוצות גיל של עד 45 שנה. בערך 75% מן הנחקרות היו ילידות אסיה-אפריקה, 8% היו ילידות אירופה ו-18% היו ילידות ישראל. הסקר מביא רשימה של ממצאים על תעסוקת הנשים, על הבעלים החייבים בתשלום דמי מזונות, על פעולות ההוצאה לפועל ועל נשים שאינן מקבלות מזונות מן המוסד לביטוח הלאומי.

מילות-מפתח:

נשים	סקר
דמי מזונות	נתונים סטטיסטיים
חוקים	ביטחון סוציאלי
תעסוקה	הוצאה לפועל

244

ניצן, אריה

קווים להתפתחות הביטוח הלאומי בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט 1980, 57-68.

מן התוכן: סקירה היסטורית קצרה של התפתחות המוסד ותיאור כמה מפעולותיו העיקריות; תמיכה בקשישים, בשאירים, בילדים, בנכים, בנפגעי עבודה, באימהות, ביטוח אבטלה, מילואים וכיו"ב.

מילות-מפתח:

שירותי רווחה
מוסד לביטוח לאומי

ביטחון סוציאלי
גמלאות

245

סבג, קלרה, דר, יחזקאל, רש, גורה

רב-ממדיות של שיפוטי-צדק חברתי: תוכן ומבנה

בתוך: בטחון סוציאלי, 38, יוני 1992, 45-62.

מטרה: לבחון את מידת ההתאמה בין היחסים התיאורטיים של שיפוטי-צדק חברתי להבחנות בפועל שבני אדם מבחינים בהערכתם את החשיבות היחסית של עקרונות הצדק בהקצאת משאבים חברתיים ספציפיים. // נבדקים: 6,880 תלמידי כיתות ח' ו-ט' במדגם של 47 חטיבות ביניים. // שיטה: שאלון סגור שבדק כיצד מתבגרים מעריכים את החשיבות היחסית של היחסים המבניים בין המשאבים בעזרת הרצף מוחשיות/סמליות או פרטיקולריזם/אוניברסליזם. // מן הממצאים: שיפוטים הקשורים בעקרונות השוויון והצורך הם היבטים משלימים של השיפוט ה"שוויוני" ושיפוטים הקשורים בכללי המאמץ, התרומה לחברה והכשרונות הם היבטים משלימים של שיפוטי ה"הוגנות". לעומת זאת נמצא, שהשיפוט ה"שוויוני" ושיפוט ה"הוגנות" הם היבטים מתחרים של צדק.

מילות-מפתח:

צדק
חטיבות-ביניים
תלמידים

שיפוט מוסרי
הקצאת משאבים
מתבגרים
שוויון חברתי

246

סבטאלו, איתן

המשכיות ושינויים קצרי-טווח בדפוסי הפריון וההפלה בקרב העולות מברית-המועצות

בתוך: בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 56-48.

מן התוכן: המאמר מתאר ומנתח את התנהגות הילודה וכיצוע ההפלות של העולות החדשות מברית-המועצות לשעבר, שעלו לישראל בשנות התשעים, ומשווה אותה לזו של עולות ותיקות יותר מברית-המועצות, היינו כאלה שעלו ארצה בשנות השבעים. מן הניתוח עולה, שאצל העולות הוותיקות הפריון עודנו נמוך במקצת מזה של כלל הנשים היהודיות בישראל, אך פריוןן גדל מאז עלו ארצה. אצל העולות החדשות הפריון נמוך מאוד בשנתן השנייה בישראל. דפוס זה מוסבר כרצון למנוע קשיים נוספים בתהליך הקליטה וההסתגלות הכלכלית, שהם קשים בלאו הכי. העולות הוותיקות מברית-המועצות עדיין מבצעות הפלות יזומות בשיעור שהוא גבוה ב-30% בערך מזה של כלל הנשים היהודיות בישראל. בקרב העולות החדשות שהגיעו מברית-המועצות קיימת ירידה בתדירות ההפלות, לעומת מה שהיה נהוג בארץ מוצאן, אך השיעור אצלן עודנו גבוה מאוד. מודגש הצורך בהתערבותם של ארגונים שונים לשינוי נוהגי הפסקת ההיריון בקרב העולות החדשות. מילות-מפתח:

פריון (ילודה)	נשים	הפלות
שינוי חברתי	קליטת עלייה	נתונים סטטיסטיים
ותק בארץ	ברית-המועצות (ארץ מוצא)	עולים

247

סבטאלו, איתן

האם השפיעה מלחמת המפרץ על הילודה בישראל בשנת 1991?

בתוך: בטחון סוציאלי, 43, ינואר 1995, 87-82.

מן התוכן: המאמר בוחן את השפעת מלחמת המפרץ על שיעורי הילודה של האוכלוסייה הכללית של ישראל בכלל ושל האוכלוסייה היהודית בפרט. מוצגות מגמות הילודה בישראל בעקבות מלחמת המפרץ ומגמות הילודה לפי חודש במשך שנת 1991. מן ההערכה עולה, שברבע האחרון של שנת 1991 נולדו בערך 700 ילדים פחות ממה שניתן היה לצפות מתוך מהלך הילודה בחודשים ינואר-ספטמבר 1991. החודש שבו היה ה"אבדן" הגדול ביותר היה אוקטובר 1991 (הריונות של סוף חודש ינואר ותחילת חודש פברואר 1991). נראה, שלצד ירידת הילודה בקרב האוכלוסייה היהודית בשל המצבים שיצרה המלחמה היתה דווקא עליית מה בילודה באוכלוסייה הערבית המוסלמית. "אבדן" הילדות הולך וקטן ככל שההיריון נוצר בזמן רחוק יותר מתחילת המלחמה (במיוחד בקרב היהודים).

מילות-מפתח:

מלחמת המפרץ	פריון (ילודה)
יהודים	ערבים

סויה, רבקה

עמדות פוליטיות, מצוקה כלכלית והשימוש בשירותי רווחה בקרב נשים ערביות בעיר מעורבת בישראל

כתוך: בטחון סוציאלי, 43, ינואר 1995, 68-81.

מטרה: לבחון את התפקיד שממלאים זהות לאומית, דימוי עצמי, צרכים כלכליים והיחס כלפי מדינת ישראל בפנייה לעזרה של ערבים ישראלים כמיעוט לאומי החי בתנאי סכסוך פוליטי. // נבדקים: 242 נשים ערביות הגרות ביפו. // שיטה: שאלות פתוחות וסגורות על התנהגות הפנייה של המשתתפות לעזרה פסיכולוגית ואינסטרומנטלית, עמדותיהן הפוליטיות, מעמדן הכלכלי ומאפיינים סוציו-דמוגרפיים. הנחקרות התבקשו לציין באילו מתוך 7 שירותים ציבוריים הן השתמשו בשנה הקודמת ובאיזו תדירות. דימוי עצמי נמדד באמצעות אינוונטר הדימוי העצמי של רוזנברג. // מן הממצאים: נמצא קשר בין המשתנים הפוליטיים והכלכליים ובין השימוש שעשו הנשים האלה בשירותים אינסטרומנטליים ופסיכו-תיראפויטיים שהמדינה מציעה. אלה שגילו התנגדות לטבעה הציוני של ישראל ואשר צידדו בהתנגדות בכוח, השתמשו בשירותים האינסטרומנטליים של המדינה פחות מאלה שלא גילו עמדות כאלה. הן נטו פחות לפנות אליהם גם בשעת משבר; אלה מהן שכן פנו, השתמשו בשירותים לעתים רחוקות יותר. נשים במצוקה כלכלית קשה ובעלות הרגשה חזקה יותר של זהות פלסטינית השתמשו יותר בשירותים הפסיכו-תיראפויטיים. ככל שהאמון רב יותר, כך גדולה תדירות השימוש בשירותים הפסיכולוגיים. לא נמצא קשר בין דימוי עצמי לשימוש בשירותים האינסטרומנטליים או הפסיכו-תיראפויטיים. מילות-מפתח:

ערים מעורבות	פנייה לטיפול מקצועי	עמדות פוליטיות
דימוי עצמי	תנאים כלכליים	ניצול שירותים
זהות לאומית	שירותי רווחה	יפו
	נשים	ערביי ישראל

סחיפרס, אד

טכנולוגיית המידע במשרדי הביטחון הסוציאלי: יחסים משתנים בין העובד הפרטני ללקוח

בחוך: בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 21-34.

מן התוכן: הנהגת השימוש בטכנולוגיית מידע חדשה ממלאת תפקיד חשוב בשינויים המתחוללים ביחסים שבין הרשויות הציבוריות לציבור. המאמר בוחן את השפעת טכנולוגיית המידע על הנגישות לרשויות ועל מידת רגישותן להשפעת לקוחותיהן. נדונה גם השאלה באיזו מידה הלקוחות מגדירים כהלכה את המצב הביורוקרטי. נסקרים ממצאיו של מחקר שבדק את השימוש בטכנולוגיית המידע במשרדי הביטחון הסוציאלי של הולנד ואת השפעתו של שימוש זה על עובדים פרטניים ועל לקוחות. לסיום נדונות השתמעויות אפשריות של הקשר שבין מוסדות הביטחון הסוציאלי ובין לקוחותיהם. מילות-מפתח:

מערכות מידע	ביורוקרטיה	מחשבים
עבודה פרטנית	יחסי עובד-לקוח	הולנד

250

סטיבנסון, אוליב

בעיותיו של הפרט במערכת הבטחון הסוציאלית

בתוך: בטחון סוציאלי, 1, פברואר 1971, 85-89.

מן התוכן: המאמר כולל קטעים נבחרים מהרצאתה של גברת סטיבנסון שניתנה ביום 25.3.70. קטעים אלה עוסקים בבעיותיו של הפרט בתחום השיטה הביורוקרטית של הביטחון הסוציאלי. המאמר מתייחס לשלוש קבוצות שאינן עונות על דרישות השיטה הביורוקרטית ויוצרות קשיים: מובטלים שיכלו להשיג עבודה אילו רצו בכך ("מתוסרי עבודה מרצון"), אותם תובעים שאינם יכולים או אינם רוצים להשתמש בהענקות ואלה המנסים להונות את השיטה. מילות-מפתח:

אבטלה	ביורוקרטיה
ביטוח אבטלה	ביטחון סוציאלי
ניצול שירותים	

251

סיימון, ג'וליאן

גידולה של אוכלוסיית העולם

בתוך: בטחון סוציאלי, 23, יוני 1982, 5-13.

מן התוכן: המאמר דן בהיבטים הדמוגרפיים והכלכליים של הגידול באוכלוסיית העולם. תחילה נסקרים נתונים דמוגרפיים על קצב הגידול של האוכלוסייה ועל התחזיות לעתיד בתחום זה. בהמשך נדונות ההשפעות הכלכליות והעסקיות של גידול האוכלוסייה. מילות-מפתח:

תחזית	דמוגרפיה
-------	----------

252

סלייפר, יוסף

גישות חדשות לשיכון הציבורי

בתוך: בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 19-28.

מן התוכן: המאמר עוסק בכמה שאלות יסוד הקשורות ליעדיו של השיכון הציבורי בארץ, והן: מה הם תנאי דיור נאותים; מי הם הנזקקים - דיון על היחס בין מחיר הדיור לרמת ההכנסה; מה היקף הייצור, המחיר, הסובסידיה הדרושה ויכולת המדינה לעמוד בכל אלה; וכן בעיית ההתארגנות ותרגום המדיניות לביצועה היעיל. מילות-מפתח:

דיור בעלות נמוכה	תכנון עירוני
השכרת דירות	הכנסה
מחירים	דיור
מדיניות חברתית	

253

סליפר, יוסף

על מצוקת הדיור בישראל

בחון: בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 163-173.

מן התוכן: המאמר מנסה לבחון את מהותה של מצוקת הדיור בחברה היהודית בארץ ואת המאמצים לצמצמה. לדעת המחבר, הקצאת אמצעים מתאימים וקביעת עדיפות מתאימה הן המפתח לצמצומה של מצוקת הדיור. עיצוב מדיניות שיכון בעתיד תלוי בתמורות החברתיות, הכלכליות והפוליטיות המתחוללות בחברה ובמהות הממשל, ברמת החיים ובאורחות חיינו היומיומיים.

מילות-מפתח:

מדיניות ממשלתית

צפיפות חברתית

דיור

254

סליפר, יוסף

השיכון העירוני בשנות המדינה

בחון: בטחון סוציאלי, 18-19, דצמבר 1979, 5-21.

מן התוכן: המאמר סוקר את התפתחות השיכון בארץ. תחילה מוצגים מאפייניה של התפתחות זו. ביניהם: הקושי להצביע על אורחות חיים משותפים שעוצבו במשך דורות והיו למסורת, גלי העלייה ההמונית בשנות קיומה הראשונות של המדינה והלחצים של פיתוח קדחתני. בהמשך נסקרות תקופות שונות בתולדות השיכון - שנות הנחת היסודות, שנות ההתבססות ושנות החרפת הפערים בין קבוצות אוכלוסייה בתחום הדיור. כמו-כן מוצגים התפקידים שמילא השיכון בתקופות שונות: שיכון ציבורי, חיסול המעברות, פיזור האוכלוסייה ועוד. לסיום נדון נושא השיקום, שהוא המטרה הקשה והסבוכה ביותר בין כל בעיות השיכון והפיתוח העירוני.

מילות-מפתח:

תקופת ראשית המדינה (עד 1959)

תכנון עירוני

שיקום שכונות

ביזור

דיור בעלות נמוכה

פיתוח עירוני

צפיפות חברתית

דיור

255

סלעי, יהודית, פינטון, נעמי

שנה ראשונה להפעלת מקלט ניסיוני-טיפולי לנשים מוכות

בתוך: בטחון סוציאלי, 32, אוקטובר 1988, 90-96.

מן התוכן: דו"ח זה עוקב אחר מצבן של נשים ששהו במשך תקופת זמן במעון לנשים מוכות באשדוד. במשך תקופת המעקב הן נבדקו בתחומים אחדים: מצב משפחתי ותעסוקתי, צורת חיים, הרגשה סובייקטיבית ותשומות השירותים לאישה בעקבות המלצות העורך הסוציאלי במקלט להמשך טיפול. באופן כללי היה שינוי בהרגשה הסובייקטיבית של האישה וגם במצבה התעסוקתי והמשפחתי. נמסר על הפחתת האלימות מצד הבעל ואף על הפסקתה. מילות-מפתח:

נשים מוכות	שירותי רווחה
אשדוד	מחקר מעקב
מקלטים לנשים מוכות	אלימות במשפחה

256

ענתבי, נעמי

עידוד העסקת הנכים - סוגיות, סקירה בינלאומית והשלכות למשק הישראלי

בתוך: בטחון סוציאלי, 28, אפריל 1986, 79-89.

מן התוכן: המאמר עוסק בהעסקת נכים בישראל ובוחר היבטים מספר: המצב המשפטי בישראל בעניין העסקת נכים (תקנות העסקת נכי מלחמה, 1949), גישות שונות באשר לקליטתו של הנכה בעבודה, מאפייניהם של מפעלים הקולטים עובדים מוגבלים (מיקום העבודה, אימון הנכה לקראת תפקידו, מתן טיפול רפואי הולם וכו'), התועלת החברתית הנובעת משיקומם של נכים (מנקודת הראות של הנכה ומשפחתו, המפעל הקולט והחברה בכללותה), דרכים למתן תמריצים לתעסוקת נכים (סובסידיות למפעלים, הלוואות כריבית נמוכה וכו'). המחברת סוקרת מחקרים שנערכו בנושא, מודלים תיאורטיים (בורדט והול, 1982; ג'ונסון, 1982), המנתחים את השפעת התמריצים השונים על הגדלת התעסוקה בתנאים השונים של המשק. לסיום המחברת סוקרת את מצבם של הנכים בתעסוקה בארצות אלה: יפן, שוודיה, בלגיה, דנמרק, גרמניה המערבית, צרפת, אירלנד, איטליה, הולנד ואנגליה. מילות-מפתח:

נכות	אירלנד	דנמרק
שיקום מקצועי	איטליה	צרפת
יפן	עובדים מוגבלים	בריטניה
בלגיה	מחקר השוואתי	הולנד
גרמניה המערבית	שוודיה	

257

עצמון, אבינועם

החקיקה הישראלית המתייחסת לאשה והשפעתה על מעמדה הנחות בעבודה

בתוך: בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 109-123.

מטרה: לבדוק את מידת השפעתה של מערכת החוקים שעניינם הפליית נשים כתעסוקה ואת מצב הנשים בשוק העבודה. // שיטה: ניתוח נתונים מתוך שנתון הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. // מן הממצאים: נשים משתכרות פחות מגברים בכל המקצועות ובכל הענפים. מרבית העבודות המאוישות בנשים הן עבודות "נשיות". מצב זה קיים גם במקומות עבודה שבהם הנשים הן רוב המועסקים. נראה, שלגברים יש אפשרות גדולה יותר להצליח ולהתקדם.
מילות-מפתח:

הברלי מין	שוק העבודה
נשים	שכר
ניתוח נתונים משני	חוקים
נשים עובדות	זכויות האישה
שוויון בין המינים	הזדמנויות תעסוקה

258

סארקר, ר"א

הטיפול הסוציאלי במדינת רווחה בת זמננו

בתוך: בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 5-18.

מן התוכן: המאמר עוסק בנושא הטיפול האישי, שמשמעו העבודה הישירה הכרוכה בטיפול באלה שנבצר מהם, באורח זמני או דרך קבע, לעשות למען עצמם. היא כוללת פעולות, כגון: האכלה, רחיצה, הגבהה, הגנה, ייצוג ועידוד. פעולות אלה הן הביטוי הפעיל והאישי של הסעד. המאמר דן בזיקה שבין המדינה ובין רווחת הפרט כאשר לאופן שבו מאורגנות המטפלות האישיות. הדיון משלב דוגמאות מן המדיניות הסוציאלית כבריטניה.
מילות-מפתח:

מדינת רווחה	שירותים חברתיים
טיפול בית סיעודי	בריטניה
מדיניות רווחה	

259

פוקס, זהבה

המחלקה להריונות בעלי סיכון מיילדותי גבוה כסוכן פיקוח חברתי על פריזן והורות

בתוך: בטחון סוציאלי, 27, יוני 1985, 114-121.

מטרות: לתאר את המחלקה להריונות בעלי סיכון מיילדותי גבוה, כולל תהליכי האשפוז והעלות; לתאר את התפלגות הסיבות השכיחות לאשפוז; לתאר את אוכלוסיית המאושפזות במחלקה, את משך האשפוז ואת אחוז ההצלחה בטיפול במסגרת המחלקה. // נבדקים: 45 נשים שהיו מאושפזות במחלקה לסיכון מיילדותי גבוה. // שיטה: נלקחו נתונים מתוך תיקיהן הרפואיים של המאושפזות, נערך מעקב אחר נשים אלה, סוכמו ימי האשפוז בתקופת ההיריון, מספר הפעמים שהנבדקות אושפזו ואופי הלידה, כמורכב נערכה השוואה עם נתונים מלפני חמש שנים ונערכו ראיונות עם שבע מאושפזות. // מן הממצאים: הסיבות לאשפוז במחלקה לשמירה על ההיריון הן: מחלות כרוניות של האישה, סיבוכי היריון, עבר מיילדותי גרוע והריונות לאחר טיפול בעקרות. מן הממצאים: עלייה גדולה באורך תקופת האשפוז במחלקה, בהשוואה לשנים קודמות. עלות האשפוז גבוהה מאד. נמצא הבדל בולט באורך תקופת האשפוז בין נשים "אשכנזיות" ל"לא אשכנזיות". אחוז הניתוחים הקיסריים בין הנשים שנכללו במדגם גבוה כמעט פי שניים מן הממוצע הארצי.

מילות-מפתח:

אוכלוסייה בסיכון
מוצא עדתי

היריון
אשפוז
עלויות

260

פיאשאו, דייוויד

הימין החדש והמדיניות החברתית; סקירה על עשר שנות תאצ'ריות

בתוך: בטחון סוציאלי, 34, דצמבר 1989, 5-17.

מן התוכן: המאמר בוחן את השפעת הימין החדש בבריטניה. תחילה מוצג הימין החדש ונדונים מאפייניו, שבין הבולטים בהם: תמיכה בשווקים חופשיים וניסיון לצמצם את השפעתן של המדינה ושל הדאגה הממלכתית להספקת שירותים. בהמשך מוצגים ההישגים של השירותים החברתיים והתנאים החברתיים בבריטניה בשנות השמונים, ונסקרים ההצלחות והכישלונות של הימין החדש. לסיום נדונים כמה לקחים רחבים יותר מבחינת ההשפעות והבעיות שאתגר הימין החדש מעמיד בפני המדיניות החברתית.

מילות-מפתח:

בריטניה
מדיניות חברתית

מפלגות פוליטיות
אידיאולוגיות פוליטיות
התערבות ממשלתית

261

פיין, אהרון

סיוע לישראלים חוזרים - זכאות ונזקקות

בתוך: בטחון סוציאלי, 22, נובמבר 1981, 108-98.

מטרה: לבדוק אם תכנית הסיוע לישראלים חוזרים, שהונהגה בשנים 1978-1979, אכן השיגה את מטרתיה ועודדה את השיבה לארץ ואת ההישארות בה לטווח ארוך. // נבדקים: 1,651 ראשי משפחות שנעזרו בתכנית הסיוע. נבדקו 448 ישראלים חוזרים שענו על שאלונים שנשלחו אליהם דואר. // מן הממצאים: 1) 8.2% מן החוזרים סבורים שהיתה לתכנית השפעה מכרעת על תכניותיהם לשוב לארץ, על 33.2% היתה השפעה חלקית, ועל 58.6% לא היתה לה כל השפעה; 2) האוכלוסייה שהושפעה ביותר מן התכנית היא זו שהיא מרוצה פחות ובטוחה פחות שתישאר בארץ. המחבר ממליץ לאמץ גישה חדשה של מתן סיוע באמצעות הלוואות עומדות, שיינתנו על יסוד ברירה עצמית. מגמה זו תגדיל את המתאם בין נזקקות ובין קבלת הסיוע. מילות-מפתח:

מימון
זכאות

תושבים חוזרים
הערכת תכניות

262

פילד, פראנק

הלייבור ומדינת הרווחה בשנות ה-80

בתוך: בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 15-22.

מן התוכן: המאמר בוחן את מדיניות הרווחה בבריטניה בשנות ה-80. נדונים שלושה נושאים עיקריים: תחילה נסקרות הסיבות שהביאו לאי-נחת ממדינת הרווחה בבריטניה. לאחר מכן נכתנת "אסטרטגיית השוויון", ומועלית השאלה אם כינון מדינת הרווחה נועד בראש ובראשונה להביא ליתר שוויוניות בהכנסות. הנושא השלישי עוסק בשינויים הפיסקליים שיביאו למימון מדינת הרווחה באמצעים פרוגרסיביים יותר, ובו בזמן ישחררו את המשאבים שיאפשרו לנסות ולכונן מחדש את זכויותיהם החברתיות של האזרחים. מילות-מפתח:

מפלגות פוליטיות
מדיניות רווחה
מיסוי

בריטניה
מדינת רווחה
מימון
התחלקות ההכנסות

פינטון, נעמי

חינוך והדרכה לאורח חיים חסכוני

בתוך: בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 121-130.

מטרה: להקיף את התחומים העיקריים של כלכלת בית, כולל תזונה, שהוא התחום העיקרי מבחינה תקציבית ובריאותית ואשר בו התרכזו המחקרים עד עתה. // נבדקים: השכונות נוה ותל-כביר שבסביבת תל-אביב, שכונות שהוקמו כדי לספק דיור למשפחות משכונות העוני של תל-אביב ואשר דייריהן הם בעיקר משפחות מרובות ילדים, זוגות צעירים ועולים חדשים. // שיטה: העברת קורס בנושאי הלבשה, הזנה ואחזקת בית בצורה חסכונית: עיבוד נתונים על המשפחות שהשתתפו בקורס. // מן הממצאים: אלה שהשתתפו בקורס הגיבו עליו בצורה חיובית ואף ביקשו שיהיה לו המשך. ההישגים הגבוהים ביותר היו בתחום ההלבשה. הושגו גם כמה הישגים בתחום התזונה, אך בתחום אחזקת הבית לא היו שינויים של ממש. מסתמנת מגמה של התנהגות חסכונית יותר בתחום של כלכלת הבית.

מילות-מפתח:

חינוך מבוגרים	משפחות צעירות	תל-אביב
חינוך תזונתי	לבוש	תזונה
משפחות מרובות ילדים	כלכלת בית	עולים
אזורי מצוקה	חיסכון	

פינטון, נעמי

עמדות תושבי שכונות בירושלים כלפי בריאות הנפש ותרומתן לתכנונו של פרויקט בריאות נפש קהילתי

בתוך: בטחון סוציאלי, 22, נובמבר 1981, 77-91.

מטרה: לבחון גישות הקיימות בקהילה המקומית כלפי שאלות של בריאות נפש, מתוך כוונה לכלול את הממצאים בתכנונו של שירות בריאות נפש ניסיוני. // נבדקים: מדגם של מבוגרים (בני 16 ומעלה) המבקרים במרכזים קהילתיים בשלוש שכונות מגורים המאוכלסות במעוטי הכנסה. // שיטה: ראיון באמצעות שאלון סגור. // מן הממצאים: 90% מן המשיבים מסכימים לדעה שהציבור יידע יותר ויפעל יותר למען חולה הנפש, ושמן הראוי שהשירותים ישופרו. יחד עם זאת, 40% סבורים שהשירותים צריכים להימצא בריחוק מן החלק הבריא באוכלוסייה. המידע שיש לציבור על עבודת הפסיכולוג דל ומוטעה ולרבים יש מושג שלילי על הטיפול הפסיכולוגי. בניגוד לנטייה הקיימת להימנע מפנייה לפסיכולוג בעת הצורך, יש נכונות רבה למדי להיעזר באנשי מקצוע כאשר מדובר בבעיות של ילדים.

מילות-מפתח:

עמדות כלפי חולי נפש	בריאות הנפש
סקר	אזורי מצוקה
ירושלים	פנייה לטיפול מקצועי
תכנון שירותים	פסיכיאטריה קהילתית
קהילה	

265

פישר, פאול

מגמות בביטוח הסוציאלי בעולם: אתגר שלהי שנות השבעים

בתוך: בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 5-16.

מן התוכן: המאמר סוקר מגמות בביטוח הסוציאלי במדינות שונות בעולם נוכח המיתון של שלהי שנות השבעים. נסקרת המדיניות הסוציאלית בתחומים של פיצויי אבטלה, ביטוח זיקנה, שאירים ונכות ובענפי ביטוח סוציאלי אחרים. לסיום נדונה מידת הצלחתו של הביטוח הסוציאלי במיתון הכלל עולמי.

מילות-מפתח:

מדיניות רווחה	קצבות שאירים	אבטלה
תנאים כלכליים	מחקר השוואתי	קצבות נכות
קצבות זיקנה	מיתון	משבר כלכלי

266

פישר, פאול

מימון תכנית זיקנה, שאירים ונכות במערב גרמניה

בתוך: בטחון סוציאלי, 27, יוני 1985, 35-43.

מן התוכן: המאמר מציג תיאור של מימון ביטוח הזיקנה, השאירים והנכות במערב גרמניה, בד בבד עם תיאור קצר של הגורמים הקובעים כל קצבה וקצבה. נדונים התאמת הקצבה מזמן לזמן, בהתאם לשינויים ברמת השכר, השפעתו של התהליך הפוליטי על הקצבאות והשפעותיהם של משכרים כספיים על הקצבאות. לסיום מוצגת תחזית דמוגרפית לעתיד ונדון הקשר שלה לקצבות הזיקנה, השאירים והנכות.

מילות-מפתח:

מימון	גרמניה המערבית	קצבות שאירים
קצבות נכות	קצבות זיקנה	

267

פלג, דב

הפנסיה - מערכת חברתית או ביטוח אישי

בתוך: בטחון סוציאלי, 33, מאי 1989, 14-21.

מן התוכן: דיון בשתי תפיסות בנושא הפנסיה - הפנסיה כמערכת חברתית או כביטוח אישי. תיאור הצעת חוק פנסיה שהונחה על שולחן הממשלה לפני שנתיים. מוצגים היבטים שונים של קרנות הפנסיה ההסתדרותיות: התפלגות המבוטחים לפי הקרנות השונות, רמת הפנסיה בקרנות, משתנים הקובעים את המצב האקטוארי של קרן הפנסיה, שינויים אפשריים בעתיד בקרנות הפנסיה והתכניות לאיחוד הקרנות השונות.

מילות-מפתח:

ביטוח פנסיוני	ביטוח סוציאלי
מדיניות רווחה	חוקים
קרנות פנסיה	

268

פלג, דב

תעסוקה מלאה בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 35, יוני 1990, 15-30.

מן התוכן: מאחורי הדיונים בתעסוקה ובאבטלה בישראל ובעולם עומדת השאלה הרעיונית: האם החברה חייבת להבטיח באמצעות מדיניות כלכלית-חברתית תעסוקה מלאה בכל מצב או האם הזכות לעבודה היא מזכויות היסוד של הפרט? המחבר טוען, שלחברה יש מחויבות לתעסוקה מלאה תמיד, ולא רק בטווח הארוך, ושלכל אדם שמורה הזכות להצטרף לכוח העבודה ולהשיג עבודה מתאימה. במאמר מתוארות חלופות למדיניות כלכלית-חברתית לתעסוקה מלאה, והן: השוק החופשי וכלכלה ריכוזית - שתי חלופות שנכשלו, וחלופות נוספות, שגם בהן קיימות בעיות, כגון: המודל השוודי, מודל ההשתתפות ברווחים ומודל צבא המובטלים. בהמשך מוזכרות הסכנות הכרוכות במצב של אבטלה (הרתעת אנשים מלעלות לארץ, עידוד הירידה ממנה), ומוצע שינוי מבני במשק שיאפשר מדיניות כלכלית-חברתית של תעסוקה מלאה בישראל. מילות-מפתח:

תעסוקה	אבטלה
מדיניות כלכלית	מדיניות חברתית
זכויות האזרח	מודלים

269

פלג, דב

סוגיות בפנסיה

בתוך: בטחון סוציאלי, 39, ינואר 1993, 122-135.

מן התוכן: דיון בסוגיות עיקריות בנושא הפנסיה. נדונים מקומה של הפנסיה כחלק ממדיניות הרווחה, מטרותיה של הפנסיה, הזכויות והחובות במערכת הפנסיה, שיטת חישוב "השכר הקובע" לפנסיה, פיצויי פיטורין, יחסי הגומלין בין הפנסיה למיסוי, הפנסיה ושוק ההון, החקיקה בתחום הפנסיה והפנסיה לעולים. לדברי המחבר, מערכת הפנסיה מורכבת משלוש "קומות": הביטוח הלאומי, קרנות הפנסיה וחסכונות וביטוח פרטיים. במהלך הדיון מוגדרים מונחים שונים מן התחום: פנסיה מקיפה, פנסיה מצטברת, פנסיה תקציבית ופנסיה מפעלית. מילות-מפתח:

ביטוח פנסיוני	מדיניות רווחה
חוקים	

270

פלג, דב

חוק ביטוח-חובה לבריאות

בתוך: בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 119-129.

מן התוכן: תיאור ריון בשני מודלים ארגוניים-תקציביים לביצוע חוק ביטוח חובה לבריאות. שני המודלים מנסים להגדיר את היחסים הרצויים בין המבטח, החולה המבוטח והרופא או הספק. ההכרעה בין שני המודלים היא פוליטית מובהקת והשיקול העיקרי אצל הגורמים התומכים בשני המודלים הוא ההשפעה על ההסתדרות: האם תתאפשר גם להבא הזיקה המלאה בינה ובין קופת חולים, או לא? במודל הראשון, שהדריך את הצעת החוק של שרת הבריאות שושנה ארבלי-אלמוזלינו, יש יותר עצמאות לקופות החולים ויותר מעורבות ישירה של הציבור, ולפיכך רב הסיכוי להתגבר על הביורוקרטיה ועל התערבות פוליטית שלילית בניהול. במודל השני, שהדריך את ועדת נתניהו ואת הצעת החוק של הממשלה, יש משקל רב יותר לממשלה ולמשרדיה. בהכרעה בין שני המודלים יש לזכור, שהזיקה בין ההסתדרות לקופת חולים הכללית מביאה לכך שההסתדרות מעניקה משקל פוליטי גדול יותר לתמיכה ולהגנה על מערכת הבריאות. כאשר רק הממשלה, ולא ההסתדרות, עומדת מאחורי המערכת, כמו שהדבר קיים בחינוך, הגב הפוליטי חלש יותר. מילות-מפתח:

הסתדרות כללית	שינוי ארגוני	ביטוח בריאות ממלכתי
פוליטיקה	חוקים	קופות חולים
ביורוקרטיה	מודלים	שירותי בריאות

271

פלג, דב

מובטלים לטווח ארוך בישראל ובעולם

בתוך: בטחון סוציאלי, 43, ינואר 1995, 88-107.

מן התוכן: המאמר עוסק בנושא האבטלה ארוכת-הטווח במדינות הרווחה. תחילה נדונה השאלה אם החברה בארצות המפותחות לסוגיהן מעמידה לעצמה כמטרה ערכית את המצב של תעסוקה מלאה. מוצגת הגדרת הבעיה של האבטלה לטווח ארוך ומוצגים הנתונים הבסיסיים של שיעורי האבטלה בארצות שונות. לאחר מכן מוצגות הבעיות שהן ייחודיות לישראל. ביניהן: קליטת גלי העלייה בשוק העבודה, השתלבות חיילים משוחררים בשוק העבודה ואבטלה בעירות הפיתוח. בהמשך מוצגים התהליכים הכלכליים במשק והשינויים המהותיים בשוק העבודה הקשורים לאבטלה לטווח הארוך. כמו-כן נדונים האמצעים והשיטות לטיפול במובטלים לטווח ארוך. לסיום מוצג השינוי המוסדי המוצע בישראל לטיפול במובטלים לטווח ארוך. מילות-מפתח:

מדינת רווחה	אבטלה
עלייה	חברה מערבית
עירות פיתוח	חיילים משוחררים

272

פלג, סולי

ביטוח לאומי ופרישה של גברים מבוגרים מכוח העבודה

בתוך: בטחון סוציאלי, 31, פברואר 1988, 110-119.

מטרה: לבחון את השפעת הביטוח הלאומי וגורמים כלכליים אחרים על ההשתתפות בכוח העבודה של גברים מבוגרים. // נבדקים: שתי קבוצות גברים, ראשי משפחות, בני 55 ומעלה: 3,262 שכירים ופנסיונרים ו-372 עצמאיים. // שיטה: על סמך נתונים על משפחות שאספה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בסקרי משפחות 1982-1983 חושבו פונקציות הסתברות שהתבססו על מודל של Pellechio (1981). // מן הממצאים: גורמים כלכליים משפיעים על ההחלטה לפרוש מכוח העבודה. נמצא קשר שלילי בין גודל קצבת הביטוח הלאומי, שאדם יכול לקבל כאשר הוא פורש מכוח העבודה, ובין ההשתתפות בכוח העבודה. כמו-כן, נמצא קשר שלילי בין ההכנסות האחרות שלא מעבודה של הפרט ובין ההשתתפות בכוח העבודה. לעומת זאת, התוצאות מצביעות על קשר חיובי בין השכר הפוטנציאלי ובין ההשתתפות בכוח העבודה, ועל קשר חיובי בין שיעור התוספות לקצבת הביטוח הלאומי שיקבל הפרט אם ידחה את הפרישה מכוח העבודה ובין ההשתתפות בו. מילות-מפתח:

פרישה	ביטחון סוציאלי
גברים	שוק העבודה
עובדים שכירים	מבוגרים
הכנסה	עובדים עצמאיים

273

פלומין, יחזקאל

השלכות חברתיות של הרפורמה במיסוי הישיר

בתוך: בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 163-167.

מן התוכן: רפורמה במיסוי הישיר שייכת לתחום הכלכלי, אך יש לה השלכות חברתיות מרחיקות לכת והיא משפיעה על תחומי חיים אחרים. המחבר סוקר את היעדים החברתיים המקופלים ברוח המלצות הוועדה לרפורמה במיסוי ישיר ובלשון החוק ומצביע על הבעיות ו"הצללים" שהביאה הרפורמה לחברה שלנו. לדעתו, מאזן הרפורמה במיסוי ישיר הוא חיובי והשלכותיה על כל תחומי החיים יכולות לשמש נדבך חשוב בכניית חיי חברה בריאים ומתוקנים. מילות-מפתח:

מיסוי	שינוי ארגוני
שוויץ חברתי	מדיניות חברתית

פלוריאן, ויקטור

ההתערבות הטיפולית בשלביה הראשונים של תקופת האבלות אצל אלמנות מלחמת יום הכיפורים - מי, מתי ובאילו תחומים?

בתוך: בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 32-50.

מטרה: לבדוק את עמדותיהן של אלמנות מלחמת יום כיפור כלפי ארגון ההתערבות הטיפולית בשלבים הראשונים של האבל. המטרה המשנית היתה לבדוק את הקשרים בין משתנים דמוגרפיים ובין דרגת ההסתגלות של אלמנות בתחומים שונים בערך שנה לאחר האסון. // נבדקים: התקבלו שאלונים מ-72 אלמנות המתגוררות ביישובים עירוניים. // שיטה: לבדיקת עמדות האלמנות הועבר להן שאלון סגור. חוות הדעת של עובד השיקום הישיר על כל אלמנה שימשה מדד לבדיקת ההסתגלות. // מן הממצאים: ברוב המקרים היה העובד הסוציאלי המבקר הראשון אצל האלמנות. רוב האלמנות העדיפו שבתקופה הראשונה תיעשה ההתערבות על-ידי עובדי משרד הביטחון, ולא על-ידי מתנדבים למיניהם. הממצאים מחזקים את חשיבות עידוד הקשר בין אנשי יחידתו של החלל ובין האלמנה, לפחות בתקופת האבל הראשונה. רוב האלמנות העדיפו ביקורים לעתים רחוקות או בעקבות פנייתן האישית. רובן העדיפו, שהביקורים ייעשו החל מסוף ימי ה"שבעה" עד תום החודש הראשון. הן גם העדיפו שעובדי השיקום יתרכזו בתפקידים הקשורים בסידורים פורמליים, כגון ייעוץ משפטי, מילוי טפסים וכד', ויתערבו פחות בנושאים אישיים-נפשיים. אצל האלמנות קיימת הסכמה שאין לעסוק בתכניות לעתיד, לפחות בתקופת האבל הראשונה. אלמנות בלי ילדים או שלה שיש להן שלושה ילדים ויותר מתקשות יותר להסתגל למצבן. כמו-כן, אלמנות בעלות השכלה נמוכה יותר מסתגלות טוב פחות מאלמנות בעלות השכלה גבוהה. מילות-מפתח:

מלחמת יום כיפור	עובדים סוציאליים	שיקום
אלמנות מלחמה	רווחה רגשית	התערבות במשבר
שכול	הסתגלות	רמת השכלה

פלוריאן, ויקטור, הר-אבן, דב

התייחסות עובדי השיקום למציאות האבחון המקצועי

בתוך: בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 121-132.

מטרה: במסגרת השירותים לשיקום מקצועי נעשה שימוש בשלושה סוגי אבחון עיקריים: (1) אבחון רפואי; (2) אבחון פסיכולוגי; (3) אבחון בצוות רב-מקצועי. נבדק יחסם של עובדי שיקום לנושא ההפניה לאבחון כשלב בשיקום. // נבדקים: 62 עובדים בשירותי השיקום השונים של המוסד לביטוח לאומי, משרד הביטחון, משרד הסעד ומוסדות אחרים. // מן הממצאים: פרטים על ההכשרה והידע של העובד בנושא האבחון, תדירות השימוש בשירותי האבחון, הגבלות תקציביות להפניות וידיעת התקנות להפנייה. מילות-מפתח:

מוגבלויות	עובדים סוציאליים
שיקום מקצועי	עמדות מקצועיות
אבחון רפואי	אבחון פסיכולוגי

פליישמן, רחל, תומר, אדריאן. מנדלסון, ג'ני, שוורץ, ראובן
מדידה של איכות הטיפול במוסדות לטיפול ממושך בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 27, יוני 1985, 96-55

מטרה: בדיקת איכות הטיפול בבעיות נפשיות-חברתיות של קשישים הנמצאים במוסדות. // נבדקים: 136 קשישים השוהים בתשע יחידות לסייעודיים, לתשושים ולעצמאים. // שיטה: המחקר המוצג כאן הוא חלק ממחקר כולל על איכות הטיפול בקשישים שנערך בישראל (תומר ופליישמן, 1984). איסוף הנתונים לצורך הערכת איכות הטיפול נעשה על-ידי צוות רב-מקצועי באמצעות בדיקות רפואיות וסייעודיות, ראיונות עם קשישים ועם אנשי צוות וסקירת רישומים רפואיים וסוציאליים. // מן הממצאים: נבדקו שני מדדים נפשיים-חברתיים: בדידות וחוסר אוטונומיה. 46% מן הקשישים ביחידות שנבדקו על-ידי המפקחים הארציים ואשר הוגדרו כ"טובות", ר-72% יחידות שהוגדרו כ"גרועות" אמרו, שהם סובלים מברידות. חוסר אוטונומיה נמצא בעיקר ביחידות הסייעודיות. נבדק גם היחס בין המשתנים הנפשיים-חברתיים ובין שביעות הרצון הכללית של הקשישים. נמצא קשר מובהק בין מדדים סובייקטיביים של הטיפול הנפשי-חברתי ובין מידת שביעות הרצון הכללית.

מילות-מפתח:

מוסדות לקשישים מדדים	רווחה רגשית קשישים טיפול ממושך	כתי-אבות איכות הטיפול שביעות-רצון
-------------------------	--------------------------------------	---

פליישמן, רחל, בר-גיורא, מרים, מנדלסון, ג'ני, תומר, אדריאן, שוורץ, ראובן
תכנית ניסיונית להפעלת שיטת המסמנים במערכת הפיקוח על המעונות לזקנים בארץ

בתוך: בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 105-91.

מן התוכן: מוצעת שיטה חדשה לפיקוח על מוסדות לקשישים המבוססת על כלים סטנדרטיים ומהימנים. הפיקוח יתבסס על שיטת המסמנים ויתמקד בטיפול במספר מוגבל של בעיות רפואיות, סיעודיות וחברתיות הנקראות "מסמנים". לפי שיטת המסמנים יבדקו המפקחים את הטיפול בכל בעיה כזאת באמצעות מדדים של מבנה, של תהליך ושל תוצאה. כל שנה יעבור כל מוסד תהליך פיקוח של 12 שבועות שיכלול: קבלת מידע בסיסי מן המוסד, בדיקתו באמצעות ראיונות עם דיירים, באמצעות אנשי צוות ועל-ידי בדיקת רשומות. כמו-כן יתקיימו דיווח למפקחים הארציים, הכנסת הנתונים למחשב, ניתוחם ודיווח למוסד ותיעשה הערכה שוטפת של התכנית הניסיונית.

מילות-מפתח:

מוסדות לקשישים אשפוז טיפול רפואי	איכות הטיפול קשישים פיקוח	מדדים שיטת המסמנים
--	---------------------------------	-----------------------

278

פליישמן, רחל, בר-גיורא, מרים, מנדלסון, ג'ני, תומר, אדריאן, שוורץ, ראובן, רונן, רויטל
איכות הטיפול המוסדי בקשישים בישראל: מחקר ויישומו
בתוך: בטחון סוציאלי, 30, יוני 1987, 120-127.

מטרה: פיתוח שיטה וכלים מתאימים לבדיקת איכות הטיפול במוסדות לוקנים, במטרה לעמוד על
הליקויים במתן הטיפול המוסדי ועל הסיבות להם. // נבדקים: תשע יחידות במוסדות לקשישים,
שבתוכן נדגמו 136 קשישים, שהם 36% מכלל הקשישים ביחידות. // שיטה: המחקר בדק שיטה
חדשה לבדיקת איכות הטיפול המוסדי: "גישת המסמנים". "מסמן" הוא בעיה רפואית, סיעודית או
נפשית-חברתית מוגדרת היטב, שידוע שניתן לטפל בה ואשר בעזרתה ניתן להעריך את איכות
הטיפול הניתן. נבדקו אחד-עשר משתנים. המחקר התבסס על 158 בדיקות שערך צוות רב-מקצועי,
וכלל בדיקות רפואיות ותפקודיות, ראיונות עם קשישים ועם אנשי צוות, תצפיות ובדיקת תיקים
רפואיים וסוציאליים. // מן הממצאים: המחקר חשף ליקויים רבים באיכות הטיפול הניתן במסגרת
היחידות שנבדקו. שיעור חוסר המודעות של הצוות לבעיות מספר נמצא גבוה בכל סוגי היחידות.
המחקר הבהיר, ששימוש בשיטת המסמנים יאפשר להתמקד במרכיבי הטיפול השונים ושאינן
להסתפק בהערכות כוללניות של איכות הטיפול.
מילות-מפתח:

קשישים	בתי-אבות
אשפוז	טיפול רפואי
איכות הטיפול	טיפול מוסדי
מוסדות לקשישים	מרדים
שיטת המסמנים	

279

פלק, זאב

חקיקה חדשה בתחום הבטחון הסוציאלי

בתוך: בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 51-54.

מן התוכן: המאמר דן בחקיקה החדשה בתחום הביטחון הסוציאלי, תוך שהוא מתרכז בשני חוקים
שהתקבלו בכנסת: חוק המזונות וחוק הסיוע המשפטי. המאמר דן בשני חוקים אלה ובאופן שבו
הם מגשימים את מדיניות הרווחה.
מילות-מפתח:

דמי מזונות	חוקים
סיוע משפטי	מדיניות רווחה

280

פלק, זאב

סעד משפטי - בזכות

בתוך: בטחון סוציאלי, 6-7, יולי, 118-121.

מן התוכן: המאמר דן בחוק הסיוע המשפטי תשל"ב-1972 ובמטרתו הסוציאלית, שעיקרה הענקת הזדמנות שווה לכל חלקי האוכלוסייה. נדונים המקרים והמוסדות שדרוש בהם סיוע משפטי, כגון: בזמן טיפול המשטרה בהכנת התיק, בלשכת ההוצאה לפועל ובבתי-הדין הרבניים. מילות-מפתח:

חוקים

סיוע משפטי
שויון חברתי

281

פלק, זאב

צעד חדש בכיוון לרווחת הילד

בתוך: בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 114-117.

מן התוכן: המאמר דן בחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 13), תשל"ג, אשר יצר מסגרת לרווחת הילד הנכה של הורים בריאים. מוצגים המבחנים המועברים לילד הנכה כדי שיהיה זכאי לעזרת המוסד לביטוח לאומי, ונבחנים ארבעת סוגי העזרה לילד הנכה המופיעים בחוק. מילות-מפתח:

ילדים
חוקים

נכות
קצבת ילד נכה
זכאות

282

פרומן, דב

תשומות וערכים בשירותי סעד

בתוך: בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 125-136.

מן התוכן: המאמר בוחן את הסיבות להפניה מועטת של תשומות לשירותי הסעד בהשוואה לשירותים סוציאליים אחרים של המדינה. ההנחה היא, שאי-הצגת הערכים של העבודה הסוציאלית הפרופסיונלית על-ידי האחראים למדיניות שירותי הסעד הביאה לאי-הפניית תשומות מספיקות מטעם המדינה לשירותי הסעד. המאמר דן בתופעות המחזקות הנחה זו, ביניהן: חוסר הגדרה ערכית של הריבון, חוסר ניסוח של מטרות יעדים במשך זמן רב, שימוש במינוח הערכי של פרופסיות אחרות, קבלת עדיפויות של המדינה לפי ערכים של שירותים סוציאליים אחרים והגדרת תכליות במקום הגדרת מטרות. מילות-מפתח:

עבודה סוציאלית
עמדות מקצועיות
שירותי רווחה

מדיניות רווחה
הקצאת משאבים
מקצועיות

283

פרוקציה, אוריאל, מילר, אריה ל'
מצבו הכלכלי של הנכה כמבחן לשיעור הגימלה

בתוך: בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 50-67.

מן התוכן: המאמר בא ללבן כמה שאלות מפתח בסוגיה של התחשבות במצבו הכלכלי של הנכה בעת קביעת שיעור הגמלה. תחילה מוצגים השיקולים להתחשבות במצבו הכלכלי, ביניהם: הגמלה כמכשיר להשגת ביטחון סוציאלי וחלוקה צודקת של נטלים. לאחר מכן מוצגים השיקולים לאי התחשבות במצב הכלכלי. ביניהם: ערעור הרציונל של התועלת השולית הפוחתת של הכסף, הרגשת הזכות המוקנית, גמלת הנכות כתחליף לפיצויי הנזיקין, תמריץ שלילי וקשיים מעשיים בקביעת שיעור הגמלה על-פי מבחני נזקקות. מוצג ניתוח סכמטי של המצב המשפטי הפוזיטיבי בישראל ונדונה השפעת המצב הכלכלי על הגמלה מבחינת המשפט הרצוי.

מילות-מפתח:

נכות

קצבות נכות

מיצב חברתי-כלכלי

284

פרנקל, אליעזר, מלר, יוסף
העדפות של תחומים הקשורים לאיכות חיים

בתוך: בטחון סוציאלי, 31, פברואר 1988, 65-73.

מטרה: עיסוק בשאלת ההעדפות של תחומים התורמים להרגשת אושר כללית, דירוג החשיבות המיוחדת של תחומים שונים של איכות חיים ומידת האוניברסליות והיציבות של דירוג זה. // נבדקים: 222 סטודנטים. // שיטה: שאלון שכלל 11 תחומים התורמים להרגשת אושר כללית. הנתונים שקובצו הושו לנתוני קבוצת מוצא המייצגת את אוכלוסיית ארצות-הברית ב-1980. // מן הממצאים: יש העדפה ברורה לשלושה תחומים: בריאות, חיי משפחה ושלוות נפש. כמו-כן קיימת מידה רבה של אוניברסליות ויציבות בהעדפות אלה. נמצא, שהאוניברסליות והיציבות גבוהים בתחומים הקשורים לצרכים בסיסיים של בני אדם יותר מבאשר תחומים שהקשרם הוא תרבותי.

מילות-מפתח:

איכות חיים
בריאות גופנית
אושר
צרכים

שביעות-רצון
מדדים
רווחה רגשית
ארצות-הברית

285

פרנקל, אליעזר

שירותים חברתיים במעבר לעידן הפוסט-תעשייתי

בתוך: בטחון סוציאלי, 32, אוקטובר 1988, 41-56.

מן התוכן: המעבר לעידן הפוסט-תעשייתי הוא תהליך של שינוי רב-ממדי. במכלול השינויים ניתן להזכיר את השינויים האלה: צמצום וסלקטיביות בקשרים הבין-אישיים, ירידה בפריון ובביקוש לכוח-אדם במשק, שינוי במבנה המשפחה, עלייה בתוחלת החיים, דרישה לכוח-אדם איכותי והתפתחויות ברפואה ובביו-טכנולוגיה. שינוי רב-ממדי זה דורש מערך של שירותים שיתאימו למעבר, כדי לפתח רשת שירותים מתאימה לעשור הקרוב. יש להציב יעדים חברתיים ברורים ולקבוע סדרי עדיפויות לאומיים שישמשו בסיס למקבלי ההחלטות. בישראל קיימים תנאים העשויים לתרום למעבר לחברה פוסט-תעשייתית, אך יש גם כאלה העלולים לעכב מעבר זה. מילות-מפתח:

שירותי רווחה	תכנון חברתי
מדיניות רווחה	חברה פוסט-תעשייתית
שינוי חברתי	שינויים טכנולוגיים
שירותים חברתיים	קביעת מדיניות

286

צ'רניחובסקי, דב, פז, דניאלה

השימוש בשירותי רופאים ראשוניים בישראל; היבטים מבחינת תשלום עבור שירות

בתוך: בטחון סוציאלי, 31, פברואר 1988, 29-40.

מטרה: ללמוד מתיאוריה כלכלית ומניתוח סקר השימושים בשירותי הבריאות של 1977 (של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 1980) על השאלות ועל ההשלכות האפשריות שיש לתשלום עבור שירותי רופאים ראשוניים בישראל. // נבדקים: 6,035 משפחות, הכוללות בערך 20,000 נפש. // שיטה: סקר של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שנערך בין התודשים אוקטובר-דצמבר 1977 על מספר המגעים בין כל בן משפחה ובין רופא כללי, רופא ילדים או רופא משפחה בשבועיים שלפני יום הסקר, ונתונים על המצב הסוציו-אקונומי ועל מצב הבריאות של הנבדק. // מן הממצאים: מספר מגעים גבוה יחסית אופייני לילדים (0-4) ולקשישים (מעל גיל 65). לנשים יש נטייה גבוהה יותר מאשר לגברים ליצור מגע שוטף עם רופאים. מספר המגעים עם רופאים ראשוניים קשור במידה מועטה ביותר למצב הסוציו-אקונומי ומושפע בעיקר ממשתני מצב בריאות. המחיר והעלות של השירותים משפיעים על הנטייה להשתמש בשירות. תשלום עבור השירות יביא להכנסות במסגרת שירותי הרפואה ולייעול המערכת.

מילות-מפתח:

שירותי בריאות	מיצב חברתי-כלכלי
תשלום עבור שירות	סקר
בריאות גופנית	ניצול שירותים

287

צ'רניחובסקי, דב

התאגדות בתי-חולים בכריטניה; בעקבות סיור שנערך בראשית תהליך ההתאגדות בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 37, דצמבר 1991, 46-54.

מזן התוכן: המאמר סוקר את התהליך של הפיכת בתי-החולים בכריטניה לתאגידים ציבוריים. תחילה מוצגות מטרות התהליך, הדומות למטרות הקיימות בישראל: להתגבר על בעיות של שירות ציבורי, אשר שביעות הרצון של הציבור מתפקודו הולכת ופוחתת, בעיקר בתחום של תורים לניתוחים אלקטיביים, ואשר מתגלים בו סימנים של ניוון ביורוקרטי. בהמשך מתוארים הקונים של שירותי האשפוז בכריטניה, מתואר ביצוע התהליך, ונדונים היבטים של שיווק וניהול. מילות-מפתח:

בריטניה	בתי-חולים
אפקטיביות ארגונית	אשפוז
שירותי בריאות	שינוי ארגוני

288

צ'רניחובסקי, דב

רפורמות במערכות הבריאות בדמוקרטיה מתועשות: צמיחתו של מודל חדש

בתוך: בטחון סוציאלי, 39, ינואר 1993, 5-38.

מזן התוכן: תיאור מודל חדש של מערכת בריאות, המשלב את יתרונותיהן של מערכות בריאות פרטיות ומערכות ציבוריות. נהוג היה למקם את מערכות הבריאות בדמוקרטיה המתועשות על רצף הנמשך בין מערכת "פרטית" (בארצות-הברית) ובין מערכת "ציבורית" (בריטניה), שבו הראשונה לוקה במידת ההוגנות, השוויוניות ובעלות גבוהה, והשנייה לוקה בחוסר יעילות ובחוסר רגישות לצורכי המשתמשים. מן הפרדיגמה הישנה נוצר קונסנזוס לגבי כמה עקרונות בסיסיים. קונסנזוס זה עומד בבסיס הפרדיגמה החדשה, שביסודה נמצאים אינטרסים טכנוקרטיים ולאוווקא אידיאולוגיים. העיקרון הבסיסי שלה הוא שהאזרח זכאי ל"סל בסיסי" של שירותי בריאות. תפקידי מערכת הבריאות מופרדים זה מזה מבחינה מושגית, והם: (1) מימון השירותים; (2) ארגון וניהול השירותים הממומנים בידי הציבור; (3) הספקת שירותים. תפקידים אלה יכולים להתבצע בידי המגזר הפרטי או הציבורי או בידי שניהם גם יחד.

מילות-מפתח:

שירותי בריאות	מודלים
מימון	שירותי בריאות פרטיים
שינוי ארגוני	מגזר ציבורי
	חברות פרטיות

ציגלר, אילנה, שרלין, שלמה

האם חוקי הפלה משפיעים על שיעורי הילודה? עדויות מכמה ארצות

כתוך: בטחון סוציאלי, 27, יוני 1985, 97-113.

מן התוכן: המאמר דן בשאלת השפעתם של חוקי הפלה על רמת הילודה. מוצג מודל המסכם את הגורמים השונים המשפיעים על החלטת בני זוג להוליד ילד נוסף בכל נקודה על רצף תקופת הפוריות של האישה. המודל מורכב מגורמים מהותיים (תהליכים חברתיים, אמונה דתית, שיקולים כלכליים) ומגורמים משקיים (חוקי הפלות ואמצעי מניעה, גירושין וכו'). המאמר מפרט כל אחד מן הגורמים המהותיים והמשניים ומביא להם דוגמאות מארצות שונות. לדוגמה, ביפן קטן מספר הלידות ב-1966 בשל האמונה שסיכוייה של ילדה הנולדת בשנה זו (שנת "הסוס לוחך האש") להינשא קטנים. לגבי חוקי הפלה בצ'כוסלובקיה, בהונגריה ובגרמניה המזרחית הממצאים שהעלו המחברים הם: (1) חוקי הפלה חמורים אינם מפחיתים במידה גדולה את מספר ההפלות הכולל. הם משפיעים בעיקר על הסטטוס של ההפלה; (2) חוקי הפלה חמורים אינם מהותיים לגבי גידול בילודה. השפעתם קטנה ומוגבלת בזמן; (3) מאחר שחוקי ההפלה אינם מגבילים ילודה, נוצר פיתוח במעמדה חוקי.

מילות-מפתח:

חוקים	הפלות
מחקר השוואתי	פריז (ילודה)
מודלים	תכנון משפחה
הונגריה	יפן
	גרמניה

ציגר, שמעון

עקרונות שיטת הפנסיה במזרח אירופה

כתוך: בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 68-76.

מן התוכן: המאמר מציג את העקרונות של שיטת הפנסיה בארצות מזרח אירופה. שיטת הפנסיה בארצות אלה מבוססת, בקווים כלליים, על שאיפה להבטיח אמצעי קיום ברמת חיים ידועה לעובדים שפרשו מן העבודה, אך רכשו בה שנות ותק המזכות אותם בפנסיה ואשר עבודה שולמו דמי ביטוח. מוצגים שלושה סוגים של פנסיה הנהוגים בארצות הגוש המזרחי: פנסיית זיקנה, פנסיית נכות ופנסיית שאירים. מובא הסבר על פנסיית מינימום ופנסיית מקסימום ונרונים היחס בין הפנסיה לשכר והשילוב ביניהם.

מילות-מפתח:

מזרח אירופה	ביטוח פנסיוני
קצבות נכות	קצבות זיקנה
שכר	קצבות שאירים

291

צייגר, שמעון

תנאי עבודה נשים בארצות מזרח-אירופה

בתוך: בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 102-108.

מן התוכן: המאמר דן בחוקי העבודה בארצות אירופה המזרחית, שבהן שמים את הדגש בהבטחת תנאי עבודה הוגנים לנשים, במיוחד מכחינת ההגנה על בריאותן ועל זכותן לשכר שווה לזה של הגברים עבור עבודה שווה. מקצת מחוקי העבודה הנדונים במאמר הם: ביטוח סוציאלי ממלכתי, חופשת מנוחה שנתית, ביטוח מחלה, חופשת לידה ופנסיה.

מילות-מפתח:

מזרח אירופה	נשים עובדות
תנאי עבודה	שוויון בין המינים
חוקים	הסכמי עבודה

292

צייגר, שמעון

כמה היבטים של מדיניות הוצאות למטרות חברתיות במדינות מזרח אירופה

בתוך: בטחון סוציאלי, 18-19, דצמבר 1979, 157-171.

מן התוכן: המאמר עוסק באופן חלוקת ההכנסה הלאומית בארצות מזרח אירופה. ההכנסה הלאומית במדינות אלה מתחלקת לשתי קרנות עיקריות: קרן הצריכה, המיועדת לכיסוי הצריכה הכוללת של החברה, וקרן הצבירה, המיועדת למימון התפתחות המשק. המאמר מציג את חלוקת ההכנסה הלאומית בכמה מדינות במזרח אירופה, וסוקר את ההבדלים הקיימים במדיניות ההוצאות לצרכים חברתיים, בהתאם למהות המשטר ולעקרונות הארגון של המשק והחברה.

מילות-מפתח:

מדיניות ממשלתית	תקציב לאומי
מזרח אירופה	מדיניות חברתית
הכנסה לאומית	הוצאות ממשלתיות
צריכה	

293

צפורי, מרדכי

דבר המנהל הכללי של המוסד לביטוח לאומי לקראת הפעלתו של חוק ביטוח סיעוד

בתוך: בטחון סוציאלי, 30, יוני 1987, 5-6.

מן התוכן: דברי המנהל הכללי של המוסד לביטוח לאומי לקראת הפעלתו של חוק ביטוח סיעוד. הדברים עוסקים במהות החוק, בחשיבותו, באחריות להפעלתו ובהפעלתו ההדרגתית של החוק שתלווה במחקר שוטף. לסיום מובאים דברי ברכה ותודה לעובדים שליוו את תהליך הכנת החוק.

מילות-מפתח:

ביטוח סיעוד	חוקים
מוסד לביטוח לאומי	

294

קדמן, יצחק

החוק למניעת התעללות בקטינים וחסרי ישע - נקודת מפנה ביחס החברה הישראלית להתעללות בילדים

בתוך: בטחון סוציאלי, 38, יוני 1992, 135-146.

מן התוכן: המאמר עוקב אחרי התפתחות החקיקה בתחום ההתעללות בילדים בישראל. באמצעות חקיקה ספציפית זו המחבר מנסה לעמוד על הדרך שבה עוצבה החקיקה, עד כמה הושפעה מדעת הקהל ומשינויים בחברה וכיצד השפיעה על שינוי חברתי ועל המדיניות החברתית ועיצבה אותה. מילות-מפתח:

התעללות בילדים	שינוי חברתי	מדיניות חברתית
חוקים	זכויות הילד	דעת קהל

295

קהאן, אלפרד ג', קמרמן, שילה ב'

ארוחות בבתי-ספר באנגליה

בתוך: בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 142-156.

מן התוכן: המאמר עוסק במדיניות מתן ארוחות בבתי-הספר באנגליה, המסובסדות עבור כל ילד החפץ בכך וניתנות חינם לילדים העניים. ההוראות הנוגעות לארוחות בבתי-הספר צריכות לכלול את הסעיפים האלה: תשלום עבור הארוחה, הרכבה התזונתי של הארוחה, דרישת זכאות לקבלת ארוחה חינם וקבלת ארוחות בימים שבהם לא מתקיימים לימודים. במאמר מובאות דוגמאות מספר ליישום תכנית הארוחות בבתי-הספר באנגליה ובאמצעות-הברית.

מילות-מפתח:

כריטניה	בתי-ספר	סובסידיות
ארצות-הברית	מפעלי הזנה	

296

קואומו, י"א

הגנת העובד מפני אבטלה; מחקר משווה

בתוך: בטחון סוציאלי, 2, דצמבר 1971, 13-34.

מן התוכן: המחבר בוחן את שיטות ההגנה השונות מפני אבטלה הנהוגות ככמה מדינות בעולם ועורך השוואה בין שיטות אלה ובין הצעת החוק הישראלית, תוך הבאת הערות והצעות תיקון במידת הצורך. המדינות הנכללות בהשוואה הן: איטליה, אנגליה, גרמניה המערבית, שוודיה וצרפת. הנושאים שלגביהם נערכת השוואה בין המדינות השונות הם: מטרות, מניעים ושיטות הגנה מפני אבטלה במדינות השונות; שיטות המימון והארגון המינהלי הקיימות לשם הפעלת הגנה מפני אבטלה; היקף הכיסוי של שיטת ההגנה; תנאי הזכאות; הדרכים למימוש הזכאות.

מילות-מפתח:

אבטלה	שוודיה	איטליה
מחקר השוואתי	חוקים	גרמניה המערבית
כריטניה	ביטוח אבטלה	צרפת

297

קואומו, י"א

בטחון סוציאלי למובטל בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 41-50.

מן התוכן: המחבר בוחן את הביטוח הסוציאלי בישראל בהקשר של שאלת האבטלה, לאור אישורו של חוק הביטוח הלאומי (תיקון מספר 7), תשל"ב-1972, בכנסת. כמו-כן נבחן גוף החוק ומוצגות הערות והסתייגויות בנושאים האלה: היקף הכיסוי של החוק (כלומר, מי הם המבוטחים בביטוח האבטלה), תנאי הזכאות לדמי האבטלה, חישוב דמי האבטלה, הארגון המינהלי להפעלת הביטוח ושיטות המימון.

מילות-מפתח:

ביטוח אבטלה

אבטלה

חוקים

298

קובובי, שאול

המיקרו-טראומה

בתוך: בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט 1980, 99-107.

מן התוכן: מיקרו-טראומה היא תחבולה שהושאלה מן המשפט האנגלי והמאפשרת לפצות נפגעים בעבודה שנפגעו "תוך-כדי ועקב" עבודתם, למרות שהפגיעה אינה ניתנת לסיווג כתאונות עבודה או כ"מחלת מקצוע". היות שהתחבולה אינה מועילה תמיד, נשארים נכים רבים, חלקם לצמיתות, מחוץ לגדר החוק.

מילות-מפתח:

ביטחון סוציאלי

תאונות עבודה

מחלות מקצוע

נכות

נפגעי תאונות עבודה

קצבות נכות

299

קובובי, שאול

התקף לב וחזקת הסיבתיות; הרהורים על יחסי גומלין בפעולותיהן של רשויות הביצוע, השפיטה והחקיקה

בתוך: בטחון סוציאלי, 26, יולי 1984, 17-27.

מן התוכן: במאמר נסקרות פסיקות הדנות בהתקף לב ככתאונת עבודה. במרכזו של הדיון עומדות שאלת הסיבתיות והקביעה אם מוות מהתקף לב נגרם "עקב העבודה", כפי שמחייבת הגדרת תאונת העבודה. סקירת הדיונים המשפטיים והפסיקות בנושא זה מאירה את יחסי הגומלין בין רשויות הביצוע, השפיטה והחקיקה.

מילות-מפתח:

תאונות עבודה

מחלות לב

פסיקה

בתי-דין; לעבודה

300

קובובי, שאול

ביקורת שיפוטית על ועדות רפואיות לנפגעי עבודה

בתוך: בטחון סוציאלי, 28, אפריל 1986, 44-60.

מז התוכן: המאמר עוסק בביקורת המשפטית על ועדות רפואיות לנפגעי עבודה. מתואר הרכב של ועדה רפואית, מוצגים היקף הביקורת השיפוטית עליה וסייגיה ונדונים נושאים הקשורים לעבודתה, כגון פרוטוקול הדיונים וחובת ההנמקה כמו-כן מוצגות פסיקות ותקנות שונות המסדירות את פעולתה של הוועדה הרפואית לנפגעי עבודה.
מילות-מפתח:

תאונות עבודה	גמלת נפגעי עבודה
זכאות	אבחון רפואי
ועדות רפואיות	פסיקה

301

קובובי, שאול

תאונות בעת פעולות נלוות לעבודה; סוגיה כדני תאונות בעבודה

בתוך: בטחון סוציאלי, 31, פברואר 1988, 88-109.

מז התוכן: המאמר עוסק בסוגיית הפעולות הנלוות לעבודה, שרואים אותן כחלק בלתי נפרד מן העבודה לעניין פיצויי נפגעי עבודה. מוצג ניסיון לסווג ולקטלג פעולות שרואים אותן כנלוות לעבודה. ביניהן: סעודה ואכילה, רחצה, עישון, שתייה, עזיבת המקום, הצלת גוף או רכוש ועוד. כמו-כן נדונים מבחן האלימינציה - "אלמלא לא" ופעולות הקשורות לעבודה.
מילות-מפתח:

תאונות עבודה	גמלת נפגעי עבודה
חוקים	זכאות

302

קובובי, שאול

כאבי גב כתאונת עבודה

בתוך: בטחון סוציאלי, 33, מאי 1989, 53-63.

מז התוכן: המאמר עוסק בשאלת ההכרה בכאבי גב כתאונת עבודה. מדובר בפגיעות המתהוות, לרוב, שלא עקב טראומה חיצונית, אלא ממאמץ בעבודה, מתנוחה לא נכונה וכדומה המביאות להחמרת המצב הקיים שהתפתח אט אט בגופו של הנפגע, בלי קשר עם עבודתו. נסקרים גלגולי הפסיקות בנוגע להיקף הנזק שאותו המוסד לביטוח לאומי חייב לשאת ואשר בגינו עליו לפצות את המבוטח במסגרת ביטוח נפגעי עבודה ומוצגת המדיניות הנהוגה היום.
מילות-מפתח:

תאונות עבודה	גמלת נפגעי עבודה
כאב	פסיקה
פיצויים	

303

קובובי, שאול

תאונת עבודה עקב מעשה קונדס או תקיפה

בתוך: בטחון סוציאלי, 36, אפריל 1991, 106-120.

מן התוכן: דיון בחוק הביטוח הלאומי המגדיר מהי תאונת עבודה והקושי הכרוך בהגדרת טיבה ומהותה של תאונה דוגמת תאונה בעבודה עקב מעשה קונדס או תקיפה. בית-הדין בודק לגופו כל מקרה שבו טוענים לפניו שפגיעה עקב תקיפה או עקב מעשה קונדס היא תאונת עבודה. הפסיקה עבה כברת דרך ארוכה בנושא זה, החל מזיקה בלתי מעוררת לפסיקה האנגלית וכלה בהליכה עצמאית לקראת כללים שהם יציר כפיו של בית-הדין לעבודה ועיקרם פרשנות ההגדרה של "תאונת עבודה" בסעיף 35 לחוק וחלקם נשען על הוראות פסקה 2'א' של סעיף 36. מילות-מפתח:

חוקים	תאונות עבודה
בתי-דין לעבודה	ביטחון סוציאלי
פסיקה	אלימות

304

קופ, יעקב

תמורות במבנה הגיל והשלכותיהן על הביקוש לשירותים ציבוריים

בתוך: בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 64-88.

מן התוכן: בדיקת ההשלכות של השינויים בגודלן של קבוצות גיל שונות באוכלוסייה היהודית והשפעתן על מערכת החינוך, על שירותי הבריאות, על שירותים לקשישים ועל תחום התעסוקה. מסתבר, שתידרש הרחבה רבה של מערכת החינוך היסודי בשנות השמונים. בשירותים אחרים יידרשו אולי פתרונות הנוגעים להעברת משאבים מריכוז אחד למשנהו, למשל מעבר ממחלקות ליולדות על כל הנלווה להן למחלקות אחרות, המושפעות מתוספת חולים אחרים, או בשירותים לקשישים. אפשר שיהיה צורך להתרכז בפתרונות אלטרנטיביים לבתי אבות במסגרת דיור מוגן או בפיתוח מערכות תמיכה לא-פורמליות. מילות-מפתח:

שירותי רווחה	דמוגרפיה
תכנון שירותים	פריון (ילודה)
שינוי חברתי	כוח-אדם
שינוי ארגוני	ביקוש לשירותים
	תמיכה חברתית

305

קופ, יעקב

השירותים החברתיים בראי התקציב

בתוך: בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 17-23.

מן התוכן: המאמר עוסק בהקצאות מתקציב המדינה לשירותים חברתיים מ-1970 עד 1985. המחבר מתאר את הרקע הכלכלי לדיון זה (בעיקר עסקות החבילה שנועדו לעצור את ההידרדרות הכלכלית מאז 1983). לטענתו, הקטנת הוצאות הממשלה לשירותים החברתיים התאפשרה באמצעות הורדת שכר, הורדת סובסידיות למוצרי יסוד, ביטול שירותים והעלאת חלקו של האזרח בהשתתפות בעלות השירותים שהוא מקבל. המחבר מציג טבלאות הכוללות נתונים על חלקם של השירותים החברתיים בתקציב הכולל בשנים 1975-1985; על התפלגות תקציב השירותים החברתיים בשנים 1970-1985 בין חינוך, בריאות, הבטחת הכנסה; על התפלגות הבטחת ההכנסה באותן שנים בין קצבות זיקנה וקצבות שאירים, קצבות ילדים וקצבות נכות. מילות-מפתח:

תקציבים	שירותי רווחה
הוצאות ממשלתיות	הקצאת משאבים
	גמלאות

306

קופ, יעקב

הצבר שהזדקן; האוכלוסייה הקשישה בהיבט דמוגרפי

בתוך: בטחון סוציאלי, 30, יוני 1987, 40-53.

מן התוכן: בחינת תהליך ההזדקנות שחל באוכלוסייתה של מדינת ישראל ומשמעותו לגבי היערכות השירותים. הפרק הראשון עוסק בדינמיקה של הזדקנות באוכלוסייה ומנתח תחילה את התמורות במספר הקשישים בארץ ובהרכבה של אוכלוסייה זו מבחינת הגיל והמין. מאפיינים דמוגרפיים אחרים משלימים את התמונה הכוללת. הפרק השני עוסק בדפוסי שימוש נבדלים בשירותים השונים, ובייחוד נבחנים שירותי הבריאות, התעסוקה ומידת ההנאה מתשלומי הבטחת הכנסה. הפרק האחרון מתמקד במבט אל העתיד, תוך התייחסות לתחזיות דמוגרפיות ולמידע שהן מספקות על תכונות האוכלוסייה החזויה וצרכיה המשתנים. תשומת לב מיוחדת מוקדשת לצורך בבחינה מחודשת של הגדרת הצרכים.

מילות-מפתח:

תכונות דמוגרפיות	הזדקנות
תחזית	שירותי רווחה
קשישים	תכנון שירותים
צרכים	שירותי בריאות

307

קופ, יעקב

מגמות בהתפתחות השירותים הסוציאליים האישיים

בתוך: בטחון סוציאלי, 31, פברואר 1988, 19-28.

מן התוכן: סקירת התפתחותם של השירותים הסוציאליים האישיים שהציעו לשכות הרווחה המקומיות בשנים 1970-1985 והצגתה על בסיס השוואתי בשני משורים: (1) בהקשר הרחב יותר של שירותי חברה ורווחה; (2) במישור הצרכים, דהיינו, תמורות במבנה הדמוגרפי והכלכלי שיש להן זיקה לשינוי בצרכים בתחום הסוציאלי. ההתפתחות בשירותים הסוציאליים האישיים בשנים 1970-1977 (1977-1970) ולבסוף היתה אף ירידת-מה ברמת הפעילות. בהבחנה בין שירותים בכסף ובין שירותים בעין יש העדפה ברורה של השירותים בכסף הן במישור הרחב של השירותים החברתיים והן במישור המצומצם של השירותים הסוציאליים.

מילות-מפתח:

שירותי רווחה	צרכים
לשכות לשירותים חברתיים	גמלאות

308

קופ, יעקב, שרון, דלית

הוצאות הממשלה על שירותי רווחה אישיים

בתוך: בטחון סוציאלי, 38, יוני 1992, 63-73.

מן התוכן: מערכת הרווחה מקדישה תשומת לב מיוחדת לטיפול במשפחות שאינן מסוגלות להתמודד בכוחות עצמן עם הקשיים הרגילים של חיי היומ-יום ועם בעיות חריגות. פעולת ההתערבות נעשית במסגרת שירותי רווחה אישיים. באמצע שנות ה-80 נעשו קיצוצים בתקציביהם של שירותים אלה כחלק ממדיניות כלכלית מקיפה, שכללה מרכיב של צמצום ההוצאה הציבורית. לקראת סוף העשור חזרה ההוצאה הציבורית לנתיב של גידול, אם גם איטי מבעבר. המאמר בוחן מה קרה, בסופו של דבר, להקצאת המשאבים לשירותי רווחה אישיים, בתהליך ההתפתחות שהשתרע על-פני שנות ה-80 ומה המצב השורר בתחום זה בפתח שנות ה-90.

מילות-מפתח:

שירותי רווחה	משפחות במצוקה
הוצאות ממשלתיות	הקצאת משאבים

309

קטן, יוסף

לקראת שיתוף לקוחות בשירותי רווחה בישראל; בחינת הרעיון ומניעיו

בתוך: בטחון סוציאלי, 6-7, יולי 1974, 50-63.

מן התוכן: המאמר דן במניעים השונים לשיתוף לקוחות בשירותי רווחה ובודק את משמעויותיהם באשר לצורות ולתכנים הקונקרטיים שאותם הרעיון עשוי לשאת בעת מימושו. המניעים הנדונים הם: זכותם הבסיסית של יחידים וקבוצות לקחת חלק בקבלת החלטות המשפיעות על גורלם; שיתוף לקוחות כאמצעי לניצול המידע והניסיון המצוי ברשותם; שיתוף לקוחות כאמצעי לשינוי בשירותי הרווחה ובמעמד העובדים המקצועיים בהם; שיתוף הלקוחות כגורם לחלוקה שונה של הכוח הפוליטי; שיתוף הלקוחות כאמצעי למיתון לחצים חיצוניים המופעלים על הארגון ולמניעת הצורך בשינוי מהותי במבנהו ובמדיניותו; שיתוף לקוחות כאמצעי לחינוך לקוחות; שיתוף לקוחות כאמצעי להרחבת בסיס התמיכה של ארגונים.

מילות-מפתח:

שיתוף	קבלת החלטות
יחסי עובד-לקוח	שירותי רווחה

310

קטן, יוסף

השתתפות דיירים בחיי המוסדות לקשישים - מטרות ומרכיבים

בתוך: בטחון סוציאלי, 25, נובמבר 1983, 38-57.

מן התוכן: המאמר מציג את רעיון השתתפות הקשישים במערכות שירותים שונות ואת השתמעויותיו השונות, ובוחר את מרכיביו העיקריים. המאמר מחולק לשלושה: בחלק הראשון מוצגים המטרות והמניעים העיקריים להשתתפות הקשישים בארגונים ובמערכות המעניקים להם שירותים. בחלק השני דן בתנאים שונים העשויים להקשות או להקל את שיתוף הקשישים. בחלק השלישי נבחנים מרכיבים שונים של שיתוף הקשישים, הנגזרים מן המטרות ומן המניעים שנסקרו בחלק הראשון.

מילות-מפתח:

שיתוף	מוסדות לקשישים
מעורבות	קשישים

311

קטן, יוסף

ארגונים וולונטריים - תחליף או שותף לפעילות המדינה בתחום הרווחה

בתוך: בטחון סוציאלי, 32, אוקטובר 1988, 57-73.

מז התוכן: בשנים האחרונות הולכת וגוברת במדינות רבות המגמה לצמצם את מעורבות המדינה, ולהגביר את מעורבות הארגונים הוולונטריים בזירת הרווחה. במאמר תוארו הסגולות החיוביות המיוחסות לארגונים וולונטריים: היסכון בהוצאה הציבורית לצורכי רווחה, הלימה רבה יותר לצרכים ולמשאלות של צרכנים, התמחות בתחומי שירות ייחודיים, גמישות וחדשנות, עידוד השתתפות, סינגור על אוכלוסיות במצוקה ואי־תלות של ארגונים וולונטריים במפלגות. בצד הסגולות החיוביות נסקרות גם עובדות אחדות שמשמעות מהן ביקורת על פעילותם והמטילות ספק ביכולתם לשמש תחליף הולם לפעילותה של המדינה בזירת הרווחה. יחד עם זאת, במרביתן של עובדות אלה אין כדי לשלול את תפקיד הארגונים הוולונטריים, אך הן מחייבות פעילות משותפת של המדינה, של הארגונים הוולונטריים ושל גורמים נוספים בזירת הרווחה, בעוד המדינה ממשיכה למלא תפקיד מרכזי בתחום החקיקה, בקביעת מדיניות, בתכנון מרכזי, בהקצאת משאבים ובהספקת שירותים ספציפיים.

מילות־מפתח:

ארגונים וולונטריים	שירותי רווחה
מדיניות רווחה	התערבות ממשלתית

312

קטן, יוסף

רשתות חברתיות לא־פורמליות ומקומן בזירת שירותי הרווחה

בתוך: בטחון סוציאלי, 34, דצמבר 1989, 35-48.

מז התוכן: קיימים ארבעה מגזרים עיקריים העוסקים בהספקת שירותי רווחה: הממלכתי, הוולנטרי, הלא־פורמלי והפרטי. המאמר מוקדש לאחד המרכיבים המרכזיים של המגזר הלא־פורמלי - הרשתות החברתיות הלא־פורמליות. במאמר מתוארות התכונות החיוביות והשליליות והסכנה שבראיית הרשתות החברתיות תחליף לשירותי הרווחה הממלכתיים.

מילות־מפתח:

רשתות חברתיות	שירותי רווחה
ארגונים וולונטריים	הספקת שירותים

313

קטן, יוסף

גורמים המשפיעים על השתתפות דיירים בשישה מוסדות לזקנים בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 39, ינואר 1993, 67-82.

מן התוכן: תיאור הגורמים העיקריים המשפיעים על השתתפות הדיירים במוסדות לזקנים בישראל. המאמר מבוסס על מחקר שערך המחבר בנושא. המחקר זיהה שלושה גורמים כאלה: (1) קיומם של דיירים בעלי מוטיבציה, כישורים וניסיון בפעילות ציבורית; (2) גישה חיובית לנושא מצד עובדי המוסד הבכירים (לצד הספקת משאבים); (3) תמיכה של כלל אוכלוסיית הדיירים. כמרכז מתאר המחבר צורות אפשריות של השתתפות, של תפקידים ושל תחומי מעורבות. מילות-מפתח:

קשישים	מוסדות לקשישים
איכות חיים	מעורבות
הנעה	שיתוף

314

קטן, יוסף

"מדינת הרווחה" - המשכיות, שינוי או קריסה

בתוך: בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 17-33.

מן התוכן: מאמר זה בוחן את מידת מהימנותן של הטענות הנשמעות מחוגים שונים ברבר קריסת "מדינת הרווחה". לאחר סקירת הגורמים, אשר נטען שהם גורמים לשקיעתה של "מדינת הרווחה", נבחן מצבה של "מדינת הרווחה". כבסיס לבחינה זו מוצגים נתונים על עמדות הציבור בסוגיות חברתיות שונות ונסקרות התפתחויות חברתיות שונות והתפתחויות קונקרטיות שהיו ב"מדינת רווחה" אחדות, ובכללן ישראל. סקירת המצב במדינות אלה מראה, ש"מדינת הרווחה" אכן לא מימשה רבים מן היעדים שהציבה לעצמה, אך היא מראה גם ש"מדינת הרווחה" לא התפרקה ואף אינה מצויה בנתיב שיוביל אותה בהכרח לקראת קריסה. מילות-מפתח:

דעת קהל	מדינת רווחה
תנאים כלכליים	עמדות חברתיות
הוצאות ממשלתיות	שירותי רווחה
מחקר השוואתי	שינוי חברתי
	עיוור

315

קינג, יהודית, גריפל, אניטה
מי צריך קורס הכנה לפרישה?

בתוך: בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 100-105.

מטרה: להעריך את קורס ההכנה לפרישה של אורחים עובדי צה"ל, כדי להסיק מסקנות ולקחים שגם מארגני תכניות אחרות יוכלו ליישם. // נבדקים: 163 אורחים עובדי צה"ל העומדים לפני פרישה מן העבודה. // שיטה: שאלונים שהועברו למשתתפי הקורס בנקודות זמן שונות, ונתונים נוספים שנאספו בשיטת התצפית המובנית. הקורס נערך ב־1978. // מן הממצאים: כמעט לפי כל אחד מן המדדים של "מוכנות לפרישה" נמצא שעובדי הצווארון הכחול היו פחות מוכנים לפרישה מעובדי הצווארון הלבן. מרבית המשתתפים היו מרוצים מן הקורס (חלקו הראשון של הדו"ח כולל סקירת ספרות על פרישה מן העבודה בפרספקטיבה של תפקיד). מילות-מפתח:

הערכת תכניות
הזדקנות

הכנה לפרישה
מיצב מקצועי
אורחים עובדי צה"ל

316

קיסר, ישראל
בוררות חובה במערכת יחסי העבודה

בתוך: בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 97-108.

מן התוכן: רשימה זו דנה בצדדים החיוביים והשליליים בהנהגת בוררות חובה וביעילותה לשיפור מערכות יחסי העבודה. לאחר בחינת הצדדים החיוביים והשליליים מוצגות כדוגמה אנגליה וישראל, שבהן מתקיימים דיונים בנושא זה, ואוסטרליה, שבה קיימת אמנם בוררות חובה, אך רבים הם המפקקים ביעילותו של מוסד זה. מילות-מפתח:

יחסי עבודה
אוסטרליה
ישראל

בוררות חובה
בריטניה
סכסוכי עבודה

קיפניס, ברוך, אספס, יעל

הגדרת הצרכים לשירותים שכונתיים ביישובים הערביים בישראל: פוטנציאל היישום של מודל "טווח הערכים" לתכנון מדיניות רווחה

בתוך: בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 52-69.

מטרה: המחקר עוסק בזיהוי מידת הצורך בשירותים שכונתיים של אוכלוסיית הכפרים הערביים המתעיירים בישראל, המאוכלסים במוסלמים ובנוצרים. מטרת המחקר לבחון באיזו מידה הוויתור על שירות זה או אחר שונה או דומה בין הקבוצות על-פי חתכים דמוגרפיים, חברתיים, כלכליים ותרבותיים ועל-פי צורות יישוב. // נבדקים: 614 גברים ונשים בגיל 19-45, שנדגמו באופן מקרי בארבעה יישובים המייצגים טיפוסים שונים של יישוב ערבי בישראל (אעבלין, ג'ת, סחנין ונצרת). // שיטה: הנתונים נאספו באמצעות ראיונות המבוססים על שאלונים. // מן הממצאים: בעזרת המשתנים צורת יישוב, דת ומחזור חיים ניתן לנכא את הצורך בשירותים שכונתיים. השירותים שעליהם הצביעו כל הנחקרים כחיוניים ביותר, ושעליהם הם אינם מוכנים לוותר, הם כבישים, מדרכות ומרפאה.

מילות-מפתח:

קביעת מדיניות	ביקוש לשירותים	נוצרים
מדיניות רווחה	סחנין	מקום מגורים
כפרים ערביים	אעבלין	מצב משפחתי
ערביי ישראל	צרכים	עיוור
מוסלמים	שירותים קהילתיים	ג'ת
ערים מעורבות	נצרת	

קלנר, יעקב

התיישבות חקלאית כאלטרנטיבה לעוני (מאה שנה לתכניתו של ישראל דב פרומקין להתיישבות עניי א"י)

בתוך: בטחון סוציאלי, 10-9, דצמבר 1975, 144-158.

מן התוכן: במאמר מוצגות שתי גישות נוגדות לתיקון היישוב היהודי בארץ-ישראל: גישה אחת היא זו של "אליאנס", הדוחה באופן מוחלט כל רעיון של התיישבות לאלתר ורואה את תרומתה בהכשרת מנהיגות חקלאית, שתהיה מסוגלת לפתח התיישבות חקלאית במידה נאותה ותבטיח את הצלחתה. על-פי גישה זו אין לעודד התיישבות אלא של כוגרי החינוך החקלאי ובהדרכתם. הגישה השנייה היא זו של מונטיפיורי, שלא העז לקבוע עמדה עצמאית ובלתי תלויה במנהיגותה של הרבנות בירושלים. על-פי גישה זו יש להקים קרן כלל-יהודית לתיקון מצבו של היישוב. הגשמת הרעיון של התיישבות לאלתר מותנית ביצירת קרן זו ובכוחה לפעול מיד.

מילות-מפתח:

התיישבות	תקופת "היישוב"
מדיניות חקלאית	ביטחון סוציאלי
עוני	תכניות פיתוח

319

קלנר, יעקב

עלייה, אידיאולוגיה ומדיניות סוציאלית מפרספקטיבה היסטורית

בתוך: בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 117-132.

מן התוכן: שלושה דברים מאפיינים את התגבשותה של מדיניות סוציאלית בחברה הישראלית: היותה מדינת הגירה, ההפרדה בין שירותים אוניברסליים לשירותי סעד ואידיאולוגיה המעלה את ההתנדבות למען משימה קולקטיבית למדרגת אידיאל. במאמר מודגמים יחסי הגומלין בין בעיות העלייה והמדיניות הסוציאלית בימי העלייה השנייה. כמורכב מנסה המאמר להראות שהמדיניות הסוציאלית הרווחת בישראל מקורה במגמה מימי העלייה השנייה, שהבליטה את הבעייתיות של עליית המונים מאורגנת: מקורה בהכרח פוליטי ולפיכך קיימת רתיעה עמוקה ממשמעותה החברתית.

מילות-מפתח:

מדיניות חברתית
תקופת "היישוב"
מחקר היסטורי

קביעת מדיניות
עלייה
אידיאולוגיות
התנדבות

320

קלנר, יעקב

ראשיתה של מדיניות סוציאלית בחברת היישוב היהודי בארץ ישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 175-191.

מן התוכן: המאמר סוקר את ראשיתה של המדיניות הסוציאלית ביישוב היהודי בארץ-ישראל. בעיקר נדונים פועלו ומדיניותו של יחיאל מיכל פינס, שהיה הראשון שניסה לקבוע מדיניות סוציאלית מוגדרת ומפורטת להקלת מצוקת היהודים בכלל ולמען צרכיו של היישוב בארץ-ישראל בפרט. מוצגים מושגים והעקרונות שטבע פינס לבעיותיה הסוציאליות של החברה היהודית בראשית שנות השבעים של המאה ה-19. כמורכב מוצגות הצעותיו לרפורמה במוסדות ה"חלוקה" באמצע שנות השבעים ועמדתו הנחרצת בנוגע לבעיית העלייה לארץ-ישראל בראשית שנות השמונים. מוצגת גם עמדתו של אוסישקין, שהיא ביטוי נוסף להלך-הרוחות בעקבות גל העלייה הגדולה של ראשית שנות התשעים של המאה ה-19.

מילות-מפתח:

מדיניות רווחה
מחקר היסטורי

תקופת "היישוב"
קביעת מדיניות

321

קלנר, יעקב

בעיה סוציאלית והתערבות סוציאלית; מערכת מושגים לניתוחם

בתוך: בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 5-11.

מן התוכן: המאמר מציג מערכת מושגים להבנת המונחים "בעיה סוציאלית" ו"התערבות סוציאלית". מוצגים שלושת מרכיביה של בעיה סוציאלית, נדונה התפיסה החברתית של מצבים סוציאליים ומוצג מיון סיבתי של בעיות סוציאליות. לאחר מכן נערכת הבחנה בין שני מודלים של התערבות בבעיות סוציאליות: המודל הפוליטי של תכנון חברתי והמודל ההומניטרי של התייחסות לאדם במצוקתו. לסיום מוצגים עקרונות להתערבות סוציאלית-פרופסיונלית. מילות-מפתח:

עבודה סוציאלית

תפיסה חברתית

תכנון חברתי

התערבות במשבר

מודלים

הגדרת מושגים

322

קלנר, יעקב

ה"אמת מארץ-ישראל"; מחאה, ביקורת ותיקון

בתוך: בטחון סוציאלי, 18-19, דצמבר 1979, 70-80.

מן התוכן: המאמר מציג את האוריינטציה האנטי-פילנתרופית בגיבוש המדיניות החברתית ליישוב החדש בארץ-ישראל, כפי שניסח אותה אחד-העם, ואת הביקורות שהוטחו כלפיה. מוצגות הביקורות של לווינסקי, סלוצקי ויהושע אייזנשטדט-ברזילי, המוחות נגד "אהבת הכלל", המתעלמת מן הפרט ופוגעת בגופו ובנפשו כאחד. מילות-מפתח:

מדיניות חברתית

מחקר היסטורי

תקופת "היישוב"

אידיאולוגיות

323

קרוסמן, ריצ'רד

הפוליטיקה של הפנסיות

בתוך: בטחון סוציאלי, 6-7, יולי 1974, 122-135.

מן התוכן: המאמר מתאר את תכנית הפנסיה הממלכתית שהתפתחה באנגליה בקרב קבוצתו של טיטמוס וכיצד נכשל ביצועה עקב סיבות פוליטיות. מדובר בתכנית המבוססת על שיטה ממלכתית, הממירה את שיטת החלום הקבוע בתשלומים ובתקבולים יחסיים לשכרו של העובד. המאמר מתאר את תהליך הפוליטיזציה של התכנית: כיצד נהפכה לפוליטיקה של מפלגה באופוזיציה, כיצד היתה לחלק ממערכת בחירות, כיצד היתה ממשלה אמורה להגשים אותה וכיצד נכשל הביצוע. מילות-מפתח:

פנסיה ממלכתית

טיטמוס, ריצ'רד

בריטניה

פוליטיקה

324

קרמר, יעל

סוציאליזציה בגיל השלישי - הערכת תכנית הדרכה לפרישה

בתוך: בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 109-120.

מן התוכן: סיכום הערכה ראשונית של תכנית הדרכה לפרישה שהופעלה בתקופה שבין אוגוסט 1973 לינואר 1984 בידי האגודה לפרישה מתוכננת. במאמר מובאים נתונים והערכות על שיטות הדרכה שונות שמטרתן הכנה לפרישה מן העבודה, בעקבות ניסוי הדרכה שנערך בחיפה במסגרת פרויקט ארוך טווח.

מילות-מפתח:

קשישים	חיברות
הערכת תכניות	הכנה לפרישה
	חיפה

325

קרמר, ראלף מ'

האופי הארגוני של מוסדות שירות וולונטריים בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 14-31.

מטרה: לבחון את הגורמים הסביבתיים והמבניים העיקריים המשפיעים על שלושת התפקידים המיוחסים לרוב ארגוני השירות הוולונטריים: חדשנות, שינוי תכרתי ופעילות אורחית וולונטרית. // נבדקים: 15 ארגוני שירות וולונטריים שתחום פעולתם הוא טיפול באוכלוסיות בעלות מגבלות גופניות ופיסיות. // שיטה: זהו שלב ראשון של מחקר בין-ארצי בנושא (מחקר גישוש אנליטי תיאורי). // מן הממצאים: הארגונים הלא-ממשלתיים פועלים בנסיבות של טשטוש תחומים בין המגזר הממשלתי ובין המגזר הוולונטרי. בגלל העדר תמריצים מספיקים והעדר מערכות ארגוניות הולמות נוצר חלל תכנוני, המתמלא בהחלטות המתקבלות באופן עצמאי ובנפרד בתוך משרדי הממשלה והארגונים הוולונטריים השונים. למרות שכל 15 הארגונים, פרט לאחד, מקבלים תמיכה מן הממשלה, מקור המימון הראשון הוא תרומות מן הציבור. פעולות המגביות נעשות ללא גוף מתאם ומכאן שנוצרות תכניות נוחות למכירה, ולא דווקא לקבוצות הנזקקות ביותר לשירות. כוח ההחלטה בכל הארגונים מרוכז בידי גרעין קטן וקבוע למדי של אנשים. גורמים תקציביים ופוליטיים מקשים את הנהגתן של תכניות חדשות בתוך הממשלה. הכספים הממשלתיים מיועדים כמעט תמיד לכיסוי גירעונות של תכניות קיימות, ולא להקמת שירותים חדשים או לשיפור רמתם של השירותים הקיימים.

מילות-מפתח:

מבנה ארגוני	ארגונים וולונטריים
שירותי רווחה	מדיניות רווחה
תקציבים	שירותים סיעודיים
מימון	

326

רדין, מייק

השותפות הבעייתית: הפנסיות הממלכתיות והפרטיות בבריטניה

בתוך: בטחון סוציאלי, 22, נובמבר 1981, 33-45.

מן התוכן: המאמר בוחן את השותפות הקיימת בבריטניה בין תכניות הפנסיה הממלכתיות והתעסוקתיות. בחינה זו נערכת תוך עיון במושג "התקשרות משנה", כפי שזו באה לידי ביטוי בתכנית הפנסיה החדשה בבריטניה, שנכנסה לתוקפה באפריל 1978. המאמר מצביע, במונחים כלליים של מדיניות, על אחדים מיתרונותיה ומחסרונותיה של מדיניות "התקשרות משנה" מסוג זה בין המדינה ובין שותפים פרטיים. מושם דגש באותם מאפיינים של שני השותפים, שיש בהם כדי לעשות את שותפותם העתידה ברוכה או הרסנית. מילות-מפתח:

בריטניה
מדיניות רווחה
שיתוף פעולה

ביטוח פנסיוני
הפרטה

327

רהב, גיורא, טייכמן, מאיר, ברנע, צפורה
צריכת אלכוהול ושימוש לרעה בסמים

בתוך: בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 73-82.

מטרה: בדיקת הקשר בין צריכת אלכוהול ובין שימוש לרעה בסמים בישראל. // נבדקים: 5,820 איש ואישה, שהם מדגם מייצג של האוכלוסייה היהודית הבוגרת בישראל, וכן 8,151 תלמידי כתי-ספר על-יסודיים, שהם מדגם מייצג של קרוב ל-300 כיתות מכל סוגי כתי-הספר. // שיטה: המחקר נערך באמצעות שאלונים. // מן הממצאים: השימוש בסמים נמצא קשור לצריכת אלכוהול. התחלת השימוש באלכוהול קודמת להתחלת השימוש בסמים בלתי חוקיים. הממצאים תומכים בהשערה של התיאוריה ההתפתחותית, אולם אין לראות בהשערה זו משום תיאור של תהליך רטרמיניסטי, שבו צריכת אלכוהול מובילה לשימוש בסמים או שהיא שלב הכרחי בתהליך זה. מילות-מפתח:

שימוש בסמים
כתי-ספר תיכוניים
נתונים סטטיסטיים

שתיית אלכוהול
תלמידים
צעירים

328

דובינא, ברכה, איכילוב, אורית

הקשר בין עמדותיהן של נערות בנושאי משפחה ובין תפיסתן את הדפוסים הקיימים במשפחת מוצאן

כתוך: בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 101-107.

מטרה: לבחון את הקשר בין תפיסתן של בנות מן המעמד הנמוך את הדפוסים השונים במשפחת המוצא שלהן ובין עמדותיהן באשר לדפוסים הרצויים במשפחתן שלהן בעתיד. // נבדקים: 53 בנות בגיל 16-18 הלומדות במרכז להכשרה מקצועית. // שיטה: שאלון סגור. // מן הממצאים: הקצאת התפקיד המסורתי רצויה לבנות בתחום של תפקידי משק הבית, אך נמצא שינוי של ממש (בהשוואה להוריהן) בכיוון של הגברת חלוקת התפקידים בין בעל לאישה בניהול הבית, בטיפול בילדים ובחינוכם. הבנות גם נבדלות מאימהותיהן ברצונן להתחתן בגיל מאוחר יותר, ללדת פחות ילדים ולעבוד מחוץ לבית. מילות-מפתח:

מיצב חברתי-כלכלי	תפקידי מין
עדות המזרח	תפיסה חברתית
יחסי משפחה	מתבגרים
בנות	שאיפות
עמדות	חלוקת תפקידים

329

רוזנפלד, יונה מ'

על השימוש במושג שיקום בישראל ועל פיתוחה של תורת שיקום מקצועית

כתוך: בטחון סוציאלי, 23, יוני 1982, 42-51.

מן התוכן: המאמר עוסק במושג השיקום וביישומו במדינת ישראל. תחילה נדון השיקום כביטוי למשאת נפש לאומית וכביטוי לאכזבה מן החלום הציוני. מוגדרים מרכיבי השיקום: מיקומו של השיקום בין שירותי הרווחה, האוכלוסייה שמדובר בה, היעד שהשיקום אמור להשיג, התהליך שבעזרתו מושג היעד והמקצועיות הנחוצה להפעלת התהליך. שירותי השיקום נבחנים כחלק ממערכת השירותים הסוציאליים האישיים במדינה. מוצגים צעדים לפיתוח תורת השיקום. לסיום מובאת הדגמה ממחקר על משפחות שהשתקמו אחרי שביתן עלה באש. מילות-מפתח:

שיקום	שיקום מקצועי
מקצועיות	שירותים חברתיים

330

רוטר, רפאל, שמאי, נירה
דפוסי העוני בישראל - ממצאים ראשוניים

בתוך: בטחון סוציאלי, 1, פברואר 1971, 17-28.

מזן התוכן: במאמר זה מובאים ממצאים ראשוניים של מחקר מקיף על דפוסי העוני בישראל, שנועד לאתר את השכבות הנחשלות באוכלוסייה בישראל, ללמוד על היקפן, על הרכבן, ועל רמת חייהן, ולאמוד את תרומת התכניות השונות לביטחון סוציאלי למען רווחתן של השכבות הללו. נמצא, שהמשפחות העניות תופסות 11% מכלל המשפחות בארץ; תחולת העוני בקרב המשפחות הגדולות ובקרב המשפחות הקטנות גדולה פי שניים עד שלושה בהשוואה למשפחות הבינוניות; כל זקן שלישי, שגילו 65 שנה ויותר, חי בעוני או על סף העוני; אבטלתו של ראש המשפחה היא אחד הגורמים המרכזיים לנחשלות הכלכלית של משפחתו; תחולתו של העוני בין משפחות שיש בהן הורה אחד בלבד גדולה במיוחד.

מילות-מפתח:

משפחות כמצוקה	עוני
משפחות חד-הוריות	אבטלה
ביטחון סוציאלי	נתונים סטטיסטיים
	מדדים חברתיים-כלכליים

331

רוטר, רפאל, שמאי, נירה
התחלקות ההכנסה האישית בישראל - המגמות בשנות השישים

בתוך: בטחון סוציאלי, 1, פברואר 1971, 55-62.

מזן התוכן: המאמר סוקר את המגמות של התחלקות ההכנסה האישית בישראל בשנות השישים. נסקרות המגמות של התחלקות ההכנסה האישית בכל המשפחות העירוניות, במשפחות השכירים ולגבי ההכנסה האישית הפנויה. כמרכזן נערכת השוואה בין אי-השוויון בהתחלקות ההכנסה בארץ ובין זה הקיים בארצות אחרות, כגון ארצות-הברית, קנדה, בריטניה, מקסיקו והודו.

מילות-מפתח:

בריטניה	התחלקות ההכנסות
הודו	אוכלוסייה עירונית
מחקר השוואתי	עובדים שכירים
קנדה	ארצות-הברית
מקסיקו	פער חברתי
	נתונים סטטיסטיים

332

רוטר, רפאל

הרפורמה בקיצבאות הילדים בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 70-91.

מִן הַתּוֹכֵן: המאמר סוקר את הרפורמה שהונהגה בקצבות הילדים בישראל. רפורמה זו הביאה להגדלה ניכרת בסיוע שנותנת החברה להכנסתן הכספית של משפחות עם ילדים, ובמיוחד להכנסת המשפחות מרובות הילדים. המאמר סוקר את עיקרי הרפורמה ודן בהשפעת קצבות הילדים על תחולת העוני ובהשפעת הרפורמה על אי־השוויון בהתחלקות בהכנסה. סך כל הסיוע שהממשלה נותנת הוא עדיין רגרסיבי בדפוסיו, במאמר מוצגת השיטה הבריטית, שהיא דוגמה למדיניות שונה ולגישה הפוכה, התומכת בילד העני יותר מאשר בילד העשיר.

מילות־מפתח:

קצבות ילדים	משפחות מרובות ילדים
שינוי ארגוני	עוני
שוויון חברתי	מדיניות רווחה
גודל משפחה	הכנסה
התחלקות ההכנסות	ילדים

333

רוטר, רפאל, אבינרי, דבורה

ביטוח נכות

בתוך: בטחון סוציאלי, 6-7, יולי 1974, 18-31.

מִן הַתּוֹכֵן: מאמר זה מציג סקירה ביקורתית של חוק ביטוח הנכות (כפי שאושר בכנסת ביולי 1973), משמעותו ומגבלותיו. הדיון נערך, בין היתר, גם על רקע הבעיות והפתרונות שהציעה לשר העבודה הוועדה הציבורית בראשותו של פרופסור ק' מן ועל רקע הסדרים חוקיים מקבילים במדינות אחרות. במאמר נדונות סוגיות מרכזיות נבחרות, כגון: חוק כללי או חוק משלים, מיהו נכה, מי זכאי לקצבת הנכות, נכה קודם ונכה חדש, סוגי השירותים המוכטחים לנכה, הבטחת הכנסה, האם הקצבה מספיקה, הזכות לתוספת תלויים, שיקום מקצועי ועוד.

מילות־מפתח:

קצבות נכות	חוקים
ביטוח נכות	שירותי רווחה

334

רוטר, רפאל, שמאי, גיזה
 הרפורמה במס ותשלומי העברה בישראל, יולי 1975

בתוך: בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 5-21.

מן התוכן: מאז 1959 פיתחה ישראל תכנית הבטחת הכנסה, המבוססת בעיקר על מערכת אוניברסלית של קצבות ילדים למשפחות מרובות ילדים. המאמר מתאר את השינויים שחלו במערכת זו בשנים האחרונות, לאור רפורמה שהונהגה הן במס הכנסה והן בתשלומי העברה. במאמר מתוארת גם השפעת הרפורמה במס ובמערכת הקצבאות על הכנסתן של משפחות עם ילדים, ובמיוחד ההשפעה הפרוגרסיבית של השינוי על הכנסתן של המשפחות מעוטות ההכנסה ומרובות הילדים.

מילות-מפתח:

קצבות ילדים	גמלאות
גמלה להבטחת הכנסה	מסים
הכנסה	שינוי ארגוני
עוני	משפחות מרובות ילדים
	תשלומי העברה

335

ריגר-שלונסקי, חגית
 שירותי רווחה כדרך להקצאת תגמולים חברתיים

בתוך: בטחון סוציאלי, 3, יוני 1972, 86-95.

מן התוכן: המאמר בוחן את שירותי הרווחה כדרך להקצאת תגמולים חברתיים. תחילה נסקרות שתי תפיסות של שירותי הרווחה בחברות תעשייתיות מודרניות: (1) גישת "הרע במיעוטו", לפיה נועדו שירותי הרווחה לשמר את חברת השוק כמתכונתה הקיימת ולמנוע פרצות בהסדרים כלכליים וחברתיים קיימים; (2) גישה הרואה בשירותי הרווחה אמצעי לקידום ולשינוי חברתי בדרך של היענות לצורכי האנשים בחברה, צרכים שאינם נענים כלל או נענים במידה בלתי מספקת להסדרים חברתיים. המאמר בוחן את ההשתמעויות לגבי מדיניות רווחה הנובעות משתי המגמות הללו. נבדק הקשר בין סוגים שונים של שירותים סוציאליים ובין דרכי ההצדקה של עצם עקרון ההתערבות הממשלתית. לבסוף נבחן הקשר בין שירותי הרווחה ובין מוסדות אחרים העוסקים בהקצאה חברתית.

מילות-מפתח:

שירותים חברתיים	שירותי רווחה
שינוי חברתי	מדיניות רווחה
התערבות ממשלתית	צרכים

ריגרי-שלונסקי, חגית, זלצברגר, לוטה
שירותי רווחה באמצעות לשכת הסעד

בתוך: בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 34-52.

מטרה: לבדוק את שירותי לשכת הסעד משלוש נקודות ראות: (1) של מעצבי מדיניות; (2) של אוכלוסיית האיזור שבו הלשכה פועלת; (3) של הלשכה כמכשיר להגשת השירות. // נבדקים: בכירים במשרד הסעד ובבית-הספר לעבודה סוציאלית; מדגם של ארבעה כפרים בתחום המועצה האזורית מטה יהודה, שכללו 286 כתי-אב; לשכת הסעד של מטה יהודה. // שיטה: ניתוח התוכן של דיונים שנערכו בסדנה שהשתתפו בה מעצבי המדיניות; ראיון אישי עם אחד או יותר מבני המשפחה. נתונים נוספים על 120 משפחות נלקחו מתוך תיקי לשכת הסעד ומראיונות עם העובדים הסוציאליים; סקר על כל אוכלוסיית הלקוחות של לשכת הסעד ומגיעיה עם לשכת הסעד של מטה יהודה בשנת התקציב 1966-1967, במטרה לקבל נתונים על שירותי הלשכה. // מן הממצאים: פעולתה העיקרית של הלשכה היא לספק אמצעי מחיה לאוכלוסייה הפונה. קיים טשטוש הבדלים בין צורכיהן הייחודיים של המשפחות השונות, שהמשותף להן הוא היותן עניות. הכוונת שירותים נפרדים לאוכלוסייה חסרת אמצעים, באמצעות לשכת הסעד, משיגה את המטרה ההפוכה. ה"חסות" של לשכת הסעד על ציבור המשפחות החלשות הופכת להיות סימן ההיכר שלהן. מילות-מפתח:

שירותי רווחה	ביטחון סוציאלי	ניתוח תוכן
לשכות לשירותים חברתיים	תיוג	משפחות במצוקה
מטה יהודה	קביעת מדיניות	עוני

רימרמן, אריק, בלום, ורדה

נכי תאונות עבודה: מיקוד שליטה, עמדות כלפי עבודה ושיתוף פעולה עם עובד השיקום

בתוך: בטחון סוציאלי, 37, דצמבר 1991, 129-138.

מטרה: בדיקה של נכי תאונות עבודה בנושאי מיקוד שליטתם, יחסיהם כלפי עבודה ורמת שיתוף הפעולה בתכניות שיקום. // נבדקים: 200 נכי תאונות עבודה שנבדקו בחודשים ספטמבר-נובמבר 1988. // שיטה: הנכים התבקשו למלא שאלון בן ארבעה חלקים: (1) פרטים אישיים; (2) שאלון רוטר למיקוד שליטה (Rotter, 1966); (3) שאלון עמדות כלפי עבודה; (4) שאלון הערכה על שיתוף הפעולה עם המשתקם (מולא בידי עובד השיקום). // מן הממצאים: (1) נמצא קשר בין מיקוד השליטה של נכי תאונות עבודה ובין עמדתם הכוללת כלפי עבודה (ככל שמיקוד השליטה פנימי יותר, כך מידת שביעות הרצון מן העבודה גדולה יותר); (2) לא נמצא קשר בין מיקוד השליטה של המשתקם ובין הערכת עובד השיקום את מידת שיתוף הפעולה של העובד בתהליך השיקום. מילות-מפתח:

נפגעי תאונות עבודה	עובדים סוציאליים	שיתוף פעולה
מוקד שליטה	תאונות עבודה	שביעות-רצון בעבודה
עמדות לעבודה	שיקום מקצועי	

338

רימרמן, אריק

תעסוקה נתמכת לאנשים הלוקים בנכויות התפתחותיות ופסיכיאטריות בארצות-הברית: לקחי מחקר ומדיניות

בתוך: בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 118-128.

מן התוכן: המאמר בוחן את מדיניות התעסוקה הנתמכת הניתנת לאוכלוסיות הנכים ההתפתחותיים והפסיכיאטריים בארצות-הברית, מבחינה תיאורטית, מחקרית ויישומית, ואת לקחיה בשביל מערכת השיקום בארץ. כמרכז נסקרים כמה מודלים של תעסוקה נתמכת ונדון הקושי המהותי לעבור ממודל של מרכזי שיקום ומפעלים מוגנים, מודל הקיים בארץ, למודל של תעסוקה נתמכת. מילות-מפתח:

נכויות התפתחותיות	הפרעות נפשיות
ארצות-הברית	שיקום מקצועי
מדיניות ממשלתית	מודלים
שיבוץ בעבודה	עובדים מוגבלים
מרכזי שיקום	מפעלים מוגנים

339

רמון שולמית

גישות של פוליטיקאים לחולי נפש ומחלות נפש. השוואה בין חברי הכנסת וחברי הפרלמנט הבריטי

בתוך: בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 127-144.

מטרה: לתאר ולהבין את גישותיהם של חברי הכנסת אל חולי הנפש ומחלות הנפש בישראל, תוך השוואה עם גישותיהם של חברי הפרלמנט הבריטי כלפי אוכלוסיות אלה. // שיטה: מחקר היסטורי, ניתוח תוכן של התבטאויות חברי הכנסת בנושא בשנים 1948-1979 ושל חברי הפרלמנט הבריטי. ניתוח תומר רקע - מאמרים שהתפרסמו בעיתונות. שיטת הניתוח: שכיחויות בלבד. // במאמר מובא רקע כללי בנושא החקיקה בתחום מחלות הנפש. // מן הממצאים: מובאים פירוט הנושאים המופיעים בשכיחות גבוהה (אשפוז) וההתייחסות לחולים, לאנשי מקצוע, לציבור ולמשלה. מוצג לוח המדגים קווי דמיון ושוני בגישות הפוליטיקאים הישראליים ועמיתיהם הבריטיים. הסיכוי העיקרי לשינוי בגישות חברי הכנסת והציבור תלוי ביכולת המעוניינים בדבר להתארגן לפעולה חינוכית ולהיות קבוצת לחץ.

מילות-מפתח:

חברי כנסת	פוליטיקאים
מחקר היסטורי	מחקר השוואתי
בריטניה	עמדות כלפי חולי נפש
שינוי עמדות	עמדות פוליטיות
חוקים	הפרעות נפשיות

340

שאול, יעקב

זקיפת ההוצאה הציבורית במגזר הבריאות להכנסת המשפחות והשפעתה על התחלקות ההכנסות

בתוך: בטחון סוציאלי, 32, אוקטובר 1988, 74-89.

מטרה: בחינת "התחלקות הסובסידיה בין קבוצות שונות באוכלוסייה", הערכת "השפעתה על אי-השוויון הכלכלי" באמצעות זקיפת ההוצאות הציבוריות על שירותי הבריאות להכנסת המשפחה ובדיקת התחלקות נטל המימון של שירותי הבריאות בתוך קבוצות אוכלוסייה שונות. // נבדקים: נתוני 1980-1983 על תקציב המדינה. // שיטה: המחקר זיהה ובחן שלושה משתנים: (1) ההוצאות הציבוריות לשירותי הבריאות; (2) האוכלוסייה הנהנית משירותי הבריאות הציבוריים למיניהם; (3) חישוב ההכנסה הזקופה משימוש בשירותי בריאות בכל עשירון באוכלוסייה. // מן הממצאים: (1) עלות השימוש הגבוהה ביותר לנפש נמצאה בקבוצת הקשישים בני 65 שנה ומעלה (הקבוצה השנייה שנמדדה אצלה עלות שימוש גבוהה היא קבוצת התינוקות עד גיל שנה); (2) הסובסידיה הממוצעת לנפש בעשירון התחתון גדולה ביותר מכפליים מזו שבשירון העליון ויורדת בהדרגה ככל שרמת ההכנסה גבוהה יותר; (3) פרוגרסיביות הסובסידיה מקטינה את פער ההכנסה הפנויה לנפש בין העשירונים העליונים ובין העשירונים הנמוכים. מילות-מפתח:

סובסידיות	שירותי בריאות
עלויות	הוצאות ממשלתיות
הכנסה	שוויון חברתי

341

שביט, יעקב

שכר עבודה, שירותים בעין (in natura) ומדיניות סוציאלית; השקפתו הסוציאלית של הרביזיוניזם: מקורות ועמדות

בתוך: בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 52-61.

מן התוכן: המאמר דן בהשקפתו הסוציאלית של הרביזיוניזם, שתיאר לא רק מודל חברתי-כלכלי של חברת העתיד הריבונית בארץ ישראל, אלא גם מודל של הסדרים חברתיים-כלכליים רצויים בתקופת המנדט. במאמר מתוארות שתי הרמות של תכנית ההתיישבות של התנועה הרביזיוניסטית: הראשונה - התביעות ממשלת המנדט; השנייה - התביעות מן ההסתדרות הציונית ומן המוסדות המיישבים. במאמר מדובר גם על דמותה של חברת העתיד כפי שראה אותה ז'בוטינסקי ועל הגורמים שהניעו אותו לנסח תיאוריה חברתית ו"אוטופיה". מילות-מפתח:

אידיאולוגיות פוליטיות	ז'בוטינסקי, זאב
מימון	תקופת "היישוב"
הטבות סוציאליות	שירותי רווחה
	מחקר היסטורי

342

שוורץ, חיה

דיור קהילתי למבוגרים הלוקים בפיגור שכלי: מאפייני דיורו וכיווני התפתחות אפשריים

בתוך: בטחון סוציאלי, 39, ינואר 1993, 83-95.

מן התוכן: דיון במאפייני הדיור הקהילתי למפגרים בישראל. בערך 10% מן המפגרים המבוגרים בישראל, השוהים במסגרות מחוץ לבית, נמצאים בדיור קהילתי. זוהי מסגרת שיקומית שהתפתחה מאוד בעשור האחרון. בישראל קיימים חמישה מודלים לדיור קהילתי: הוסטל, דירת הכשרה, דירה מוגנת, דירה עצמאית וכית קבוצתי. המחברת מנתחת את מאפייני הדיירים בתחומים האלה: מין, גיל, רמת פיגור, מגבלות בתחום הבריאות, מקום מגורים קודם וניעות. על סמך ניתוח הנתונים נטען, שמדיניות ההשמה בישראל אינה מבוססת על שיקולים רציונליים, ולא על מודל של "רצף התפתחות". ההשמה היא בדרך כלל שרירותית, על בסיס של זמינות.

מילות-מפתח:

פיגור שכלי	דיור מוגן
שיקום	מבוגרים
הוסטלים	טיפול בקהילה
קביעת מדיניות	תכונות דמוגרפיות
שיבוץ	מודלים

343

שור, אלווין ל'

ביטוח סוציאלי - אידיאולוגיה ותכנית

בתוך: בטחון סוציאלי, 3, יוני 1972, 115-123.

מן התוכן: המאמר דן באידיאולוגיה ובתכניות של הביטוח הסוציאלי. מוצגות שתי גישות לטיפול בעוני: גישה הגורסת שתשלומים במזומנים לאנשים שהכנסתם מתחת לרמה שנקבעה היא הדרך לטיפול בעוני בארצות-הברית ולפיה נותר רק לקבוע את רמת התשלומים ואת התחולה. גישה אחרת היא כוללנית יותר ורואה במזומנים, במצרכים ובשירותים שהממשלה מעניקה אמצעים שנועדו לטפל בעוני. מגמתה היא העברת הכנסות במסגרתן של תכניות. המחבר מתווה בקורים כלליים את הנושאים שיש לעסוק בהם כדי לעצב תכנית שתכליתה לשמור על רמת ההכנסה, והם: יעילות, בדיקת הכנסה, תוצאות לוואי בלתי מכוונות, הלימות, דינמיות, תמריצים ומזומנים, לעומת מצרכים או שירותים.

מילות-מפתח:

עוני	מדיניות רווחה
הכנסה	נתמכי סעד
ארצות-הברית	תכנון שירותים

344

שור, אלווין ל'

זיכוי מס בר-החזר - ניתוח מדיניות קוביסטי

בתוך: בטחון סוציאלי, 29, גובמבר 1986, 57-72.

מן התוכן: המאמר עוסק בהצעה של זיכוי מס בר-החזר כתחליף לפטור האישי ממס ההכנסה. זיכוי מס בר-החזר מנותח על-פי השפעתו על משפחות ועל-פי משחק הגומלין שלו עם מערכות אחרות שהן רלוונטיות במישרין - שכר מינימום, ביטחון סוציאלי, סיוע למשפחות עם ילדים תלויים וכן הלאה. כמו-כן נבחנות ההטבות, העלויות וההשפעות שלו על החלוקה מחדש. מילות-מפתח:

מס הכנסה	עוני
מיסוי	שכר
חלוקת הכנסה מחדש	ביטחון סוציאלי

345

שורץ, שפרה

מי יבטיח את בריאות היישוב?

בתוך: בטחון סוציאלי, 43, ינואר 1995, 5-23.

מן התוכן: המאמר סוקר את ניסיונותיה של קופת חולים הכללית להביא לחקיקת חוק ביטוח בריאות חובה בתקופת המנדט, תוך בחינת מהלך מאורעות התקופה ועמדותיהם של הגורמים הפוליטיים השונים שפעלו באותה תקופה ומתאר את הסיבות שהביאו לכישלון יזמת חקיקה זו. כמו-כן המאמר חושף את הביטויים הראשונים של צמיחת רעיון ביטוח בריאות ביישוב היהודי בארץ ואת פעילות קופת חולים בנושא זה בראשית תקופת המנדט. מילות-מפתח:

תקופת "היישוב"	קופות חולים
ביטוח בריאות ממלכתי	חוקים
מחקר היסטורי	

346

שטיינברג, ג'רלד

מכשולים בדרך לשינוי מבנה מערכת הבריאות בישראל

בחוך: בטחון סוציאלי, 34, דצמבר 1989, 61-78.

מן התוכן: מועלות הצעות לרפורמה מוסדית במערכת שירותי הבריאות. מתוארים המבנה המוסדי של מערכת הבריאות בארץ, המשבר במערכת שהחל בשנות ה-80 ומקורותיו המוסדיים. המחבר מציע, שהממשלה תפעל ליצירת התשתית המוסדית והכלכלית הדרושה במסגרת המוסדות הקיימים, כמו קופת חולים הכללית. מילות-מפתח:

שירותי בריאות	מבנה ארגוני
שינוי ארגוני	קופות חולים

347

שטנדל, אורי

תמורות בחברה הערבית על רקע יישום השירותים הסוציאליים

בתוך: בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 146-153.

מן התוכן: המאמר בוחן את משמעויות התפרסותם של השירותים הסוציאליים במגזר הערבי בישראל. תחילה נבחנים המאפיינים של הכפר הערבי: קשרי השאירות, השפעת החמולה והעומד בראשה והיבלעות הפרט בתחום החמולה. בהמשך מתואר תהליך התמורה שחל במבנה הדמוגרפי של ערביי ישראל בעקבות כניסתם של שירותים סוציאליים שונים, כמו ביטוח לאומי ושירותי בריאות. מתוארים לבטי התפתחותם של שירותי התינוך וחדירתה של ההסתדרות לכפר הערבי. מילות-מפתח:

שירותים חברתיים	שינוי חברתי	שירותי בריאות
כפרים ערביים	ערביי ישראל	חינוך במגזר הערבי

348

שטנדל, אורי

מעמד האישה הערבית בישראל על סף שנת 1976

בתוך: בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 137-143.

מן התוכן: המאמר בוחן את מעמדה של האישה הערבייה על רקע התמורות החלות בחברה הערבית בישראל. על רקע זה קיימות התנגשויות בין מסורת העבר ובין ערכים חדשים. האישה הערבייה שוות זכויות על-פי חוק לאחותה היהודייה, אך בתוך החברה הערבית מעמדה נמוך ונחות. במאמר מתוארת השפעתה של המציאות הישראלית על מעמד האישה הערבייה הן מבחינה תחיקתית והן מבחינה תרבותית ומוצגות המגמות המייצבות ומשפרות את מעמד האישה הערבייה. מילות-מפתח:

ערביי ישראל	נשים	מודרניזציה
חברה מסורתית	זכויות האישה	שינוי חברתי
שוויון בין המינים		

349

שינדלר, ראובן

הסיוע למובטלים בתקופת היישוב (1925-1930); נדבנות, יצרנות ועזרה הדדית

בתוך: בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 192-197.

מן התוכן: המאמר סוקר את ההתמודדות עם המצב הכלכלי הקשה ששרר בארץ בשנים 1925-1930 ואת הניסיונות לסייע למובטלים. ניסיונות אלה כללו מפעלים של עזרה הדדית, תכנית סיוע למובטלים ותכנית "משען" - תכנית לעזרה כספית שהחלה את דרכה כקרן הלוואות לפועלים מובטלים והתפתחה בהדרגה לתכנית לעזרה כספית. מתואר תהליך שהביא להתפתחותה של רשת שירותים חברתיים בממדים נרחבים באותה תקופה. מילות-מפתח:

אבטלה	מחקר היסטורי	מתן עזרה
שירותי רווחה	תקופת "היישוב"	עזרה הדדית

350

שירום, אריה, לנדאו, אבישי

ניתוח והערכה של ניסיונות ליישום מדיניות שכר סלקטיבית בשירות הציבורי בשנים 1976-1977

בתוך: בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 105-118.

מטרה: לבדוק את יעילותה של מדיניות השכר הסלקטיבית שנקבעה לגבי אחיות ועובדים סוציאליים כשנה לאחר שנחתמו אתם הסכמי שכר. // נבדקים ושיטה: ראיון מובנה עם נציגי הצדדים בדרג הארצי שהיו שותפים למשאומתן. נאספו גם נתונים מדגמיים משלושה בתי-חולים בינוניים בגוש דן באמצעות שאלון סגור שמולא בידי מנהל כוח-אדם של כל אחד מבתי-חולים. // מן הממצאים: מתוארים הנושאים האלה: מתסוד בכוח-אדם, המשאומתן הקיבוצי של 1976 ותוכנו, ההסכמים שהושגו עבור אחיות. מסתבר, שרווחי השכר של שתי הקבוצות קשורים לעיסוקם, בניגוד למדיניות קודמת, שבה עובדים אלה היו חלק מהסכמי שכר כלליים הנהוגים בשירות הציבורי. אף-על-פי כן, נראה שלעובדה זו אין השפעה רבה על הניידות של קבוצות עובדים אלה במובן של עזיבה או הישארות בעבודה. מילות-מפתח:

אחים (סיעוד)	יישום מדיניות
מגזר ציבורי	עובדים סוציאליים
שכר	מדיניות כלכלית
הסכמי עבודה	בתי-חולים
כוח-אדם	

351

שירום, אריה

הוויכוח על מדיניות בריאות: על דו"ח ועדת החקירה הממלכתית

בתוך: בטחון סוציאלי, 37, דצמבר 1991, 55-70.

מן התוכן: סיכום העיקרים של שתי הגישות לרפורמה בשירותי הבריאות בישראל, כפי שהן משתקפות בדו"ח הרוב ובדו"ח המיעוט של ועדת החקירה הממלכתית לבדיקת תפקודה ויעילותה של מערכת הבריאות בישראל (1990). דו"ח הרוב מציע שינוי בסיסי במערכת, כולל שינוי התפקיד של קופות החולים. לעומת זאת, דו"ח המיעוט מציע שינויים מוקדיים במערכת הנוכחית, כולל הספקה של משאבי כוח-אדם, כסף וטכנולוגיה במערכת, נוסף על שינוי המבנה של משרד הבריאות. מילות-מפתח:

שירותי בריאות	מדיניות ממשלתית
שינוי ארגוני	קופות חולים
ועדות חקירה	מבנה ארגוני
משרדי ממשלה	

352

שלו, מיכאל

קונפליקט מעמדי ומדיניות ציבורית: מעבר לדגם הסוציאל-דמוקרטי של מדינת הרווחה

בתוך: בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 39-55.

מן התוכן: מאמר זה נועד להיות סקירה מוקדמת של הטיעונים והראיות להשקפה שלפיה יש לייחס את מרב התמורות הגלויות לעין בתהליך הופעתה וצמיחתה של מדינת הרווחה במדינות המערב לכוחן, ובעיקר לכוחן המדיני, של מפלגות הפועלים הסוציאל-דמוקרטיות. הכותב מגיע למסקנה, שמדינת הרווחה עולה ומתפתחת בחברות קפיטליסטיות מתקדמות, בין שקיימת בהן ובין שלא קיימת בהן מפלגת פועלים דמוקרטית מגובשת, אך הופעתה מוחשית והשפעתה על החלוקה המעמדית רבה לאין ערוך תחת שלטון הסוציאל-דמוקרטים. בתקופה שאחרי מלחמת העולם השנייה ניתן למצוא אפוא את מדינות הרווחה הגדולות והמתקדמות ביותר אך ורק תחת שלטון הסוציאל-דמוקרטים, או במקום שבו הגופים והתאגידים הקורפורטיסטיים הקשורים בהם נוצרו בדרך כלל עקב צירוף מיוחד של נסיבות כלכליות וקיום פילוגים לא מעמדיים שקיבלו ביטוי פוליטי.

מילות-מפתח:

מערכות פוליטיות

מדיניות רווחה

מדינת רווחה

353

שמגר הנדלמן, לאה

מערכת שירותית למשפחות חד-הוריות; שירותי משרד הביטחון לאלמנות מלחמה וילדיהן

בתוך: בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 106-113.

מן התוכן: המאמר מציג את מערכת השירותים שמשרד הביטחון מעניק לאלמנות מלחמה וילדיהן. מוצגות תכונותיה של האוכלוסייה המיוחדת הזאת, נדון אופיה של בעיית האלמנות ומוצגים ההסדרים החוקיים והמבניים של השירות המוצע. מתוארים יתרונותיה של מערכת זו. ביניהם: גיבוי חוקי רחב, משאבים רבים, גמישות בשימוש במשאבים, אהדה ציבורית רחבה לשירות ולמקבליו והתמחות גבוהה של עובדי השירות בטיפול בבעיות שהן אופייניות לאוכלוסייה המטופלת. כמו-כן נדונות הבעיות הקיימות במערכת, כגון: בעייתיות בדרכי תפעולה של המערכת, ריכוז כוח וסמכות בידיהם של בודדים, חוסר בהירות בהגדרת מטרותיו של השירות ותחומי פעולתו.

מילות-מפתח:

אלמנות מלחמה

משפחות חד-הוריות

יתומי מלחמה

גמלאות

שירותים

משרדי ממשלה

354

שמואלי, אליעזר

בעיות בתחום האינטגרציה החברתית בחינוך

בתוך: בטחון סוציאלי, 3, יוני 1972, 33-43.

מן התוכן: המאמר עוסק באינטגרציה החברתית בחינוך ובנחיצותה. מתוארים הבעיות והלבטים המלווים את מיפוייה מחדש של מערכת החינוך, נסקרים גורמיה של ההפרדה הקיימת, ביניהם: מדיניות הרישום, מדיניות השיכון וניפוי חברתי. המאמר מנתח את המורכבות של בעיית המיזוג לאור מבנהו הארגוני של החינוך בישראל, את מגמותיו ואת ציפיותיו, ועומד על החרדות המלוות את תהליך המיזוג בבית הורים ובבית-הספר, בהנהלת החינוך המרכזית ובגופים פוליטיים הקשורים בהכוונת החינוך במדינה. כמורכב מוצגים הצעדים הראשונים בביצוע רעיון האינטגרציה ולקחים ראשונים מביצוע זה.

מילות-מפתח:

רפורמה בחינוך (1968)
שינוי חינוכי
בתי-ספר

מיזוג חברתי בבית-הספר
מדיניות חינוכית
קביעת מדיניות
מבנה ארגוני

355

שמואלי, אליעזר

"הסעת תלמידים" (Busing) כמכשיר לדסגרגציה של מוסדות חינוך בארה"ב ובישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 77-85.

מן התוכן: המאמר סוקר את התופעה החברתית-חינוכית של הסעת תלמידים הקיימת בארצות-הברית ובישראל. תחילה מוצג הניסיון האמריקני, ולאחר מכן מוצגים לקחים מספר מתוך הניסיון הישראלי. במסגרת תיאור התפתחותו של רעיון הסעת התלמידים בארצות-הברית מוצגות עמדותיהם של המצדדים ושל המתנגדים להסעה והסיכויים הנשקפים בעתיד להסעת תלמידים בישראל.

מילות-מפתח:

מיזוג חברתי בבית-הספר
ישראל

הסעה לבית-הספר
ארצות-הברית
עמדות

שמואלי, עמיר, שובל, יהודית, פליישמן, רחל
 התמיכה הלא-פורמלית בקשישים: רשתות חברתיות בשכונת בקעה בירושלים
 בתוך: בטחון סוציאלי, 25, נובמבר 1983, 68-78.

מטרות: ללמוד על מאפייני הרשתות הלא-פורמליות של הקשישים, לחקור בצורה אמפירית את החוסן העתידי של רשת העזרה ולבחון את תגובות העוזר הראשי של הקשיש בתכניות אחדות המציעות פיצוי ותמריצים לתמיכה המתקבלת ממנו. // נבדקים: מדגם שכבות של 263 קשישים ושל 203 עוזרים ראשיים של קשישים. // שיטה: הנבדקים רואיינו על סמך שאלונים. // מן הממצאים: נשים קשישות, קשישים מעל גיל 75 וקשישים שמוצאם מאסיה-אפריקה נוטים לקבל יותר עזרה מאשר גברים קשישים, מקשישים צעירים ומקשישים ממוצא אירופי. הקשישים נוטים לגלות פסימיות באשר לסיכויי העזרה בעתיד יותר מאשר עוזריהם. נמצא, שהגשת עזרה בעבר היא המנבא העיקרי של חוסן הרשת, כלומר, רשתות שפיתחו הרגלי עזרה בעבר הן בעלות סיכוי גבוה להמשיך ולקיים דפוסי עזרה כאלה במקרים של צורך גובר והולך של הקשיש.
 מילות-מפתח:

רשתות חברתיות	בקעה (ירושלים)
תמיכה חברתית	קשישים
הבדלי מין	מתן עזרה
הבדלי גיל	מוצא עדתי

שמואלי, עמיר
 מגורים חד-דוריים לעומת מגורים רב-דוריים של קשישים בישראל
 בשנים 1972-1982
 בתוך: בטחון סוציאלי, 33, מאי 1989, 32-43.

מן התוכן: סקירה על סוגיית סידורי המגורים של הקשישים בקהילה בישראל, מתוך כוונה לעמוד על מגמות שהסתמנו בעשור האחרון הן בתפוצה היחסית של מגורים חד-דוריים ורב-דוריים והן בחשיבות הדיפרנציאלית של הגורמים הקובעים אותם. הסקירה מבוססת על שני סקרים ארציים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה: מפקד 1972 והנספח לסקר כוח-אדם של הקשישים שנערך בסוף 1982. השוואה של התפלגות סידורי המגורים של קשישים בקהילה בין השנים 1972-1982 מעידה, שכמו ברוב מדינות העולם המערבי היתה גם כאן ירידה בשיעור משקי הבית הרב-דוריים: מ-33% בשנת 1972 ל-22% בשנת 1982.
 מילות-מפתח:

יחסים בינדוריים	קשישים
דיור רב-דורי	מחקר השוואתי
טיפול בקהילה	

358

שמיד, הלל, סבג, קלרה

היבטים ארגוניים ומבניים של ארגונים ציבוריים ופרטיים המספקים שירותים לזקנים סיעודיים - ניתוח השוואתי

בתוך: בטחון סוציאלי, 36, אפריל 1991, 49-67.

מן התוכן: ניתוח השוואתי בין ארגונים ציבוריים ובין ארגונים פרטיים, המספקים שירותים לזקנים סיעודיים, מנקודת מבט ארגונית ומבנית. בחינת יעילות ואפקטיביות ארגונית. נבדקו 41 ארגונים המספקים שירותים כאלה: 27 ארגונים פרטיים, 7 עמותות למען הזקן ואגודות וולונטריות ו-7 ארגונים ציבוריים. מבין הארגונים המספקים בישראל שירותי בית לזקנים סיעודיים, הוותיקים ביותר הם הארגונים הציבוריים, והצעירים מכולם הם הארגונים הפרטיים. אלה האחרונים נוסדו ברובם הגדול סמוך להפעלת חוק הסיעוד בשנת 1988. מן המחקר עולה, שבתקופה הראשונה להפעלת החוק העדיפו הרשויות הממלכתיות (באמצעות הוועדות המקומיות) את הארגונים הציבוריים שצברו ניסיון רב בהגשת שירותים לקשישים. מצב זה כפה על הארגונים הפרטיים לאמץ אסטרטגיה של כוללנות, תוך חיפוש מקורות מימון. הארגונים במגזר הפרטי נוטים להקטין את הסיכון הכרוך בתלות במקור אחד באמצעות פריסה של שירותים מגוונים לאוכלוסיית יעד הומוגנית, במגמה להגביר את תלותה בהם. לעומת זאת, הארגונים במגזר הציבורי מאמצים לעצמם אסטרטגיה של התמחות במתן שירותים עם פריסה גיאוגרפית ופריסת לקוחות גדולת יחסית. נמצא דמיון רב בהתנהגויות הארגוניות בין הארגונים הפרטיים והעמותות ובין הארגונים הציבוריים. כמו-כן נמצא שוני בדפוסים המבניים, האסטרטגיים והארגוניים בין הארגונים הציבוריים לאחרים. מילות-מפתח:

מגזר ציבורי	קשישים מוגבלים	ביטוח סיעוד	ארגונים
הספקת שירותים	אפקטיביות ארגונית	חברות פרטיות	מבנה ארגוני
		מחקר השוואתי	שירותים סיעודיים

359

שמיד, הלל, הזנמלד, יחזקאל

דילמות ארגוניות בהספקת שירותי טיפול ביתי

בתוך: בטחון סוציאלי, 39, ינואר 1993, 96-109.

מן התוכן: ניתוח כלכלי-פוליטי של תפקוד הארגונים המספקים שירותי טיפול ביתי לקשישים. ארבעה גורמים עיקריים משפיעים על ארגוני הטיפול הביתי: (1) קיומה של סביבה לא שקטה המערערת את היציבות הארגונית (גידול מתמיד בביקוש, תחרות גדולה, אי-ודאות ביחס לזמינות המשאבים הכספיים); (2) טכנולוגיית שירות התלויה ביחסים בינאישיים הדוקים בין עובד ללקוח; (3) שירות שניתן מחוץ לגבולות הארגונים ומעורר שאלות רציניות של פיקוח; (4) הישענות על כוח עבודה לא מיומן המאופייין בתחלופה גבוהה ובחוסר יציבות. על רקע מאפיינים אלה מתגבשים שני דפוסים מובחנים של מדיניות שבאמצעותם יכולים ארגונים כאלה לשרוד. מילות-מפתח:

קשישים	טיפול בית סיעודי
שירותי רווחה	אפקטיביות ארגונית
הספקת שירותים	תכנון ארגוני

360

שני, משה

שיפור דפוסי ההכוונה והתיאום של שירותי הרווחה

בתוך: בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 22-31.

מן התוכן: נושאו של מאמר זה הוא שיפור דפוסי ההכוונה והתיאום של שירותי הרווחה, סוגיה המעסיקה כבר זמן רב את קובעי המדיניות ואת הציבור בישראל. אין במאמר תכנית פעולה מפורטת, אלא עיסוק בכמה היבטים של הנושא והצגה בקווים כלליים של התפיסה הנוגעת להיערכות ארגונית ולדפוסי פעולה.

מילות-מפתח:

אפקטיביות ארגונית
מבנה ארגוני

שירותי רווחה
שינוי ארגוני

361

שניט, דן

כמה בעיות משפטיות בסוגיית הסעד למעוטי יכולת

בתוך: בטחון סוציאלי, 1, פברואר 1971, 75-84.

מן התוכן: המאמר בוחן מקצת מן הבעיות המשפטיות הקשורות בהגשת סעד למעוטי יכולת. תחילה נבדק אם קיימת בישראל הכרה קונסטיטוציונית בזכות לסעד. בהמשך מוצגים המבחנים המשפטיים הקובעים מיהו נזקק. לסיום נדונה מהות החובה של הגשת סעד לנזקקים.

מילות-מפתח:

שירותי רווחה
זכויות האזרח

נתמכי סעד
חוקים
מדדים חברתיים-כלכליים

362

שניט, דן

חוק ביטוח סיעוד - ההיבט המשפטי

בתוך: בטחון סוציאלי, 30, יוני 1987, 65-77.

מן התוכן: ניתוח ביקורתי של חוק ביטוח סיעוד, כפי שהתקבל בכנסת באפריל 1986. הנושאים שבהם מתמקד המאמר: המצב ערב קבלת החוק, החשש מ"בריחה תקציבית" של משאבים כספיים שהוקדשו לשירותים לקשישים ערב קבלת החוק, אוכלוסיית היעד - מי יוכר במסגרת החוק? מהות הגמלה והיקפה, מבחני אמצעים כתנאי להכרה בזכאות והנהלים להכרה בזכאות ולמתן שירותי סיעוד למבוטחים.

מילות-מפתח:

חוקים

ביטוח סיעוד
מבחן אמצעים

363

שנן, יואל

החיים שמעבר "לשיא"; שינויים פסיכולוגיים בגיל העמידה

בתוך: בטחון סוציאלי, 3, יוני 1972, 12-32.

מטרה: ניתוח משמעות השינויים החלים מעבר לגיל 45 // נבדקים: 152 גברים ונשים בני 45-75 בריאים ופעילים. // שיטה: התפקודים האינטלקטואליים נבדקו באמצעות כמה תת-מבחנים ממערכת וכסלר (1958). תכונות אישיות ודפוסי התמודדות נמדדו באמצעות מבחן T.A.T. (מורי, 1938) ומבחן השלמת משפטים (שנן, 1968). תפיסה עצמית נמדדה באמצעות תיאור עצמי ספונטני, ותפיסת מרווחי זמן - בעזרת ניסוי שתוכנן למטרה זו. פרספקטיבת הזמן ועמדות לקראת הפרישה הוערכו בראיון אישי. // מן הממצאים: לגיל הכרונולוגי יש תפקיד בלתי מבוטל בתהליכי ההתפתחות בין השנים 45-65. גורמי השכלה, מין ומוצא, ובעיקר שילוב גורמים אלה, משפיעים לא פחות על עקומת ההזדקנות לאחר גיל 45. מבחינת פרספקטיבת הזמן נמצא מיקוד רב בהווה, הכרוך בצמצום פרספקטיבת הזמן. לנשים בגיל 45-65 יש הערכה עצמית כללית גבוהה יותר מאשר לגברים, וליוצאי עדות המזרח יש הערכה עצמית גבוהה יותר מאשר ליוצאי המערב. התפקודים האינטלקטואליים - ידע, הבנה ויכולת להעלות מן הזיכרון רשמים חזותיים וקוליים - אינם משתנים למעשה בין הגילים 46-65. לעומת זאת, חלה ירידה בכל התפקידים המעמידים את האדם בפני הצורך לשלב מחשבה ופעולה ולעשות זאת מהר.

מילות-מפתח:

מבוגרים בגיל העמידה	פרספקטיבת זמן	הזדקנות
מוצא עדתי	התנהגות מתמודדת	רמת השכלה
כושר קוגניטיבי	תפיסת זמן	שלבים בהתפתחות
הבדלי מין	הערכה עצמית	פרישה
הבדלי גיל		

364

שנן, יואל, אדלר, חיים, אדלר אמיל

סגנון התמודדות ושיקום

בתוך: בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 53-66.

מן התוכן: המאמר עוסק בהשפעת האישיות על תהליך השיקום, כלומר על תהליך ההסתגלות למצב לחץ חמור למדי ופחות או יותר תמידי, הנובע מהיפגמות או מאבדן יכולת התפקוד, כמו הזדקנות למכשיר שמיעה או לטיפול בדיאליזה. מטרת המאמר היא לעמוד על כמה קשרים בין סגנון ההתמודדות כתכונת אישיות ובין תוצאות השיקום.

מילות-מפתח:

התנהגות מתמודדת	שיקום
מצבי לחץ	תכונות אישיות
חולים	

365

שנער, דב

שירותי מידע לקשישים בישראל

בתוך: בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 102-108.

מן התוכן: המאמר בודק את שירותי המידע לקשישים בשתי רמות - הכלל-ארצית והמקומית - ומשני סוגים של קהל יעד: האוכלוסייה הכללית, הכוללת גם קשישים, ואוכלוסיית הקשישים באופן מיוחד. כמו-כן נבדקים שני סוגי תהליכים בשירותי המידע: תהליכים של העברת מידע ותהליכים של קליטת מידע. מן הבדיקה עולה, ששירותי המידע לקשישים בישראל מאופיינים בהיצע דל, בהעברה לא שיטתית של מידע לקשישים ובליקויים בשימוש בערוצי תקשורת למטרה זו. נטען, שיש לעצב מדיניות רצינית וגישה שיטתית, שתכלול לפחות מרכיבים של הגדלת כמות המידע, התאמתו לערוצים השונים ולכושר הקליטה של קהלי היעד, שיפור הגישה של הצרכנים לערוצים השונים והקלת הבנתם את המסרים.
מילות-מפתח:

שירותי מידע	קשישים
צורכי מידע	העברת מידע
רשתות חברתיות	תקשורת המונים
	קביעת מדיניות

366

שפירא, לוריין

שיקום מקצועי והערכת תכניות שיקום לאור הספרות המקצועית

בתוך: בטחון סוציאלי, 23, יוני 1982, 62-74.

מן התוכן: תיאור תהליכי השיקום המאפיינים גישות ותכניות שונות בתחום השיקום המקצועי והצבעה על היעילות ועל המוצלחות ביותר מביניהן. חלקו הראשון של המאמר מתאר מתוך פרספקטיבה היסטורית גישות ופילוסופיות שיקומיות שונות שהתפתחו במרוצת הזמן ומשווה בין מערכות שיקום לאומיות שונות. בהמשך נסקרים מחקרי הערכה בתחום זה: מטרתיהם, כיווני מחקר שונים ושיטות מחקר.
מילות-מפתח:

ארצות-הברית	שיקום מקצועי
שוודיה	בריטניה
הערכת תכניות	סקירת ספרות

367

שרון נחמן

פעולה מתקנת: חוליה חדשה-ישנה בהערכת מערכות לסיוע כלכלי ושירותי רווחה

בתוך: בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 73-84.

מן התוכן: המאמר מציג מודל כללי ואינטגרטיבי למערכת פעולה מתקנת במערכות ניהול של שירותי הרווחה ובארגונים לסיוע כלכלי. פעולה מתקנת מוגדרת כך: "השימוש שהארגון עושה במידע שהוא מקבל כמשוב לפעולותיו". המודל המוצג מתאר את התפתחות הנושא עד היום. המחבר מתאר את מרכיביו של המודל: (1) פעולת המערכת הארגונית; (2) תהליכי העבודה; (3) מנגנונים ושיטות של איסוף מידע (בקרת איכות, בקרת תהליך, מחקרים מיוחדים); (4) תהליכי ריכוז ועיבוד הנתונים המתקבלים במשוב מן השטח; (5) תכנון ועיצוב הפעולה המתקנת על-פי הנתונים שהתקבלו ועובדו. המחבר מתאר גם את הבעיות הניצבות בפני מפעילי הפעולה המתקנת ואת הדרישות והתנאים ליישום המודל שתואר.

מילות-מפתח:

מודלים

שירותי רווחה

משוב

368

תמיר, יוסי

שינויים בדפוסי העוני באוכלוסיית השכירים בישראל 1969-1977 (מגמות כלליות)

בתוך: בטחון סוציאלי, 18-19, דצמבר 1979, 81-100.

מן התוכן: המאמר עוסק בבדיקת התרומה האפקטיבית של גידול בנפח תשלומי ההעברה לצמצום העוני בקרב אוכלוסיית השכירים היהודיים ובבחינת השינויים שחלו בשנים 1969-1977 בתחולת העוני ובדפוסיו. כמו-כן נבחנת השפעתה של מערכת התמיכות לאורך השנים על אי-השוויון הכולל בהתחלקות ההכנסה באמצעות ניתוח נתונים המבוסס על אוכלוסיית סקרי הכנסות שכירים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

מילות-מפתח:

עוני

עובדים שכירים

התחלקות ההכנסות

ניתוח נתונים משני

פער חברתי

קשישים

משפחות מרובות ילדים

גמלה להבטחת הכנסה

תשלומי העברה

תמיר, יוסי

במלאות שישים שנה ל-ISSA: מהות הארגון ופעולתו

בתוך: בטחון סוציאלי, 31, פברואר 1988, 3-12.

מן התוכן: ISSA הוא ארגון בינלאומי לביטחון סוציאלי, שמטרתו לקדם ולפתח את הביטוח הסוציאלי ברחבי העולם. המאמר סוקר את אופיו ואת עבודתו של הארגון כיום. נסקרים שלושה תחומי פעילות עיקריים: "פעילות טכנית", הכוללת דיונים ובחינה של בעיות ספציפיות העומדות בפני הענפים השונים של הביטוח הסוציאלי; פעילות אזורית, הכוללת תכנון פעילות אזורית של מדינות שכנות שקיים ביניהן דמיון מבחינת מצבן הכלכלי והחברתי; התחום של מחקר ותיעוד, הכולל את הפרסומים ואת עבודת המרכז לתיעוד של הארגון. בהמשך המאמר מובא תיאור תמציתי של תולדות הארגון ונדונים הרציונל והיתרונות של שיתוף פעולה בינלאומי בתחום הביטחון הסוציאלי. דיון נוסף עוסק בתפקידו של הארגון בשנים הבאות. לסיום מוצגת פעילותו של הארגון בישראל.

מילות-מפתח:

ביטחון סוציאלי

ארגונים בינלאומיים

מבנה ארגוני

מפתח שמות המחברים

בן-צבי, ברכה 38 39 40 41	אביזוהר, מאיר 3 4 5 6
בניטה, אסתר 139	אביגרי, דבורה 7 333
בר-גיורא, מרים 277	אבירם, אהרון 8
בר-גל, דוד 42 43	אבירם, אורי 9 10
בר-חיים, אביעד 44	אבל, עוזי 11 12
בר-צורי, רוני 49 142	אבנימלך, מוריה 13
בר-שיר, עילית 154	אדלר, אמיל 364
ברגמן, רבקה 45 46	אדלר, חיים 364
ברודסקי, ג'ני 47 48	אוברלנדר, ברוך 55
ברזילי, יורם 49 142	אופיר, שרה 120
ברנע, צפורה 327	אחדות, לאה 14 15 16
ברנע, תמרה 50 72	אייזאקס, ברנרד 17
ברקאי, זאב 51	איכילוב, אורית 328
ברקמן, בתיה 55	איכילוביץ, רחל 158
	אליצור, דב 18
גבאי, יורם 52 53	אלנצויג, אבי-יקר 19 20
גבע, יהודה 15 54	אלרז, יהודית 21
גבעולי, צבי 55	אנטלר, יעקב 182
גדרון, בנימין 56	אספיס, יעל 317
גוטמן, מיכל 57 58 152	אפוטה, מקסים 22
גולדברג, מנחם 59	אפרת, אהרן 23
גונן, עמירם 60 61 62	אפשטיין, ליאון 24
גוף, איאן 63	אריאל, חנוך 25 26
גורדון, דליה 64 65	אשרף, אליהו 22
גינסברג, גדי 66	אתר, דוד 27 28
גל, ג'וני 67	
גלנרסטר, הווארד 68	כאום, נעמי 29
גפני, אלחנן 69 70 71	באר, שמואל 136
גרוס, רויטל 72 73	בהר, צבי 30
גריפל, אניטה 315	בורג, אריק אודון 31
גרפינקל, אירוויין 74	בזק, יעקב 32
גרשטנסקי, יעל 46	בייץ-מורדאי, שרית 33 212
	בלום, ארט 102
דה-פריז, אנדרי 20	בלום, ורדה 337
דוניסון, דוד 75	בן אור, יוסף 34
	בן-דוד, יוסף 35 206 207
	בן-ישראל, רות 36 37

חרפ"ק, גתית 143	83 82 81 80 79 78 77 76	דורון, אברהם
טיטמוס, ריצ'רד מ' 144	94 93 92 91 90 89 88 87 86 85 84	
טייכמן, מאיר 327	98 97 96 95	דניאל, אברהם 100 99
טירם, אלי 145		דר, יחזקאל 245
טלר, יחזקאל 191		דרור, דוד 101
ינאי, אורי 147 146 93		הולדן, קארן ק' 74
ינוב (צ'טקוב), בנימין 148 149 150 151 152		הולצמן, מיה 102
ינון, יואל 153 154 155 156 157 158		הוניג, מרג'ורי 103
יניב, גדעון 161 160 159		הוק, אשר 104
יעקבי, גר 162		הורוביץ, דוד 105
יפה, אליעזר 163 164 165 166 167		הזנפלד, יחזקאל 359
יצחקי, חיה 168		הימל, אהרון 106
ירון, ראובן 169		הישראל, עמרם 168
ישי, יעל 170 171 172	112 111 110 109 108 107 20	הלוי, ח"ש
ישי, רם 173		הלמן, אמיר 113
ישראל, חזקיה 174		הר-אבן, דב 275
כ"ץ, אברהם 175		הר-פז, חיים 114 115 116
כ"ץ, ישראל 176 177 178		הראל, אסא 117
כהן, אורנה 179		הרון, תמר 47
כהן, וילבור ג' 180 181		הרמן, זינה 118 119
כהן, מאיר 134		הרן, גור 120
כהן, מרק 47		וולף, אריה 121 122
כהן, שלמה 182 183 184 209		וולף, עדנה 123
כורזים, יוסף 185 186 187 188		וולפנוון, אברהם 124 125
כנען, רם 189		וייל, חנה 126 127 128
כספי, אמנון 190		ויילר, בינה 156
כץ, רחל 191		זיפקין, אלן 33 129
כץ, שלמה 29 192		זלצברגר, לוטה 130 336
כצנלסון, ענת 156		זמיר, יצחק 131
כרמון, מנשה 101		
כרמי, מנחם 14 193	137 136 135 134 133 132 47	חביב, ג'ק
כרמלי, אברהם 153		138 139
לאור, אורי 194		חזן, חיים 140
לבנברג, מאיר 179		חלד, יוסף 141
לבנשטיין, אריאלה 86		חסון, שלמה 35
לה גרנד, ג'וליאן 195		חרמש, רן 142

סבג, קלרה 245 358	לובוצקי, יצחק 196
סבטאלו, איתן 246 247	לוטן, גיורא 197 198 199
סגל, טל 156	לוין, משה 200
סובול, אסתר 48	לויתן, אורי 201
סויה, רבקה 248	ליבנה, נעמי 202
סוניס, מיכאל 62 113	ליטוויץ, הווארד 203
סחיפרס, אד 249	לנדאו, אבישי 350
סטיבנסון, אוליב 250	לרמן, רוברט 134
סיימון, ג'וליאן ל' 251	לשם, אלעזר 204 205
סלייפר, יוסף 252 253 254	מאיר, אבינועם 206 207
סלעי, יהודית 255	מאירי, רוני 208
עזגד, זויה 154	מבורך, ברוך 22 208
ענתבי, נעמי 256	מואב, יצחק 54
עצמון, אבינועם 257	מורגנשטיין, ברנדה 33 129 209 210 211
פארקר, ר"א 258	212 213 214
פוקס, זהבה 259	מיגלין, גבריאלה 158
פז, דניאלה 286	מיינרד, אלן 215
פיאשאו, דייוויד 260	מילגרום, דוד 216
פיין, אהרון 261	מילר, אריה ל' 217 218 219 220 221 222
פילד, פראנק 262	223 283
פינטון, נעמי 225 255 263 264	מילר, עמוס 224
פישר, פאול 265 266	מינהרד, אגי 225
פלג, דב 267 268 269 270 271	מכנס-כספי, יפה 226 227
פלג, סולי 272	מלמד, טוביה 157
פלומין, יחזקאל 273	מלר, יוסף 284
פלוריאן, ויקטור 192 274 275	מן, קלמן 228 229 230
פליישמן, רחל 276 277 278 356	מנדלסון, ג'ני 276 277
פלק, זאב 279 280 281	מרגולץ, יצחק 231 232
פקטור, חיים 135 137 138 139	מרים, אידה ס' 233
פרומן, דב 282	מרשוד, נביל 234
פרוקצ'יה, אוריאל 283	נאשף, השאם 235
פרידן, הלן 232	נבו, יעקב 216
פרנקל, אליעזר 81 284 285	נדלר, שמואל 151
צ'רניחובסקי, דב 20 286 287 288	ניצן, אריה 236 237 238 239 240 241
ציגלר, אילנה 289	242 243 244
צייגר, שמעון 290 291 292	נפתלי, רחל 120
צפורי, מרדכי 293	נשיף, סמיח 232

רש, נורה 245	קדמן, יצחק 294
שאול, יעקב 340	קהאן, אלפרד ג' 295
שביט, יעקב 6 341	קואומו, י"א 296 297
שובל, יהודית 356	קובובי, שאול 298 299 300 301 302 303
שוורץ, חיה 342	קופ, יעקב 86 136 304 305 306 307 308
שוורץ, ראובן 276	קטן, יוסף 309 310 311 312 313 314
שור, אלווין ל' 343 344	קינג, יהודית 315
שורץ, שפרה 345	קיסר, ישראל 316
שטיינברג, ג'רלד 346	קיפניס, ברוך 317
שטנדל, אורי 347 348	קלוזנר, דויד 188
שינדלר, ראובן 349	קלנר, יעקב 318 319 320 321 322
שידום, אריה 350 351	קמרמן, שיילה ב' 295
שלו, מיכאל 352	קרביץ, שלמה 29
שמאי, נירה 89 209 211 330 331 334	קרוסמן, ריצ'רד 323
שמגר-הנדלמן, לאה 353	קרמר, יעל 324
שמואלי, אליעזר 354 355	קרמר, ראלף מ' 79 325
שמואלי, עמיד 356 357	
שמיד, הלל 358 359	רדין, מייק 326
שמיר, בועז 43	רהב, גיורא 327
שני, משה 360	רובין, אדל 152
שניט, דן 361 362	רובינק, ברכה 328
שנן, יואל 123 363 364	רוזין, ארנולד 212
שנער, רב 365	רוזן, ברוך 72 73
שפירא, לוריין 366	רוזנפלד, יונה מ' 130 329
שרון, אירית 154	רוטר, רפאל 330 331 332 333 334
שרון, אסתר 160	רון, יהודה 155
שרון, דלית 308	רון, רות 46
שרון, נחמן 367	ריגר-שלונסקי, חגית 335 336
שרלין, שלמה 289	ריזנר, נורית 152
	רימרמן, אריק 337 338
תומר, אדריאן 276 277 278	רמון, שולמית 339
תמיר, יוסי 16 98 184 368 369	

מפתח הנושאים

איכות הסביבה 229	אבות 179
איכות חיים 313 284 48	אבחון 234
ראה גם איכות חיים כעבודה/ רווחה רגשית	ראה גם אבחון פסיכולוגי/ אבחון רפואי
איכות חיים כעבודה 44 18	אבחון פסיכולוגי 275
אימהות 179	אבחון רפואי 300 275
אימהות עובדות ראה נשים עובדות	אבטלה 1 2 64 65 113 142 159 161 174
אינדיקטורים ראה מדדים	188 250 265 268 271 296 297 330
אינטגרציה בחינוך ראה מיוג חברתי בכית- הספר	349
אינטראקציה חברתית ראה יחסים בינאישיים	אוטונומיה מקצועית 72
אינפלציה 54	אוטם שריר הלב ראה מחלות לב
אירופה 64 65 100 238	אוכלוסייה 251
ראה גם איטליה/ אירלנד/ בלגיה/ בריטניה/ גרמניה/ דנמרק/ הולנד/ מזרח אירופה/ נורווגיה/ צרפת/ שוודיה	ראה גם אוכלוסייה כפרית/ אוכלוסייה עירונית
אירלנד 256	אוכלוסייה בסיכון 146 204 259
אכיפת חוק 147	אוכלוסייה כפרית 154
ראה גם פסיקה	ראה גם בני קיבוצים
אלימות 303	אוכלוסייה עירונית 15 154 331
ראה גם אלימות במשפחה	אומדן זמן ראה תפיסת זמן
אלימות במשפחה 255	אומות מאוחדות 118
ראה גם התעללות בילדים/ נשים מוכות אלכוהול, שתייה ראה שתיית אלכוהול	אונקולוגיה ראה סרטן
אלכוהוליזם 31	אוסטרליה 89 214 316
אלמנות מלחמה 274 353	אוריינטציה עתיד ראה פרספקטיבת זמן
אמנות בינלאומיות 7	אושר 284
אמריקה לטינית 1	אזורי מצוקה 149 187 263 264
ראה גם ג'מייקה/ מקסיקו	אזרחים, עובדי צה"ל 315
אסיה 1	אחיות (סיעוד) ראה אחים (סיעוד)
ראה גם הודו/ יפן	אחים (סיעוד) 45 350
אעבלין 317	אחריות 25 120
אפקטיביות ארגונית 42 109 192 287 358 359	אי-ביטחון תעסוקתי ראה ביטחון תעסוקתי
360	אי-שוויון חברתי ראה שוויון חברתי
אפריקה 1	איגודים מקצועיים 23
ארגון חברתי ראה מבנה חברתי	ראה גם הסתדרות כללית
ארגוני נכים 30	אידיאולוגיות 6 79 96 124 125 319 322
ארגוני שירות 42	ראה גם אידיאולוגיות פוליטיות
	אידיאולוגיות פוליטיות 4 215 260 341
	איטליה 256 296
	איכות הטיפול 46 47 276 277 278

194 183 138 137 40 39 33	ביטוח סיעוד	358 171 44	ארגונים
362 358 293 230 213 211 209			ראה גם איגודים מקצועיים/ ארגוני נכים/ ארגונים בינלאומיים/ ארגונים וולונטריים
115 101 74 28 27 16 11	ביטוח פנסיוני	369 64	ארגונים בינלאומיים
326 290 269 267 227 182 129			ראה גם אומות מאוחדות/ השוק המשותף ארגונים וולונטריים
	ראה גם פנסיה ממלכתית	325 312 311 192 130 60	ארצות-הברית
	ביטוח רשות	111 89 84 74 60 56 16 9	ארגונים וולונטריים
	ביטחון לאומי	338 331 295 284 216 203 193 181 117	
82 79 68 37 34 14 7 2 1	ביטחון סוציאלי	366 355 343	ארצות מתפתחות
180 144 133 131 129 124 96 92 89 85		114 2	אשדוד
224 222 219 218 217 211 199 189 181		255	אשפוז
298 272 267 250 244 243 240 235 233		278 277 259 128 112 111 110 49 9	ראה גם אשפוז כפוי
369 344 336 330 318 303		287	אשפוז כפוי
	ראה גם ביטוח אבטלה/ ביטוח בריאות/ ביטוח סיעוד/ ביטוח פנסיוני/ גמלאות/ דמי מזונות/ מענקי התייקרות/ מענקי לידה		אתיקה מקצועית
	ביטחון עצמי ראה הערכה עצמית		
	ביטחון תעסוקתי		באר-שבע
	ביקוש לשירותים		בדואים
	בלגיה		בדיקות רפואיות
	בנות		בוררות חובה
	בני קיבוצים		בחירות
	בני-זוג		בחירות לכנסת ה-9 ראה בחירות
	בנייה (ענף)		בירוקרטיה
	בקעה (ירושלים)		ביזור
	בקשת עזרה		ביטוח אבטלה
	בריאות גופנית		ביטוח אימהות
	בריאות הנפש		ביטוח בריאות
	בריאות הציבור		ראה גם ביטוח בריאות ממלכתי/ קופות חולים
	בריטניה		ביטוח בריאות ממלכתי
			ביטוח חובה
			ביטוח לאומי ראה ביטחון סוציאלי
			ביטוח נכות
			ביטוח נפגעי עבודה
			ביטוח סוציאלי ראה ביטחון סוציאלי

254 252 61	דיוור בעלות נמוכה	354 295	בתי-ספר
342	דיוור מוגן		ראה גם בתי-ספר תיכוניים / פנימיות /
357	דיוור רב-דורי		חטיבות-ביניים
248	דימוי עצמי	327 78	בתי-ספר תיכוניים
	ראה גם הערכה עצמית		
	דימוי תפקיד ראה תפיסת תפקיד	114	ג'מייקה
304 251	דמוגרפיה	317	ג'ת
	ראה גם פיזור אוכלוסין	272 207	גברים
	דמי אבטלה ראה ביטוח אבטלה	332 133 13	גודל משפחה
235 222 90 7	דמי ביטוח	45	גיוס כוח-אדם
279 243	דמי מזונות		גיוס עובדים ראה גיוס כוח-אדם
158	דמיון בינאישי	8	גיל הילדות
	דמנטיה סנילית ראה חשישות נפש	179	גירושין
256	דנמרק	31	גמילה מסמים
314 294 205 71	דעת קהל	181 163 103 92 91 87 84 63 31 5 2	גמלאות
	דרגת זכאות ראה זכאות	307 305 244 240 238 236 209 184 182	
	דרום אמריקה ראה אמריקה לטינית	353 334	
75	דת		ראה גם גמלה להבטחת הכנסה / גמלת
	ראה גם יהדות		נפגעי עבודה / קצבות זיקנה / קצבות ילדים /
153	דתיות		קצבות נכות / קצבות שאירים
			גמלאות (פרישה) ראה פרישה
	האטה כלכלית ראה מיתון	132 103 93 91 89 86	גמלה להבטחת הכנסה
363 356 133 123	הכדלי גיל	368 334 240	
363 356 257 168 153 129 123	הכדלי מין	220 217 198 77 59 41	גמלת נפגעי עבודה
153	הכדלי תרבות	302 301 300	
238 163 84 53 5	הבטחת הכנסה		גמלת סיעוד ראה ביטוח סיעוד
321 200 161	הגדרת מושגים	231 21	גרונטולוגיה
7	הגירה	212 46 17	גריאטריה
	ראה גם עלייה	289 216 31	גרמניה
331	הודו		ראה גם גרמניה המערבית
256 249 31	הולנד	296 266 256 217 89 84 16	גרמניה המערבית
289	הונגריה		
342	הוסטלים		דברי כנסים 238
136	הוצאה לאומית		דגמים ראה מודלים
243	הוצאה לפועל		דוחות ועדה 73
292 216 213 117 13 1	הוצאות ממשלתיות		דוחות כנסים ראה דברי כנסים
340 314 308 305			דיאליזה 107
145 132 15	הוצאות משפחה	254 253 252 239 116	דיוור
153 8	הורים		ראה גם דיוור בעלות נמוכה / דיוור מוגן /
			דיוור רב-דורי / השכרת דירות

השוק המשותף 100	ראה גם אבות/ אימהות
השכלה ראה רמת השכלה	הורים שכולים ראה משפחות שכולות
השכרת דירות 252	הזדמנויות תעסוקה 257 65 64
השלמת הכנסה ראה גמלה להבטחת הכנסה	הזדקנות 28 113 201 213 306 315 363
השמה ראה שיבוץ	הטבות סוציאליות 100 197 237 341
התחלקות ההכנסות 14 15 16 22 23 52 114	הכוונה מקצועית ראה ייעוץ בבחירת מקצוע
368 332 331 262 233 162 134 115	הכנה לפרישה 242 315 324
התיישבות 318	הכנסה 13 22 76 115 129 134 202 239 252
ראה גם יישובים עירוניים	343 340 334 332 272
התמכרות לאלכוהול ראה אלכוהוליזם	ראה גם הטבות סוציאליות/ שכר
התמכרות לסמים 31	הכנסה לאומית 114 292
התנדבות 136 319	הכנסת מינימום 160
ראה גם מתנדבים	הכשרה מקצועית 234
התנהגות ארגונית 42	ראה גם הכשרת מורים
התנהגות חברתית 29	הכשרת מורים 175
ראה גם אחריות/ בקשת עזרה/ מעורבות/	הנחיית קבוצות ראה עבודה קבוצתית
מתן עזרה/ פנייה לטיפול מקצועי/ שיתוף	הנעה 313
פעולה/ תפיסה חברתית	הסכמי עבודה 160 291 350
התנהגות מתמודדת 123 363 364	הסכמים קיבוציים ראה הסכמי עבודה
התנהגות עובדים ראה התנהגות ארגונית	הסעה לבית-הספר 355
התנהגות עוזרת ראה מתן עזרה	הספקת שירותים 216 312 358 359
התנהגות פוליטית 151	הסתגלות 274
התעללות בילדים 294	ראה גם הסתגלות לעבודה/ התנהגות
התערבות במשבר 104 148 152 274 321	מתמודדת
התערבות במשפחה 58 119	הסתגלות לעבודה 123
התערבות ממשלתית 260 311 335	הסתגלות תעסוקתית ראה הסתגלות לעבודה
התפתחות ארגונית ראה פיתוח ארגוני	הסדרות כללית 270
התפתחות טכנולוגית ראה שינויים טכנולוגיים	העברת מידע 69 365
התפתחות כלכלית 65 98 188	העסקת מוגבלים ראה עובדים מוגבלים
התקפי לב ראה מחלות לב	הערכה עצמית 363
ויקטימיזציה ראה קרבנות (פשע)	הערכת תכניות 48 261 315 324 366
ועדות חקירה 73 351	הפלות 246 289
ועדות רפואיות 300	הפליה מינית ראה שוויון בין המינים
ותק בארץ 139 158 246	הפרטה 95 97 326
ז'בוטינסקי, זאב 341	הפרעות נפשיות 9 57 107 111 338 339
זהות לאומית 248	הקצאת משאבים 63 88 186 214 245 282 305
זוגות צעירים ראה משפחות צעירות	308
זיקנה ראה הזדקנות	הרגלי שתייה ראה שתיית אלכוהול
	הריון 259
	הרצליה 61

מפתח הנושאים

זכאות 31 41 51 63 77 78 163 164 194 198	חידושים בחינוך ראה שינוי חינוכי
209 211 217 219 221 223 261 281 300	חיזוי ראה תחזית
301	חיילים משוחררים 271
זכויות האדם 9	חינוך במגזר הערבי 347
ראה גם זכויות האזרח/ זכויות החולה	חינוך לבריאות 48
זכויות האזרח 139 147 268 361	חינוך מבוגרים 263
ראה גם זכויות האישה/ זכויות הילד	ראה גם הכנה לפרישה
זכויות האישה 118 257 348	חינוך על-יסודי ראה בתי-ספר תיכוניים
זכויות החולה 57	חינוך פנימייתי ראה פנימיות
זכויות הילד 8 294	חינוך תזונתי 263
זכויות סוציאליות ראה ביטחון סוציאלי	חיסכון 263
חברה מסורתית 207 232 348	חיפה 47 191 324
חברה מערבית 8 68 271	חיפוש עבודה 120
חברה פוסט-תעשייתית 285	חיפוש עזרה ראה בקשת עזרה
חברות עסקיות 65	חלוקת הכנסה ראה התחלקות ההכנסות
ראה גם חברות פרטיות	חלוקת הכנסה מחדש 13 34 133 344
חברות פרטיות 288 358	חלוקת סמכויות 72 73 165
חברי כנסת 339	חלוקת תפקידים 328
חדרה 62	חקר מקרה 172
חוגי איכות 18	טבריה 61
חולי נפש ראה הפרעות נפשיות	טיטמוס, ריצ'רד 63 68 75 119 178 323
חולים 107 364	טיפול אמבולטורי 107
חומרים פסיכואקטיביים 9	טיפול בית סיעודי 17 194 258 359
ראה גם שימוש בסמים/ שתיית אלכוהול	טיפול ביתי (ע"י המשפחה) 209 212
חופש אקדמי ראה אוטונומיה מקצועית	טיפול בקהילה 9 10 17 210 212 342 357
חוק ביטוח בריאות ממלכתי ראה ביטוח בריאות ממלכתי	טיפול יום ראה טיפול אמבולטורי
חוק ביטוח סיעוד ראה ביטוח סיעוד	טיפול מוסדי 66 84 210 214 278
חוקים 8 11 12 26 32 39 40 41 57 59 67 108	טיפול ממושך 46 47 209 210 214 276
121 131 138 144 169 183 192 194 196	טיפול סיעודי ראה שירותים סיעודיים
199 200 209 211 219 221 222 228 230	טיפול רפואי 28 47 48 90 107 215 277 278
241 243 257 267 269 270 279 280 281	ראה גם אשפוז/ דיאליזה/ טיפול אמבולטורי/ טיפול בית סיעודי
289 291 293 294 296 297 301 303 333	טיפת חלב ראה תחנה לבריאות המשפחה
339 345 361 362	טלוויזיה 8
ראה גם ביטוח בריאות ממלכתי/ ביטוח סיעוד	טעוני-טיפוח 175
חוקרים 21 178	ידע 5
חטיבות-ביניים 245	ראה גם ידע מקצועי
חיברות 324	ידע מקצועי 21 143

ילדים מוכים ראה התעללות בילדים	125 יהדות
יעילות 216 33 25	247 יהודים
יפו 248 116 115	יוצאי אירופה-אמריקה ראה עדות המערב
יפן 289 256	יוצאי אסיה-אפריקה ראה עדות המזרח
יציבות כלכלית 202	יוקר המחיה 106
ירושלים 264 235 234 212 163 130 81 47	יזמות 65
ראה גם בקעה (ירושלים)	יחס לעבודה ראה עמדות לעבודה
ישיבות צוות 42	יחסי אנוש ראה יחסים בינאישיים
ישראל 355 316 91 16	יחסי הורים-ילדים 8
ראה גם אשדוד/ באר-שבע/ הרצליה/ חררה/ חיפה/ טבריה/ ירושלים/ כפר-סבא/ מטה יהודה/ נגב/ נהריה/ נצרת/ נתניה/ פתח-תקוה/ ראשון-לציון/ רמלה/ תל-אביב	יחסי חולה-רופא ראה יחסי רופא-חולה
יתומי מלחמה 353	יחסי יהודים-ערבים ראה יחסי ערבים-יהודים
	יחסי ילדים-הורים ראה יחסי הורים-ילדים
	יחסי משפחה 328 179 157
	ראה גם יחסי הורים-ילדים
	יחסי עבודה 316
	ראה גם הסכמי עבודה/ סכסוכי עבודה
כאב 302 219	יחסי עובד-לקוח 309 249 102 55
כוח-אדם 350 304	יחסי ערבים-יהודים 35
ראה גם נשים עובדות/ עובדים מוגבלים/ עובדים עצמאיים/ עובדים שכירים	יחסי ציבור 71
כושר קוגניטיבי 363	יחסי רופא-חולה 19
כלי-מדידה ואבחון 46	יחסים בינאישיים 42
כלכלת בית 263	ראה גם יחסי משפחה/ יחסי עובד-לקוח/ יחסי רופא-חולה/ יחסים בינדוריים
כפר-סבא 61	יחסים בינדוריים 357 28
כפרים ערביים 347 317 232	יחסים בינעדתיים 155
	יחסים חברתיים 168
	ראה גם יחסים בינאישיים
	ייחוס סיבתיות ראה תהליכי ייחוס (פסיכולוגיה)
	ייעוץ ראה שירותי ייעוץ
	ייעוץ באמצעות הטלפון 81
	ייעוץ בבחירת מקצוע 123
	ישובים עירוניים 62
	ראה גם עירות פיתוח/ ערים
	יישום מדיניות 350 51
	יישום מחקרים 238 184 21
	יישומי מחשב 167
	ילדים 332 281 206 167 25
	ראה גם ילדים בגיל הרך
	ילדים בגיל הרך 87

195 178 172 124 88 74 68 63	מדינת רווחה	360 358 354 351 346 325 192 183 163
352 314 271 262 258		369
33	מהימנות מבחנים	ראה גם ביורוקרטיה/ ביזור/ מרכז
	מובטלים ראה אבטלה	מבנה חברתי 8 52
275 33 24	מוגבלויות	ראה גם שוויון חברתי
	ראה גם הפרעות נפשיות/ נכויות	מבנה פוליטי ראה מערכות פוליטיות
	התפתחותיות/ נכות/ פיגור שכלי	מגזר ערבי ראה ערביי ישראל
321 289 288 270 268 193 88 70 54	מודלים	מגזר פרטי ראה חברות פרטיות
367 342 338		מגזר ציבורי 358 350 288
	מודרניות ראה מודרניזציה	מגזר שלישי ראה התנדבות
	מודרניזציה 348	מדדי זכאות ראה זכאות
	מוות 128 59	מדדים 278 277 276 208 189 161 113 94 71
	מוטיווציה ראה הנעה	284
92 85 71 55 54 53 26 14	מוסד לביטוח לאומי	ראה גם מדדים חברתיים-כלכליים
240 237 235 199 198 182 120 102 93		מדדים חברתיים-כלכליים 361 330 134 133
293 244		מדיניות בדיאות 215
276 203 127 126 84 47 46	מוסדות לקשישים	מדיניות חברתית 6 34 52 53 75 82 83 87 97
313 310 278 277		233 211 205 195 185 177 176 162 99 98
	ראה גם בחי-אבות	322 319 294 292 273 268 260 252 238
	מוסדות סיעודיים ראה מוסדות לקשישים	ראה גם מדיניות רווחה/ מדיניות שיכון
	מוסלמים 317	מדיניות חינוכית 354
	מועדונים 212	מדיניות חקלאית 318
140 134 128 126 123 62 15 13	מוצא עדתי	מדיניות כלכלית 23 34 52 105 162 174 188
363 356 259 157 156 155 153		350 268
	מוקר שליטה 337	ראה גם מדיניות חקלאית /מדיניות
	מושבים 154	פיסקלית
	מזרח אירופה 292 291 290	מדיניות לאומית ראה מדיניות ממשלתית
	ראה גם הונגריה/ פולין	מדיניות ממשלתית 10 52 53 65 131 253 292
	מחויבות 166	351 338
	מחירים 252	ראה גם התערבות ממשלתית/ מדיניות
	מחירים יחסיים ראה מחירים	חברתית/ מדיניות חינוכית/ מדיניות
	מחלות לב 299 59	כלכלית
	מחלות ממאירות ראה סרטן	מדיניות פיסקלית 114
	מחלות מקצוע 298	מדיניות רווחה 2 3 4 15 41 67 76 79 84 89
	מחלות נפש ראה הפרעות נפשיות	146 144 135 125 110 105 103 98 96 93
	מחלות, מניעתן ראה רפואה מונעת	232 219 214 188 186 184 178 171 170
	מחלקות פסיכיאטריות 112	311 285 282 279 269 267 265 262 258
	מחקר 184	352 343 335 332 326 325 320 317
	ראה גם יישום מחקרים /מחקר ופיתוח	מדיניות שיכון 51
	מחקר אורך 128	

337	משפחות צעירות 263
נציבי תלונות 203	משפחות שכולות 153 58
נצרת 317	ראה גם אלמנות מלחמה/ יתומי מלחמה
נשים 14 118 243 246 248 257 348	משרדי ממשלה 20 165 192 351 353
ראה גם אימהות/ נשים מוכות/ נשים	מתבגרים 245 328
עובדות/ עקרות בית	מתן עזרה 55 154 155 158 349 356
נשים מוכות 255	ראה גם תרומות
נשים עובדות 36 87 257 291	מתנדבים 56
נחונים סטטיסטיים 16 62 66 99 112 113 137	ראה גם מתנדבים (קשישים)
241 243 246 327 330 331	מתנדבים (קשישים) 55
ראה גם מדדים	
נתמכי סעד 132 207 223 237 343 361	נגב 207
נתניה 61	נהלים בארגונים 50 164
	נהריה 61
סוכסידיות 13 51 76 295 340	נוער ראה מתבגרים
סוציאליזציה ראה חיברות	נוער במצוקה 167
סוציולוגיה עירונית 61	נוער מנותק ראה נוער במצוקה
סחנין 317	נוער שוליים ראה נוער במצוקה
סטטוס ראה מעמד	נוצרים 317
סטיגמה ראה תיוג	נורווגיה 16 31
סטריאוטיפים 140	ניצול שירותים 5 19 69 225 226 231 248 250
סיוע משפטי 279 280	286
סיעוד (מקצוע) 45	ניתוח אירועים ראה חקר מקרה
סכסוכי עבודה 316	ניתוח השוואתי ראה מחקר השוואתי
ראה גם שביתות	ניתוח כדאיות ראה ניתוח עלות-תועלת
סמים, גמילה ראה גמילה מסמים	ניתוח מקרה ראה חקר מקרה
סמים, התמכרות ראה התמכרות לסמים	ניתוח נתונים משני 257 368
סמכות 8	ניתוח עיסוקים 143
סמלים 140	ניתוח עלות-תועלת 136
סעד ראה ביטחון סוציאלי	ניתוח תוכן 336
סקירת מצב (פרסומים) 1 2 236	נכויות התפתחותיות 338
סקירת ספרות 193 366	נכות 30 41 59 102 120 200 217 221 234
סקר 19 78 81 84 193 243 264 286	256 281 283 298
ראה גם סקר צרכנים	ראה גם נכי צה"ל
סקר צרכנים 49	נכי צה"ל 27 219
סרטן 107	נכים ראה נכות
	נערות ראה בנות
עבודה יזומה 142	נפגעי פעולות איבה 27 104 146
עבודה סוציאלית 43 80 119 143 282 321	נפגעי תאונות דרכים 12 25 26 219 220 241
ראה גם עבודה פרטנית/ עבודה קהילתית	נפגעי תאונות עבודה 41 217 219 220 298

ראה גם שביעות-רצון בעבודה	עבודה פרטנית 249 80
עמדות מקצועיות 282 275 186	עבודה קבוצתית 120
עמדות פוליטיות 339 248	עבודה קהילתית 188 151 150 149
עסקים קטנים 65	עדות המזרח 328 153
עצמאות (אישיות) 120	עדות המערב 153
עצמה 172	עובדי ייצור ראה עובדי תעשייה
עקרות בית 37	עובדי תעשייה 18
ערביי ישראל 347 317 248 235 234 232 35	עובדים מוגבלים 338 256 38
348	עובדים סוציאליים 164 151 104 102 43 27
ערבים 247	166 167 185 186 204 234 274 275 337
ראה גם ערביי ישראל	350
ערים 61	עובדים סמך-מקצועיים 45
ראה גם ערים מעורבות	עובדים עצמאיים 272 37
ערים מעורבות 317 248	עובדים שכירים 272 239 202 193 160 22
ערכי עבודה ראה עמדות לעבודה	368 331
ערכים 125	עולים 263 246 205 199 158 139
ראה גם ערכים חברתיים/ ערכים מוסריים	עולים, עמדות כלפי ראה עמדות כלפי עולים
ערכים חברתיים 206	עוני 134 132 115 94 76 69 23 16 15 14 3
ערכים מוסריים 75	145 177 197 223 233 237 318 330 332
ערכים קבוצתיים ראה ערכים חברתיים	368 344 343 336 334
פגם מוחי ראה פיגור שכלי	עזרה הדדית 349 86
פדיאטריה ראה רפואת ילדים	עיור 317 314 206
פוליטיקאים 339 151	עיירות פיתוח 271
ראה גם חברי כנסת	עירוניים ראה אוכלוסייה עירונית
פוליטיקה 323 270 22	עירויות ראה שלטון מקומי
פולין 84	עלויות 340 259 216 138
פיגועי חבלה ראה פעולות טרור	עלייה 319 271 204
פיגור שכלי 342 60	ראה גם עולים/ קליטת עלייה
פיזור אוכלוסין 62	עמדות 355 328 191 153 142
פיצויים 302 241 219 200 26 25 12	ראה גם דעת קהל/ סטריאוטיפים/ עמדות
פיקוח 277 165	הורים/ עמדות חברתיות/ עמדות כלפי
פיתוח ארגוני 190 44	עולים/ עמדות כלפי קשישים/ עמדות
פיתוח עירוני 254 116	לעבודה/ עמדות מקצועיות/ עמדות
פנייה לטיפול מקצועי 264 248 179 157	פוליטיות
פנימיות 167	עמדות הורים 225
פנסיה ראה כיטוח פנסיוני	עמדות חברתיות 314
פנסיה ממלכתית 323 135	עמדות כלפי חולי נפש 339 264
פסיכופתולוגיה ראה הפרעות נפשיות	עמדות כלפי עולים 205
פסיכיאטריה קהילתית 264	עמדות כלפי קשישים 232
	עמדות לעבודה 337 201

קטינים 32	פסיקה 299 300 302 303
קיבוצים 27 28 113 168 201	פעולות טרור 104 146
ראה גם בני קיבוצים	פעילויות פנאי 168
קיפוח 41	פעילות פוליטית ראה התנהגות פוליטית
קליטת עלייה 205 246	פער חברתי 14 15 23 68 70 114 115 134 162
קנדה 16 84 89 90 91 216 331	פצועים 176 177 134 368
קפיטציה 122	ראה גם נפגעי פעולות איבה/ נפגעי תאונות עבודה
קצבאות ראה גמלאות	פרויקטים ראה תכניות פיתוח
קצבות זיקנה 14 54 91 96 106 129 135 180	פריזן (ילודה) 246 247 289 304
237 265 266 290	פרישה 29 36 91 113 242 272 363
קצבות ילדים 14 53 54 89 96 132 197 332	פרספקטיבת זמן 363
334	פשעים 131
קצבות נכות 25 37 41 59 77 198 200 217	פתח-תקוה 61
221 265 266 283 290 298 333	
ראה גם קצבת ילד נכה	
קצבות שאירים 14 106 14 237 265 266 290	
קצבת ילד נכה 281	
קרבנות (פשע) 147	
ראה גם נפגעי פעולות איבה	
קרנות פנסיה 227 267	
קשיי הסתגלות ראה הסתגלות	
קשישים 15 16 17 27 28 29 48 55 62 66 84	
86 91 113 115 128 129 134 135 140 168	
180 201 207 210 212 213 214 231 232	
237 242 276 277 278 306 310 313 324	
356 357 359 365 368	
ראה גם קשישים מוגבלים /קשישים עצמאיים	
קשישים מוגבלים 24 39 40 46 47 137 209	
358	
קשישים עצמאיים 126 127 214	
קשישים, עמדות כלפי ראה עמדות כלפי קשישים	
ראשון-לציון 61	
רווחה רגשית 29 168 179 201 274 276 284	
רווחה תעסוקתית 43 100 191	
רופאים 59 122 172 218 229	
רוקחות 108	
רמלה 35	
	צדק 245
	צורכי מידע 365
	ציונות 125
	צעירים 327
	צפיפות הדיוור ראה צפיפות חברתית
	צפיפות חברתית 239 253 254
	צריכה 145 292
	צרכים 75 99 115 127 137 139 164 197 213
	214 229 284 306 307 317 335
	ראה גם צורכי מידע
	צרכנים 229
	צרפת 65 84 89 256 296
	קבוצות עזרה עצמית 120
	קביעת זכאות ראה זכאות
	קביעת מדיניות 20 21 82 98 99 103 171 176
	184 238 242 285 317 319 320 336 342
	354 365
	קבלה עצמית ראה דימוי עצמי
	קבלת החלטות 59 99 164 171 309
	קהילה 264
	קו העוני ראה עוני
	קופות חולים 20 49 50 83 109 121 141 169
	270 345 346 351

ראה גם שינוי ארגוני/ שינוי חברתי/ שינוי	363 274 239 5	רמת השכלה
חינוכי/ שינוי עמדות/ שינויים טכנולוגיים	227 106 105 91 23 6	רמת חיים
שינוי ארגוני 72 73 83 93 163 165 190 195	231 48	רפואה מונעת
334 332 304 288 287 273 270 214 198		רפואה פרטית ראה שירותי בריאות פרטיים
360 351 346	107	רפואת ילדים
שינוי חברתי 8 28 68 98 140 149 206 207	354 (1968)	רפורמה בחינוך
348 347 335 314 304 294 285 246		רשויות מקומיות ראה שלטון מקומי
ראה גם שינוי תרבותי	365 356 312 157	רשתות חברתיות
שינוי חינוכי 354	24	רתיקות
ראה גם רפורמה בחינוך (1968)		שאיפות
שינוי עמדות 339	328	שביעות-רצון
שינוי תרבותי 140	284 276 168 29	ראה גם שביעות-רצון בעבודה/ שביעות-
שינויים טכנולוגיים 285		רצון מטיפול
שיעורי תמותה ראה תמותה	337 18	שביעות-רצון בעבודה
שיפוט מוסרי 245	49	שביעות-רצון מטיפול
שיקום 25 102 192 241 274 329 342 364	208	שבתות
ראה גם גמילה מסמים/ שיקום מקצועי		שוודיה 16 87 89 216 256 296 366
שיקום מסמים ראה גמילה מסמים	348 291 257 36	שוויון בין המינים
שיקום מקצועי 38 41 120 234 256 275 329		שוויון הזדמנויות בתעסוקה ראה הזדמנויות
366 338 337		תעסוקה
שיקום שכונות 187 254		שוויון חברתי 3 6 22 105 133 145 162 177
שיקום תעסוקתי ראה שיקום מקצועי	233 245 273 280 332 340	ראה גם שוויון בין המינים
שירותי בריאות 10 19 20 24 49 50 56 72 73	272 257 174 136	שוק העבודה
83 86 90 97 108 109 117 121 122 130	342	שיבוץ
141 143 173 215 216 218 226 228 229		ראה גם שיבוץ בעבודה/ שיבוץ ילדים
231 270 286 287 288 306 340 346 347		מחוץ לבית
351	338 234 120 38	שיבוץ בעבודה
ראה גם בתי-חולים/ טיפול רפואי/ קופות	167	שיבוץ ילדים מחוץ לבית
חולים/ שירותי בריאות פרטיים/ שירותים	71	שיווק
סיעודיים/ תחנה לבריאות המשפחה		שיטוניות ראה תשישות נפש
שירותי בריאות פרטיים 97 288	278 277	שיטת המסמנים
שירותי ייעוץ 55 65 81		שיכון ראה דיור
ראה גם ייעוץ באמצעות הטלפון/ ייעוץ		שיכון ציבורי ראה דיור בעלות גמוכה
בבחירת מקצוע		שילוב חריגים בקהילה ראה טיפול בקהילה
שירותי מידע 81 365	327	שימוש בסמים
שירותי רווחה 3 4 24 27 40 43 56 66 70 79		ראה גם גמילה מסמים/ התמכרות לסמים
84 85 86 88 89 95 102 119 127 130 139	86	שינוי
163 165 166 176 187 188 195 197 204		
210 214 222 223 231 240 244 248 255		
282 285 304 305 306 307 308 309 311		

תאונות 200	359 349 341 336 335 333 325 314 312
ראה גם תאונות דרכים/ תאונות עבודה	367 361 360
תאונות דרכים 12 25 26 196 198 241	ראה גם לשכות לשירותים חברתיים/
תאונות עבודה 59 77 196 198 220 298 299	עבודה סוציאלית/ שירותי רווחה בביה"ס/
300 301 302 303 337	שירותים סיעודיים
תגמולים 56	שירותי רווחה בביה"ס 225
תהליכי ייחוס (פסיכולוגיה) 156	ראה גם מפעלי הזנה
תוחלת חיים 242	שירותי תעסוקה 188
תוספת יוקר ראה יוקר המחיה	שירותים 353
תורמים ראה תרומות	ראה גם שירותי מידע/ שירותי רווחה/
תושבים חוזרים 261	שירותים בשעת חירום/ שירותים קהילתיים
תזונה 263	שירותים בשעת חירום 104 148 152
תחושת קיפוח ראה קיפוח	שירותים חברתיים 13 80 119 136 139 170
תחזית 97 137 251 306	228 232 234 258 285 329 335 347
תחנה לבריאות המשפחה 49 231	ראה גם שירותי בריאות/ שירותי ייעוץ/
תחנה לטיפול באם ובילד ראה תחנה לבריאות המשפחה	שירותי תעסוקה
תיאור תפקיד 143	שירותים סוציאליים ראה שירותים חברתיים
תיאוריות בסוציולוגיה 8 29 75 124	שירותים סיעודיים 17 47 203 209 214 325
תיאטרון קהילתי 149	358
תיוג 140 336	ראה גם טיפול בית סיעודי
תכונות אישיות 364	שירותים קהילתיים 60 66 111 137 148 149
ראה גם מוקד שליטה/ עצמאות (אישיות) / שמרנות	151 152 209 317
תכונות דמוגרפיות 35 86 133 160 213 231	שיתוף 309 310 313
242 306 342	ראה גם שיתוף תושבים
ראה גם ותק בארץ/ מוצא עדתי/ מצב משפחתי/ מקום מגורים/ רמת השכלה	שיתוף פעולה 326 337
תכנון ארגוני 359	שיתוף תושבים 35 150
תכנון חברתי 150 176 285 321	שכול 27 58 153 274
תכנון כוח-אדם ראה תכנון ארגוני	שכונות מגורים 116
תכנון משפחה 289	שכונות מצוקה ראה אזורי מצוקה
תכנון עירוני 61 150 252 254	שכירים ראה עובדים שכירים
תכנון ערים ראה תכנון עירוני	שכר 23 122 208 227 257 290 344 350
תכנון שירותים 21 24 35 45 66 79 86 99 111	ראה גם שכר מינימום
127 137 173 187 194 204 210 214 224	שכר מינימום 160 193
264 304 306 343	שלבים בהתפתחות 363
תכניות התערבות 44 48 58 64 102 175	ראה גם גיל הילדות/ הזדקנות
תכניות התערבות במשפחה ראה התערבות במשפחה	שלטון מקומי 35 151
	שמרנות 4
	שנות האלפיים ראה מאה 21
	שתיית אלכוהול 327
	ראה גם אלכוהוליזם

תקצירי המאמרים ומפתחות לתוכניות בטחון סוציאלי-1-43

תפיסה חברתית 156 321 328	תכניות פיתוח 98 318
ראה גם תהליכי ייחוס (פסיכולוגיה)	תכנית בוורידג' 98
תפיסת זמן 363	תל-אביב 47 115 116 263
תפיסת תפקיד 185 186	ראה גם יפו
תפקוד קוגניטיבי ראה כושר קוגניטיבי	תלויים (ביטחון סוציאלי) 77
תפקידי מין 328	תלמידים 78 245 327
תקופת "היישוב" 6 79 318 319 320 322 341	תמותה 128
345 349	תמיכה בהכנסה ראה גמלה להבטחת הכנסה
תקופת ראשית המדינה (עד 1956) 51 61 67 79	תמיכה חברתית 60 179 207 304 356
254	ראה גם תמיכה משפחתית
תקציב לאומי 292	תמיכה משפחתית 179
ראה גם הוצאות ממשלתיות	תנאי מחיה 177 235 237 239
תקציבים 111 136 305 325	ראה גם איכות חיים/ דיור
תקשורת המונים 69 365	תנאי עבודה 43 191 291
ראה גם טלוויזיה	תנאים כלכליים 2 16 22 159 248 265 314
תקשורת מילולית 69	ראה גם אינפלציה/ משבר כלכלי
תרומות 155	תנודות מחירים ראה מחירים
תשישות נפש 46 212 214	תעסוקה 65 113 201 243 268
תשלום עבור שירות 90 122 226 286	ראה גם עבודה יזומה
תשלומי העברה 15 34 93 334 368	תעסוקה נתמכת ראה מפעלים מוגנים

מפתח לנושאי המדור "חקיקה ופסיקה סוציאלית"

אבטלה ראה ביטוח אבטלה

אזרחים ותיקים

חוק האזרחים הוותיקים

בטחון סוציאלי, 32, אוקטובר 1988, 98.

איידס

חוק לפיצוי נפגעי עירוני דם (נגיף האיידס), התשנ"ג - 1992

בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 130.

הצעת חוק לפיצוי נפגעי עירוני דם (נגיף האיידס)(תיקון)(תשלומים לזכאים),

התשנ"ד - 1993

בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 132.

אימוץ ילדים

טובת הילד

בטחון סוציאלי, 13-12, מארס 1977, 183-181.

אימוץ בלי הסכמת האם הטבעית

בטחון סוציאלי, 15-14, נובמבר 1977, 209-208.

רווקה שהתכחשה לבתה הקטינה

בטחון סוציאלי, 15-14, נובמבר 1977, 210-209.

גילם הגבוה של מאמצים

בטחון סוציאלי, 15-14, נובמבר 1977, 211-210.

אימוץ קטינה ללא הסכמת הוריה

בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 173-172.

אימוץ ללא הסכמת ההורים הטבעיים

בטחון סוציאלי, 25, נובמבר 1983, 104-103.

אימוץ ללא הסכמת הורה פסול-דין

בטחון סוציאלי, 27, יוני 1985, 143-141.

אימוץ בניגוד לרצון האם הטבעית

בטחון סוציאלי, 28, אפריל 1986, 145-143.

אימוץ ילד שהופקר

בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 110-111.

אימוץ ללא הסכמת ההורים

בטחון סוציאלי, 32, אוקטובר 1988, 100-101.

כשירות לשמש הורים מאמצים

בטחון סוציאלי, 35, יוני 1990, 94-95.

בת-אימוץ

בטחון סוציאלי, 38, יוני 1992, 149-150.

אימוץ עדיף על אומנה

בטחון סוציאלי, 39, ינואר 1993, 140-142.

מעט מן הנעשה במקומות אחרים בעולם

בטחון סוציאלי, 39, ינואר 1993, 142-143.

הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון) (אימוץ בין-ארצי), התשנ"ד - 1994

בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 138-140.

אירלנד

אירלנד: חוק למניעת אמצעי-מניעה

בטחון סוציאלי, 22, נובמבר 1981, 110.

אלמנות

פיצויים לאלמנה (פסיקה)

בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 178.

אימהות רווקות

רווקה שהתכחשה לבתה הקטינה

בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 209-210.

אימהות עובדות ראה נשים עובדות

אמצעי מניעה

אירלנד: חוק למניעת אמצעי-מניעה

בטחון סוציאלי, 22, נובמבר 1981, 110.

אסירי ציון

זכויות לאסירי ציון ולמשפחות הרוגי מלכות
בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 160-161.

אסירים משוחררים

חוק הרשות לשיקום האסיר, התשמ"ג - 1983
בטחון סוציאלי, 25, נובמבר 1983, 101-102.

אפוטרופסות

חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 6), תש"ם - 1980
בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 171-172.

בדיקות רפואיות

חוק עבודת נשים (תיקון מס' 5), תשל"ו - 1976
בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 180.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 85) (ביטוח אמהות - בדיקת מי שפיר),

התשנ"ד - 1993

בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 129.

ביטוח אבטלה

ביטוח מפני אבטלה

בטחון סוציאלי, 3, יוני 1972, 135-136.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 60), התשמ"ו - 1985

בטחון סוציאלי, 28, אפריל 1986, 141.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 81), התשנ"ג - 1993

בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 131.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ג - 1993

בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 133-134.

ביטוח בריאות ממלכתי

חוק ביטוח בריאות ממלכתי

בטחון סוציאלי, 38, יוני 1992, 147-148.

הצעת חוק ביטוח בריאות לקטינים (הוראת שעה), התשנ"ד - 1994
בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 136-137.

ביטוח זכויות עובדים

ביטוח זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד
בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 118-119.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 70)
בטחון סוציאלי, 35, יוני 1990, 91.

ביטוח לאומי - תיקוני חוק

תיקוני חוק הביטוח הלאומי (10, 11, 12)
בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 176-177.

תיקונים בחוק הביטוח הלאומי (17, 18)
בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 168-170.

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 23), תשל"ו - 1976
בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 180.

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 24), תשל"ו - 1976
בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 181.

תיקונים בחוק הביטוח הלאומי (28, 30)
בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 205-207.

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 36)
בטחון סוציאלי, 18-19, דצמבר 1979, 173.

תיקונים לחוק הביטוח הלאומי (28, 39, 40, 41)
בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט 1980, 171-174.

הצעות חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 42)
בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 170.

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 44)
בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 147.

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 45)
בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 147-148.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 60), התשמ"ו - 1985
בטחון סוציאלי, 28, אפריל 1986, 141.

- הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 62)
בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 107.
- הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 63)
בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 108-107.
- הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 70)
בטחון סוציאלי, 35, יוני 1990, 91.
- חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 77)
בטחון סוציאלי, 37, דצמבר 1991, 139.
- הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 81), התשנ"ג - 1993
בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט, 1993, 131.
- הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 83) (לימודים במסגרת קדם-צבאית),
התשנ"ג - 1993
בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 132.
- הצעת חוק הביטוח הלאומי (הוראת שעה) (תיקון), התשנ"ג - 1993
בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 134-133.
- חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 83), התשנ"ד - 1994
בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 137.
- חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 84), התשנ"ד - 1994
בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 137.
- הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 89) (הגדלת הסיוע למשפחות
חד-הוריות), התשנ"ד - 1994
בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 138.
- חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 93) (קיצבת שאירים), התשנ"ד - 1994
בטחון סוציאלי, 43, ינואר 1995, 119.

ביטוח מנהלים

ביטוח מנהלים לעומת קרנות פנסיה
בטחון סוציאלי, 37, דצמבר 1991, 142-140.

ביטוח נכות (חוק)

ביטוח נכות

בטחון סוציאלי, 6-7, יולי 1974, 147-146.
ראה גם נכים

ביטוח סיעוד

הצעות חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 42)
בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 170.

ביטוח סיעוד

בטחון סוציאלי, 28, אפריל 1986, 143-141.

חוקי ביטוח סיעוד

בטחון סוציאלי, 30, יוני 1987, 159-153.

ביטוח תאונות

תיקונים בחוק הביטוח הלאומי (28, 30)
בטחון סוציאלי, 15-14, נובמבר 1977, 207-205.

תיקונים לחוק הביטוח הלאומי (28, 39, 40, 41)
בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט 1980, 174-171.

ביקורים (זכות ל')

הורים שכולים נאבקים על הזכות לבקר אצל נכדם
בטחון סוציאלי, 22, נובמבר 1981, 112-111.

בני זוג

מזונות לבן-זוג

בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 170.

דינו של "הידוע בציבור" כבן זוג

בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 172-171.

האם יכול בעל למנוע הפסקת היריון של אשתו?

בטחון סוציאלי, 23, יוני 1982, 103-102.

בניינים ציבוריים

חוק בניינים ציבוריים (סידורים מיוחדים לנכים), תשמ"א - 1980

בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 171-170.

גזות ראה נפגעי גזות

גירושין

הזכאי בעל לפיצויי פיטורים של אשתו?

בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 120-121; 11, יולי 1976, 127-138.

מי ישלם פיצויים לעוזרת?

בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 121-122.

גמלאות (עדכון)

תיקונים לחוק הביטוח הלאומי (28, 39, 40, 41)

בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט 1980, 171-174.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (הוראת שעה)

בטחון סוציאלי, 27, יוני 1985, 137-138.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 62)

בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 107.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 63)

בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 107-108.

הצעת חוק ההסדרים במשק (תיקוני חקיקה), התש"ן - 1990

בטחון סוציאלי, 35, יוני 1990, 91-94.

הצעת חוק לצמצום ממדי העוני (תיקוני חקיקה), התשנ"ד - 1994

בטחון סוציאלי, 43, ינואר 1995, 118-119.

גמלה להבטחת הכנסה

חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א - 1980

בטחון סוציאלי, 22, נובמבר 1981, 109-110.

גמלת ניידות רכב לנכה

גימלת ניידות רכב לנכה

בטחון סוציאלי, 36, אפריל 1991, 122-124.

גמלת נפגעי עבודה

מהו מעון-ילדים? (פסיקה)

בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 178.

תאונה לחברת ועד עובדים

בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 138-139.

גני ילדים

חוק לימוד חינם (גני ילדים)
בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 147.

דיוור בנפרד (בני זוג)

דיוור נפרד לאשה
בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 164.

דמי לידה

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 83), התשנ"ד - 1994
בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 137.
ראה גם מענקי לידה

דמי מזונות

חוק המזונות
בטחון סוציאלי, 3, יוני 1972, 137-138.

מזונות לבן-זוג

בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 170.

בין אב לבן

בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 135-136.

דמי מזונות לילדים

בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 133-135.

זכות המזונות של ילד

בטחון סוציאלי, 18-19, דצמבר 1979, 173-175.

חייב סבתא במזונות נכדתה

בטחון סוציאלי, 18-19, דצמבר 1979, 175-176.

חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) (תיקון מס' 2), התשמ"א - 1981
בטחון סוציאלי, 23, יוני 1982, 101.

מזונות לילד שנולד מהזרעה מלאכותית

בטחון סוציאלי, 23, יוני 1982, 104-105.

דמי מחלה

הצעת חוק דמי מחלה

בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 133-134.

חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד), התשנ"ג - 1993

בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 131.

חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת הורה), התשנ"ד - 1993

בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 131.

חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד) (תיקון) (מחלה ממארת), התשנ"ד - 1994

בטחון סוציאלי, 43, ינואר 1995, 120.

הבטחת הכנסה ראה גמלה להבטחת הכנסה

הורים שכולים

הורים שכולים נאבקים על הזכות לבקר אצל נכדם

בטחון סוציאלי, 22, נובמבר 1981, 111-112.

הזנת ילדים

טובת הילד

בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 181-183.

ראה גם נטישת ילדים

היתרי נישואין

היתר נישואין

בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 148-150.

הכשרת עובדים סוציאליים

הכרה במכללה לעובדים סוציאליים

בטחון סוציאלי, 26, יולי 1984, 90-92.

הלוואות

הלוואה לנכה לרכישת רכב

בטחון סוציאלי, 39, ינואר 1993, 138-139.

הסדרים במשק (חוק) ראה חוק ההסדרים במשק

הסכמת ההורים

אימוץ בלי הסכמת האם הטבעית
בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 208-209.

אימוץ קטינה ללא הסכמת הוריה
בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 172-173.

אימוץ ללא הסכמת ההורים הטבעיים
בטחון סוציאלי, 25, נובמבר 1983, 103-104.

אימוץ ללא הסכמת הורה פסול-דין
בטחון סוציאלי, 27, יוני 1985, 141-143.

אימוץ בניגוד לרצון האם הטבעית
בטחון סוציאלי, 28, אפריל 1986, 143-145.

אימוץ ללא הסכמת ההורים
בטחון סוציאלי, 32, אוקטובר 1988, 100-101.

הסעת ילדים נכים

חוק הסעה בטיחותית לילדים נכים, התשנ"ד - 1994
בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 137.
ראה גם נכים

הפלות ראה הפסקת היריון

הפליה בעבודה ראה שוויון הזדמנויות בתעסוקה

הפליה מינית

הזדמנות שווה בתעסוקה
בטחון סוציאלי, 23, יוני 1982, 101.

הפסקת היריון

האם יכול בעל למנוע הפסקת היריון של אשתו?
בטחון סוציאלי, 23, יוני 1982, 102-103.

הפקרת ילדים ראה נטישת ילדים

הפרייה מלאכותית

מזונות לילד שנולד מהזרעה מלאכותית

בטחון סוציאלי, 23, יוני 1982, 104-105.

הצלת בני אדם

סדר עדיפות בהצלת בני אדם

בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 184.

היריון

חוק עבודה נשים (תיקון מס' 5), תשל"ו - 1976

בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 180.

התקפי לב

התקף לב כתאונת-עבודה

בטחון סוציאלי, 27, יוני 1985, 138-139.

חקירה במשטרה שגרמה התקף לב

בטחון סוציאלי, 31, פברואר 1988, 122-123.

אוטם לב כ"תאונת עבודה"

בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 134-135.

ועדי עובדים

תאונה לחברת ועד עובדים

בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 138-139.

זכויות חברתיות

הצעת חוק יסוד: זכויות חברתיות

בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 135.

זכויות עובדים ראה ביטוח זכויות עובדים

חברי קיבוצים

מס על גימלאות חברי קיבוץ
בטחון סוציאלי, 31, פברואר 1988, 120-122.

חופשת לידה

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 60), התשמ"ו - 1985
בטחון סוציאלי, 28, אפריל 1986, 141.

הזכות לחופשת היריון

בטחון סוציאלי, 31, פברואר 1988, 123-124.

חוק ההסדרים במשק

הצעת חוק ההסדרים במשק (תיקוני חקיקה), התש"ן - 1990
בטחון סוציאלי, 35, יוני 1990, 91-94.

חוק חינוך חובה ראה חינוך חובה (חוק)

חוק חינוך מיוחד ראה חינוך מיוחד (חוק)

חוקה של ילדים

טובת הילד - השיקול המכריע
בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 132-133.

חיילים משוחררים

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 45)
בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 147-148.

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 77)
בטחון סוציאלי, 37, דצמבר 1991, 139.

הצעת חוק מס-הכנסה (הטבות לחיילים משוחררים) (הוראת שעה),

(תיקון מס' 4) (תחילת עבודה מזכה), התשנ"ג - 1993
בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 132.

הצעת חוק קליטת חיילים משוחררים, התשנ"ג - 1993
בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 130.

חינוך חובה (חוק)

תיקון לחוק לימוד חובה

בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט 1980, 171.

חוק לימוד חינוך (גני ילדים)

בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 147.

חינוך מיוחד (חוק)

חוק חינוך מיוחד

בטחון סוציאלי, 32, אוקטובר 1988, 98-97.

חיסונים ראה נפגעי חיסון

חנייה לנכים

חוק חנייה לנכים, התשנ"ד - 1993

בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 129.

טובת הילד

טובת הילד

בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 183-181.

טובת הילד - השיקול המכריע

בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 133-132.

אימוץ ללא הסכמת הורה פסול-דין

בטחון סוציאלי, 27, יוני 1985, 143-141.

שמירת שלומו הגופני של פסול-דין

בטחון סוציאלי, 33, מאי 1989, 74-72.

ידוע בציבור

דינו של "הידוע בציבור" כבן זוג

בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 172-171.

גימלאות לידועה בציבור

בטחון סוציאלי, 25, נובמבר 1983, 105-104.

יחסי הורים-ילדים

בין אב לבן

בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 135-136.

תסמונת "הילד המוכה"

בטחון סוציאלי, 27, יוני 1985, 139-141.

ילדים חריגים

תיקון לחוק לימוד חובה

בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט 1980, 171.

ילדים מוכים

תסמונת "הילד המוכה"

בטחון סוציאלי, 27, יוני 1985, 139-141.

ימאים

קרן פנסיה לימאים

בטחון סוציאלי, 28, אפריל 1986, 145-147.

יתומים

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 44)

בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 147.

כלבי נחיה

חוק איסור הפליית עיוורים המלווים בכלבי נחיה, התשנ"ג - 1993

בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 130-131.

כשרות משפטית

חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 6), תש"ם - 1980

בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 171-172.

לימודים במסגרת קדם-צבאית

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 83) (לימודים במסגרת קדם-צבאית),

התשנ"ג - 1993

בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 132.

מוסדות ציבור

הצעת חוק מוסדות ציבור (פטור והקלה בתשלומים לרשויות ציבור)
בטחון סוציאלי, 33, מאי 1989, 71.

מזונות ראה דמי מזונות

מחלות לב ראה התקפי לב

מיסוי

מיסוי נקודות קיצבה

בטחון סוציאלי, 26, יולי 1984, 85.

חוק מיסוי נקודות קיצבה (הוראת שעה) (תיקון מס' 3)
בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 109.

מס על גימלאות חברי קיבוץ

בטחון סוציאלי, 31, פברואר 1988, 120-122.

הצעת חוק מס-הכנסה (הטבות לחיילים משוחררים) (הוראת שעה), תיקון מס' 4

(תחילת עבודה מזכה), התשנ"ג - 1993

בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 132.

ראה גם פטור ממסים

מכללות לעובדים סוציאליים

הכרה במכללה לעובדים סוציאליים

בטחון סוציאלי, 26, יולי 1984, 90-92.

מס מקביל

חוק מס-מקביל

בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 175-176.

תיקון לחוק מס מקביל

בטחון סוציאלי, 18-19, דצמבר 1979, 173.

תיקון לחוק מס מקביל

בטחון סוציאלי, 26, יולי 1984, 85.

הצעת חוק מס מקביל (תיקון מס' 7)
בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 109-108.

הצעת חוק מס מקביל (תיקון מס' 11) (שינוי מסתח החלוקה), התשנ"ג - 1993
בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 131.

מעונות יום

השתתפות הממשלה בשכר לימוד במעונות יום
בטחון סוציאלי, 26, יולי 1984, 88-86.

מענקי לידה

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 84), התשנ"ד - 1994
בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 137.
ראה גם דמי לידה

מענקים

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 44)
בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 147.
חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 45)
בטחון סוציאלי, 24, פברואר 1983, 148-147.
חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 77)
בטחון סוציאלי, 37, דצמבר 1991, 139.

משפחות אומנות

אימוץ עדיף על אומנה
בטחון סוציאלי, 39, ינואר 1993, 142-140.

משפחות ברוכות ילדים

חוק הסיוע למשפחות ברוכות ילדים, התשמ"ג - 1983
בטחון סוציאלי, 25, נובמבר 1983, 101.

משפחות הרוגי מלכות

זכויות לאסירי ציון ולמשפחות הרוגי מלכות
בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 161-160.

משפחות חד-הוריות

חוק משפחות חד-הוריות

בטחון סוציאלי, 38, יוני 1992, 147.

הצעת חוק משפחות חד-הוריות (תיקון), התשנ"ג - 1993

בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 132.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 89) (הגדלת הסיוע למשפחות חד-הוריות),

התשנ"ד - 1994

בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 138.

מתנדבים

תיקונים בחוק הביטוח הלאומי (17, 18)

בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 168-170.

גטישת ילדים

הפקרת ילד

בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 165.

אימוץ ילד שהופקר

בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 110-111.

ראה גם הזנחת ילדים

נכי צה"ל

שלילת תגמולים מנכה צה"ל

בטחון סוציאלי, 32, אוקטובר 1988, 101-102.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 82) (הגמול עקב פטירת נכה צה"ל),

התשנ"ג - 1993

בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 131.

נכים

חוק בניינים ציבוריים (סידורים מיוחדים לנכים), תשמ"א - 1980

בטחון סוציאלי, 21, מארס 1981, 170-171.

גימלת ניידות רכב לנכה

בטחון סוציאלי, 36, אפריל 1991, 122-124.

תיקון לחוק הנכים (תגמולים ושיקום)

בטחון סוציאלי, 37, דצמבר 1991, 139.

הלוואה לנכה לרכישת רכב

בטחון סוציאלי, 39, ינואר 1993, 138-139.

חוק חנייה לנכים, התשנ"ד - 1993

בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 129.

חוק הסעה בטיחותית לילדים נכים, התשנ"ד - 1994

בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 137.

ראה גם ביטוח נכוח, תעסוקת נכים

נפגעי גזות

הצעת חוק לפיצוי נפגעי גזות, התשנ"ד - 1994

בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 138.

נפגעי חיסון

הצעת חוק ביטוח נפגעי-חיסון

בטחון סוציאלי, 33, מאי 1989, 71-72.

נפגעי עירוני דם

חוק לפיצוי נפגעי עירוני דם (נגיף האידס), התשנ"ג - 1992

בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 130.

הצעת חוק לפיצוי נפגעי עירוני דם (נגיף האיידס)(תיקון)(תשלומים לזכאים),

התשנ"ד - 1993

בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 132.

נפגעי פעולות איבה

חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 3), תשל"ז - 1977

בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 205.

נפגעי תאונות דרכים

תיקון לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים

בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 132.

נפגעי תאונות עבודה

מהו מעון-ילדים? (פסיקה)

בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 178.

תיקונים בחוק הביטוח הלאומי (17, 18)

בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 168-170.

תאונת עבודה בשעת רחצה בבריכה

בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 173.

פיצויים על הפסד השתכרות

בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 174.

תאונה לחברת ועד עובדים

בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 138-139.

תקיפה כתאונת עבודה

בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 135-136.

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 36)

בטחון סוציאלי, 18-19, דצמבר 1979, 173.

התקף לב כתאונת-עבודה

בטחון סוציאלי, 27, יוני 1985, 138-139.

הקירה במשטרה שגרמה התקף לב

טחון סוציאלי, 31, פברואר 1988, 122-123.

אוטם לב כ"תאונת עבודה"

בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 134-135.

נשים עובדות

מהו מעון-ילדים? (פסיקה)

בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 178.

חוק עבודת נשים (תיקון מס' 5), תשל"ו - 1976

בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 180.

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 23), תשל"ו - 1976

בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 180.

חוק עבודת נשים (תיקון מס' 7)

בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 109.

הזכות לחופשת היריון

בטחון סוציאלי, 31, פברואר 1988, 123-124.

שלוש הצעות תיקון לחוק עבודת נשים, התשי"ד - 1954

בטחון סוציאלי, 36, אפריל 1991, 121-122.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 81), התשנ"ג - 1993

בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 131.

חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד), התשנ"ג - 1993

בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 131.

סבים

חייב סבתא במזונות נכדתה

בטחון סוציאלי, 18-19, דצמבר 1979, 175-176.

הורים שכולים נאבקים על הזכות לבקר אצל נכדם

בטחון סוציאלי, 22, נובמבר 1981, 111-112.

סיוע משפטי

תיקונים בחוק הביטוח הלאומי (28, 30)

בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 205-207.

תקנות בדבר מתן סיוע משפטי

בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 161-162.

סיעוד, ביטוח, ראה ביטוח סיעוד

עבודה בשעות לילה

חוק עבודת נשים (תיקון מס' 7)

בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 109.

עדכון גמלאות ראה גמלאות (עדכון)

עובדי ניקיון

פיצויי נזק לעובדת ניקיון

בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 162-164.

עובדים סוציאליים, הכשרה ראה הכשרת עובדים סוציאליים

עוזרות בית

מי ישלם פיצויים לעוזרת?

בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 121-122.

עולים

חוק שירות המדינה (גימלאות)

בטחון סוציאלי, 32, אוקטובר 1988, 99.

חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 35), התשנ"ב - 1992

בטחון סוציאלי, 38, יוני 1992, 148.

עוני

הצעת חוק לצמצום ממדי העוני (תיקוני חקיקה), התשנ"ד - 1994

בטחון סוציאלי, 43, ינואר 1995, 118-119.

עיוורים

חוק איסור הסליית עיוורים המלווים בכלבי נחייה, התשנ"ג - 1993

בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 130-131.

עירווי דם ראה נפגעי עירווי דם

פטור ממסים

הצעת חוק מוסדות ציבור (פטור והקלה בתשלומים לרשויות ציבור)

בטחון סוציאלי, 33, מאי 1989, 71.

ראה גם מיסוי

פיצויי פיטורים

הזכאי בעל לפיצויי פיטורים של אשתו?

בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 120-121.

בטחון סוציאלי, 11, יולי 1976, 137-138.

מי ישלם פיצויים לעוזרת?

בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 121-122.

חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 10), תשל"ז - 1977
בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 205.

חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 12)
בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 110.

תיקון לחוק פיצויי פיטורים
בטחון סוציאלי, 37, דצמבר 1991, 139.

פיצויים

פיצויים לאלמנה (פסיקה)
בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 178.

פיצויים על הפסד השתכרות
בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 174.

תיקון לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים
בטחון סוציאלי, 16, יולי 1978, 132.

פיצויי נזק לעובדת נקיון
בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 162-164.

פיצוי בשל אובדן פנסיה
בטחון סוציאלי, 36, אפריל 1991, 124-125.

חוק לפיצוי נפגעי עירוי דם (נגיף האידס), התשנ"ג - 1992
בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 130.

הצעת חוק לפיצוי נפגעי גזות, התשנ"ד - 1994
בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 138.

פירוק תאגידים

ביטוח זכויות עובדים בפשיטת רגל ומירוק תאגיד
בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 118-119.

פנסיה

חוק שירות המדינה (גימלאות)
בטחון סוציאלי, 32, אוקטובר 1988, 99.

פיצוי בשל אבדן פנסיה
בטחון סוציאלי, 36, אפריל 1991, 124-125.

תיקון לחוק שירות הקבע בצבא ההגנה לישראל (גימלאות)

בטחון סוציאלי, 37, דצמבר 1991, 139-140.

חוק שירות המדינה (גימלאות)(תיקון מס' 35), התשנ"ב - 1992

בטחון סוציאלי, 38, יוני 1992, 148.

הצעת חוק שירות המדינה (גימלאות)(הגדלת קיצבה לגימלאי משרד התקשורת),

התשנ"ד - 1993

בטחון סוציאלי, 41, פברואר 1994, 129-130.

ראה גם קרנות פנסיה

פסולי-דין

אימוץ ללא הסכמת הורה פסול-דין

בטחון סוציאלי, 27, יוני 1985, 141-143.

שמירת שלומו הגופני של פסול-דין

בטחון סוציאלי, 33, מאי 1989, 72-74.

פעולות איבה ראה נפגעי פעולות איבה

פשיטת רגל

ביטוח זכויות עובדים בפשיטת רגל ופירוק תאגיד

בטחון סוציאלי, 8, מארס 1975, 118-119.

צבא קבע

תיקון לחוק שירות הקבע בצבא ההגנה לישראל (גימלאות)

בטחון סוציאלי, 37, דצמבר 1991, 139-140.

קבורה

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 24), תשל"ו - 1976

בטחון סוציאלי, 12-13, מארס 1977, 181.

קופות חולים

חוק מס-מקביל

בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 175-176.

הצעת חוק קופות החולים (איסור הגבלות), התשנ"ג - 1993

בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 132-133.

קיבוצים ראה חברי קיבוצים

קצבות ילדים

תיקונים בחוק הביטוח הלאומי (17, 18)
בטחון סוציאלי, 9-10, דצמבר 1975, 168-170.

קצבת ילדים אינה הכנסה של הורים
בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט 1980, 174-175.

מיסוי נקודות קיצבה

בטחון סוציאלי, 26, יולי 1984, 85.

חוק מיסוי נקודות קיצבה (הוראת שעה) (תיקון מס' 3)
בטחון סוציאלי, 29, נובמבר 1986, 109.

קצבות נכות

ביטוח נכות

בטחון סוציאלי, 6-7, יולי 1974, 146-147.

קצבות שאירים

תיקונים לחוק הביטוח הלאומי (28, 39, 40, 41)
בטחון סוציאלי, 20, אוגוסט, 1980, 171-174.

גימלאות לידועה בציבור

בטחון סוציאלי, 25, נובמבר 1983, 104-105.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 82) (הגמול עקב פטירת נכה צה"ל).

התשנ"ג - 1993

בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 131.

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 93) (קיצבת שאירים), התשנ"ד - 1994
בטחון סוציאלי, 43, ינואר 1995, 119.

קרנות פנסיה

קרן פנסיה לימאים

בטחון סוציאלי, 28, אפריל 1986, 145-147.

ביטוח מנהלים לעומת קרנות פנסיה

בטחון סוציאלי, 37, דצמבר 1991, 140-142.

עדכון פנסיה

בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 137-135.

חוק קרנות פנסיה (קרנות חדשות)(הוראת שעה), התשנ"ד - 1994

בטחון סוציאלי, 42, יולי 1994, 136-135.

ראה גם פנסיה

קשישים

חוק האזרחים הוותיקים

בטחון סוציאלי, 32, אוקטובר 1988, 98.

ריבוי נישואין

ריבוי נישואין

בטחון סוציאלי, 26, יולי 1984, 90-88.

שאירים ראה קצבות שאירים

שוויון הזדמנויות בתעסוקה

הזדמנות שווה בתעסוקה

בטחון סוציאלי, 23, יוני 1982, 101.

הצעת חוק איסור אפליה בעבודה, התשנ"ד - 1994

בטחון סוציאלי, 43, ינואר 1995, 120.

הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון מס' 2)(הוראות שונות),

התשנ"ד - 1994

בטחון סוציאלי, 43, ינואר 1995, 121.

שיקום אסירים

חוק הרשות לשיקום האסיר, התשמ"ג - 1983

בטחון סוציאלי, 25, נובמבר 1983, 102-101.

שיקום מקצועי

ביטוח נכות

בטחון סוציאלי, 7-6, יולי 1974, 147-146.

שירות בצבא קבע ראה צבא קבע

שירות מילואים

תיקון לחוק שירות מילואים (תגמולים)

בטחון סוציאלי, 4-5, יולי 1973, 177.

תיקונים בחוק הביטוח הלאומי (28, 30)

בטחון סוציאלי, 14-15, נובמבר 1977, 205-207.

שירותי רווחה

הצעת חוק שירותי הרווחה

בטחון סוציאלי, 26, יולי 1984, 86.

שכר לימוד

השתתפות הממשלה בשכר לימוד במעונות יום

בטחון סוציאלי, 26, יולי 1984, 86-88.

שכר מינימום

חוק שכר מינימום

בטחון סוציאלי, 17, מארס 1979, 160.

שלילת תגמולים

שלילת תגמולים מנכה צה"ל

בטחון סוציאלי, 32, אוקטובר 1988, 101-102.

תאונות, ביטוח ראה ביטוח תאונות

תאונות דרכים ראה נפגעי תאונות דרכים

תאונות עבודה ראה נפגעי תאונות עבודה

תעסוקת נכים

חוק תעסוקת נכים

בטחון סוציאלי, 32, אוקטובר 1988, 98-99.

מפתח לנושאי המדור "חקיקה ופסיקה סוציאלית"

חוק איסור הפליית עיוורים המלווים בכלבי נחייה, התשנ"ג - 1993
בטחון סוציאלי, 40, אוגוסט 1993, 130-131.
ראה גם נכים

SOCIAL SECURITY

JOURNAL OF WELFARE AND SOCIAL SECURITY STUDIES

Jerusalem, Israel